

<i>Nettisivuston paikka ekosysteemissä</i>	5
<i>Lainaja on kirjailijan ystävä.....</i>	6
<i>Uketsu: Oudot kuvat</i>	8
<i>Kristiina Wallin: Laituri.....</i>	10
<i>William Shakespeare: Othello : Venetsian mauri</i>	11
<i>Taavi Soininvaara: Shivan silmä.....</i>	12
<i>Elizabeth Strout: Haluan kuulla kaiken</i>	14
<i>Anton Tšehov: Naisia</i>	15
<i>Jo Callaghan: Vain silmänräpäys</i>	16
<i>Annie Ernaux: Tytön tarina</i>	17
<i>Max Seeck: Varjeltu</i>	18
<i>M. L. Stedman: Elämä kaukana kaikesta</i>	19
<i>Kaisu Tuokko: Petos</i>	20
<i>Seppo Jokinen: Viimeinen vääntö.....</i>	21
<i>Hélène Gullberg: Kokelas</i>	22
<i>Annukka Salama: Villinä viety</i>	24
<i>Larry McMurtry: Lonesome Dove</i>	25
<i>Elina Backman: Joka yksin jää</i>	26
<i>J. L. Carr: A Month in the Country</i>	27
<i>Johanna Annola: Valkenee kaukainen ranta</i>	28
<i>Johanna Annola: Langenneiden naisten talo</i>	29
<i>Asta Ikonen: Rakkautta ratikassa</i>	31
<i>Anna Harju: Sydänveri</i>	32
<i>Raija Oranen: Keltainen</i>	33
<i>Kate Atkinson: Shrines of Gaiety.....</i>	34
<i>Anni Niskanen: Umpikujia ja ukkoskuuroja</i>	36
<i>Jenni Multisilta: Kesäkämpikset.....</i>	37
<i>Helena Immonen: Pronssiyö.....</i>	38
<i>Kari Häkämies: Sinipunaiset murhat.....</i>	40
<i>Essi Kumm: Ohitusarjoituksia.....</i>	42
<i>Marguerite Duras: Puoli yksitoista kesäiltana.....</i>	43
<i>Tuire Malmstedt: Jebki.....</i>	44
<i>Satu-Lotta Pitko: Ole minulle yöperhonen</i>	46
<i>Katri Alatalo: Mitä tapahtui Santra Sarkkiselle?</i>	47
<i>Mia Myllymäki: Kutsumustaiat</i>	48
<i>Maria Mustranta: Te olette liian nuoria.....</i>	49
<i>Lotta Lehtikari ja Anna Pihlajaniemi: Elämäni ilman sinua</i>	50
<i>Jari Nenonen: Suksin kuuseen.....</i>	51
<i>Simo Heininen: Ihmistä suurempi : paaviuden historia.....</i>	52

<i>Tuomas Enbuske ja Ville Kormilainen: Tublaajapojat : keskusteluja uskosta, häpeästä ja anteeksiannosta</i>	53
<i>Pauli Mustajärvi ja Tina Finn: Pate Mustajärvi : Testamenttini</i>	54
<i>Mikko Lamminpää ja Tommi Sirviö: Repoveden retkeilyopas : patikkapolkuja ja melontareittejä kansallispuistossa ja sen ympäristössä</i>	55
<i>Thomas Asbridge: The Black Death : A Global History.....</i>	56
<i>Siri Hustvedt: Haamutarinoita.....</i>	58
<i>Patrick Radden Keefe: Valehtelijoiden kaupunki : tositarina nuoren miehen kuolemasta ja Lontoon pimeästä puolesta</i>	59
<i>Ossi Pärnilä: Vaarassa mennä ja tullen : talvisodan sotalapset Norjassa</i>	60
<i>Lawrence Paterson: Terästä ja jäätä : Saksan sukellusvenesota Jäämerelle ja Mustallamerellä 1941–1945.....</i>	61
<i>Minna Maijala: Helvi Hämäläinen, kauneudenrakastaja</i>	62
<i>Nicole Corse: Mikki Hiiren historia</i>	64
<i>Jari ja Kati Tervo: Ukko ja onnen aika</i>	67
<i>Matt Hollingsworth: Vakoojien valtakunta : miten KGB ja sen perilliset tunkeutuivat länsimaiden ytimee.....</i>	68
<i>Pasi Eronen Watt ja Juha-Antero Puistola: Valheiden sota : Miten suurvallat muokkaavat todellisuutta.....</i>	70
<i>Scott Samuelson: Rooma : hyvän elämän kaupunki</i>	73
<i>Jukka Eenilä (toim.): Ruotiukkoja ja huutolaisia : Muistelmia entisajan vaivaisheidosta.....</i>	74
<i>Toni Alaranta: Kreikka, Turkki ja jaettu Kypros : Itäisen Välimeren jännitteinen historia</i>	76
<i>Esko Seppänen: Punapäätoman romahdus.....</i>	77
<i>Olof Lagercrantz: Lukemisen ja kirjoittamisen taidosta</i>	78
<i>Nunna Kristoduli: Arkkipiispa Paavali hengellisen lapsensa silmin.....</i>	79
<i>Marina Abramović ja James Kaplan: Seiniä läpi : Muistelmat.....</i>	80
<i>Barbara Stoney: Enid Blyton : elämäkerta</i>	82
<i>Peter von Bagb: Chaplin.....</i>	83
<i>Janne Kontala: Bhagavad-gita : Johdatus joogan salaisuuteen</i>	84
<i>Jan Vapaavuori: Puoliholtiton Suomi</i>	86
<i>Jussi Eronen, Jarno Liski ja Salla Vuorikoski: Ylegate.....</i>	87
<i>Tanja Kuronen: Hoivapommin purkajat</i>	88
<i>Olavi Kärkkäinen: Elämän tikapuut</i>	89
<i>Barack Obama: Luvattu maa</i>	90
<i>Elaf Ali: Sanoitko minulle rakkaus?</i>	91
<i>Mia Rönkä ja Janne Toriseva: Pölyttäjien kirjo.....</i>	92
<i>Silja Sillanpää ja Pasi Pitkänen: Tulikäärme</i>	93
<i>Malin Klingenberg: Aallokon lapset</i>	94
<i>Noritake Suzuki: Suuri kiipelikirja.....</i>	95
<i>J. S. Meresmaa ja Pamela Samel: Syysystävyyt.....</i>	96
<i>Jari Mäkipää: Yötärinöitä eli naurettavan karmivia kertomuksia.....</i>	97

<i>Sanna Pelliccioni: Onnin kotona</i>	<i>98</i>
<i>Deborah Marcero: Purkissa.....</i>	<i>99</i>
<i>Deborah Marcero: Purkista.....</i>	<i>100</i>
<i>Reetta Niemelä, Sanna Pelliccioni ja Mia Rönkä: Nähdään majalla, pörriäisagentit</i>	<i>101</i>
<i>Triinu Laan: Luuranko-Juhanin loppuelämä.....</i>	<i>102</i>
<i>Adam Doyle, Marcos Keller, Junis Laureano ja Nate Rae: Missä hämis? : Etsintä jatkuu.....</i>	<i>104</i>
<i>Tove Jansson, Päivi Kaataja ja Riikka Turkulainen: Nuuskamuikkunen on huoleton</i>	<i>105</i>
<i>Tove Jansson, Päivi Kaataja ja Riikka Turkulainen: Vilijonkka on tarkka</i>	<i>106</i>
<i>Teemu Hirvilammi: Niille, jotka dallaa sateessa</i>	<i>107</i>
<i>Elli Leppä: Pikivälke.....</i>	<i>108</i>
<i>Riina Varjola: Jos kukaan ei tulekaan</i>	<i>109</i>
<i>Rintarô: My Life in 24 Frames per Second.....</i>	<i>110</i>
<i>Juba: Sika somettaa</i>	<i>113</i>
<i>Jarrett Dapier ja Af Dungo: Wake Now In The Fire : A story of censorship, action, love, and hope .</i>	<i>114</i>

Nettisivuston paikka ekosysteemissä

Nettisivujen ylläpitäjän yksi murheista on riippuvuus ulkopuolisista tahoista, joihin ei voi vaikuttaa. Isoin näistä on ehdottomasti Google. Suomalaisista valtaosa käyttää nettihakuihinsa Googlea, joten sijoitukset siellä ratkaisevat sivuston menestyksen.

Googlen Discover-ominaisuus, joka nostaa sivuja sattumanvaraisesti Google-käyttäjien puhelinselainten aloitusnäkyymiin, on iso onnenpotkujen aihe. Kinin arvio Pate Mustajärvi -elämäkerrasta (löytyy tästä lehdestä tietokirjasivuilta!) osui kultasuoneen: se sai parissa päivässä lähes 100 000 näyttökertaa ja lukijotakin tuhansittain, paljon enemmän kuin yksittäiset juttumme yleensä.

Riippuvuus Googlesta on vähän pelottavaa näin päätoimittajan näkökulmasta, se on melkoinen tikuista rakennettu talo. Siksi Kirjavinkit pyrkiikin tavoittamaan lukijoita monta muutakin kanavaa pitkin. Sähköpostilista on nykyään keskeinen tapa, sillä se ohittaa monenlaiset algoritmit ja saapuu suoraan lukijalle. Tämä lehti on toinen tapa, joka ei vielä suuria yleisöjä tavoita, mutta toivon mukaan auttaa meitä uusien lukijoiden äärelle.

Pienen toiveen haluaisin esittää teille lukijoille: kokeilkaa jotain muutakin hakukonetta kuin Googlea. Mitä useampi ihminen käyttää muuta kuin Googlea, sen terveempi on internetin ekosysteemi. Hyviä vaihtoehtoja yleishakukoneeksi ovat ainakin [Qwant](#), [Duck Duck Go](#) ja [Ecosia](#). Kaikki näistä pitävät yksityisyydestäsi parempaa huolta kuin Google ja sisältävät vähemmän tekoälyryönä.

Myös sosiaalisen median puolella kannustan vaihtoehtojen pariin. Mastodon on ainoa sosiaalinen media, jossa Kirjavinkit on. Ei-kaupallinen, vapaa ja hajautettu Mastodon on huomattavasti kaupallisia algoritmismeja terveempi ja luotettavampi ympäristö toimia. Kannattaa kokeilla!

Mikko Saari
Päätoimittaja

Lainaaja on kirjailijan ystävä

Mikko Saari

Kirjailija kiittää, kun lukija ostaa kirjan. Myös ahkera kirjaston käyttäjä on kirjailijalle iloksi. Suomessa on nimittäin käytössä lainauskorvauksena tunnettu järjestelmä, jolla korvataan kirjailijoille kirjastojen käytöstä tulevaa tulonmenetystä. Korvausta saavat kirjailijat, kääntäjät, kuvittajat ja musiikintekijät, ja sen maksaa opetus- ja kulttuuriministeriö valtion budjetista.

Aihe on taas ajankohtainen, sillä lainauskorvauksia hallinnoiva Sanasto kertoi kirjailijoille juuri 13.8.2026 vuoden 2025 lainamäärät, joiden perusteella lainauskorvauksia maksetaan. Tulojaan voi tässä kohtaa arvioida kertomalla lainamäärän 25 sentillä – sen verran yksittäisestä lainasta maksetaan korvausta. Summa ei ole päätähuimaava, mutta kuitenkin mukava lisä kirjailijan tulonmuodostukseen.

Menestyskirjailijat saavat lainauskorvauksia tietysti paljon. Yksittäisen kirjailijan korvaussumma on korkeintaan 32 000 €. Suurin osa kerralla maksettavista korvauksista on alle 1 000 euroa ja noin puolet alle 100 euroa. En pitäisi pahana, jos kattoo laskettaisiin selvästi alemmas, jolloin rahaa olisi enemmän jaettavaksi heille, jotka saavat nyt pienempiä korvauksia – tekijä, joka saa nyt maksimisumman korvauksia, tekee todennäköisesti kelpo tiliä kirjojen myynnilläkin.

Riippuu hieman kirjallisuudenlajista, miten iso merkitys lainauskorvauksilla on. Joillekin lastenkirjailijoille korvaus voi olla merkittäväkin: esimerkiksi **Madgalena Hai** on kertonut sosiaalisessa mediassa lainauskorvausten olevan huomattava tulonlähde. Tässä kohden auttaa, jos on kirjoittanut vaikkapa sarjan tai pari kesto-suosikeiksi osoittautuneita kirjoja, jotka ovat päässeet esimerkiksi koulujen lukudiplomilistoille. Silloin lainauskertoja kertyy hyvin myös vanhoille kirjoille.

Myös kääntäjä voi tienata hyvin: *Neropatin päiväkirjoja* vuoteen 2011 asti suomennanut **Sakari Hyrkkö** kertoi pari vuotta sitten saavansa kirjoista edelleen tuhansia euroja korvausta vuosittain. Käännetyn kirjan lainauskorvaus jaetaan puoliksi tekijälle ja kääntäjälle. Menes-

tyksekkään lastenkirjan kääntäjä voikin saada lainauskorvauksia selvästi enemmän kuin varsinaisesta kääntämisestä maksettavaa korvausta.

Lainauskorvauksia maksetaan tosiaan kaikenikäisille kirjoille, joita vain kirjastosta lainataan. Siksi vahvoilla ovatkin kirjailijat, joilla on paljon vanhaa tuotantoa, jota yhä lainataan ahkerasti – tämäkin pätee moniin lastenkirjailijoihin hyvin. Minullakin vuoden 2025 lainatuin teos ei suinkaan ollut uusi kirjani, vaan vuonna 2010 ilmestynyt *150 korttipeliä* 287 lainalla. Kakkoseksi tuli sitten uusi kirjani, vuonna 2025 ilmestynyt *Aasialaiset lautapelit* 272 lainalla ja kolmantena oli vuonna 2018 ilmestynyt *Löydä lautapelit* 237 lainalla. Muita kirjojani lainattiin yhteensä reilut sata kertaa.

Kaikkiaan kirjojani lainattiin melkein tuhat kertaa. Ihan koko tästä määrästä en kuitenkaan saa lainauskorvausta, vaan summasta tehdään kuvavähennys – olkoonkin, että yhdessäkään kirjoistani ei ole kuvia, joista joku muu saisi korvauksia. Kaavamainen kuvavähennys minun kirjoistani on 14,6 %, koska sen verran pelejä käsittelevissä kirjoissa yleisesti on kuvia. Saan siis lainauskorvausta kirjoistani bruttona noin 200 €. Ei sillä hirveästi juhlista, mutta noin passiiviseksi tulonlähteeksi tämä on oikein mukava ja kaikkiaan Sanasto on minulle reilun kymmenen vuoden aikana tilittänyt yli 3000 euroa, joka alkaa olla jo lähellä sitä, mitä pieni-levikkisillä tietokirjoillani muuten olen tienannut.

Lainauskorvaus on tekijöille asiallinen korvaus siitä, että kirjat ovat kirjastossa kaikkien lainattavissa. Määrärahoja ei ole vuosikausiin korotettu, vaikka kirjastolainauksen suosion kasvu tarkoittaa kapenevan kakun jakamista yhä useammalle tekijälle. Toivoisin lainauskorvausmäärärahoihin jonkunlaista tasokorotusta, sillä kirjallisuuden tekijöiden tulonlähteet ovat muuten yhä niukemmassa, eikä kuluttajillakaan ole varaa ostaa enempää yhä kalliimpia kirjoja.

Lainaajana voit siis joka tapauksessa olla hyvillä mielin – jokainen kirjastolainasi, myös uusinnot, tuottaa tuloa lukemillesi kirjailijoille, kääntäjille ja kuvittajille.

Salaperäisten kuvien sävyttämä murhamysteeri

Uketsu: *Oudot kuvat*. Gummerus, 2026. Alkuteos: 変な絵 (Futabasha, 2022). Suom. Raisa Porrasmaa. 246 s.

Oudot kuvat -kirjan kansi lupaa ”hyytävän japanilaisen mysteerisensaation” ja takakansi on täynnä nimekkäitä kehuja sen sijaan, että se kertoisi jonkunlaisen tiivistelmän juonesta. Tämä kertoo kaksi asiaa: *Oudot kuvat* halutaan heti alusta pitäen esittää todella suosittuna hittikirjana ja toisaalta sen juonesta ei haluta kertoa mitään. Jälkimmäinen on ymmärrettävä näkökulma, onhan kyse arvoitusdekkarista, joten arvostelunkin kanssa lienee syytä olla tarkkana.

Arvoitusdekkarista tässä siis on kyse; ei mistään sen ihmeellisemmästä. Arvoituksiin kuitenkin liittyy romaaneille poikkeuksellisesti kuvia. Kirjan ennakkomarkkinoinnissa näiden kuvien merkitystä korostettiin, mutta lopulta kyse ei ole mistään kirjan ja puzzlen sekoituksesta. *Oudot kuvat* on tavanomainen arvoitusdekkari, jonka juonikuvioon vain liittyy joukko outoja kuvia.

Kirja koostuu neljästä luvusta. Ensimmäisessä yliopiston okkultismikerhoon kuuluva opiskelija tutustuu pari vuotta aikaisemmin hylättyyn blogiin. Blogin viimeinen päivitys on hyytävä:

*Hänelle, jota rakastan kaikkein eniten 28.II.2012
Lopetan tänään tämän blogin päivittämisen.
Syynä on, että tajusin niiden kolmen kuvan salaisuuden.
En voi käsittää, millaista kärsimystä olet joutunut kantamaan.
En voi käsittää, millaisen synnin olet mennyt tekemään.
En voi antaa sinulle anteeksi. Silti rakastan sinua edelleen.*

Mistä on kyse? Selaamalla blogin vanhempia juttuja käy ilmi, että blogia pitää mies, joka kertoo blogissa arjestaan: siitä, miten hän meni naimisiin ja miten hänen vaimonsa tulee raskaaksi. Mutta miten onnelliselta vaikuttava perhetapahtuma johtaa blogin lopettaneeseen päivitykseen? Mikä on blogista löytyvien erikoisten piirroskuvien salaisuus?

Toisessa luvussa ihmetystä herättää lapsen päiväkodissa tekemä piirros, joka kuvaa lasta ja tämän äitiä kerrostalon edustalla. Talosta on sutattu harmaalla

asunto, jossa lapsi asuu. Kolmannessa luvussa ihmetellään kuvaamataidon opettajan viimeistä piirustusta, joka löytyi hänen ruumiinsa lähistöltä – kuvaamataidon opettaja murhattiin brutaalisti telttailuretkellä. Mitä hän yritti kertoa viimeisellä piirroksellaan?

Viimeinen luku kietoo lopulta kaiken kirjassa tapahtuneen yhteen. Tapaukset liittyvät toisiinsa ja jos lukija on tarkkana, palapelin palaset löytävät paikkansa jo kirjan aikana. Ehkäpä joku lukija on niin nokkela, että hoksaa kuvienkin salaisuudet ennen kuin ne kirjassa paljastetaan.

Oudot kuvat on mainio tapaus arvoitusdekkareiden ystäville. Salaperäinen, aina naamio kasvoillaan esiintyvä kirjailija **Uketsu** on kehitellyt sopivasti kieroutuneen tarinan. Osa tarinan juonenkäänteistä tuntuu hitusen kaukaa haetuilta, mutta se ei ole genressä tavatonta, eikä häirinnyt lukukokemusta – mikään ei tuntunut liian keinotekoiselta. Kokonaisuuden näkeminen lopussa oli nautinnollista ja tarjosi sen palkinnon, jota arvoitusdekkarin lukija kirjalta odottaa.

Raisa Porrasmaa suomenos on tavoittanut tapausten yksityiskohdat riittävällä tarkkuudella. Tässä kirjassa japanilaisen kulttuurin erikoisuudet eivät ole kovin isossa osassa, ja Porrasmaa on avannut kaiken suoraan tekstissä vailla sen kummempia selityksiä tai ala-

viitteitä. Lopputulos on kelpo juttu, jota sopii kyllä suositella kaikille perinteisten arvoitusdekkarien ystäville, riippumatta siitä, kiinnostaa Japani aiheena erityisesti vai ei.

Mikko Saari

LOUDOT KUVAT

変な絵

雨
穴

UKETSU

HYYTÄVÄ JAPANILAINEN
MYSTEERISENSAATIO

GUMMERUS

SUOMENTANUT RAISA PORRASMAA

Pienoisromaani kahdesta ikääntyvästä taiteilijasta

Kristiina Wallin: *Laituri*. S&S, 2026. 158 s.

Hanna ja Einar ovat taiteilijoita. Hanna on kuvataiteilija, ja Einar on runoilija.

Einar on jo kirjoittanut viimeisen kirjansa. Hän on kirjoittanut valosta, lumesta ja merestä. Hän olisi voinut olla matemaatikko, fyysikko tai joku muu, mutta hän valitsi kirjallisuuden. Kirjoittaminen on ollut puolet hänen olemassaolonsa merkityksestä, mutta hän ei kirjoita enää. Mieli yrittää vielä sanallistaa asioita ja luo varoittamatta uusia säkeitä, mutta hän vaientaa ne.

Jotakin perustavanlaatuista on kadonnut, jotakin mihin hän ei saa enää tarttua, ei jaksa.

Hanna maalaa vimmaisesti, jaksamisensa äärirajoilla. Hänelle maalaaminen on ruumiillista työtä, kurottelua ja kyykistelyä, voiman käyttöä. Valmisteilla on viimeinen näyttely, retrospektiivi, jonne pitää saada valmiiksi uusia tauluja. Hän maalaa veden alla olevia naisia, Einarin kalanpäämuotokuvan ja surrealistisia meren kuvia.

Vielä minä maalaan hänet, vielä minä jaksan ja ehdin kurottaa kohti ja koskettaa.

Samaan aikaan pitäisi muuttaa pois rakkaasta merenrantatalosta. Kumpikaan ei jaksa enää siivota rännejä tai hoitaa villiintyneitä perennapenkkejä. Muuttoa varten pitäisi setviä vanhan talon kaapit ja kellari. Tyhjentää vintin pahvilaatikoihin huomauttamatta varastoitunut elämä. On lähdettävä ennen talvea. Uusi koti on jo tiedossa, Puistokatu 18: valkoiset seinät, valkoista betonia, valkoiset kaakelit.

Hannalle vaikeinta on luopua ateljeesta. Siellä on rippeitä ja roiskeita kaikesta siitä, mitä hän on maalannut – hänen uransa todellinen retrospektiivi.

Meillekö se kaikki tapahtui? Kokonainen elämä?

Laituri on Hannalle ja Einarille välitila ja turvapaikka. Laiturille mennään pakoon muuttomiehiä, sieltä Hanna menee uimaan joka aamu tai tauolle maalaamisesta. Siellä Einar odottaa, että Hanna saisi maalattua tai uitua. Se on rajapinta maan ja meren välillä, tekemisen ja tekemättömyyden välillä.

Siihen me voisimme jäädä. Muuttua vähitellen osaksi maisemaa.

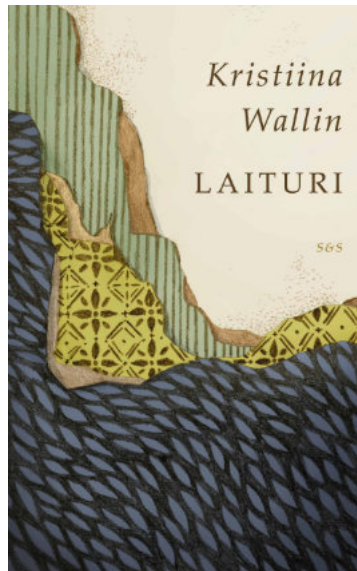
Kristiina Wallin tarjoaa *Laituri*-romaanissaan lukijalle sekä Hannan että Einarin näkökulmat. Hanna kertoo minämuodossa ja Einar kolmannessa persoonassa. He kertovat itsestään ja toisistaan, havainnoivat toistensa vanhenevista ja kompurointia, huomaavat toistensa haurastumisen ja jäykistymisen. He ovat yksikkö ja kaksikko – kummallakin on oma eletty elämä, ura taiteilijana ja pitkä yhteinen historia. Kumpikin toivoo, että toinen ei kuolisi ensin. Kahden kertojan ratkaisu toimii hyvin, ja erityisesti Einarin kertojajaksot olivat raikkaita.

Laituri on tarina pitkästä liitosta, luopumisesta ja irti päästämisestä. Wallinin runoilijan kieli on lyyristä ja monin paikoin aforistista. Tyyli sopii hyvin ikääntyneiden taiteilijoiden tarinaan, ja viipyilevä rytmi on sama kuin kirjan päähenkilöiden rytmi. Taidenäyttelyn avajaiset ja muuttopäivät tuovat tekstiin lisääntyvää painetta: on saatava taulut ajoissa valmiiksi, on saatava pakattua. Realistisen toiminnan tason alla ovat Hannan ja Einarin muistojen ja alitajunnan syvemmät tasot.

Ihmiskuuria me olisimme ilman taidetta.

Kristiina Wallin avaa *Laituri*-romaaninsa taustoja [Yle Areenan podcastissa](#).

Mervi Murtonen

Klassinen mustasukkaisuustragedia

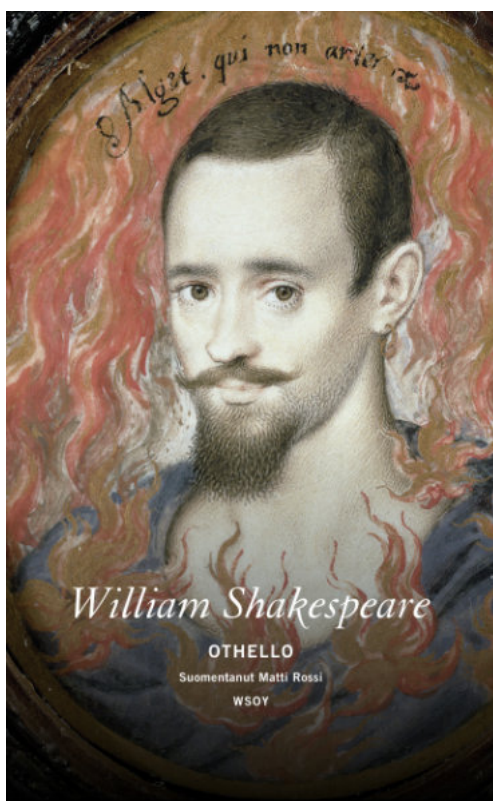
William Shakespeare: *Othello : Venetsian mauri*. WSOY, 2013. Alkuteos: *Othello* (1603). Esipuhe: Kirsikka Moring. Suom. Matti Rossi. 217 s.

Tunnettu kirjallisuuskriitikko **Harold Bloom** muistutti, että etsi sellaista mikä tulee sinua lähelle, ja mikä puhuttelee sinua ikään kuin teillä olisi yksi ajan tyranniasta vapaa luonto: löydä ensin **Shakespeare** ja anna hänen löytää sinut. Aloittaa voit vaikka *Othellosta*.

Matti Rossi (1934–2017) ehti suomentaa nykykielelle William Shakespearen tuotantoa. Kirjoista kiinnostavin on *Othello*, johon esipuheen on kirjoittanut *Hesarin* pitkäaikainen teatteritoimittaja, **Kirsikka Moring**. Se on selkeä ja hyvä. Mutta onko tulkinta oikea?

Ehkä, mutta jokin mättää. Othello ei nimittäin ole paha, vaan olosuhteiden uhri. Analyysi on tutun feministinen. Moringin mielestään näytelmässä on miesten pyrkyrimaailma, jossa sankaruus on kaupan. Ja erikseen naisten todellisuus.

Desdemonaa kuuluu Shakespearen viattomien naisten kategorian puhdasmielisimpiin. Maurille oli saatava täydellinen vastapari. *Othello* näytelmänä on

järkyttävä draama kahden ihmisen rakkauden mahdollisuudesta ja pahansisuisuudesta.

Shakespeare on koonnut maurin ympärille kahjon joukon sekopäitä ja huijareita, joista vaarallisimmat ovat myös myrkyllisemmät, Othellon suosioon lipeän kielensä ansiosta päässyt Jago ja ovela Cassio.

Othellon ensi-ilta oli vuonna 1604. Historia käänsi suuntaansa. Elisabethin valta vaihtui Jaakko I:sen herruuteen. Renessanssi vaihtui barokkiin. Teatterilla meni hyvin, yhteiskunta tarvitsi kommenttinsa, ja aikoinaan vankkureissa kiertäväksi rähjäseurueeksi syntynyt vapaa – väliin lainsuojatonkin – ryhmä sai Globe-teatterinsa.

Purkaukset ovat rajuja, kuten kateellisen Jagon:

Mutta jumaliste, hänet [Cassio] valittiin, ja vaikka minä komentajan nähden kunnostauduin Kyproksessa, Rodoksessa sekä muissa kristittyjen ja pakanoiden maissa, minut tilintarkastaja jätti vaille tulta. Ja niin helmitaulun herraa onnisti, kun pääsi Hänen Mauriutensa kenraaliksi, kun taas minut – Herra paratkoon! – nimitettiin maurin lipunkantajaksi.

1500–1600-luvun vaaralliset vuodet olivat Shakespearen tarkan luupin alla, kun hän kokosi ilmeisen ajankohtaisia mustasukkaisuuskosto- sekä kunin-gasdraamojaan. Othellosta on **Orson Welles** tehnyt parhaimman tulkinnan elokuvassaan.

Lopuksi näyttämölle jää kasa ruumiita, ihmisiä, jotka rakastivat. Liikaa. Moringin mukaan tarina auttaa tutkimaan ihmismielen haurautta, manipulointia helppoutta ja ennakoimaan itsekontrollin täydellistä pettämistä. Shakespearelainen sielunselitys, järkkymisen kuvat, ovat yhä totta.

Harald Olausen

Afganistalainen pakolainen keskellä ennennäkemätöntä ajojahtia

Taavi Soininvaara: *Shivan silmä*. Otava, 2026. 377 s. Ratamo 22.

*Hän pidätti hengitystään ja katsoi männyn-
runkojen lomasta rajavyöhykettä halkovan
kallion suuntaan. Hän näki pitkän ja rotevan
miehen, joka juoksi raskain askelin kuun
valaisemalla tummalla ja paljaalla kivi-
tasangolla. Miehen takana, ilmassa, leijui drooni.
Laukauksen kajahdus sai Mariamin painumaan
entistä matalammaksi.*

Mariam Akram on ollut viimeisen vuoden Heratin vankilassa Afganistanissa. Heti vapauduttuaan hän lähti pyrkimään Suomeen Venäjän kautta. Hän oli saanut salakuljettajilta kartan, ja oli nyt selvinnyt rajalle, jossa joutui todistamaan murhaa. Mies ehti kuitenkin heittää ennen kuolemaansa Suomen puolelle repun, jonka Mariam otti haltuunsa.

Mariamilla on suomalainen miesystävä Ville Puhakala, joka asuu Espoon Kauklahdessa. Mariamin

äiti on saanut turvapaikan Suomesta ja asuu Villen luona, jonne Mariamkin on tulossa. Perille päästyään Mariam nauttii äitinsä laittamasta perinneruusta ja huokaisee helpotuksesta ollessaan nyt turvassa. Häntä kuitenkin häiritsee reppu, jonka rajalla murhattu mies oli heittänyt hänelle. Mariam löytää repusta kymppitonnin rahaa, muistitikun ja kuusi kaunista sinistä jalokiveä.

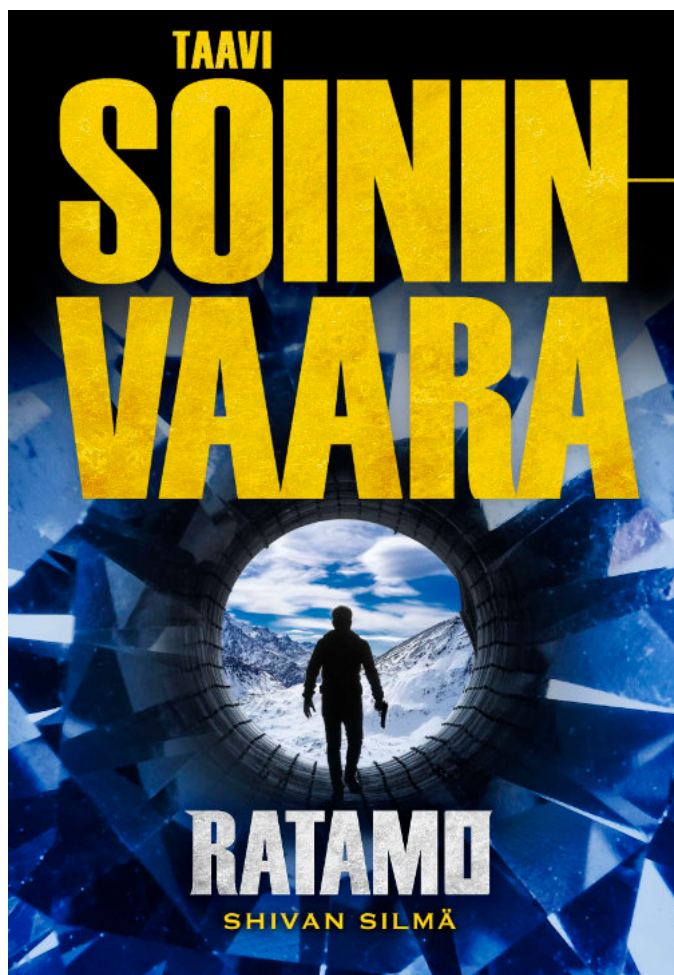
Supon osastopäällikkö Arto Ratamo ja vastatiedusteluksikön päällikkö Tommi Sarpala istuvat kuulusteluhuoneessa, jossa kuullaan todistajana Lappeenrannan Ylämaalla, lähellä rajavyöhykettä asuvaa eläkeläistä Arvo Teräväistä.

Arvo Teräväinen kertoo olleensa keskellä yötä rajavyöhykkeen tuntumassa tarkkailemassa mahdollisia ufoilmiöitä, kun hän kuuli laukauksia ja näki, kuinka mies ammuttiin. Hän ehti kuvata tapahtuman. Kuulusteluhuoneessa hän näyttää videon Ratamolle ja Sarpalalle.

*Supolaiset näkivät, kuinka mies putosi kivikkoon,
yritti jatkaa ryämien matkaansa ja lopulta sinkosi
reppunsa rajavyöhykkeeltä kohti Suomen puolella
kasvavaa metsikköä. Kun kuvaan ilmaantui
vaaleahiuksinen nainen, supolaiset
ryhdistäytyivät tuoleillaan ja nojautuivat kohti
älytaulua.*

*”Jos nuo olivat Venäjän rajapalvelun sotilaita,
meillä on käsissä aika äärimmäinen tilanne. Ne
tulivat Suomen puolelle. Ampuivat ubriaan
Suomen puolella.”*

Supon on tärkeää löytää nainen, joka oli rajalla. Samaan aikaan venäläisille vakoojille on selvinnyt, että Supo on naisen perässä. Alkaa ennennäkemätön ajojahti, jossa Mariam yrittää piiloutua selvitäkseen hengissä, kun ei tiedä keneen voi luottaa. Syytetäänkö häntä Suomessa laittomasta rajan ylityksestä ja palautetaan Afganistaniin, vai haluavatko venäläiset hänet hengiltä, koska hänellä on arkaa

materiaalia mieheltä saamassaan repussa. Mariam päättää poistua maasta, mutta venäläisillä on lonkeronsa joka puolella.

Samaan aikaan tekeillä on jotain vieläkin suurempaa. Kiinalaisia johtajia murhataan, ja suurvallat ovat törmäyskurssilla.

Taavi Soininvaara on jälleen kerran punonut juonen, jossa totuus ja fiktio yhdistyvät päivänpolttaviin kysymyksiin: hybridiuhkat, väärennökset, kansainvälinen rikollisuus. Supon osastopäällikkö Arto Ratamo on taas kaiken keskiössä.

Soili Vuorenmaa

PEKKA HOLMSTRÖM / OTAVA

Taavi Soininvaaran tämän kesän uutuus *Shivan silmä* lähtee liikkeelle tilanteesta, jossa afganistanilainen pakolainen Mariam on pyrkimässä Venäjän puolelta Suomeen. Tahtomattaan hän joutuu todistamaan tilannetta, jossa omat ampuvat niin ikään Suomeen pakenevan venäläisen SVR:n upseerin. Mariamin haltuun päättyy upseerin reppu, joka aluksi näyttää tarjoavan Mariamille taloudellisen vapauden, mutta nopeasti osoittautuukin hengenvaaralliseksi pitää hallussa.

Tapahtumat laajenevat tästä nopeasti muun muassa Kiinan johtajaa uhkaavaan vallankaappaushankkeeseen.

Soininvaara on tehnyt tapahtumapaikkojen ja henkilöhahmojen eteen paljon tutkimusta. Tuloksena on juuri sopivassa määrin annosteltua kuvausta, joka lisää uskottavuutta väsyttämättä lukijaa.

Niin kuin usein pitkissä kirjasarjoissa, niin tälläkin kertaa mielenkiintoisimpia hahmoja tuppaaavat olemaan niin sanotut vierailevat tähdet. *Shivan silmän* parhaita hahmoja ovat afganistanilainen pakolainen Mariam sekä hänen takaa-ajajansa, joiden yhteydet ulottuvat lopulta aivan kansainvälisen politiikan huipulle.

Siitä lähtien kun luin Soininvaaran kirjan ensimmäistä kertaa, olen ollut hänen faninsa ja ostan kesäisin ilmestyvän kirjan heti sen tultua kauppoihin. *Shivan silmä* on ehkä Soininvaaran kaikkien aikojen paras romaani ja muutenkin aivan maailmanluokan trilleri. Tapahtumien mittaluokka on **Dan Brownin** tasoa, mutta tapahtumat vyöryvät nopeammin. Jos pidät **Ilkka Remeksen** tai **Tuomas Niskakankaan** kirjoista, pidät varmasti tästäkin.

Kari Jääskeläinen

Polveilevia tarinoita tutuista ja pidetyistä romaanihenkilöistä

Elizabeth Strout: *Haluan kuulla kaiken*. Tammi, 2026. Alkuteos: *Tell Me Everything* (Random House, 2024).
Suom. Kristiina Rikman. 333 s.

Elizabeth Stroutista on vuosien kuluessa tullut hyvin rakastettu kirjailija täällä Suomessa, eikä ihme: hänen kirjoissaan kohtaavat ilmeikkäät henkilöt, polveileva juonenkuvaus ja uskottavat miljööt. Tuntuu väärältä alentaa Stroutin kirjoja miksikään lukuromaaneiksi, sillä ne eivät suinkaan aina päästä lukijaansa helpolla, mutta eivät ole myöskään niin kryptisiä, että tekisi mieli jättää urakkansa kesken.

Tämä käsillä oleva uusi kirja *Haluan kuulla kaiken* on rakenteeltaan ja sisällöltään erityisen mielenkiintoinen. Siinä on koottu kuvitteelliseen Crosby'n pikkukaupunkiin Yhdysvaltojen Mainessa suuri osa Stroutin aiempien kirjojen keskeisistä henkilöistä. Tämän spiraalin sisimpänä on kirjailija Lucy Barton, jonka olemme tavanneet useasti ennenkin (*Nimeni on Lucy Barton*, *Kaikki on mahdollista*, *Voi William!*, *Lucy meren rannalla*). Hän on ystäväystynyt toisaalta yhdeksänkymppisen Olive Kitterridgen (*Olive Kitteridge*, *Olive, taas*) kanssa, mutta toisaalta hän käy säännöllisesti kävelyillä seuranaan juristi Bob Burgess (*Burgessin pojat*).

Kun kukin näistä päähenkilöistä tuo mukanaan kerrontaan läheisiä ihmisiään, ja lisäksi Lucy ja Olive kertovat toisilleen pitkiä tarinoita ihmisistä, joita ovat joskus tunteneet, voi ihan rehellisesti sanoa, että tässä kirjassa on suhteellisen paljon henkilöitä. Miten heidät saa hallittua? Minulle toimi lähinnä se, että olen innolla lukenut Stroutin koko aiemman tuotannon, jolloin henkilöiden runsaus alkoikin tuntua enemmän ilolta kuin taakalta: aivan kuin tapaisi vanhoja hyviä tuttuja ja olisi innokas saamaan tietää, mitä heille kuuluu.

Kirja sisältää monenlaisia vaikeitakin teemoja. Puhutaan avioeroista, lapsista jotka hylkäävät vanhempansa, itsemurhasta, seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Ahdistavimmat kysymykset kerääntyvät Matt Beachin tapauksen ympärille: hän on lievästi takapajuisissa oloissa kasvanut mies, jota aletaan epäillä äitinsä murhaamisesta ja jonka jutun Bob ottaa lähes hetken mielihoiteesta ajaakseen. Mattin

hahmossa ruumiillistuvat ehkä Stroutin tuotannon synkimmät teemat. Lucy ja Bobkin ovat kokeneet yhtä jos toistakin, mutta enimmäkseen heidän ongelmansa ovat olleet laadultaan enemmän tai vähemmän keskiluokkaisia, jos kohta Bobin isän kuoleman ympärillä olleet epäselvyydet eivät todellakaan olleet helppoja kohdata.

Mutta kyllä *Haluan kuulla kaiken* oli nautittavaa lukemista! Kirjailijan rakenneratkaisut olivat suorastaan hykerryttävän ihania. Tekstissä yhdistyi mielenkiintoisella tavalla myös eri aikojen teemoja: toisaalta rakkauteen, avioliittoon ja vanhemmuuteen liittyviä ajattomia kysymyksiä, toisaalta 2020-luvun ajankohtaisia asioita, kuten pandemiaa ja Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Vanha ja uusi koskettavat toisiaan, ihmiset liittyvät toisiinsa ja eroavat taas. Tämä kirja oli ihmeellisen rikas kokemus, joka jätti lukijansa mietteleeäksi pitkäksi aikaa.

Tuija Nummi

Satiirisia tarinoita naisista ja miehistä

Anton Tšehov: *Naisia*. Tiberius Kirjat, 2018. Alunperin julkaistu Kirja, 1913. Suom. Reino Silvanto. 169 s.

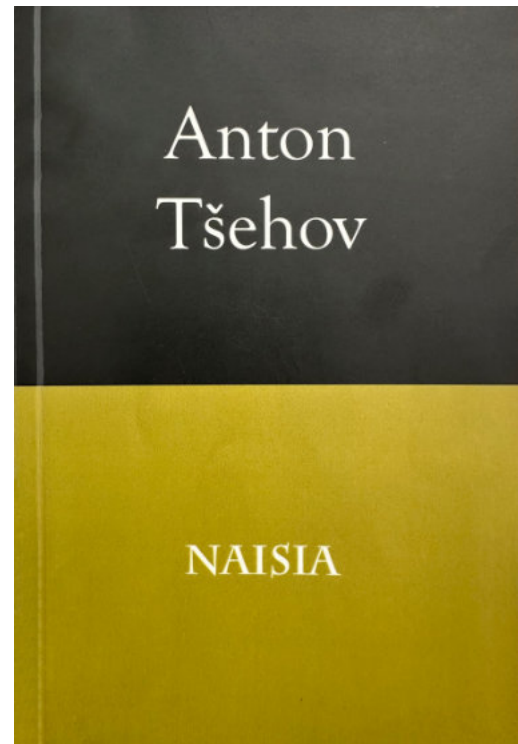
Anton Tšehovia (1860–1904) pidetään yhä yhtenä novellitaiteen ylimmistä mestareista. En ollut Tšehovin novelleja lukenut, joten koin tarpeelliseksi tutustua. Kirjastosta tarttui matkaan tällainen pieni kokoelma. *Naisia*-kokoelman on alunperin julkaissut Kustannusosakeyhtiö Kirja vuonna 1913. Lukemani painos on noin sata vuotta tuoreempi.

Kuten nimi antaa ymmärtää, novellit kertovat paljolti naisista. Aika usein toki miesten näkökulmasta. Sävy on usein vähän sellainen, että miehet nostavat esiin kaikenlaisia akkain hömpötyksiä, mutta saavat sitten lopulta itse nenilleen. Satiiriin tämä on kallellaan, ja erityisesti satiirin terä osuu virkamiehiin ja hallintoon; hallintobyrokratiaahan tsaarin Venäjällä riitti.

Useimmat novellit ovat lyhyitä, pisimmätkin jutut ovat vain kymmenisen sivua ja kirjan sivut ovat pieniä. Nämä ovat siis iskeviä, lyhyitä novelleja, jotka enimmäkseen pyrkivät olemaan hauskoja. Parhaimmillaan Tšehov onkin ratkiriemukas ja novellin loppuisku saa hykertelemään. Ihan jokainen juttu ei kuitenkaan sille tasolle nouse, ja osa jättää vähän ihmettelemään, mikä tässä nyt oli hauskaa. Voi olla, että ajan hammas on niitä vähän puraissut.

Suosikkeihini kuuluu ”Taideteos”, jossa lääkäri Koshelkovin luokse saapuu Sasha Smirnov, äitinsä ainoa poika, joka tuo lääkärille saamastaan hoidosta palkkioksi hyvin kallisarvoisen kapineen, harvinaisen taideteoksen, vanhaa pronssia. *”Se oli keskikokoinen kynttelikkö vanhaa pronssia, taiteellista työtä. Siinä oli kuvattuna ryhmä: jalustalla seisoi kaksi naista Eevan puvussa ja sellaisessa asennossa, ettei minulla ole kylliksi rohkeutta eikä luonnonlaatua kuvata heitä.”*

Lääkäri ei voi tietenkään kauhistuttavan rivoa esinettä vastaanotollaan pitää, mutta Sasha Smirnov ei ymmärrä mikä tohtoria siinä niin kauhistuttaa, eikä missään nimessä suostu ottamaan kapinetta takaisinkaan, sehän olisi kamala loukkaus häntä ja etenkin hänen äitiään kohtaan. No, Koshelkov on-

neksi muistaa olevansa velkaa asianajosta hyvälle ystävälleen asianajaja Yhville; tämä on vanhapoika ja viettää hieman kevytmielistä elämää, varmasti hän ilahtuu taideteoksesta ja ottaa sen lahjana korvaukseksi työstä. Vaan mitenköhän Koshelkovin käy?

Jutut toimivat erityisen hyvin ääneen luettuina, silloin Tšehovin lennokkaat ja tunteikkaat dialogit pääsevät oikeuksiinsa. **Reino Silvannon** vanha suomennos 1900-luvun alkupuolelta toimii tässä oikein hyvin. Kuulostaahan se vanhahtavalta, mutta toisaalta kielellä istuu novellien 1800-luvun lopun venäläiseen mielenmaisemaan hyvin. Vuonna 2025 ilmestyi **Martti Anhavan** kokoama ja suomentama Tšehov-valikoima *Onni: Valitut novellit 1880–1903*, joka on todellakin vain valikoima parhaita, vaikka onkin 1100-sivuinen järkäle. Ehkäpä sen pariin sitten seuraavaksi! Jos kaipaa vähän pienempää otosta Tšehovia, tämä *Naiset*-valikoima on kelpo nosto kirjaston hyllystä.

Mikko Saari

Ihmisen ja tekoälyn muodostama poliisipari tutkii

Jo Callaghan: *Vain silmänräpäys*. Bazar, 2026. Alkuteos: *In the blink of an eye* (Simon & Schuster, 2023). Suom. Jaakko Kankaanpää. 432 s. Kat & Lock 1.

Rikostarkastaja Kat Frank johtaa tiimiä, jonka tehtävänä on pilotoida tekoälyn käyttö rikosten ratkaisemisessa. Professori Okonedo on luonut tekoälyetsivä Lockin, joka on kaikkien aikojen edistynein. Kat Frank joutuu kantamaan ranneketta, josta hän voi kytkeä Lockin toimimaan työparinaan. Lock voi työskennellä pelkkänä äänenä, tai sitä voi katella hologrammina, jolloin se näyttää komealta mustaihoiselta mieheltä.

Kun Frank lupautuu projektin vetäjäksi, hänelle toimitetaan valtava määrä ratkaisemattomia tapauksia kadonneista nuorista. Frankin pitää tiiminsä kanssa valita tapaus, joka voisi vielä olla ratkaistavissa. Lockin etuna on sen nopeus, se pystyy analysoimaan muutamassa sekunnissa tiedot, joiden seulomiseen menisi muutoin viikkokausia. Lockin haittapuoli puolestaan on se, ettei se osaa ottaa huomioon inhimillisiä näkökohtia.

Kun ei päästä yksimielisyyteen valittavasta tapauksesta, päätetään valita kaksi erilaista tapausta. Yksi, jota Lock kannattaa analysoidaan tiedot, joiden pohjalta katoaminen voisi selvitä. Toisen tapauksen Kat Frank valitsee itse.

Jo Callaghan on kehittänyt uskottavan tarinan tekoälyn käytöstä, ja siitä, miten se voi auttaa rikosten ratkaisemisessa tai kadonneita etsittäessä. Kirjassa työskennellään perinteisen rikostutkinnan tavalla; kuulustellaan silminnäkijöitä, etsitään valvontakamerakuvia, etsitään motiiveja. Lisänä on kuitenkin Lock, joka nopeuttaa tiedon etsimistä ja analysointia.

Kat Frank toimii vahvan kokemuksen tuomalla varmuudella, ja raivostuu välillä Lockin tavalle etsiä vain tilastollisia faktoja. Kat on leski, jolla on 18-vuotias poika. Kat tuntee surua lastensa menettä-

neiden vanhempien puolesta, ja pyrkii hienovaraisuuteen keskustellessaan heidän kanssaan. Lock puolestaan lataa tilastoista todennäköisyyksiä, eikä suodatinta tietenkään ole edes lapsensa menettäneen äidin edessä.

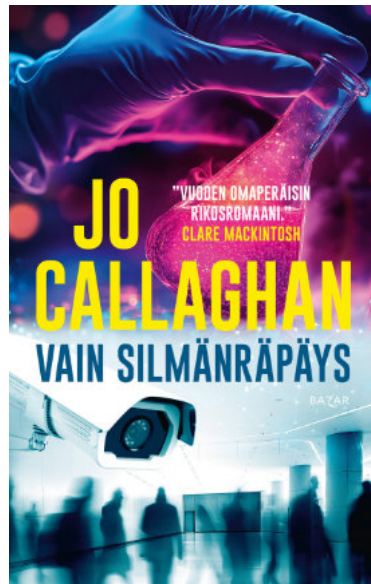
Tarina etenee Frankin pyrkiessä löytämään ratkaisut nuorten katoamisiin Lockin avulla. Kun inhimillisyys ja tekoälyn nopeus tietojen seulonnassa yhdistyvät, niin jotain oppimista tapahtuu molemmiin puoliin.

Vain silmänräpäys saa miettimään tekoälyn mahdollisuuksia ja uhkia. Kirja tarjoaa myös psykologista jännitystä, kun alkaa selvittää mitä nuorille on tapahtunut. Tekoäly seuloo dataa, jota on kuitenkin voitu muokata halutunlaiseksi, Frank puolestaan ymmärtää ja aavistaa ihmisten toiminnan pitkän kokemuksensa myötä. Päätelmä tekoälystä voisi olla se, että sillä ei korvata ihmistä, mutta apua siitä voi olla.

Myös Frank huomaa, että on valmis uuteen kokeiluun Lockin kanssa, vaikka lähti koko projektiin alun perin mukaan vain tehdäkseen tyhjäksi tekoälyn tarpeellisuuden. Ilmeisesti tarina saa jatkoa seuraavassa kirjassa.

Jo Callaghan työskentelee tekoälystrategioiden parissa. *Vain silmänräpäys* on hänen esikoisteoksensa, jonka hän kirjoitti muutamassa kuukaudessa miehensä kuoltua syöpään. Ehkäpä siksikin kirjan tarinassa keskeisenä aiheena on syöpätutkimus. Teos voitti ilmestymisvuonnaan 2024 Britanniassa Harrogaten rikoskirjallisuusfestivaaleilla myönnettävän arvostetun Theakston Old Peculierin vuoden rikosromaanin palkinnon. *Vain silmänräpäys* on neliosaisen Kat & Lock -sarjan aloitus.

Soili Vuorenmaa

Nuori tyttö kohtaa miehisen raakalaisuuden lain

Annie Ernaux: *Tytön tarina*. Gummerus, 2026. Alkuteos: *Mémoire de fille* (Éditions Gallimard, 2016). Suom. Lotta Toivanen. 127 s.

Nobelin kirjallisuuspalkinto myönnetään Annie Ernaux’lle rohkeudesta ja mestarillisesta tarkkuudesta, jolla hän paljastaa henkilökohtaisen muistin juuret, sen vieraantuneisuuden ja muistamisen yhteisölliset rajat.

Näin Ruotsin akatemia perusteli maailman merkittävimmän kirjallisuuspalkinnon myöntämistä ranskalaiselle **Annie Ernaux’lle** vuonna 2022, ja tällaisen rivilukijankin on helppo olla samaa mieltä.

Ernaux’n erinomainen tuotanto koostuu enimmäkseen suppeista, sisällöltään ankaran karuista pienoisromaaneista, joista on romantiikka kaukana. Hän kuvaa naisen elämän käännekohtia, ruumiillisuutta, seksuaalisuutta, keskeisiä ihmissuhteita ja ennen muuta muistamista. Myös *Tytön tarina* rakentuu näiden kysymysten ympärille. Se on mitä ilmeisimmin autofiktiota, kirjailijan omien kokemusten läpikäymistä; päähenkilönä on nuori Annie D., joka menee vuonna 1958 kesäleirille ohjaajaksi.

Muihin ohjaajiin verrattuna Annie on tavallaan tynnyrissä kasvanut: hän on käynyt katolista koulua ja elänyt suljetussa maailmassa pienyrittäjien perheessä. Leiri merkitsee hänelle rajua elämysten laajentumista ja ensimmäisiä seksuaalisia kokemuksia: hän tutustuu itseään vanhempaan miesohjaajaan, mutta heidän välinen aktinsa tuntuu lukijasta kaikkea muuta kuin tyydyttävältä.

Tyttö ei alistu H:lle, vaan universaalille, kiistatommalle laille, miehisen raakalaisuuden laille, jota hän jonain päivänä joka tapauksessa joutuu sietämään. Laki nyt vain on raju ja ikävä.

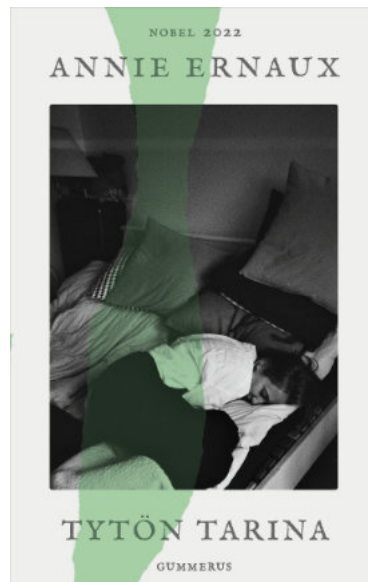
Kaikesta huolimatta Annie haluaa miestä, hän haluaa jatkaa suhdetta, ja on syvästi pettynyt, kun H ei

enää ole kiinnostunut hänestä; keski-ikäinen kirjailija-Annie, joka pohtii kesän 1958 kokemuksista kirjoittamista, vaikuttaa melkein häpeävän nuorta itseään. Mutta kirjoittamisen pakko on häpeääkin suurempi, ja Ernaux’n tapa kuvata naiseutta, naisen ruumiillisuutta ja seksuaalisuutta, on minusta aivan ainutkertainen.

Kuten sanottu, Ernaux on kuvauksissaan perin karu; hänen teoksensa eivät todellakaan ole mitään hyvän mielen luettavaa, mutta niiden psykologinen tarkkanäköisyys iskeytyy uskomattomalla tavalla lukijan tajuntaan. Eikä täysin vaille huomiota jää myöskään Annien valahtaminen syömishäiriöön; sen kuvaaminen on edelleen vailla kiihkeitä ilmiäsuja, mutta tunteet, jotka syntyvät Annien ja hänen toverinsa välillä, ovat pistävän voimakkaita. Voimakkain tunne lienee molemminpuolinen häpeä: kumpikaan ei halua, että ystävätär näkee hänen vanhempansa. Kokeeko kumpikin nuorista naisista samanlaista vai erilaista kiusaantuneisuutta vanhempiensa takia?

Tytön tarina on tiivis ja täynnä tunteita. Se kuvaa tiheästi ruumiillisuuteen liittyviä ajatuksia ja tapahtumia. 1950-luvun ilmiäsu on selvästi hyvin erilainen kuin 2000-luvun, mutta jokin nuoren tytön havaintojen ja kokemusten maailmassa on nykypäivän tytölle myös jopa kipeää tekevän tuttua.

Tuija Nummi

Milo-trilogian odotettu päätösosa

Max Seeck: *Varjeltu*. Tammi, 2026. 351 s. Milo-sarja 3.

Milo antoi katseensa vaeltavaa laitteissa, jotka oli kytketty hänen kehoonsa. Kanyyli, katetri, haava-dreenejä ja paidan alle johtava letku, joka kaiketi liittyi ruokintaan tai suolen tyhjentämiseen. Milo näki välähdyksiä itsestään, juoksemassa puiden lomassa ase kädessään, vastaamassa tuleen. Ambulanssi, poliisit. Veteen hurkkuva isä. Oli mahdoton sanoa, mikä lopulta oli todellista ja mikä mielikuvituksen tuotetta.

Nyt Milo tarvitsee lepoa toipuakseen *Petetty*-kirjassa saamistaan vakavista ampuvavammoista, joiden vuoksi Milo leikattiin ja pidettiin parin viikon ajan koomassa. Supon vakoiluupäilytjen tutkintaa hoitava Mira Carpenter ei paljon välitä siitä, että Milo ei ole kunnossa. Hän käy sairaalassa patistelemassa juuri koomasta herätettyä Miloa, vain kertoakseen, että Supo on tutkinut niin Milon, kuin hänen isänsäkin taustoja.

”Mä fanitin sua kauan sitten. Me kaikki taidettiin vähän fanittaa. Carpenter sanoi. ”Susta supistiin käytävillä kuin jostain myyrtisistä nollanollaseiskasta. Nuori ja komea Milo Perho, peitetoiminna supertähti.”

”Sitten sä lähdit Suposta ja ryhdyit murhatutkijaksi. Ja muutaman vuoden päästä tyydyit osa-aikaisesti konsultoimaan sun entisiä työkavereita samalla kun aloit pyörittää kannattamatonta galleriaa.”

Carpenter yrittää selvittää Milolta tämän tietoja Stanislav Markoffista, Milon ukrainalaistaustaisesta isäpuolesta. Milolle selviää myös, että Supo uskoo, ettei Harri Perho tehnyt itsemurhaa vaan hänet murhattiin. Tämä tulee Milolle yllätyksenä.

Milon työkaveri rikosylikonstaapeli Minka Laine selvittää parhaillaan itsemurhatapauksia ja alkaa epäillä, että kyseessä onkin sarjamurhaaja. Kun

vanhoja itsemurhatapauksia avataan, niin huomataan, että vainajilla on ollut kaulassaan aurinkoripus. Tutkinta on kriittisessä vaiheessa, ja Minka taiteilee työnsä ohessa salasuhteissa HUS:ssa psykiatrina työskentelevän Hannun kanssa. Niinkin tarkkasilmäinen tutkija kuin Minka on, hänelle paljastuu jotain käsittämätöntä Hannusta. Seksisuhde joutuu katkolle.

Minka on tärkeä Milolle. Monet kerrat Minka on auttanut Miloa, jopa oman uransa kustannuksella. Hän on luovuttanut Milolle sellaista tietoa, joka on ollut tutkinnan kannalta salaista. Myös Minka tarvitsee Milon apua, ja käy sairaalassa tapaamassa Miloa, ja pyytämässä tätä profiloimaan sarjamurhaajaa.

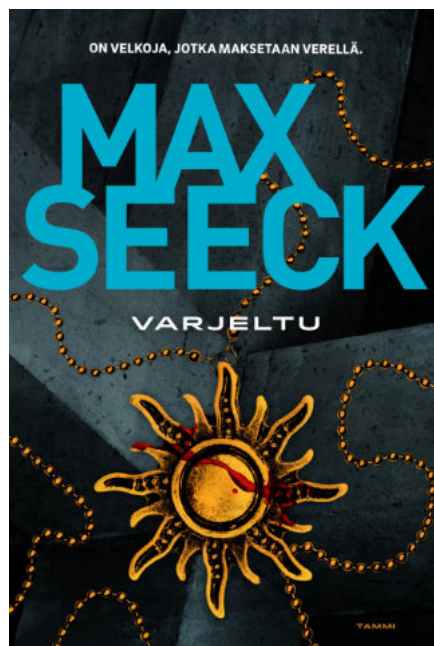
Sairaalassa Milolta käy apua pyytämässä myös Markoff, Milon isäpuoli, joka on Supon etsittyjen listalla. Markoff haluaa tasata tilit Bereszyńskin kanssa, joka murhasi Natalien, hänen tyttärensä ja Milon sisarpuolen.

Varjeltu on **Max Seeckin** *Milo-sarjan* kolmas osa. Vihdoinkin lukijalle selviää mitä Milon isälle Harri Perholle tapahtui yli 25 vuotta sitten. Samalla Milolle paljastuu

myös isänsä ja isäpuoleensa Stanislaviin liittyvät ristiriidat ja vaietut salaisuudet. Paha saa palkkansa, ja lukija palkitaan tiedoilla, joita on odotettu kahden vuoden ajan. Vaikka vanhat asiat tuodaankin päivänvaloon, uusia tutkinnan kohteita ilmaantuu.

Saapa nähdä, saadaanko Milon uusista työkuvioista lukea seuraavaksi. Tämä trilogia tuli kerrottua, ja Milosta on muodostunut jo sellainen sankari, jonka tekemisiä kyllä seuraisi mielellään seuraavissakin kirjoissa. Kirja on erinomaisesti kirjoitettu ja jännitys pitää otteessaan loppuun saakka.

Soili Vuorenmaa

Sukuromaani Länsi-Australian syrjäseuduilta

M. L. Stedman: *Elämä kaukana kaikesta*. Karisto, 2026. Alkuteos: *A Far-flung Life* (Scribner, 2026). Suom. Leena Ojlatva. 523 s.

MacBridet ovat useamman polven lampaankasvat-
tasia Länsi-Australiasta. Syrjäisellä ja harvaan asu-
tulla seudulla naapurit ovat kaukana ja tilukset ovat
valtavia – tässä tapauksessa tila on suurin lain salli-
ma, miljoona eekkeriä (tämä on aivan huima mitta-
luokka, meikäläisittäin tutummin yksiköin noin
4000 neliökilometriä, mikä vastaa suunnilleen
Lieksan kaupungin pinta-alaa). 1950-luvun lopussa
perhettä kohtaa kaksi peräkkäistä tragediaa, joiden
jälkeen kolmilapsisesta perheestä on jäljellä enää sa-
vuavat rauniot. Uutta suuntaa on pakko hakea, sillä
elämän on jatkuttava suurista vastoinkäymisistä ja
raatelevista salaisuuksista huolimatta.

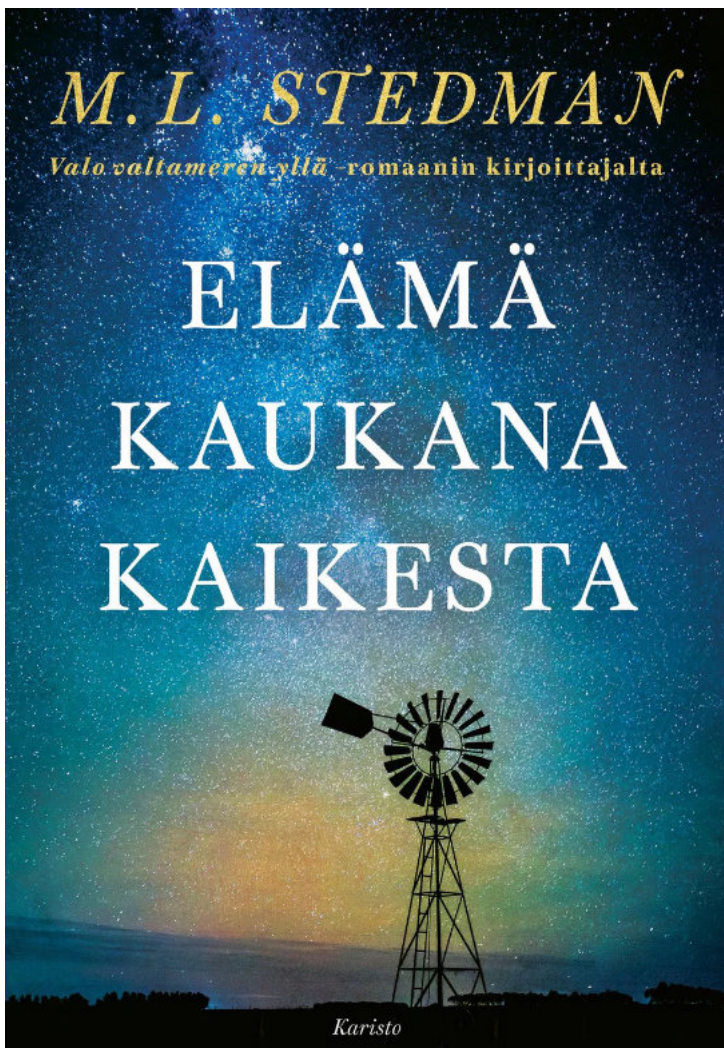
Kymmenen vuotta myöhemmin puhaltavat uudet
tuulet. Kaivosyhtiöt kiinnostuvat Australian mine-
raalivaroista, ja koska tilallisilla on oikeus vain

maan pintaan, ei sen alla oleviin rikkauksiin, kuka
vain voi tehdä louhintavaltauksia toisen maille.
Niinpä MacBridejen tilallekin ilmestyy tutkijaryh-
mä maaperää koluamaan. Mutta kuinka syvälle he
porautuvatkaan, ja kuinka perheen kohtalo saakaan
uuden suunnan, kun perheenjäsenet tutustuvat seu-
rueen johtavaan geologiin?

M. L. Stedmanin *Elämä kaukana kaikesta* on his-
toriallinen romaani, jossa tutustutaan yhden per-
heen käänneiden kautta elämään ja selviytymiseen
Australian syrjäisessä ja harvaan asutussa länsiosas-
sa. 1950-luvulta lähelle nykypäivää tuova romaani
sivuaa Australian asuttamisen historiaa sekä elä-
mäntapojen ja asenteiden vähittäistä muutosta
luonnonvoimien armoilla. Se kasaa samoihin kan-
siin kiinnostavan henkilökatraan, joka omine salai-
suuksineen ja monimutkaisuuksineen yrittää tulla
toistensa kanssa toimeen. Romanttinen pääjuoni
on toisaalta kaunis, mutta toisaalta hieman ennalta-
arvattava. Lukukokemusta se ei kumminkaan ka-
malasti häiritse.

Vähän jotain erilaista miljöötä kaipaavalle *Elämä
kaukana kaikesta* tarjoaa viihdyttävän kaukomatkan
sellaiseen maailmankolkkaan, johon tuskin muu-
toin tulisi matkustaneeksi. Sujuvasanaista romaania
voi hyvin suositella lukunälkäisille!

Hannu Sinisalo

Sijoitetun nuoren kuolema Kristiinankaupungissa

Kaisu Tuokko: *Petos*. Otava, 2026. 334 s. Eevi Manner 4.

"Pubelimeni soi myöhään eilen illalla. Tarkistin myöhemmin tarkan ajan, ja se oli varttia vaille kaksitoista. En ehtinyt vastata pubeluiin."

"Kuulitko, kuinka kauan pubelin soi? Bäckström kysyi."

"En osaa sanoa tarkasti, olin ulkona pesemässä hampaita..."
Eevi piti lyhyen tauon ja vilkaisi Matsia, joka katsoi häntä vakavana mutta silti ystävällisesti.
"Kuulin, että pubelin soi kuistilla. Ei se varmaan montaa kertaa ehtinyt soida ennen kuin olin jo vastaamassa siihen, mutta juuri silloin se lakkasi soimasta."

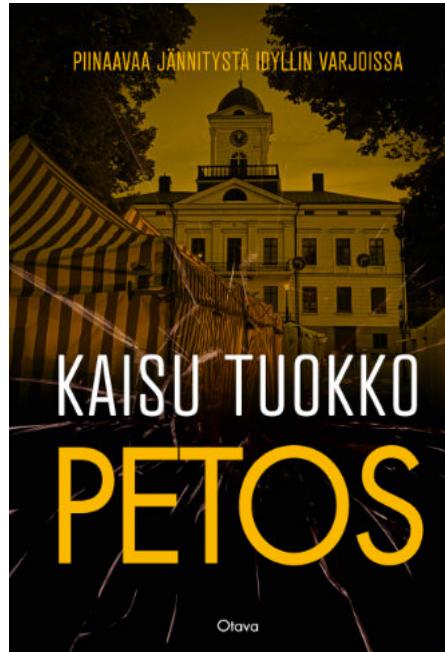
Hetkeä myöhemmin toimittaja Eevi Manner sai tekstiviestin: Autai.

Heinäkuun helteisinä päivinä Kristiinankaupungissa vietetään perinteisiä kesämarkkinoita. Väkeä on tungokseen saakka. Eevi on aina nauttinut kävelystä markkina-alueella. Nyt hän ei pääse tunnelmaan, koska hän tietää, että edellisenä yönä markkina-alueelta on löytynyt murhattuna 17-vuotias nuorimies.

Eevi tuntee hyvin komisario Mats Bergholmin. He ovat seurustelleet joskus nuorempina, ja vuotta aiemmin tavatessaan he huomasivat, että tunteet eivät ole laantuneet. Kummallakin on kuitenkin puoliso, joten he ovat tyytyneet vain viestittelemään silloin tällöin. Nyt he tapaavat tutkinnan yhteydessä, kun murhattu on Niran Phang, joka oli yrittänyt soittaa Eeville. Eevi ei ollut tunnistanut numeroa, mutta kun hän kuulee murhatun nimen, hän muistaa tehneensä edellisenä kesänä jutun Niranista.

Niran asui perhekodeissa, jossa asuu viisi muutakin nuorta. Niran oli syrjäänvetäytyvä, ja nuoret kertoivat hänen istuneen usein huoneessaan tietokoneel-

la. Murhatutkinnan yhteydessä tietokonetta ei kuitenkaan löydy perhekodista, eikä sitä ole löytynyt myöskään murhapaikalta.

Poliisi selvittelee murhaa. Kuulusteltavina ovat niin Niranin vanhemmat kuin perhekodein työntekijätkin. Eevi puolestaan pyrkii pysymään poissa poliisien tutkimusten tieltä, mutta tutkii tapatumia omalla tahollaan. Hänellä on etu; Niran on yrittänyt olla yhteydessä juuri häneen, ja joku muukin tietää siitä.

Jossain on myös henkilö, joka ei pidä siitä, että Niran otti yhteyttä Eeviin, eikä siitä, että Eevi on alkanut selvittää asioita. Eevi houkuttelee syrjäiseen paikkaan, jossa nuori nainen lupaa kertoa hänelle Niranista. Lisätiedot jäävät saamatta, ja Eevi huomaa olevansa vaarassa.

Kirjailija **Kaisu Tuokko** on saanut punottua uskottavan juonen syrjäytyneen nuoren tarinasta. Tarinassa käydään arjen tasolla läpi sitä, miten yksin sijoitettu nuori saattaa jäädä, ja millaisia valtavia ongelmia voi kätkeytyä rahan perässä sijaistotia pyörittäviin yhteisöihin, tai jopa yksittäisiin ihmisiin. Tällaisia valitettavia tapauksia on tullut Suomessakin julkisuuteen, joten asia ei ole uusi. Aihe on kuitenkin erittäin ajankohtainen, sillä sijaiskohteille on yhä enemmän tarvetta.

Eevi Manner -sarjan neljäs osa *Petos* on lämminhenkinen, leppoisaan pikkukaupunkiin sijoittuva dekkari, jossa jännitys vain tihenee loppua kohden. Nuorten hädän keskelläkään ei voi olla huomauttamatta ympäristöä, jota Tuokko kuvaa niin elävästi, että voi melkein tuntea auringon paahteen ja mereltä tulevan tuulen suolaisen tuoksun.

Soili Vuorenmaa

Komisario Koskisen viimeiset tapaukset ennen eläkettä

Seppo Jokinen: *Viimeinen vääntö*. Kultosaari, 2025. 343 s.

Viimeinen vääntö on **Seppo Jokisen** 30. ja samalla viimeinen **Komisario Koskinen** -sarjan kirja. Sakari Koskinen on lomalla Australiassa entisen vaimonsa Raijan kanssa. He ovat päättäneet avioitua uudeleen lomamatkansa aikana. Loman jälkeen Koskella on töitä enää kaksi viikkoa, jonka jälkeen hän jää eläkkeelle.

Lomalta palattuaan Koskinen ajattelee ottavansa viimeiset pari viikkoa vähän kevyemmin. Tyhjentää työpöytänsä ja tehdä mahdolliset paperihommat pois. Rauhaa ei kuitenkaan juuri ole, sillä saman tien, kun hän pääsee pöytänsä ääreen, joku tulee yhtenäen puhumaan hänen kanssaan omista murheistaan. Työporukkaa hermostuttaa, kun esimies on jäämässä eläkkeelle eivätkä he pidä Koskisen tilalle tulevasta naisesta.

Koskinen on aina osallistunut kenttätööhön, joskus jopa enemmän kuin alaiset olisivat halunneet, mutta koskaan hän ei ole kiireisiin vedoten vetäytynyt pöytänsä taakse silloin, kun hän on voinut olla avuksi rikosten ratkaisuisia.

Nyt onkin meneillään kummallinen tapaus. Iso lerppalierihattuinen mies käy ohikulkijoiden kimpuun ilman mitään syytä. Ensin hän heittää kolmesta Hämeensillalta Tammerkoskeen. Seuraavaksi hän hakkaa ravintolassa kaikessa rauhassa istuneita miehiä. Koskinen arvelee, että joku syy miehen käyttökseen täytyy olla.

Samalla etsitään kadonnutta julkkisterapeuttia, joka on terapoinut teatterilaisia, joilla on ollut mielenterveysongelmia. Hän on antanut ohjeiksi jättää turhat lääkkeet pois, eikä se ole monellekaan ollut hyvä asia. Näin oli käynyt myös lerppalierihattumiehelle, jolla asiat olivat olleet kunnossa, mutta lääkityksen jättäminen sai hänet tekemään outoja asioita.

Nyt epäillään, että joku terapiassa käyneistä on saanut päähänsä murhata terapeutin, kun häntä ei etsinnöistä huolimatta löydy mistään.

Samalla Koskinen joutuu paneutumaan myös työyhteisönsä terapeutin rooliin. Yksi alainen käy kertomassa Koskelle huolensa isästään, joka on uhannut naapuriaan. Syynä on vanha lehtikuusi, joka varjostaa ja sotkee naapurin pihaa ja kattoa, eikä vanha mies suostu kuusestaan luopumaan. Koskinen lupaa käydä keskustelemassa miehen kanssa. Samalla hän kiinnittää huomionsa kuusen kaatoa vaatineeseen outoon naapuriin.

Syyllisiä ei meinaa löytyä. Ei lerppahattumiestä, eikä kadonnutta terapeuttia.

Kirja on tuttua Jokista. Tapahtuu paljon, ja sanailu työkavereiden kesken on reipasta. Ketään ei säästellä. Koskisen työpäivät vähenevät selvitellessä rikoksia, joille alkaa löytyäkin pikku hiljaa järkeen käyvät seli-

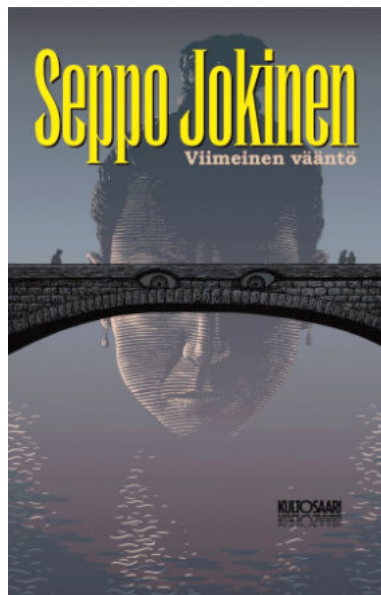
tyksensä.

Vaikka tämä on viimeinen Komisario Koskinen -sarjan kirja, niin kirjailija Jokinen on kertonut aikovansa jatkaa kirjoittamista, mutta ilman aikarajoituksia ja julkaisupaineita. Koskiseenkin hän on sanonut ehkä palaavansa yksittäisinä kirjoina, ja kertovansa ehkä Koskisen eläkepäivien vietosta.

Viimeisenä työpäivänään Koskinen vihdoin keksii mistä kadonnutta terapeuttia pitää etsiä. Hän menee paikalle yksin, keksii mieleisensä juonen ja löytää kadonneen.

Arkista jännitystä riittää Koskisen eläkkeelle siirtymiseen saakka.

Soili Vuorenmaa

Majja Skog ja Suurkirkon papin kummallinen murha

Hélène Gullberg: *Kokelas*. Docendo, 2026. Alkuteos: *Novisen* (Albatros, 2025). Suom. Hanni Salovaara. 336 s. Majja Skog 2.

Majja Skog on kuin **Stieg Larssonin** luoma hahmo Lisbet Salander. Sosiaalisesti rajoittunut, valokuvamuistin omaava antiikin asiantuntija, jolle esi-neet puhuvat. Majja koki valtavan trauman aiemmin kotitilallaan, jossa heidän varastettua antiikkia sisältänyt latonsa paloi, ja rikostutkija Karin Klinga loukkaantui vakavasti.

Majja ja Karin tutustuivat aiemman rikostutkinnan yhteydessä, ja jostain syystä heidän yhteistyönsä toimi. Aiemman tapahtuman jälkeen he eivät ole kuitenkaan olleet tekemisissä, koska molemmille jäi aiemmasta tapahtumasta valtavat traumat, joita kumpikaan ei ole osannut purkaa puhumalla.

Majja asuu Tukholmassa Östermalmin hienostoalueella kattohuoneistossa, lähellä hänen työpaikkaansa Walliuksen huutokauppakamaria. Karin asui hetken Östenhammarissa. Onnettomuuden jälkeen Karin on muuttanut takaisin Tukholmaan. Nyt Karin ja Majjan tiet jälleen kohtaavat, kun Vanhassa kaupungissa sijaitsevan Suurkirkon pappi murha-taan.

Murhattu pappi Gunnar löytyy kirkon lattialta verilammikosta. Hänen ruumiinsa on aseteltu ”ryöväristin” muotoon, selälleen kädet ylöspäin kuin Y-kirjaimessa. Gunnar oli tapettu krusifiksilla ja hänen rintakehänsä oli revitty auki. Gunnarin sisältä löytyy esine, josta Karin haluaa lisätietoa. Majja on oikea henkilö arvioimaan esineen.

Majja tuntee Gunnarin ja hänen vaimonsa Kristinen asuttuaan kirkon kryptassa aiemmin. Majja myös muistaa nähneensä esineen jo aiemmin valokuvassa.

Selviää, että kyseessä on rintaneula, lohikäärme rubiinisolmioon näyttävä arvokkaalta. Papin vaimo Kristine sanoo korun olevan rihkamaa, ja kadonneen muutama kuukausi aiemmin. Majja on kuitenkin eri mieltä. Koru on kymmenien tuhansien arvoinen, aito kiinalainen taideteos.

Ruotsalaiskirjailija **Hélène Gullbergin** Majja Skog -sarjan toinen osa *Kokelas* on mielenkiintoinen sen henkilökemioiden ansiosta. Majja ja Karin pohtivat ja selvittelevät syitä papin murhaan, eivätkä juuri puhu ääneen ajatuksistaan. Gullberg, joka on itse taidehistorioitsija ja huutokauppa-asiantuntija, osaa kuvata antiikkiesineitä ja niiden tutkimusta uskottavasti ja mielenkiintoisesti. Kirjailija selvittää myös, kuinka alalla yritetään tehdä taidehankintoja rikollisin keinoin.

Kirjan henkilöistä haluaa tietää lisää. Majja Skog on vaikeaselkoinen. Hän tietää omasta alastaan, myös kirkkotaiteesta kaiken, mutta ihmisten kanssa hän on kömpelö. Hän asuu asunnossa, johon hän sai valita kirkon kryptasta vanhoja kirjoja. Huonekaluina on vain kirjoituspöytä, jonka alla patja, jolla hän nukkuu. Toisaalta hän kuitenkin ajaa upealla Lamborghinilla, kuuntelee autossa **Bachia** tai metallimusiikkia. Hän on ajanut päänsä kaljuksi ja kasvoissa on lävistyksiä. Hän ei muistuta asiantuntijaa edes pukeutumisellaan.

Rikostutkija Karin on eronnut, hänelläkin on iso, hieno asunto Östermalmilla, jonka hän omistaa yhdessä ex-miehensä kanssa. Kirjassa on mielenkiintoinen ristiriita, niin Karinin kuin Majjankin elämässä. Rikoksia ja petoksia, mielen traumat, ja työ on kaikki kaikessa. Yksityselämä pyritään kuitenkin pitämään joko ylellisenä tai yksinkertaisena, mutta rauhallisena, ilman ylimääräisiä häiriöitä, varsinkaan muita ihmisiä.

Tälle kirjalle voisin antaa jopa pisteitä: 4/5. On mielenkiintoista jäädä odottamaan, kuinka Majjan ja Karinin yhteistyö kehittyy. Tämän *Kokelas*-osan jälkeen Gullberg on kirjoittanut sarjaan jo kaksi seuraavaakin osaa: *Specialisten* ja *Mästaren*, joita ei ole vielä käännetty.

Soili Vuorenmaa

HÉLÈNE GULLBERG

Majja Skog -sarja

KOKELAS

DOCENDO

Vehnälaakson kuuma Luka

Annukka Salama: *Villinä viety*. Otava, 2026. 351 s. Villi sydän 1.

Romanttista viihdekirjallisuutta julkaistaan nykyään paljon. Yksi tällä hetkellä huippusuositettu alagenre on countryromanssit, jossa rakkaus kukoistaa maaseudulla ja pikkukaupungeissa. Suurkaupungin vilinää paetaan maaseudulle ja siellä löydetään rakkaus komean cowboyn kanssa ja niin edelleen.

Annukka Salama tuo nyt ensimmäisessä aikuislukijoille kirjoittamassaan kirjassa countryromanssit Suomeen. *Villinä viety* -kirjan pääosassa on parikymppinen Viola Vennas, joka on saanut jetset-elämänsä Brysselissä solmuun ja pakenee koti-Suomeen idylliseen (ja tylsään) Vehnälaaksoon olemaan rauhassa. Siellä häntä odottaa kummitäti Celeste, oikea kreivitär, joka ylläpitää upeaa Aurakartanoa.

Naapurissa on kuitenkin jotain vielä upeampaa. Violaa on varoiteltu naapurin Luka Vuoresta, joka onkin vaarallinen tapaus:

Mönkijäkuski ei ole poika. Hän on mies. Musta T-paita puristaa rintalihaksia ja hauksia juuri oikeista kohdista, ja voi katajanmarjagini, en voi uskoa, että tuijotan tällä tavalla idioottia, joka on tarpeeksi tyhmä jahdatakseen kavereitaan MÖNKIJÄLLÄ! [...] Mutta hänellä on punaisia ruusutatuointeja ruskettuneissa käsivarsissaan. Kuulen, miten jokin sisälläni vinkuu ja inisee avuttomasti, kun katson häntä. Mies on jumalattoman komea ja juuri sen verran likainen, että se näyttää laskelmoidulta.

Niinpä niin, ja Violan kun oli tarkoitus pysyä loitol-la miehistä ja olla hankkiutumatta hankaluuksiin. Celestelläkin kun on Vehnälaaksossa hyvä maine ylläpidettävänä.

Salama on kirjoittanut viime aikoina vetäviä nuortenkirjoja, jotka lasken saduiksi: niissä on haistatettu pitkät realismilla ja annettu palaa ”ennemmin överit kuin vajarit”-asenteella. Sama jatkuu tässäkin kirjassa. Tarinan puitteet ovat kautta linjan aivan älyttömät. Violan vaatekaappi on täynnä huippukalliita merkkivaatteita, Aurakartanossa hienoste-

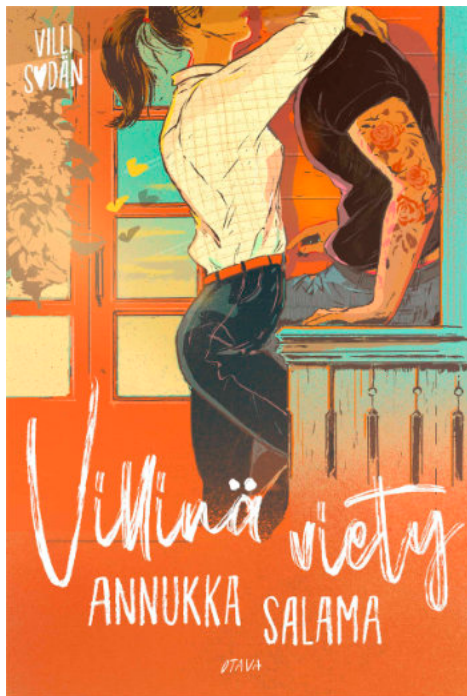
levat aateliset ja naapurin Tuomenmäetkin ovat menestyneitä ja varakkaita ja veljeksiä pyörii pihalla ei enempää tai vähempää kuin yhdeksän. Koska mihin seitsemän veljestä olisi muka riittänyt?

Ihan sama! *Villinä viety* on vetävä kirja, jossa piisaa nokkelaa dialogia ja kaikenlaisia hupsuja, romanttisia ja kuumia juttuja. Tyyllisesti se ei ole järkeä kaukana Salaman nuortenkirjoista ja parikymppisten päähenkilöidensä osalta voisi hyvinkin mennä new adult -osastolle, mutta onhan tässä sitten seksiä sen verran, että aikuistenkirjaluokitus on ihan

paikallaan. Violan ja Lukan välinen suhde on kuuma, jännitteinen ja heidän eroottisia kohtaamisiaan rakennellaan siinä määrin hitaasti, että kun pariskunta lopulta pääsee rauhassa toistensa kimppuun ilman keskeytyksiä, meno on tulista. Jos joku on tämän luettuaan sitä mieltä, että seksijuttujen kirjoittaminen suomeksi on jotenkin cringeä, vika on kyllä lukijassa.

Countryromanssi genrenä ei herättänyt varsinaisesti luottamusta, mutta Salamaan kirjailijana kannatti luottaa. *Villinä viety* on mehukasta tavaraa ja jos romanttiselta viihteeltään kaipaa kuumaa eroottista jännitettä ja överiksi vedettyä satumaisuutta, *Villinä viety* palvelee erinomaisesti. Odotan mielenkiinnolla, miten Villi sydän -sarja tästä jatkuu.

Mikko Saari

Suuri amerikkalainen cowboy-romaani

Larry McMurtry: *Lonesome Dove*. Simon & Schuster, 1985 (Picador, 2025). 866 s. Lonesome Dove 3.

We don't rent pigs.

Niin lukee Hat Creek Cattle Company and Livery Emporium -karjatilán edustalla olevassa puisessa kyltissä. Eletään 1870-lukua eteläisessä Teksasissa. Kyltti on isketty maahan kuvitteellisen Lonesome Doven kaupungin lähistöllä, lähellä Rio Grande -rajajokea. Kyltissä lukee myös, että tilán omistavat kapteenit Augustus "Gus" McCrae ja Woodrow F. Call ja että siellä vuokrataan hevosia ja kárrija ja myydään karjaa. Sikoja ei vuokrata, koska ne ovat Gusille niin rakkaita ja sitä paitsi – miksi kukaan nyt vuokraisi sian?

Kyltissä on myös latinankielinen teksti "*Uva uvam vivendo varia fit*". Gusin mielestä se on kaunis motto, vaikka hän ei tiedä sen merkitystä. On muiden tehtävä ottaa selvää, mitä motto tarkoittaa – hän oli tehnyt tehtävänsä kirjoittaessaan tekstin.

Kyltin luota alkaa suuri karjanajo kohti Montanaa. Gus ja Call ovat yrittäneet asettua aloilleen Texas Ranger -vuosiensa jälkeen. Kuiva ja pölyinen maa polttee erityisesti Callin jalkojen alla. Pitää päästä taas liikkeelle. Pohjoisessa Montanassa olisi vielä valloittamattomia seutuja, vuoripurojen raikasta vettä ja vehreää nurmea karjan kasvattamiseksi, viimeisiä biisoneita metsästettäväksi. Joka sinne ehtisi ensimmäisenä perustamaan karjatilán, olisi hetkessä rikas.

Larry McMurtryn *Lonesome Dove* on kuvaus Gusin ja Callin uskomattomasta vaelluksesta läpi Amerikan. He kuljettavat tuhatpäisen karjalauman Teksasista Montanaan, noin 3000 kilometrin päähän. Matka on vaarallinen: milloin tahansa voi purra käärme, tulla myrkkynuoli, hiekkamyrsky, pakkaneen, tuhotulva, kankkunen, kuolema tai rakkaus. Eikä McMurtry käytä oikopolkuja tai helppoja ratkaisuja: hän pistää miehensä ja naisensa raatamaan

ja kärsimään sekä henkisesti että fyysisesti. Lukija ei voi kuin yrittää pysyä kárriyllä (kirjaimellisesti).

Lonesome Dovea kutsutaan usein *suureksi amerikkalaiseksi romaaniksi*. Se on voittanut **Pulitzer-palkinnon** ja esiintyy säännöllisesti kaikkien aikojen parhaat kirjat -listoilla. Minusta se on kaiken arvostuksensa ansainnut. Olin aivan hurmioitunut tarinasta, maisemista, Gusista ja Callista, koko retkueesta. Ratastin lauman mukana, nauroin äänen ja itkin.

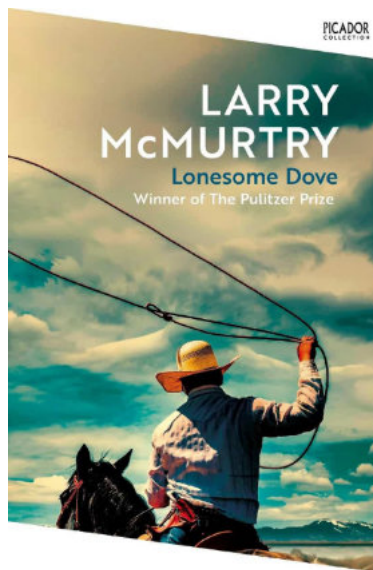
Luin tätä siis puhtaasti lánkkärinä ja tunteella. Vähänkin kriittisempi lukija voisi kyseenalaistaa sen, miten kirjassa käsitellään esimerkiksi naisten, eláinten tai Amerikan alkupe räiskansojen asemaa. Naiset ja eláimet ovat lähinnä miesten hyödykkeitä ja kauppatavaraa. Kirja päättyy sanoihin "*They say he missed that whore*".

Tarina ajoittuu suurten intiaanisotien loppupuolelle, ja kuvaus intiaanien, Rangereiden ja uudisasukkaiden väkivaltaisista suhteista vastanee ajankuvaa.

Lonesome Dovea ei ole suomennettu. Siitä ei juurikaan Suomessa puhuta, ja suomenkielisiä arvioita on vaikea löytää. Kirjassa on 866 sivua, jotka on jaettu 106 lyhyeen lukuun. Sanasto on kohtalaisen helppoa, mutta käytin sanakirjaa ja lyijykynää apuna erityisesti hevosiin ja karjanhoitoon liittyvän sanaston selvittämiseksi. Lukioenglannilla kuitenkin pärjää. Tarina on niin kiehtova, että välillä unohdin lukevani englanniksi. Mielelläni näkisin, että tätä luettaisiin Suomessakin enemmän.

Entä ne siat? No, nehán vaelisivat muun lauman mukana, kaikkien yllätykseksi, perille asti. Laihtuivat toki matkalla, mutta lihoivat Missouri-joen äärelle perustetulla Hat Creek -farmilla, kunnes pojilla alkoi jouluna tehdä kinkkua mieli.

Mervi Murtonen

Paluu 1990-luvun selvittämättömien rikosten pariin

Elina Backman: *Joka yksin jää*. Otava, 2026. 379 s. Saana Havas 6.

Joka yksin jää on jo kuudes [Saana Havas](#) -dekkari. Saana Havas on true crime -podcastaaja, jonka tielle osuu aina mitä jännittävämpiä juttuja. Jan Leino taas on rikosetsivä ja niin onkin tapauksia, joita voidaan tutkia molemmin puolin.

Nyt on sitten sellainen tilanne, että Saana ja rikosetsivä Jan Leino ovat edenneet suhteessaan niin pitkälle, että Saana on raskaana. Saana lähtee Hartolaan kertomaan uutista tädilleen Inkerille. Taas ollaan Hartolassa, jossa ensimmäisen kirjan *Kun kuningas kuolee* tapahtumat alkoivat.

Kun Hartolasta lähdetään Jyväskylään päin, niin siellä on paikka nimeltä Leivonmäki. Leivonmäellä on kansallispuisto ja sieltä löytyy metsähauta. Siis kuka ja koska ja miksi sinne on haudattu?

Samaan aikaan Jan ja hänen työparinsa Susanna (Rynkky) saavat tutkittavakseen vanhan jutun vuodelta 1994. He saavat uutta tietoa, joka muuttaa kaiken niin, että juttu on pakko ottaa uudelleen käsittelemään.

Samaan aikaan Saana alkaa tehdä omaa tutkimusta ja alkaa kysellä paikallisilta vuonna 1993 Toivakassa asuneita henkilöitä. Ainahan kylillä puhutaan kaikenlaista. Siellä oli hävinnyt Katariina-niminen henkilö ja puhuttiin, että olisi voinut jopa karata, mutta...

Susanna ja Jan ovat sen sijaan Vääksyssä ja tutkivat Emilian katoamista. Kaikista ei ole mukavaa, että tutkinta aloitettiin uudestaan. Lukijasta on kuitenkin mukavaa, kun on kaksi erilaista tutkintaa, Janin ja Saanan ja se, kuinka ne sitten lopussa paketoitetaan, on aina kutkuttavaa.

Kirjassa on myös henkilöt Harri ja Henri, jotka minulla ainakin meinasivat välillä mennä sekaisin. Jos vaikka olisi semmoset nimet, jotka alkaisivat eri kirjaimilla, niin olisi selkeämpää. Henri on kuitenkin Rynkyn miesystävä ja alkaa ilmetä yhtä sun toista, mikä nostaa tarinan jännitettä. Harri taas on Inkeri-tädin ystävä.

Elina Backman kirjoittaa varsin vetävää tarinaa, joka on jaksotettu niin, että lukemiseen ei puudu. Kun on kappale Saanan meininkiä kuvattu, niin jo siirrytäänkin seuraavassa Janin ja Rynkyn tutkimuksiin. Näissä väleissä palataan 1990-luvulle, uhrien elämään, jolloin lukija saa tietää vähän enemmän kuin varsinaiset tutkijat!

Kini Laine

Kuuma kesä kirkkoa kunnostamassa

J. L. Carr: *A Month in the Country*. Penguin Essentials, 2014. 93 s. (Alkujaan Harvester, 1980.)

Olen löytänyt sosiaalisen median kirjaostauksista sekä hittejä että huteja. Hudeiksi ovat osoittautuneet monet sellaiset romaanit, joiden suosio räjähtää nopeasti hypetyksen tasolle ja joista kukaan ei tunnu uskaltavan sanoa eriävää mielipidettä. Monesti nämä kaikkien suosikit ovat herättämäänsä pöhinään nähden vaisuja lukukokemuksia ja siksi minulle huteja.

Hitit ovat usein hiljaisempia tapauksia: Ne nousevat säännöllisesti esiin listoilla ja erilaisten lukijoiden suosituksissa. Niiden suosio on pitkäkestoisempaa, mutta maltillisempaa, jotenkin piilotettua. Ikään kuin kirja tietäisi olevansa hyvä, mutta ei haluaisi tehdä itsestään tarpeettoman suurta numeroa. Hitit erottaa hudeista vain seuraamalla somekeskusteluja riittävän pitkään: aika seuloo hitit esiin.

Yksi sosiaalisen median kanavilta löytämäni hitti on **J. L. Carrin** omakohtainen pienoisromaani *A Month in the Country*. Se on fyysistä kokoaan (pituus 93 sivua, paksuus 8 mm, paino 70 g) paljon suurempi. Sen tarina on yksinkertainen, mutta ehkä juuri siksi niin ajaton. Se on juuri oikeissa kohdissa yksityiskohtaisen tarkka ja toisaalla hyvin aukkoinen. Pidinsiitä, miten Carr sanallistaa sanomatta jätetyt asiat.

Ensimmäisen maailmansodan juoksuhautoissa traumatisoitunut parikymppinen Tom Birkin on saanut työpaikan Osgodbyn kylästä Yorkshiressä. Hänen tehtävänään on kuuden viikon aikana entisöidä pienen keskiaikaisen kirkon viimeistä tuomiota esittävä seinämaalaus. Kesä on kuuma. Pellot ja ojat ovat vihreinä rehevästä heinästä, villiruusut kukkivat, viljat ja omenat kypsyvät.

Kivikirkko on Tomille kuin potero tai sirpalesuoja sodan muistoja ja avioliiton pettymyksiä vastaan. Siellä, viileässä kirkossa, korkeilla telineillä, työnsä ääressä, kasvot kohti maalausta kääntyneenä, Tom on turvassa. Rapsuttaessaan vähä vähältä maalausta

esiin hän pääsee rauhaan sota-ajan kauhuista. Hän saa maalauksesta lohtua. Niin kauan, kun hänellä on merkityksellinen tehtävä kirkossa, hänen ei tarvitse miettiä elämänsä suuntaa tai tehdä ratkaisuja tulevasta. Hän ehtii koota itsensä rauhassa.

Tomista tulee työn edetessä pienen kyläyhteisön arvostettu jäsen. Asemamestarin tytär Kathy soittaa hänelle levyjä, hautausmaalla arkeologisia kaivauksia tekevä sotaveteraani Moon tarjoaa kaverillista vertaistukea, nyrpeä kirkkoherra Keach vahtii työn etenemistä ja tämän ihastuttava vaimo Alice vierailee kirkossa ruusu olkihattunsa nauhan alle pujotettuna.

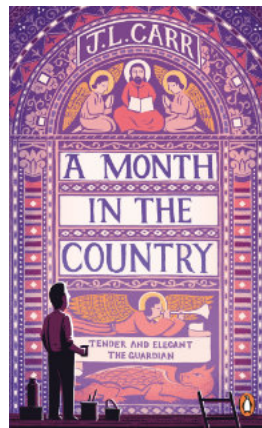
Mitään ei tapahdu. Mitään ei voisi tapahtua. Ovathan he naimisissa, hartaita seurakuntalaisia tai vähintäänkin kunniallisia kansalaisia. Kesä kypsyttää tunteita kuin viljaa, mutta puimaan ei päästä.

We can ask and ask but we can't have again what once seemed ours for ever – the way things looked, that church alone in the fields, a bed on a belfry floor, a remembered voice, the touch of a hand, a loved face. They've gone and you can only wait for the pain to pass.

Luin tätä viipyillen ja nautiskellen tekoälyn kanssa. Annoin tekoälylle promptin, jossa kerroin, mitä olen lukemassa, mihin aikakauteen ja kontekstiin teksti sijoittuu ja millaista apua tarvitsen kielen kanssa. Sitten syötin samaan ketjuun yksittäisiä sanoja, ja sain vastauksina mielestäni hyviä käännoiksi ja selityksiä. Kirja sisälsi paljon vertauksia ja metaforia esimerkiksi kirkon arkkitehtuuriin ja maalaustaiteeseen liittyen, enkä varmastikaan ymmärtänyt niistä kaikkia. Tekoälyä olisi voinut käyttää myös siinä apuna.

A Month in the Country oli Booker-palkintoehdokkaana ja voitti Guardian Fiction Prize -palkinnon vuonna 1980. Sitä ei ole suomennettu.

Mervi Murtonen

Vaivaistalon johtajattaren tarina 1890-luvun Hämeestä

Johanna Annola: *Valkenee kaukainen ranta*. Siltala, 2024. 354 s. Routataivaat 1.

Rouva Ulrika Vuorisen yhteiskunnallinen asema on hyvässä nosteessa. Eletään suomettumisen aikaa 1890-luvun lopun Mikkeliissä. Antti-puoliso on edennyt kunnankirjurista kaupungin kassanhoitajaksi. Pienellä perheellä on valkea talo keskustan laidalla, salissa fiikus ja kohta myös uusi sohvakalusto. Rouvasväenyhdistyksen ovet ovat aukenemassa Ulrikalle ihan millä hetkellä hyvänsä. Kunpa vain Antti olisi jotenkin reippaampi tai ylväämpi, vähemmän harmaa.

Antin kuolema suistaa Ulrikan elämän raiteiltaan. Yläluokkaisesta elämästä voi enää vain haaveilla. Nyt Ulrikan pitää itse löytää elanto itselleen ja lyseolaiselle Väinö-pojalleen. Ulrika ottaa vastaan viran vaivaistalon johtajattarena Hämeessä, äitinsä kotiseuduilla. Hän astuu uuteen tehtäväänsä tietoi-

sena aiemmasta asemastaan ja hoidokkejaan ylenkatsoen:

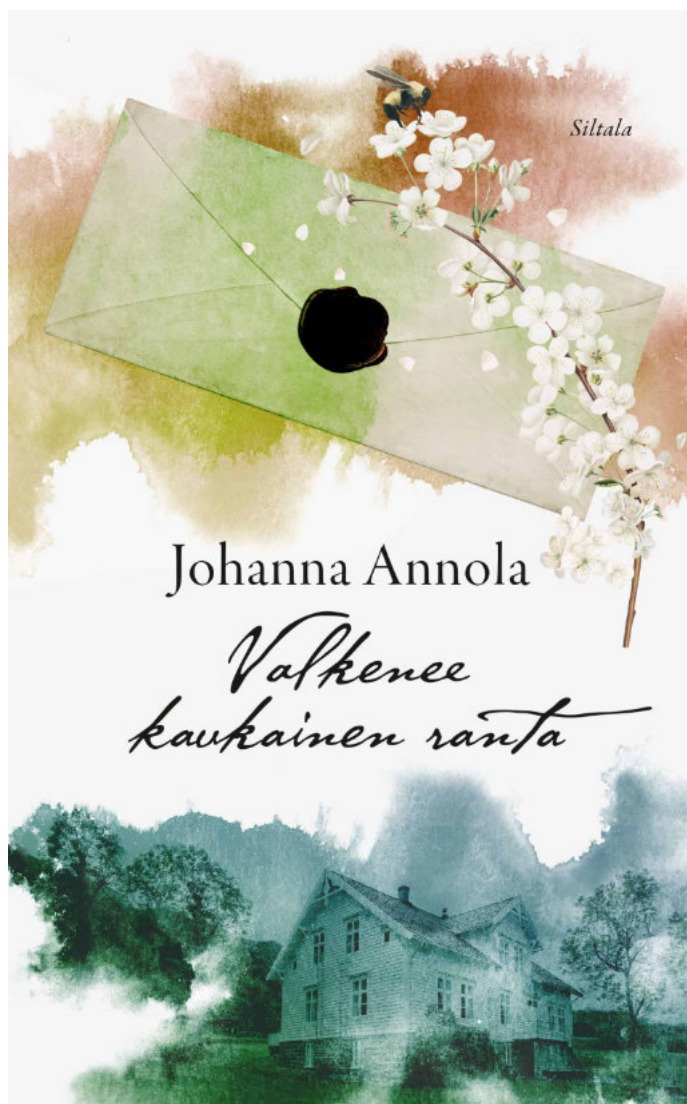
Hänen huolenaan olivat ne, jotka hakivat hupinsa markkinahumusta ja karkeista puheista, makasivat tylsinä omassa saastassaan tai ynisivät joka-päiväisen leipäpalansa perään, koska eivät tienneet mistään korkeammasta. Herra oli antanut heidät juuri Ulrikalle, sillä Ulrikassa virtasi käskijöiden veri. Hänen tehtävänsä olisi opettaa näille alhaisille olennoille, miten kuului elää.

Vaivaistentalo on suomalaisissa romaaneissa harvoin käsitelty ja mielenkiintoinen miljöö. *Valkenee kaukainen ranta* -romaanissa kuvaus on tarkkaa, koska köyhäintalojen johtajattarista väitöskirjankin tehnyt **Johanna Annola** tuntee aiheensa läpikotaisin. Hän osaa annostella faktat niin luontevasti tarinankerronnan lomaan, ettei lukijalle tule sellainen olo, että hänelle luennoitaisiin tai että häntä yritettäisiin valistaa. Ajankohdan mukaiset naisten ja miesten työt ja roolit on taiten kuvattu. Kieli ja sanavalinnat ovat osuvia.

Henkilöiden kirjo kahdessa eri lokaatiossa on runsas, mutta Annola pitää joukkonsa hyvin hallinnassa. Hän marsittaa lukijan eteen niin kaupunkilaisyliymystä, ison talon isäntiä ja virkamiehiä kuin köyhälistöä ja huutolaisiakin sekä idästä että lännestä, hyvin erilaisilla persoonallisuuksilla varustettuna. Pidin siitä, että Annola kirjoittaa liian, rumuuden ja kurjuuden rohkeasti näkyviin.

Kerronnassa vuorottelevat Ulrikan näkökulma ja Väinön päiväkirjamerkinnot. Päähenkilö Ursula on onnistunut hahmo: hän on aiemman asemansa vuoksi kopea, kaiken kokemansa jälkeen haavoittuva, työssään ratkaisukeskeinen, mutta lopulta kuitenkin vain pieni ja pelokas itsekkin. Väinön kirjoitukset ja vierailut äitinsä luona pitävät yhteyttä yllä Hämeestä Mikkeliin.

Kirjeissään entisille ystävilleen Ulrika yrittää pitää kulissee yllä ja kaunistella tilannettaan. Arki on kuitenkin kovaa työtä ja kurinpittoa. Eivätkä Ulri-

kan työnantajat, paikallinen vaivaishoitohallitus ja sen nimittämä esimies, tee elämää yhtään helpommaksi. Edeltäneen johtajattaren jälkiäkin pitää paikkailla, vaikka Ulrika lopulta ymmärtää, miksi tämä on lähtenyt.

Teema ja lukuohje on ehkä kätketty kirjan nimeen: ”Valkenee kaukainen ranta” on ote **Aleksis Kiven** runosta *Onnelliset*. Tarinaa voi lukea niin, että onni tai onnellisuus eivät synny maallisesta omaisuudesta tai yhteiskunnallisesta statuksesta. Onnellinen voi olla myös se, joka ei omista mitään. Ulrika Vuoriselle onni tulee lopulta muiden auttamisesta, välittävään yhteisöön kuulumisesta, itsensä avaamisesta muille ja hyväksytyksi tulemisesta. Sitä se oikea onni ehkä on.

– *Hoitolaisten mielestä asiat ovat talossa nyt paremmin kuin vuosiin. Ja se on kokonaan sinun ansiotasi.*

Ulrika katsoi miestä.

– *En tehnyt mitään heidän vuokseen, hän tunnusti. – Vaan itseni vuoksi.*

– *Mutta teit kumminkin.*

Valkenee kaukainen ranta avaa Johanna Annolan Routataivaat-sarjan. Sen itsenäinen jatko-osa *Langenneiden naisten talo* julkaistiin keväällä 2026. Kirjan kausi on **Laura Noposen** käsialaa.

Mervi Murtonen

Turvakoti langenneille naisille

Johanna Annola: *Langenneiden naisten talo*. Siltala, 2026. 336 s. Routataivaat 2.

Alkuvuodesta 2026 julkaistu *Langenneiden naisten talo* on itsenäinen jatko-osa **Johanna Annolan** historialliselle romaanille *Valkenee kaukainen ranta*. Yhdessä ne muodostavat Annolan Routataivaat-sarjan. Kahden kirjan muodostama ”sarja” on tosin vasta aluillaan, mutta kirjoja yhdistävät 1890-luvun lopun köyhäinhoidon laitokset, vaivaistalot ja naisten suojakodit ja niiden tarmokkaat johtajattaret. Kirjoissa on pari yhteistä henkilöä ja muutama viittaus aiempiin tapahtumiin, mutta kummankin kirjan voi lukea täysin itsenäisenä teoksena.

Langenneiden naisten talo on Helsingissä, Eelis ja Mathilda Blixtin kotona. Talossa on kahdeksan suojapaikkaa entisille vangeille, kokoteille ja muille seksityöläisille, hyväksikäytetyille tai muuten häädäläisille naisille. Mathildan johtamalla suojakodilla on maine huonojen naisten paikkana. Naiset ja tytöt tulevat sinne poisoppimaan huonoa elämää ja

harjoittelemaan kodin taitoja, jotta he voivat työllistyä piioiksi tai taloudenhoitajiksi. Kaikki eivät tule aina omasta halustaan, karkaavatkin usein, mutta palaavat kuitenkin takaisin tajuttuaan, miten hyvä Mathildan luona on olla.

Mathildan ja Eeloksen avioliitto on lapseton ja näivettynyt. Sanoisin, että platoninen. Annola kuvaa hienosti, miten pariskunta puhuu toistensa ohi, etääntyy yhä kauemmas toisistaan ja kuinka Eelis kuitenkin kaipaa vaimon vuoteeseen ja hänen hoivattavakseen.

Kaikki sellainen oli luonnollista ja hyväksyttävääkin, tiettyyn rajaan saakka. Toisin oli Mathildan suojattien laita, sillä näiden vietit olivat täysin ylikorostuneita ja koko olemus silkkaa keimailua ja flirttaamista. Miten palavasti Eelis olisikaan halunnut ymmärtää, mikä sai tytöt

käyttäytymään niin, ylittämään rajan kerta toisensa jälkeen.

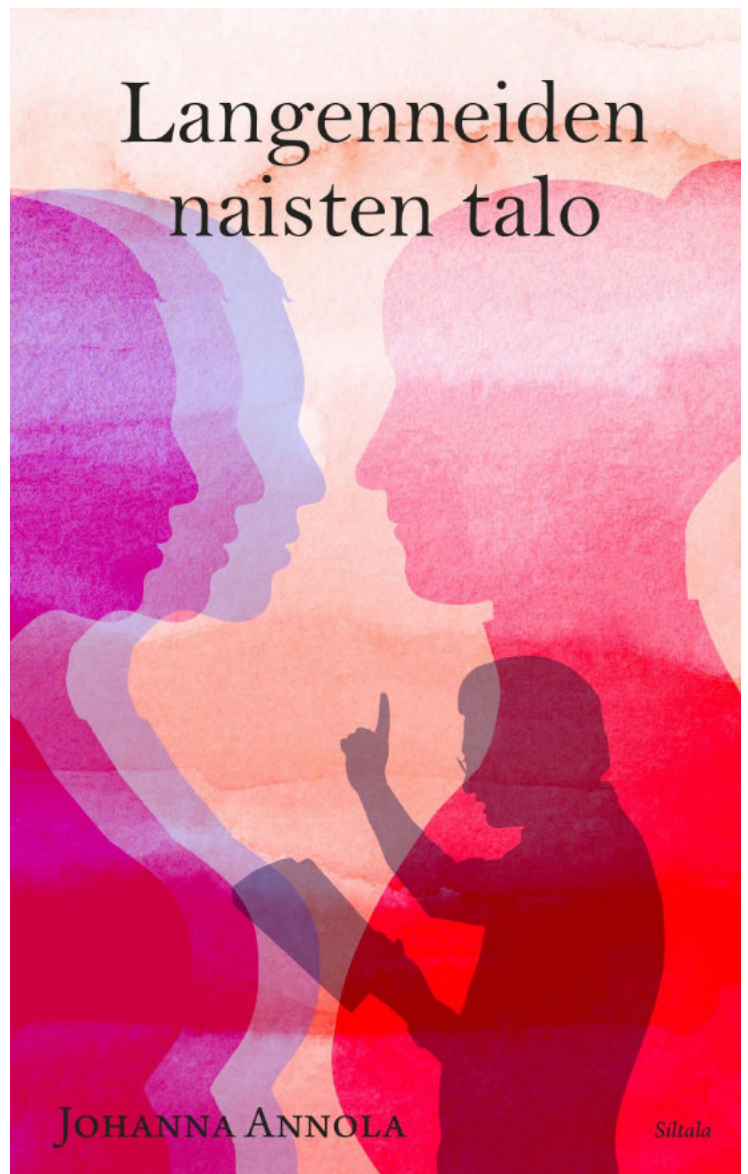
Eelistä ärsyttävät kodissaan asuvien siveettömien suojattien touhuaminen, tirsruminen ja supattelu. Hän on syvästi uskovainen herätysliikkeen aktiivi, jolla on palava halu kohti jotain suurempaa ja pyhää. Voi kunpa hän, syrjäisen salotorpan poika, voisi joskus vielä tulla muiden arvostamaksi edes jollain saralla – jos ei saarnaajana ja uskonnollisten tekstien kirjoittajana, niin kenties tutkijana? Kunpa vain tytöt antaisivat hänen kirjoittaa rauhassa.

Kielitaitoisena miehenä Eelis löytää saksalaisen tie-dejulkaisun ja innostuu matkimaan siinä kuvattuja tutkimuksia. Hän yrittää selvittää unikokeilla, missä kehon osassa moraalittomuus asustaa. Sitä kohtaa manipuloimalla voitaisiin vaikuttaa niihin aivoalueisiin, jotka määrittävät, miten moraaliton ihminen on. Siveettömyys voitaisiin parantaa, ja Eelis saisi vihdoin ansaitsemaansa huomiota!

Luettuani oli vähän pahoillani Mathildan ja hänen suojattiansa puolesta. Suuren osan heille omistetusta ja nimetystä kirjasta kaappasikin itsekeskeinen Elias ja tämän kilvoittelu uskon ja tieteen saroilla. Erityisesti Mathilda jäi minusta ikävästi miehensä varjoon. Tosin Eelis auttoi tekemään näkyväksi sen, miten yläluokkainenkin nainen voi langeda väärään mieheen ja millaista moraalittomuus hänen kohdallaan oli.

Johanna Annolasta on kahden kirjan perusteella tullut yksi suosikeistani kotimaisten historiallisten romaanien kirjoittajana. Hän tuntee aiheensa laajasti ja osaa tarinallistaa faktat hienosti. Hänen hahmonsa ovat monipuolisia ja inhimillisiä, hyvine ja heikkoine puolineen. Annola on niin taitava, että hänellä on annettavana jopa liikaakin aiheita. Pelkästään langenneiden naisten tarinoidhin keskittyminen olisi tässäkin tapauksessa ollut aivan riittävästi. Onneksi Annolan aiheet eivät kuitenkaan ole vielä lopussa – *Langenneiden naisten talon* loppu antaa lupauksen Routataivaat-sarjan jatkosta.

Mervi Murtonen

Maalaistytön romanttinen kaupunkikesä

Asta Ikonen: *Rakkautta ratikassa*. Reuna, 2026. 142 s.

Ker-ran-kin kaupunkilaisromantiikkaa! **Asta Iko-sen** *Rakkautta ratikassa* sijoittuu Helsinkiin, Pikku Huopalahteen ja kaupungin nähtävyyksiin.

Sallalla on vapaa kesä, ja hän päättää viettää sen Helsingissä. Tädin asunto on melkein kuin hänen omansa, sillä tati matkustelee ja mökkeilee paljon ja käy vain kääntymässä kaupunkikodissaan.

Jutusta Vernerin kanssa kotikylässä maalla ei taida tulla oikein mitään. Mies on taas pötkinyt vaellus-reissulle eikä lähetä edes viestiä toivottaakseen Sallalle hyvää matkaa. Mukava nuorukainen ja kovin isän mieleen, mutta mutta.

Salla päättää unohtaa miehet ja keskittyä pääkaupungin muihin tarjoomuksiin. Raitiovaunu vie taidemuseoihin, kauppatorille, presidentinlinnan avoimien ovien päivään, Suomenlinnan lautan lähtöpisteeseen ja moneen, moneen nähtävyyteen. Matkakassa sallii silloin tällöin sen, että lounastaa ulkona, vaikka onhan lähikauppakin nimenomaan lähellä.

Vielä lähempänä lähikauppaa, samassa talossa suorastaan, asustaa Ville. Hän on käynyt Helsingissä viimeksi lapsena ja viettää nyt kesää Helsingissä. Nähtävyyksissä on taidemuseoita ja muita maamerkkejä.

Sallan kanssa raitiovaunuun osuu usein sama mies, joka jostain syystä rekisteröityy näkökenttään. Ja jos se osaakin olla ärsyttävä!

Kuten kunnon romanttisessa viihteessä kuuluu, äri-nän sävy vaihtuu vallan toisenlaiseen jutusteluun. Vaan voiko sittenkään olla varma siitä, että on enemmän kuin hyvää kesäseuraa?

Rakkautta ratikassa on tuttua, turvallista, harmittonta viihdettä, niin Asta Ikonen tyylillä kuin vain voi olla. Tietää, mitä käsiinsä saa, ja nauttii siitä jo ennakoon.

Mutta. Olisinpa suonut, että kirja olisi ehditty toimittaa huolellisemmin. Ratikkamies on sivulla 39 sinipaitainen, seuraavalla sivulla pysäkillä poistuesaan sinitakkinen ja sitten taas sinipaitainen paluumatkalla. Seuraavan päivän menomatalla hänellä on vaalea takki ja palatessa harmaa. Ok, kenties sitten vaaleanharmaa, mutta kuitenkin.

Elokuviissa kuvaussihteeri huolehtii siitä, että samassa kohtauksessa otoksesta toiseen näyttelijällä on samat vaatteet ja asusteet samoin päin. Semmoista olisin nyt kustannustoimittajalta tähän kaivannut.

Kannen kuvassa naisella on punainen takki. Kyllä, kirjan kohtauksessa Salla pukeutuu punaiseen takkiin, ja päivä on vilpoista. Olisiko silti kesäreissuun otettu tuollainen kevyttoppis?

– Mikäs Helsingin reissu se semmoinen on, jolta ei tuoda tuliaisia?

Tuliaisia voi onneksi valikoida useampaan otteeseen.

Anna Korkiakangas

Taro Auramon seuraavat tutkinnat

Anna Harju: *Sydänveri*. Tammi, 2026. 375 s. Taro Auramo 2.

Entinen jääkiekkoilija Ilari "Liru" Lieska löytyy kuolleena Tampereen ja Lempäälän raja-alueelta tienvieressä olevasta ojasta. Tekninen rikostutkija Parvaneh "Ami" Amini on paikalla, samoin rikosyli-konstaapeli Tiina Männistö. Rikostutkija Kuurmäki jututtaa Lieskan löytänyttä lenkkeilijää.

Rikoskomisario Taro Auramo on paikalla tutkinnanjohtajana ja joutuu toppuuttelemaan alaisiaan, jotka meinaavat paketoita jutun humalaisen hukumisena. Auramon mielestä tapaus pitää tutkia huolellisesti jo senkin takia, että juttu tulee kiinnostamaan lehdistöä.

Ylikomisario Hirvonen oli ottanut Taron simputettavakseen jo edellisen tutkinnan aikana. Hirvonen ei voinut sietää Taron päätöksiä olla aktiivisesti mukana tutkinnassa ja tehdä omia päätöksiään kysymättä esimiehensä mielipidettä. Nyt hän suorastaan kieltää Taroa tutkimasta Lieskan kuolemaa enempää ja käskee tekemään siitä loppuraportin hänelle. Taro vaistoa, että asiassa on jotain, jota päällikkö ei hänelle kerro.

Taro alkaa selvittää Lieskan viimeaikaisia tekemisiä, ja selviää, että Lieska on hakenut huvipuiston toimitusjohtajan paikkaa. Samaa paikkaa on hakenut myös ylikomisario Hirvosen vaimo. Taro päättää käydä jututtamassa rouvaa, ja arvelee astuvansa taas esimiehensä varpaille, mutta ei väliä, vaan päättää tehdä työnsä hyvin.

Eikä mene kuin hetki, kun tieto vaimon jututtamisesta kantautuu Hirvosen korviin.

– Unohda nyt se Lieska ja selvitykset. Minä sanon mitä sinä teet, ja mitä sinä et tee.

Huone täyttyi raskaista hengenvedoista.

– Määräsit mut rikospaikalle, ja tämä on mun näkemys, Taro sanoi. – Kai se jotain painaa.

Taron uudeksi tehtäväksi annetaan kantatie 65:n varrelta löytyneen puhumattoman pikkupojan henkilöllisyyden ja taustojen selvittäminen. Hänet nimetään pojan yhteyshenkilöksi poliisista. Taro vierailee sairaalassa päivittäin. Poika kuntoutuu pahoista pintaruhjeista, joita hänellä oli löydettyäessä. Kun "puhumaton" puhuu kuitenkin unissaan, saadaan sen verran vinkkiä, että Taro voi jatkaa pojan henkilöllisyyden selvittämistä.

Samalla Taro kohtaa tutun menneisyydestä. Nuorina he ovat liikkuneet samassa huimapäisessä porukassa aina ulkomaita myöten. Muistot palaavat mieleen ja Taro alkaa taas syytellä itseään vanhoista tapahtumista, joista hän ei ole koskaan päässyt yli. Hänen lemmikkinsäkin, taistelukala, on nimetty samoin kuin silloisen tyttöystävän kala. Mutta Pia kuoli, ja niin kuoli moni lemmikkikalakin. Tätä porukkaan kuulunutta Eveliinaa Taro ei ollut kaivannut. Nyt nainen ujuttautuu kuin varkain Taron elämään.

Samalla etenee pikkupojan tarinakin. Poika on Mato, joka on asunut korvessa metsien keskellä äitinsä kanssa. Kun asia näyttää vähän etenevän, tuleeikin takapakkia, kun Mato katoaa sairaalasta omille teilleen.

Kirjailija **Anna Harju** on punonut **Taru Auramo -sarjan** toiseen kirjaan mestarillisen juonen. Kirjassa yhdistyvät mielenkiintoisesti pienen Mato-pojan ja hänen merkillisen perheensä tarina, Taron oman työyhteisön ihmisten ongelmat, Taron menneisyys, ja murhatutkimukset ja murhien motiivit.

Tämä Harjun toinen dekkari on parempi kuin sarjan aloittanut *Jäljet* oli. Tässä pääsee tarinaan käsiksi nopeammin kuin ensimmäisessä kirjassa.

Soili Vuorenmaa

Elämäkertaromaani omapäisestä taiteilijasta

Raija Oranen: *Keltainen*. Otava, 2026. 399 s.

Kun aikoinaan varasin tämän kirjan, en edes tiennyt, mistä se kertoo, enkä tietenkään lue koskaan mitään pienellä prantilla kirjoitettua. Kanteen on kirjoitettu: *”Lumoava romaani kuvataiteilija Anita Snellmanin elämästä”*. Minulla on kuitenkin luja luotto **Raija Oraseen**, joka kirjoittaa niin tenhoavasti kaikista jo eläneistä ihmisistä. On paljon ihanampaa lukea historian henkilöistä romaanista, jolloin kirjailija on saanut käyttää omaa luovuuttaan. Ehkä se ei kaikille sovi, mutta minulle kyllä.

Keltainen kertoo siis kuvataiteilija **Anita Snellmanista** (1924–2006), joka tuli nyt todella tutuksi. Hän on jotenkin jäänyt minulle tuntemattomaksi. Vaan nyt hän on niin tuttu, että jos jossain törmään hänen taiteeseensa, se tuntuu varmasti tosi upealta.

Kirjan tarina oli yllättävä jo senkin puolesta, että Anita Snellman on ollut hyvin vapaa tekemään, mitä itse haluaa. Tarina alkaa lapsuudesta ja sitten on se käännekohta, kun Anita haluaa lähteä opiskelemaan taidetta, jättää lukion kesken ja ei kun Helsinkiin ja kohti unelmia.

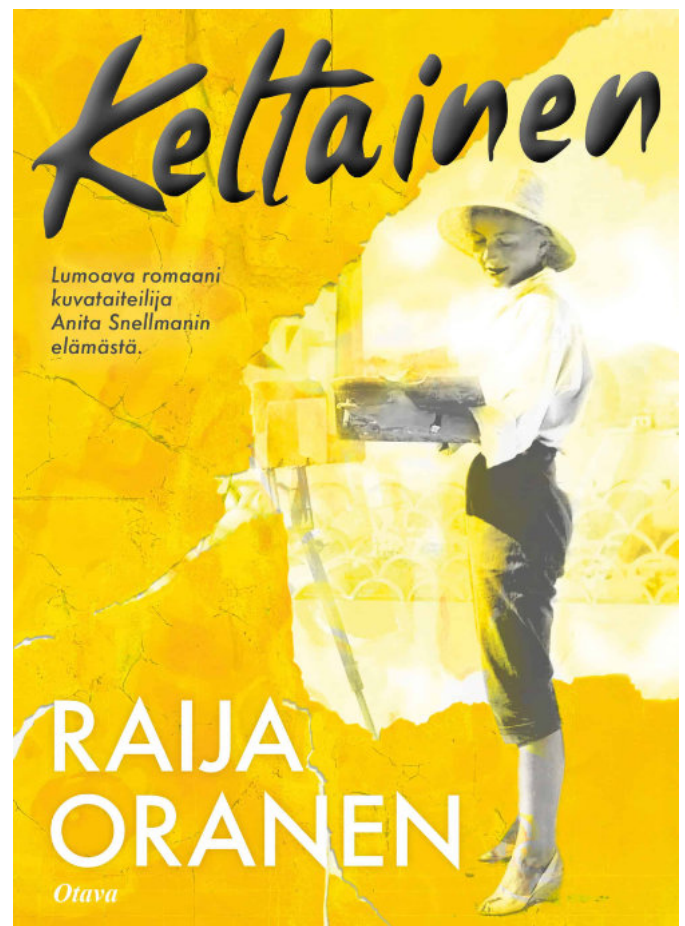
Helsingin jälkeen Pariisi ja sittemmin Ibiza ja kaiken aikaa Anita elää ja maalaa. Koti-ikävä ei liioin vaivaa, eikä hän ilmoittele itsestään juuri mitään. Ei sitä, että saa lapsen, ei sitä, että mene naimisiin, ei sitä, että eroaa. Lapsikin syntyi, mutta ei aviomiehelle. Kun Anita huomasi odottavansa lasta, hänelle oli hyvin selvää, että aikoo pitää sen. Mikäs siinä, jos elettäisiin nyt, mutta kun se aika oli 1940–50-luvun taitetta, jolloin kaikki oli sen aikaista. Vaan syntyi Terella – miten kiva nimi!

Anita ei kuitenkaan ollut kovinkaan äiti-tyyppinen, vaan lasta hoitivat muun muassa nunnat. Anita maalasi ja eli, tapaili miehiä ja oli suorastaan tunnettu siitä. Oli lyhyempiä ja pidempiä suhteita, mutta taide ja maalaaminen olivat etusijalla. Pariisista Anita muutti Ibizalle, jossa asuminen oli aika alkeellista, mutta se ei haitannut, koska oli aurinko, jota Anita rakasti.

Keskellä kirjaa on kuvaliite Anitan tauluista, joiden tekemisestä kerrotaan. Millainen elämäntilanne kunkin taulun maalamisen aikana oli ja niin jokainen maalaus saa taustatarinan.

Pidin *Keltaisesta* todella paljon, koska taiteilijuus on kiehtovaa, juuri senkin takia, ettei itse siitä juuri mitään ymmärrä, kun on tällä tuotoksista nauttivalla puolella. Niinpä tässäkin kirjassa on kaikki tapahtumat suunnilleen totta, päähenkilöt ovat oikeita, eläviä tai elänneitä ihmisiä. Se, mitä he ovat jutelleet tai riidelleet, on kirjailijan omaa. Jos on hyvä tarina, ei haittaa, onko kaikki totta!

Kini Laine

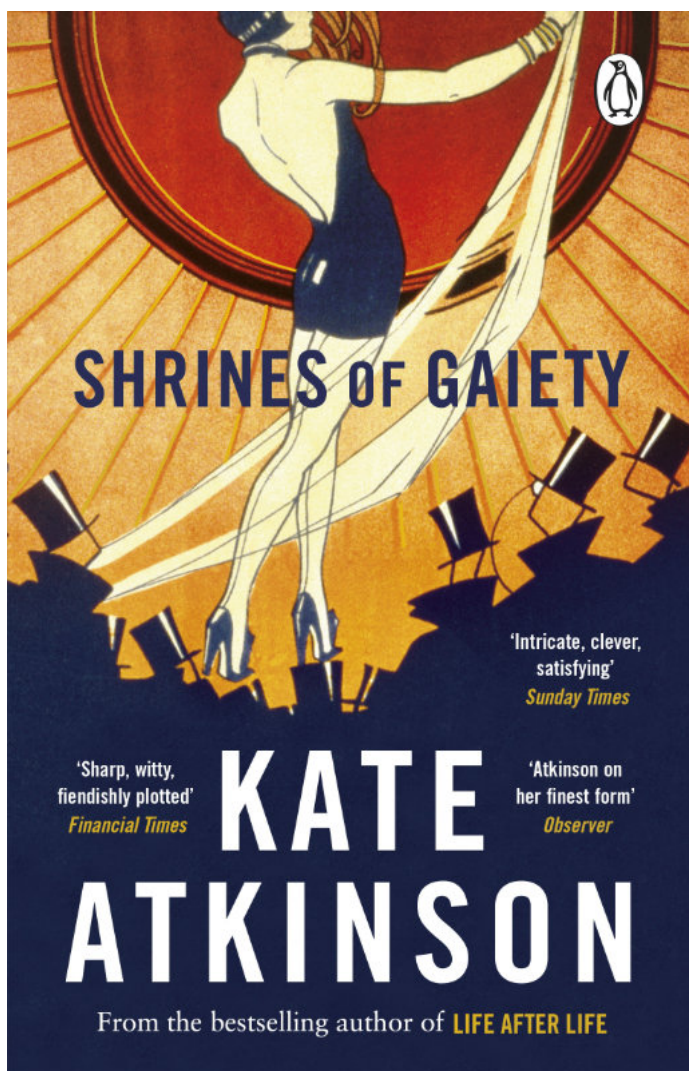

1920-luvun Lontoon kimalteleva alamaailma

Kate Atkinson: *Shrines of Gaiety*. Doubleday, 2022. 515 s.

Kate Atkinson on yksi suosikkikirjailijoistani; olen lukenut kaiken häneltä suomennetun. Niinpä kirjakaupasta kymppin pokkarihyllystä vastaan tullut lukematon Atkinsonin kirja oli helppo ostos. *Shrines of Gaiety* on tätä kirjoittaessani Atkinsonin toiseksi uusin romaani, mutta vielä suomentamatta – ainakin osin siksi, ettei se ole **Jackson Brodie -romaani**.

Kirjan tapahtumat sijoittuvat 1920-luvun Lontoon, jossa vuonna 1926 yhä palaudutaan ensimmäisen maailmansodan kauhuista. Lontoossa on sykkivää yöelämää ja Sohon yökerhoissa aikaansa viettävät niin gangsterit, yläluokka, lähiöiden pariskunnat kuin ulkomaiset arvovieraat. Tanssitytöt tarjoavat palveluitaan maksuaan vastaan ja prostituutio ja huumekauppakkin rehottavat.

Yksi tämän kimaltelevan maailman taustahahmoista on Nellie Coker, joka kuuden lapsensa kanssa pyörittää joukkoa menestyksekkäitä yökerhoja. Coker on häikäilemätön matriarkka, joka ajattelee lastensa parasta ja omaa etuaan. Kirjan alussa Coker vapautuu vankilasta, jossa on istunut puoli vuotta, ja hänen ympärillään kuohuu. Vihollisia on joka puolella, mahdollisesti myös oman imperiumin sisällä. Ainakin liittolainen poliisissa, komisariorio Maddox, on alkanut vaikuttaa epäluotettavalta.

Poliisin toiminta kiinnostaa myös poliisin sisällä. Ylikomisario John Frobisher on pistetty Bow Streetin poliisiaseman johtoon tehtävänänsä siivota korruptoituneet poliisit pois vahvuudesta. Frobisheria kiinnostaa myös Cokerin yökerhobisnes ja erityisesti katoavat – ja valitettavan usein Thamesistä kuolleenä löytyvät – nuoret naiset. Lontoo vetää puoleensa nuoria naisia ja tyttöjä, jotka haluavat menestystä teatterilavoilla, mutta jotka päätyvät usein yökerhojen tanssityöiksi tai vielä synkempiin oloihin.

Tätä näkökulmaa romaaniin tuo Freda Murgatroyd, Yorkista kotoisin oleva teinityttö, joka pakenee hankalia kotiohjaan Lontoon ystävänsä Florencen kanssa. Tanssikoulun kasvatti haluaa tähteyttä, mutta lukijalle on selvää, ettei yorkilaistyttö tiedä lainkaan, mihin on Lontoossa joutumassa. Fredan pyristely kuvaa sitä, miten vaikeaa suurkaupungissa on saada jalkaansa oven väliin – ja jos saakin, oven toisella puolella ei välttämättä ole sitä, mitä odotti.

Fredan ja Florencen kohtalo tuo mukaan vielä yhden kirjan keskeisistä hahmoista. Gwendolen Kelling on yorkilainen kirjastonhoitaja, sodan kauhusairaanhoitajana nähnyt nuori naimaton nainen, joka lähtee Lontoon etsimään Fredaa ja Florencea. Hän päätyy tekemisiin Frobisherin kanssa ja toimii tämän silminä alamaailmassa, ja löytääpä Gwen tiensä osaksi Cokerien yökerhomaailmaan.

Kate Atkinson pyörittää laajaa henkilögalleriaa ammattilaisen ottein. Tapahtumat etenevät eteenpäin kevyesti poukkoillen: välillä palataan taaksepäin ja näytetään joku tapahtuma toisesta näkökulmasta. Juonirakennelmaa on kuitenkin verrattain helppo seurata, sen verran hyvin Atkinson on sen rakentanut. Panosten kasautuminen luo kirjaan jännitettä. Gwen on kirjan puhtoisin päähenkilö ja helppo sympatioiden kohde, mutta jännitteen näkökulmasta kirjan päähenkilö on ehdottomasti Nellie Coker. Selviääkö vankilan heikentämä Nellie monelta suunnalta imperiumiaan uhkaavista hyökkäyksistä?

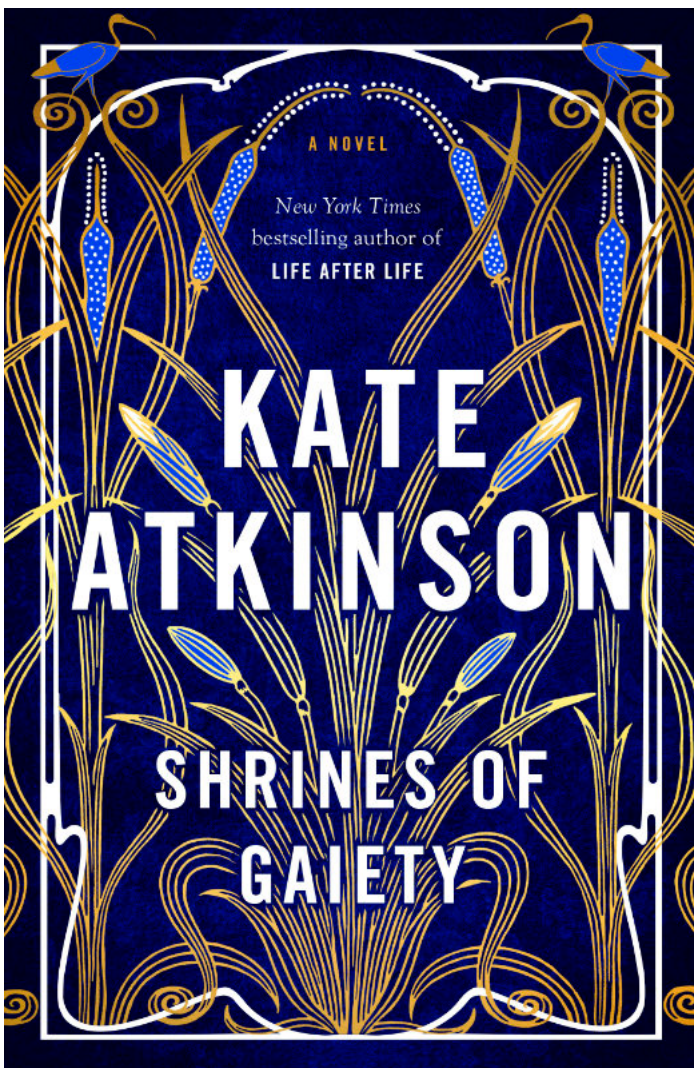
Kirja perustuu osin todellisiin tapahtumiin. Nellie Cokerin esikuvana on ollut ”yökerhokuningattarena” tunnettu **Kate Meyrick** (joka toimi myös Ma Mayfieldin esikuvana **Evelyn Waugh’n** *Menny*

maailma -romaanissa). Taustatyötä on siis tehty huolella ja 1920-luvun ajankuva on kiinnostavaa ja tarjosi monin paikoin hätkähdyttäviäkin huomioita. Atkinson itse listaa jälkisanoissaan useita kohtia, joissa tuli muokanneeksi historiaa paremmin sopivaksi tarinan tarpeisiin – eivätpä pääse tarkkasilmäiset lukijat nipottamaan virheistä, kun kirjailija myöntää ne itse.

Shrines of Gaiety on kiehtova ja viihdyttävä monitahoinen rikosromaanin, jollaisia Atkinson kyllä osaa kirjoittaa. Loppu on jakanut jonkin verran mielipiteitä: se tulee kieltämättä vähän yllättäen ja saattaa tuntua hivenen lässähdykseltä. Koska romaanissa on paljon kiinnostavia henkilöitä, Atkinson on kirjoittanut varsinaisen juonen päätteeksi ”kuinkas sitten kävikään”-lopun, jossa kertoo lyhyesti kaikkien kirjan keskeisten henkilöiden kohtalot. Jopa kirjan alussa lyhyesti esiintyvä lehdenmyyjäpoika saa oman muutaman rivin kappaleensa – ja miten osuva sekin on. Kokonaisuus on kuitenkin tyydyttävä.

Saapa nähdä, suomennetaanko tätä koskaan – olisin kyllä paikoin kaivannut luettavakseni Atkinsonin luottosuomentajan **Kaisa Katteluksen** ammatti- maista suomennosta, sen verran koukeroista ja 1920-luvun tyyliä henkivää teksti ajoittain oli. Voi kuitenkin olla, että Atkinson ei ole Jackson Brodie -kirjojen ulkopuolella Suomessa kuitenkaan niin iso nimi, että tällainen aiheeltaan vähän vieraampi teos päätyisi suomennettavaksi.

Mikko Saari

Onnettomuuteen loppunut urheilu-ura

Anni Niskanen: *Umpikujia ja ukkoskuuroja*. Tammi, 2026. 240 s. Lehmuslahti 5.

Lehmuslahti-sarja jatkuu **Anni Niskasen** uusimassa kirjassa *Umpikujia ja ukkoskuuroja*. Sarjan viides osa tuo kylälle uuden asukkaan, kun lumilautailuonnettomuudesta kuntoutuva Inari tulee kesäksi vanhempiansa mökille jatkamaan jalan kuntouttamista. Vanhastaan Lehmuslahdella asustelee Teppo-pappa, mutta muuten henkilögalleria on tässä osassa jokseenkin uusi. Toki kahvilan ja majatalon väki vilahtelevat sivuosissa.

Eläkeläiskerho on lähdössä kylpylään, ja Teppo houkuttelee Inaria mukaan.

”Tarvitsetko sinä sinne reissuun avustajaa?”

Pappa taatusti kuuli sanaan piilotetut lainausmerkit, vaikkei häntä nähnytäkään.

”Minäkö muka, vetreä nuori mies”, pappa käkätti.

”Eli et?”

”Kyllä.”

”Eli kyllä tarvitset vai et kyllä tarvitse?”

Kukapa osaisi arvata, millaisia avustajia eläkeläisten mukana matkustaa...

Teppo on hommannut mökille myös laiturinkorjaajan. Täytyykö piileskellä mökissä tai voiko mennä riippumattoon lueskelemaan sillä aikaa kun toinen paiskii töitä? Puusepällä oli yrityksessään töissä toinenkin tyyppi vielä silloin, kun firma otti tarjouksen vastaan, mutta tämä muutti muualle edistääkseen muusikon uraansa.

Teppo-papan elämässä on leskenä vietettyjen vuosien jälkeen romantiikkaa, ja se johtaa kihlajaiskahveihin. Ei ole helppoa tavata koko suku yhdellä kertaa, vaikka kävelykeppi ei vetäisikään huomiota puoleensa. Kysymyksiä tietysti riittää myös Kerttu-morsiamen sukulaisten puolelta.

Sukulaisten säälivät katseet olivat kertoneet kaiken oleellisen siitä, mitä hän nykyisin heidän silmissään edusti.

Kun urheilu-ura loppuu onnettomuuteen eikä oman päätöksen vuoksi, asiassa on paljon kipuilua ja tunneperäistä kuormaa työstettävänä kaiken fyysisen kuntoutumisen lisäksi. Tarvitaan monta kesän kokemusta ennen kuin Inari oivaltaa, että hän ei ole vain sinnikäs ja määrätietoinen, vaan oikeasti vahva ihminen.

Anna Korkiakangas

Yllättävä tuplabuukkaus vuokramökillä

Jenni Multisilta: *Kesäkämppekset*. Otava, 2026. 368 s. Mökki Kahvilahdessa 1.

Kesä maaseudun rauhassa! Saisi unohtaa raha- ja ihmissuhdehuolet ja suunnitella neulekirjaansa.

Kesä maaseudun rauhassa! Pitkiä pyörälenkkejä kolmella eri pyörällä. Saa rauhassa valmistautua triathlonia varten, eikä mikään häiritse yksinoloa.

Valitettavasti vain sekä Serena että Leo ovat vuokranneet saman mökin, kun omistajapariskunnan kumpikin puolisko on luvannut sen toisesta tietämättä kaverilleen. Mikä herkullinen väärinkäsitysten asetelma *Kesäkämppekset*-kirjassa. **Jenni Multisilta** avaa tällä kirjalla Mökki Kahvilahdessa -sarjan.

Hetkinen? Mitä hän sanoikaan? Kesä-mikä?

Aurinko paistaa suoraan silmiini, ja joudun siristelemään yrittäessäni tarkentaa katseeni miehen – Leon – kasvoihin.

”Moi”, sanon. ”Mä olen Serena. Kesävuokralainen.”

Serenan ja Leon näkökulmat vaihtelevat luvusta toiseen. Kahden kertojan käyttäminen on hyvä ratkaisu. Kummankin näkökulma ja henkilöhahmo on vahva. Lukija saa aavistella, hekotella, myötelä.

Maalaiselämään kuuluu kauppa-autossa asiointia ja sen sellaista. Mennäkö autolla vai mökiltä löytyneellä pyörällä, jonka jarrut eivät tosin toimi...

Jotkin kommervenkit tuottavat Serenalle päänvaivaa, mutta hänellä on yllättäviä taitoja, joista on apua vaikka kauppareissulla kylän myymälässä.

Serena nousee ylös. Hän nappaa jäätelöt hihnalta ja laittaa ne takaisin pakastealtaaseen.

”Mitä?” hän kysyy, kun huomaa minun katselevan häntä. ”Ne sulaa muuten.”

”Mitä toi oli?”

”Itsepuolustusta. Kävin alleiskurssin pari vuotta sitten, mutta en ole koskaan tätä ennen joutunut kokeilemaan taitoja käytännössä.”

Hetken odoteltuamme ovesta astuu kaksi vartijaa.

Kyläläiset tulevat vähitellen tutuiksi, muun muassa Eemeli, kalastaja. Hänen mökistään pitäisi raivata tavaroita, mutta kun nuori sukulaispoika aikoo yksinkertaisesti heittää kaiken pois. Ei tule mitään.

Serena keksii, että Eemeli varmaan etsii jotain, ja siitä saadaan mainio sivujuoni tarinaan.

Anna Korkiakangas

Kansainvälisen hybridioperaation keskellä

Helena Immonen: *Pronssiyö*. Docendo, 2026. 516 s. Havu 2.

Lontoossa pilvenpiirtäjän 50. kerroksessa liikemies Esmail Zohri nauttii näkymistä parvekkeellaan. Turvamies on kieltänyt häntä avaamasta lasitetun parvekkeen lasia, mutta Zohri nauttii avonaisen parvekkeen yöilmasta katsellessaan ohi virtaavaa Thames-jokea.

*Yhtäkkiä Zohri tunsu tiukan otteen nilkoissaan.
Hän nousi ilmaan kuin tanko maastavedossa.
Zohri hapuili otetta parvekkeen kaiteesta, tur-
haan. Hyökkääjä oli liian nopea.*

Sandra Fox on juuri muuttanut isoäitinsä tyhjillään olleeseen asuntoon Kensingtoniin. Tavarat ovat vielä osittain purkamatta. Nyt hänellä on kiire, sillä pitäisi käydä pikaisesti suihkussa ennen iltamenoja. Ovikello kuitenkin soi, ja Sandra ihmettelee, kuka voisi tietää hänen asuvan siellä.

Tulija on hänen tytärsuolensa Pinja. Pinja on tullut yllättäen Suomesta Lontooseen riideltyään äitinsä kanssa. Sandra ihmettelee suihkusta tultuaan, kun keittiöstä kuuluu puhetta. Kuka ihme nyt on tullut. Keittiössä istuu teetä hörppimässä hänen veljensä Oscar.

– Mitä sinä haluat?

*Oscar veti kasvoilleen loukkaantuneen ilmeen. –
Haluan nähdä isosiskoni, joka ei ole vaivautunut
vastaamaan puheluihini yli vuoteen.*

*Sandra vaihtoi painoa jalalta toiselle. Hänen
pitäisi olla jo näyttelyssä.*

Kun Sandra tulee myöhemmin illalla näyttelystä kotiin, siellä ei ole ketään. Pinjalta tulee kuitenkin viesti, että hän on Oscarin kanssa baarissa, ja kaikki on hyvin. Sandra miettii, että hänen veljensä kanssa kaikki ei ole koskaan hyvin.

Odotellessaan seuraavana aamuna kahvin tippumista Pinja on tullut keittiöön ja huomaa uutisen Zohrin kuolemasta. ”Tuo mies oli eilen siellä baarissa, Pinja huudahti.”

*Oon aivan varma, koska Oscar sanoi hänen
nimensä, Pinja vakuutti. Tämän Zohrin joku
kaveri tai mikä lie henkivartija tuli Oscarin luo
ja pyysi häntä mukaansa. Oscar kävi juttelemassa
Zohrille ja tuli sitten sanomaan, että hänen täytyy
jatkaa juhlaa muualla. Hän soitti mulle taksin ja
antoi rahaa siihen. Sen jälkeen tulinkin takaisin
kotiin.*

MI6-taustainen Sandra Fox on valittu juuri johtamaan salaista hybridiuhkien torjuntayksikköä. Hänellä on vasta kaksi työntekijää, joista toinen on suomalainen Antto Havu, toinen analyytikko Leslie. Sandra tarvitsee heti Anton apua, koska kaksi ulkomaalaista miestä kävi uhkailemassa häntä ja näytti hänelle videon juhlista, jossa hänen veljensä Oscar sieppaa ulkomaalaisen naisen.

Sandra ja Antto joutuvat osaksi Grönlantia koskevaa kansainvälistä hybridioperaatiota, jonka USA yrittää naamioida kiinalaisten tekemäksi. Rauman telakalla räjäytetään USA:n tilaama alus. Miksi amerikkalaiset räjäyttäisivät tilaamansa aluksen vai kuka tämän sabotaasin takana on? Sandra ja Antto saavat selville, että myös Suomen tiedustelussa on sisäpiirivuoto, ja salaperäinen järjestö pyrkii romuttamaan nykyisen maailmanjärjestyksen.

Samaan aikaan puolustusvoimien tiedustelupäällikkö Johanna Havu jahtaa vuotajaa omista joukoistaan, ja taustalta paljastuu Yhdysvaltojen hybridioperaatio sekä globaali salaliitto, josta Sandra ja Antto olivat jo varoitelleet.

Helena Immonen on jo tullut tunnetuksi asiantuntevista sotilas- ja geopolittisista kirjoistaan. Tämä Havu-sarjan toinen osa *Pronssiyö* on kenties vieläkin parempi kuin edellinen kirja *Horros*, kansainvälistä tasoa oleva jännitysromaani. Immonen on yksi Suomen parhaista tämän dekkarisuunnan kirjoittajista.

Soili Vuorenmaa

HELENA IMMONEN

PRONSSIVÖ

DOCENDO

HAVU

Kuulas esseeromaani kokemuksista koiran kanssa

Essi Kummun: *Obitusharjoituksia*. Tammi, 2026. 174 s.

Yhä uudestaan katselin sylissäni olevaa kuvaa ja vaistosin jotain sellaista, mikä ei ollut aikaisemmin pukeutunut sisälläni sanojen muotoon. Että minussa on kohta, jonne yksikään toinen ihminen ei pääse. Se on suojassa jopa omilta lapsiltani, mutta koiranpennun kanssa minulla on eri kieli. Sen minä otan mukaani sinne, minne muuta eivät saa tulla.

Essi Kummun esseeromaani *Obitusharjoituksia* oli oikein sopiva bussikirjaksi: luin sitä työmatkoilla ja tauoilla, ja koska ehyt kokonaisuus muovautuu hyvinkin pienistä palasista, keskeytykset eivät haitanneet.

Kyllä, kirjassa on nainen ja koira. Kyllä, lapsia on ja he muuttavat pois. Kyllä, aprikoidaan rakkautta, yksinäisyyttä, erillisyyttä ja yhteyttä, oppimista ja sitä, mikä on mahdollittoman vaikea oppia, vaikka kerta toisensa jälkeen yrittää. Silti mietin ensin, onko tämä fragmentaarinen romaani. Mutta ei, kudelma on tiheämpi. Kyllä se yhtenäisyytensä puolesta esseeromaani on, ja siksi, että pohdiskelee ja aprikoi syvästi.

Sen jälkeen kun lapset ovat muuttaneet omilleen, olen elänyt kuin aristokraatti.

Olen lukenut ja kirjoittanut tuntikausia ja levännyt aina tarpeen mukaan.

Koira talossa merkitsee jossain määrin menetettyä vapautta.

Se nostaa päänsä nojattuaan ystävään koska haluaa tarkastaa, että vaikka se on levännyt, kaikki on vielä hyvin.

Ihastuttavaa koiranelämän kuvausta kirja läpeensä, leikin ja lenkkeilyn iloa, ihmisen ja koiran suhteen ymmärtävää ja oivaltavaa kuvausta.

Kuka mitäkin oppii, kenestäkin.

Kirjan neljä osiota antavat kehykset kulloisillekin pohdinnoille.

Rauhoittava lukukokemus, jotenkin sileä, kuin lasinen pianojazz.

Anna Korkiakangas

Tiukasti leikattua intohimodraamaa 1960-luvulta

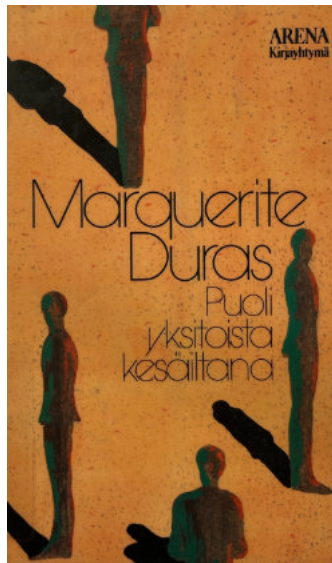
Marguerite Duras: *Puoli yksitoista kesäiltana*. Kirjayhtymä, 1963. Alkuteos: *Dix heures et demie du soir en été* (Éditions Gallimard, 1960). Suom. Marketta Ruoppila-Martinsen. 179 s.

Marguerite Durasin pienoisromaani *Puoli yksitoista kesäiltana* (julkaistu vuonna 1960 ja suomennettu vuonna 1963) sopii esimerkiksi sellaiselle lukijalle, joka haluaa lukea eri-ikäisiä kirjoja ja myös muita kuin alkukieleltään englanninkielisiä kirjoja. Minulle se oli positiivinen yllätys ja yhdellä istumalla siemailtu lukunautinto. Pieni ranskalainen helmi!

Puoli yksitoista kesäiltana on ensimmäinen Durasilta suomennettu teos. Sitä voisi kuvailla intohimodraamaksi, yhdenpäivänromaaniksi ja tavallaan myös dekkariksi. Juoni koostuu useista rinnakkain kulkevista tarinalinjoista, joiden risteyskohdissa syntyy jännitettä ja konflikteja. Eri tarinalinjat myös syventävät ja selittävät toisiaan.

Ensimmäisen tarinalinjan muodostaa sää: Espanjassa, noin 260 km päässä Madridista, vallitsee infernaalinen (Durasin ja kääntäjä **Marketta Ruoppila-Martinsen** sanavalinta) rajuilma. Ukkospuuskat taivuttavat palmuja ja runtelevat kukkaistutuksia. Salamat halkovat taivasta, ja kaupungin katuojat tulvivat savenpunaista vettä. Kun taivas aamun tullen lopulta selkenee, alkaa kaiken näivetävä helle.

Toiseksi on perhe: ranskalainen aviopari Maria ja Pierre, heidän 4-vuotias tyttärensä Judith ja Marian ystävätär Claire ovat autolomalla ja matkalla kohti Madridia. Rajuilman vuoksi he joutuvat pysähtymään pieneen kaupunkiin ja pääsevät yöksi hätämajoitukseen täpötäyden hotellin käytäville. Maria juo liikaa, eivätkä Claire ja Pierre pysty pitämään näppejään irti toisistaan. Judith-raukalle pyydetään lapsenvahdiksi tarvittaessa vaikka hotellin siivoaja, kun vanhempien mielenkiinto on jossain aivan muualla.

Kolmanneksi on murha: paikallinen Rodrigo Paestra on iltapäivällä murhannut nuoren vaimonsa ja tämän rakastajan. Rodrigo, joka on koko kaupungin suosikkipoika ja kaikkien kaveri, pakenee poliisia kaatosateen, sähkökatkojen ja yön pimeyden turvin. Hänen jäljiltään kaksi ruumista makaa kaupungin raatihuoneella.

Elokuva- ja näytelmäkäsikirjoittajana-kin kunnostautunut Duras noudattaa draaman kultaista sääntöä: leikkaa kohtaukseen sisään niin myöhään kuin mahdollista ja ulos niin pian kuin mahdollista. Eli tässä kirjassa ei liikoja selitellä, ei etu- eikä jälkikäteen. Rytmi on nopea, eikä Duras jahkaile. Siksi kirja tuntuu ikäistään nuoremmalta, vaikka tupakointi sisällä ja lasten seurassa, poliisien pillit ja jalkapartiot ja noin vain hotellin käytävillä yöpyminen eivät ehkä olekaan ihan enää tätä päivää. Tarina on kuitenkin niin iätön ja vetä-

vä, että pienet vanhahtavuudet antaa helposti anteeksi.

Mitä sellaista niin merkittävää tapahtuu puoli yhdeltätoista, että siitä on tullut kirjan nimi? Duras seuraa ajan kulumista poikkeuksellisen tarkasti ja pitää lukijan jatkuvasti selvillä siitä, mitä kello on. Puoli yhdeltätoista illalla edellä kuvatut tarinalinjat kohtaavat: Maria saa selville Rodrigon piilopaikan ja varmistuu Clairen ja Pierren suhteesta. Tulee täysi yö. Judith nukkuu.

En muista, mistä olen oman kirjani saanut, mutta siinä on omistuskirjoituksena ”Kalle Hämäläinen, 1963”. Kalle on ollut heti suomennoksen julkaisuvuonna hienosti ajan hermolla ja lukenut tuohon aikaan uudenlaista eurooppalaista kaunokirjallisuutta. Jos joku tunnistaa tästä Kallen, niin terveisiä! Kirja on hyvässä hyllyssä!

Mervi Murtonen

Vaarallista vaalivaikuttamista

Kari Häkämies: *Sinipunaiset murhat*. Crime Time, 2026. 314 s. Henrik Hamilo 5.

Oikeustieteen tohtori Henrik Hamilolla on taas sormensa pelissä murhien selvittelyssä, vaikka hän onkin siirtynyt Suojelupoliisin päällikön tehtävästä vaikuttajaviestintätoimisto Polwisen toimitusjohtajaksi. Sekä nykyiset supolaiset että politiikassa mukana olevat päättäjät pyytävät edelleen Hamilon apua.

Kevään 2027 eduskuntavaalit lähestyvät, ja keskustelut tulevasta hallituksesta käyvät kuumina. Huhujakin on liikkeellä Hamilon taustavaikuttamisesta. Arvellaan, että hän on saanut tehtäväksi järjestellä vaalien jälkeistä sinipunahallitusta.

Samaan aikaan sattuu kaksi raakaa murhaa. Demarien puoluesihteerin Katri Koskelo ja Kokoomuksen kansainvälisten asioiden päällikkö Maiju Syväri ammutaan. Hamilo vedetään mukaan tutkimaan murhia.

Hamilon puoliso, toimittaja Lotta Simula, on äitiyslomalla, mutta tekee vielä etätöitä Hesarille. Hän tekee pitkän jutun Maiju Syväristä, josta hänellä on aiempaa tietoa paljon enemmän kuin Hamilokaan osasi arvata. Lotan jutun pohjalta saadaan sellaistaikin tietoa, jonka nojalla päästään tutkinnassa eteenpäin.

Kuolemantapausten takia Hamilokin joutuu miettimään, mihin Suomi on oikein menossa. Toisaalta hän on tyytyväinen omalle puolueelleen veikatusta vaalimenestyksestä, mutta joku aiheuttaa nyt sekaannusta poliittiseen tilanteeseen erilaisilla vaikuttamisyrityksillä.

Tutkijat joutuvat myös pohtimaan, onko myös murhien taustalla poliittinen motiivi vai liittyvätkö murhat henkilöiden yksityiselämään. Kun kesken tutkintaa Turun torilla puukotetaan nuorta saarnaajaa, Jeremias Kaukorantaa, pakka on taas sekaisin. Liittyvätkö murhat ja puukotus jotenkin toisiinsa?

*Yhtäkkiä torille ilmestyi kaksi habmoa
kommandopipot päässään. Heillä oli käsissään*

*puukot ja he huusivat kovaan ääneen: – Allahu
akbar, Allahu akbar.*

Kaksi nuorta miestä poistuu pikaisesti torilta autokyydillä, joka on selvästi järjestetty etukäteen. Tutkijat ovatkin sitä mieltä, että puukotus oli järjestetty näytelmä, jolla vaikutetaan tulossa oleviin vaaleihin.

Supo saa selville, että Ruotsista Suomeen ovat samalla laivalla matkustaneet niin venäläisen Manzulon käskyläiskaksikko kuin kaksi nuorta jengiläistäkin, joita epäillään puukottajiksi. Kuka hyötyy poliittisten vaikuttajien murhista ja miksi puukottaa saarnaajaa?

Hyvin nopeasti tullaan tutkinnassa johtopäätöksen, että venäläinen lähetystöneuvos Max Manzulo on järjestämässä kaaosta kuten aiemminkin. Ketäpä muuta Suomen vaalit kiinnostaisivat kuin venäläisiä.

Kari Häkämies jatkaa **Henrik Hamilo -sarjaa** tällä *Sinipunaiset murhat* -kirjallaan. Juoni on ”dekkarimainen” murhineen ja rikollisineen, mutta paljon käsitellään myös poliittisia henkilöitä ja heidän tekemisistään. Tämä kirja ei ehkä ihan yllä sille tasolle, jota on totuttu Häkämieheltä odottamaan. Kabinettikeskustelut tuntuvat kuitenkin uskottavilta, niissä tulee hyvin esille Häkämiehen oma tausta. Hän tietää, mistä kirjoittaa.

Ehkäpä voisi sanoa, että tämä dekkari oli uskottava arkipäiväisyydessään. Ihan mielenkiinnolla lukee juonikkaiden henkilöiden kahdenvälisiä keskusteluja sekä eri puolueiden välisiä junailuja tulevasta hallituksesta. Toisaalta nopeasti vaihtuvat aiheet Suomen sisäpolitiikasta, murhatutkinnasta ja hybridivaikuttamisestakin vaihtuvat lennossa Hamilon ja Simulan vauvanodotuskeskusteluihin. Joten monenlaisia ihmissuhdekuvioitakin on tiedossa.

Soili Vuorenmaa

KARI HÄKÄMIES SINIPUNAISET MURHAT

– HENRIK HAMILO –

Kymmenen vuoden takainen katoamistapaus Jäämerellä

Tuire Malmstedt: *Jehki*. Aula & Co, 2026. 282 s. Jäämeri I.

Tuijotin merelle lumoutuneena. Vedin keuhkoni täyteen meri-ilmaa, ja kun suljin silmäni, saatoin kuulla Jehkin soittoäänien viheltävän tuulen lomasta. Ironista kyllä, soittoääni oli iPhonen valikoimassa nimellä Lähtö.

Oikeuspsykologi Nina Nordbø istuu jäämeren rannalla ja miettii, mistä hän voisi aloittaa miehensä Jehkin kymmenen vuotta aiemmin tapahtuneen katoamisen selvittämisen. Nina myi asuntonsa ja sanoi itsensä irti työstään KRP:ssä ja matkusti Helsingistä Utsjoelle selvittääkseen, mitä Jäämerellä tapahtui.

Nina istui miehensä Jehkin kanssa nuotion ääressä Berlevågissa, kun Jehkin puhelin soi. Mies käveli kauemmas puhumaan. Aikansa nuotion ääressä omissa ajatuksissaan odoteltuaan, Nina alkoi ihmetellä miehensä viipymistä. Hän nousi ylös ja käveli autolle. Jehkiä ei näkynyt missään. Se oli viimeinen kerta, kun hän näki miehensä.

Nina on elänyt kuin sumussa viimeiset kymmenen vuotta. Mikään ei ole tuntunut miltään. Hän päättää lähteä pohjoiseen selvittämään miehensä katoamista. Hän haluaa jonkinlaisen selvyuden ja päätöksen asialle.

Nina ja Jehki ehtivät tuntea toisensa puolitoista vuotta, josta vuoden he olivat naimisissa. Nina miettii, kuinka hyvin siinä ajassa oppii tuntemaan toisen ihmisen ja tämän ystävät.

Ensimmäisenä pohjoiseen tultuaan Nina käy tapaa massa Jehkin vanhempia. Hänet otetaan ystävällisesti vastaan, mutta jonkinlainen aavistus Ninalla on, että Jehkin vanhemmat tietävät asioista enemmän kuin hänelle kertovat. Ninalle tarjotaan yösijaa, mutta hän kertoo päättäneensä asua autossaan, joka on pakettiauto sisustettuna majoittumista ja ruuanlaittoa varten. Vähän kuin pieni matkailuauto.

Nina jatkaa matkaa Jäämeren rannalle, jossa hänen isoisänsä on ollut aikoinaan majakanvartijana Kjølnesin majakalla, ja jossa Ninakin on lapsena viettänyt paljon aikaa. Lähettyvillä on myös Jehkin vanhempien kesämökki, jossa Nina voi käydä saunomassa.

Pienessä Berlevågin kalastajakylässä kaikki tuntevat toisensa ja ihmiset ovat ystävällisiä. Sana kiirii nopeasti, että Nina on tullut takaisin. Kukaan ei ole unohtanut Jehkin katoamista, mutta kukaan ei kuitenkaan oikein halua puhua asiasta. Nina tapaa myös Jehkin ystävät, joista ehti tulla hänenkin ystäviään, kun he olivat Jehkin kanssa Berlevågissa. Ystäväporukassa voi aistia kummallista kyräilyä, vaikka Jehkistä puhutaankin kohtalaisen avoimesti.

Jehkistä ei ole jäänyt paljon muuta jäljelle kuin vaatteet ja kirjaluonnos, jota hän oli kirjoittamassa ennen katoamistaan. Matkan aikana Nina lukee luonnosta, päästäkseen lähemmäs miestänsä. Jehki on kirjoittanut mystisen tarinan saamelaisen muinaisuskosta, kuin se kaikki olisi tapahtunut hänelle.

Vanhat saivohenget ovat kertoneet Sieidille, että oman käden kautta saapunutta on vaikea löytää, sillä hänen sielunsa on sijaton ja hän kulkee edestakaisin alisen ja keskisen väliä etsien sijojaan. Hänen kaltaisiaan kutsutaan kotonakulkijoiksi, sillä he vaeltavat ruumiittomina keskisessä kodissaan niin kuin heidän maalliset ruumiinsa olisivat ilman hengenriistoa eläneet.

Tarinaa lukiessaan Nina pohtii ympäristöään ja kummallisia tapahtumia, joita hänelle sattuu. Yli-luonnolliseen hän ei omasta mielestään usko, mutta Jehkin kirja saa hänet katsomaan kaikkea epämääräistä levottomuutta tuntien. Keneen hän voi enää luottaa, kun kaikilla tuntuu olevan vain salaisuuksia.

Tuire Malmstedtin tarina etenee hitaasti analysoiden Ninan tunteita menneeseen ja nykyisyyteen, uskoa ylluonnolliseen. Jostain syystä loppuratkaisu selvisi paljon ennen kuin sitä kirjassa kerrottiin. Tämä kirja ei ole perinteinen dekkari, vaan enemmänkin psykologinen tarina saamelaismytologiasta ja

surun kanssa kamppailusta. Olisi mielenkiintoista tietää, onko kuolleiden maailman kuvaus todellakin jokin vanha saamelainen uskomus.

Soili Vuorenmaa

Lapsuuden ja nuoruuden herkillä rajalla

Satu-Lotta Pitko: *Ole minulle yöperhonen*. Myllylahti, 2026. 205 s.

Herkästä vaiheesta lapsuuden ja nuoruuden välissä on kirjoitettu paljon, ja tässä sitä taas ollaan: kuu-tosluokan viimeisillä viikoilla, odottamassa kesää, joka ei ole vain yksi muiden joukossa. Eskarista asti erottamattomille Salmalle ja Meealle yläkoulu on tuntematon ja pelottava.

Kesän koittaessa tytöt huomaavat olevansa eri kohdassa. Salma huomaa, että Meea on alkanut muuttua ja samalla Meean mielestä Salmasta on tullut auttamattoman lapsellinen. Salma on jumissa ja haluaa takertua vanhaan, kun Meea haluaisi kiittää eteenpäin kohti uutta, vaikka se sitten pelottaisi. Välikirkon siinä seuraa, ja se on pelottava asia aina yhdessä olleille tytöille.

Salma ottaa kesän alussa tavoitteekseen bongata vähintään kymmenen erilaista perhosta. Aivan erityisesti hän haluaisi nähdä yöperhosen, joka vaikuttaa ihanan mystiseltä ja kummalliselta. Toinen kesän odotettu juttu on matka Budapestiin. Se kuitenkin valitettavasti peruuntuu, mutta vanhemmat keksivät Salmalle korvaavaa tekemistä. Hänet lähetetään kesäleirille, ja Meean äitikin on asiasta innoissaan. Salmalle ajatus joutumisesta kesäleirille Meean kanssa on tietysti kauhistus.

Lopulta asiat asettuvat uuteen järjestykseen. Jokin muuttuu, jokin pysyy samana, löytyy uusia alkujia. *Ole minulle yöperhonen* on kaunis ja herkkä kirja, jossa on hieno tunnelma. Välillä kyllä unohtuu, että nämä lapset ovat 12-vuotiaita, sen verran kypsää ja fiksua on meno. Oma kokemukseni etenkin 12-vuotiaista pojista ei ole ihan tällainen. Eipä se kirjasta nauttimista estä, Salman ja Meean välinen suhde on joka tapauksessa kirjan ydintä ja hienosti kuvattu. Parhaimmillaan teos lieenee hieman vanhemmille lukijoille, jotka voivat sen parissa muistella tätä elämänvaihetta muutamaa vuotta myöhemmin.

Mikko Saari

Kyllä Salma oli huomannut sen. Keväällä Meea oli alkanut muuttua. Muutos oli niin pieni ja hento, että sitä saattoi tuskin nähdä, mutta Salman mielestä merkit paistoivat kirkkaammin kuin yötaivaan tähdet heidän tähtilaskujensa kulta-aikaan. Hän oli huomannut tuhahtukset ja silmien pyörittelyn, pitkät katseet eri suuntiin kuin ennen, äänettömät kuiskaukset, jotka haikailivat jotain, mikä oli heille vielä tuntematonta.

Nuori nainen katoaa Jyväskylässä

Katri Alatalo: *Mitä tapahtui Santra Sarkkiselle?* Hertta, 2026. 204 s.

17-vuotias ammattikoululainen Santra Sarkkinen katoaa perjantaina 13. syyskuuta. Kokovalkoisiin pukeutuneen nuoren naisen luulisi erottuvan syyskuun synkästä illasta, mutta Santrasta ei nähdä enää jälkeäkään.

Halloweeninä, 31. lokakuuta, uimarannan lähistölle kokoontuu kolme ihmistä. He eivät erityisemmin pidä toisistaan tai tunne toisiaan kovin hyvin, mutta heillä kaikilla on yhteys Santraan. Pilke on Santran paras ystävä, Lumi läheinen serkku ja Antero kämppis ammattikoulun asuntolasta. Kukaan ei ole kuullut Santrasta tämän katoamisen jälkeen.

Nyt he kokoontuvat yhteen ja puhuvat toisilleen. Jokainen kertoo, mitä Santran kanssa teki ennen tämän katoamista ja siinä sivussa paljon muutakin.

Kaikilla on omat epäilyksensä, syyllisyytensä ja salaisuutensa. Illan aikana kuullaan syytöksiä ja tunnustuksia ja paljon sellaista Santrasta, mitä muut eivät tienneet.

Mitä tapahtui Santra Sarkkiselle? onkin pohjimmiltaan kirja siitä, miten toista ihmistä on mahdoton tuntea täysin. Vaikka kuinka olisit paras ystävä – ja oletko todella? – toisessa on aina paljon sellaista, mistä et tiedä. Santrassakin oli monia puolia, jotka selviävät tämän läheisille, kun he puhuvat toistensa kanssa. Mutta selviääkö se, mitä Santra Sarkkiselle todella tapahtui? Väliäkö siitä: tämä on mielenkiintoinen kirja, joka tarkastelee päähenkilöään monesta näkökulmasta.

Entisenä jyväskyläläisenä ilahdutti suuresti, että *Mitä tapahtui Santra Sarkkiselle?* sijoittuu Jyväskylään. Kaupungin kaduilla kuljetaan paljon ja laajasti, joten Jyväskylän paikat tulevat lukijalle tutuiksi. Se oli hauskaa! **Katri Alatalo** onkin kuvannut kirjaa jäähyväis- ja rakkauskirjeeksi kaupungille, jossa vietti nuoruutensa ja josta hiljattain muutti pois. Tämä rakkaus näkyy ja *Mitä tapahtui Santra Sarkkiselle?* nousee **Pasi Ilmari Jääskeläisen** *Harjukaupungin salakäytävien* rinnalle parhaiden Jyväskylä-kirjojen joukkoon.

Mikko Saari

Opiskelu-uupumusta taikaopistossa

Mia Myllymäki: *Kutsumustaiat*. Osuuskumma, 2026. 347 s.

Danica Durple aloittaa viimeisen vuotensa Mielenvirran taikaopistossa. Vuosi on merkityksellinen: tämän lukuvuoden jälkeen kaikki muuttuu. Perusopinnot ovat jääneet taakse, nyt opiskelijat valmentautuvat tuleviin ammatteihinsa. Danicalla on sitä paitsi tänä vuonna poikaystäväkin.

Danicalle on hiljattain selvinnyt, mitä hän haluaa olla isona. Poikaystävän luona nähty Vallastan yliopiston mainos houkutteli häntä puoleensa: loitsutieteet ja valmistumisen loitsumestariksi kiinnostavat. Nämä mestarit seuraavat ja valvovat magiankäyttöä ja pitävät huolta yleisestä turvallisuudesta ja estävät ja purkavat vaarallisia loitsuja. Ala on vaativa, mutta tarjoaa paljon mielenkiintoisia uramahdollisuuksia.

Valinta luo kuitenkin myös paineita. Danica opiskelee kaupungin myöntämällä opintostipendillä. Hänellä ei ole varaa pitää välivuolia tai kertausvuolia. Stipendi loppuu, pääsi jatko-opintoihin tai ei, ja Danican on pakko päästä. Mutta entä jos yliopisto ei otakaan uusia opiskelijoita loitsutieteisiin? Pitäisikö Danicalla olla joku varasuunnitelma? Mutta entä jos hän ei vain halua?

No, uusia opiskelijoita kyllä otetaan, mutta ei kovin paljon. Samasta opistosta alalle aikoo hakea toinenkin opiskelija ja pian käy ilmi, että Danica ei voi tehdä tämän koulutoverinsa kanssa yhteistyötä, vaan heidän välillään on tiukka kilpailuasetelma: he eivät voi kumpikin päästä opiskelemaan haluaansa alaa, tilaa on vain toiselle.

Päällisin puolin kaikki siis näyttäisi olevan hyvin: Danicalla on ystäviä, poikaystävä, sattumalta saatu lemmikkikin ja tiedossa unelma-ammatti. Vaati-

mustaso kuitenkin kasvaa ja paineet siinä samalla, opintojen ja vapaa-ajan välisen tasapainon ylläpitäminen käy vaikeaksi ja unelmien tavoittelu tuntuu vaativan loputtomasti uhrauksia. Danica kokee, ettei hänellä ole vaihtoehtoja, ja on valmis uhraamaan kaiken.

Kutsumustaiat kuvaa aika raa'astikin sitä, mitä opiskelu-uupumus tekee. Siinä on yhteiskunnallinenkin puolensa: Danica tulee vaikeammista oloista, eikä voi luottaa perheensä turvaan samalla tavalla kuin monet koulutoverinsa. Sekin lisää kuormitusta, lopulta niin paljon, että Danica on aivan hajoamispisteessä.

Kaikki tämä vakava asia on sijoitettu mielikuvitukselliseen fantasiamaailmaan, joka vyöryttää lukijan päälle kaikenlaista kummallista liiemmin selittelemättä. Heti ensimmäisellä sivulla puhutaan taipumuksesta värimonergiaan, mitä ei sitten missään kohtaa sen kummemmin selitetä. Toisaalta Danican niukka opiskelija-

elämä on magiasta huolimatta tutun oloista. Fantasiamaailma tuo kirjaan oman erikoisen sävynsä, joka ei liikoja selityksiä kaipaakaan, sen verran luontevasti se rakentuu.

Kutsumustaiat on Loitsumestari-trilogian avausosa. Se kattaa koko Danican viimeisen opistovuoden, eli seuraavassa osassa käsitellään sitten sitä, mitä sen jälkeen seuraa. Sen, pääseekö Danica opiskelemaan unelma-alaansa vai ei, saat kuitenkin selville vain lukemalla tämän kirjan.

Mikko Saari

Sählykerhon lakkautus ajaa nuoret kunnallispolitiikkaan

Maria Mustranta: *Te olette liian nuoria*. Myllylahti, 2024. 182 s.

15-vuotiaan Jonin hermot menevät, kun koulun sählykerho lopetetaan. Joni purkaa suuttumustaan maalaamalla rehtorin aitaan ”SÄHLY TAKAISIN”. Maalaus menee toki vahingossa väärään aitaan, naapurustossa kun asuu kaksi samannimistä perhettä, mutta mitäpä tuosta. Joni jää kiinni ja joutuu sovittamaan tekojaan.

Tätä kautta Joni ajautuu mukaan politiikkaan. Joni sotki paikallisen kansanedustajan aidan ja joutuu hyvityksenä työskentelemään puoluetoimistolla. Kuntavaalit ovat tulossa ja puolue kaipaa nuoria ehdokkaita. Joni keksii oikotien: hän voisi hyvittää kaikki jäljellä olevat työtunnit hankkimalla puolueelle jonkun nuoren ehdokkaan. Mutta kenet?

Sellainen onneksi löytyy: Jonin siskopuoli Anni on täysi-ikäinen ja puhuttavissa kunnallisvaaliehdokkaaksi, mutta sillä ehdolla, että Joni lähtee mukaan kampanjatiimiin. Jonin kaveripiiristä löytyy muitakin innokkaita nuoria ja pian porukka kampanjoi reippaasti.

Vaalitiimi saa hyvän vinkin: kaupungin budjetissa on hämääryksiä. Miksi koulu joutuu säästämään kaikesta, mutta kummallisiin vuokrankorotuksiin on varaa? Miksi koulu ylipäänsä maksaa vuokraa toiselle kaupungin osastolle? Miten autioutunut kauppakeskus liittyy tähän kaikkeen? Paikallisen kiinteistöyhtiön toiminnassa on jotain hämäräperäistä, jota Joni kavereineen alkaa penkoa.

Kirjan lähtöajatuksena on ollut tehdä mielenkiintoinen ja jännittävä nuortenkirja, joka käsittelee politiikkaa. Siinä **Maria Mustranta** on onnistunut. Kunnallispolitiikan kiemuroihin on saatu mukavasti vauhtia ja jännittäviä tilanteita, kun Joni ystävineen tekee omia tutkimuksiaan. Samalla annetaan ymmärtää, että politiikankin kautta pystyy vaikuttamaan.

Toinen hieno puoli kirjassa on osoittaa, miten ihmisten erilaiset luonteenpiirteet ja ominaisuudet ovat myös voimavaroja. Joni on helposti suuttuva ja kiivas luonne, joka on joutunut tekemään paljon

työtä pitääkseen temperamenttinsa kurissa koulussa. Etäiseksi jäänyt Annikin on vähän erikoinen tyyppi, mutta pärjää hyvin politiikassa. Kaveripiiristäkin löytyy monenlaista menijää, joista kaikille on paikkansa ja joista löytyy yllättäviä vahvuuksia. Kirja muistuttaakin, miten ketään ei kannata tuomita pelkästään ulkonäön perusteella.

Jatkoa on luvassa. Syksyllä 2026 ilmestyy *Me olemme päättäneet* -kirja jatkaa Jonin, Annin ja paikallispoliitiikan parissa, kun nuorisokotia uhkaa sulkeminen.

Mikko Saari

Elämä ilman äitiä ja siskoa

Lotta Lehtikari ja Anna Pihlajaniemi: *Elämäni ilman sinua*. WSOY, 2026. 246 s.

Kirjan kansi on 1970-luvun henkisesti oranssinruskea. Siinä kaksi pientä tyttöä katsoo vastavalossa kirjan lukijaa; isompi on täysin vakava, ja pienemmänkin poskiin kovertuvat hymykuopat ovat melko väkinäiset.

Pipsa ja Lotta. Isosisko ja pikkusisko, joiden kasvoilta ilo on paennut. *”Me jäimme ilman äidin rakkautta. Olimme äidille rasite ja aggression kohde. Äiti oli paha, ilkeä ja julma. Äiti ei olisi halunnut meitä”*, Lotta pohtii kirjeessä, jonka hän on kirjoittanut Pipsalle tuonilmaisiin, sillä Pipsaa ei enää ole. Sekä äiti että Pipsa olivat psyykkisesti sairaita; molempia vaivasi mitä ilmeisimmin kaksisuuntainen mielialahäiriö. Molemmat päätyivät sairauden masennusvaiheessa tekemään itsemurhan.

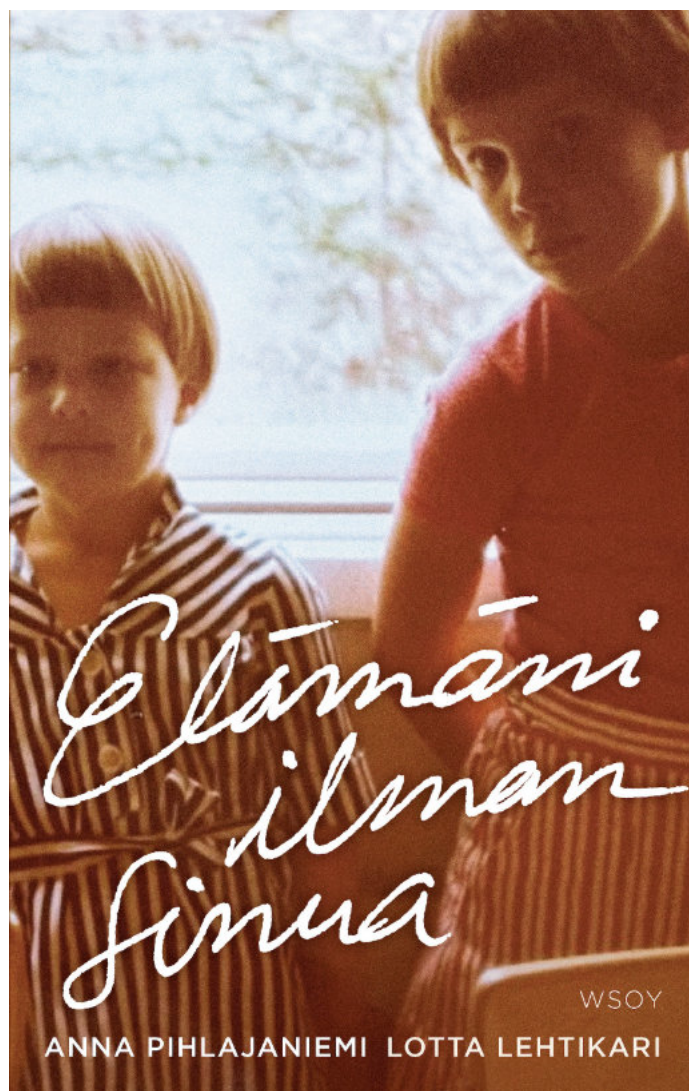
Elämäni ilman sinua sisältää siis Lotan muisteluja lapsuudesta kohti keski-ikää sekä kirjeitä, joita hän on kirjoittanut Pipsalle tämän kuoleman jälkeen. Varsinkin lapsuudenmuistot ovat kouriintuntuvan voimakkaita, sillä perheen traumat ovat rajuja. Äidin psyykkistä sairautta ei aluksi tunnisteta, mutta yhtäkaikki se ulottaa rumat lonkeronsa koko perheen ympäri: joka vuosi, kun kevät tulee ja valo lisääntyy, äiti tulee ensin levottomaksi ja sitten nukkuu kaikki päivät. Eikä hän ole sairausjaksojen ulkopuolellakaan kovin herttainen, vaan väkivaltainen henkisesti ja fyysisesti. Isä on aivan toisenlainen, mutta hänellä ei ole voimaa vastustaa puolisoaan. Heidän avioliittonsa päättyy eroon, ja eron jälkeen äiti ajautuu ensimmäiseen itsemurhayritykseen.

Pipsa ja Lotta varttuvat, viettävät vaihto-oppilasvuosia mahdollisimman kaukana kotoa ja etsiytyvät sitten kumpikin kohti omaa elämäänsä. Lotasta tulee monien tuntema näyttelijä, mutta opettajaksi kouluttautunut Pipsa joutuu enemmän etsimään paikkaansa elämässä. Hän tulee äidiksi, mutta suuri elämänmuutos sekä luultavasti geenit ja traumatsoivat kokemukset provosoivat hänessä esiin ensin lapsivuodepsykoosin ja sen jälkeen masennuksen.

”Pipsan elämä oli yhtä taistelua”, Lotta pohtii. Kuoleman ajatukset saavat Pipsassa yhä enemmän valtaa, ja kuten kirjan ensimmäisellä aukeamalla lakonisesti todetaan, hän *”hyppäsi katolta tyttärensä yhdeksänvuotissyntymäpäivänä”*.

Saiko äiti rauhan kuolemassa, entä Pipsa? Sitä emme voi tietää. Mutta Lotta pohtii uskottavasti ja rehellisesti sitä, millaista on jäädä ainoana henkiin lapsuudenperheen kolmesta naisesta. Hän on rohkea eikä anna psyykkisten sairauksien stigman vaientaa itseään. *Elämäni ilman sinua* on tärkeä kirja tässä maassa, jossa edelleen tehdään yli 700 itsemurhaa vuodessa. On tärkeitä yrittää ymmärtää.

Tuija Nummi

Pitkän linjan kirjoittajan humoristinen elämäkerta

Jari Nenonen: *Suksin kuuseen*. Rehti-Jalmari, 2026. 200 s.

Haminalainen **Jari Nenonen** aikoinaan värkkäsi Jallun pakinoita; siitä mie hänet yhytin. Kirjoja hän on suoltanut aika sakeasti ja tämä on sitten se jäähyväiskirja ja järjestyksessään 60. teos.

Nenonen on kirjoittanut kirjoja kieli poskessa, toinen toistaan huvittavimpia ja huumorin kukka on tuoksunut tai haissut, ihan miten kukin on sen kokenut. Suoraa puhetta asiasta ja asian vierestä, mutta täysin palkein.

Suksin kuuseen on parhaimmista, sillä tässä kirjassa Nenonen kertoo ja tilittää elämäänsä. Millaista se on ollut, kaikki ne mutkat ja suorat. Jotenkin vain niin lupsakkaa kerrontaa ja sitä tuttua huumoria unohtamatta.

Kirja vilisee ihmisten nimiä ja koska ollaan Kymenlaaksossa, niin onhan siellä tuttujakin nimiä. Nenonen kertoo, että keneltäkään ei ole lupaa kysytty ja osa heistä kerkesi kuolla kirjoitusession aikana.

Kuvia on pitkin matkaa ja sehän on aina oiva lisä tarinalle, kun näkee kuvan tukemaan sitä, mitä on juuri lukenut. Aloitetaan niistä nostalgisista lapsuskuvista ja lopulta ollaan nykypäivän värikuvis-
sa.

Kaikki alkaa aina lapsuudesta, niinpä tietenkin, ja siitä sitten sujuvasti eteenpäin, aina tähän päivään asti. Jari Nenonen on kustantanut kaikki kirjansa itse ja kertoo, että ”Kirjoittaja EI OLE Suomen kirjailijaliiton jäsen!” No, eipä, koska Nenosen kirjat eivät ehkä saavuta sitä ”tasoa”. Vaan sanonpa sellaisenkin asian, että pitää olla myös kirjoja, joita lukevat ne, jotka eivät pysty, kykene tai osaa lukea kuin sellaista, joka aukeee heti ensimmäisellä aukeamalla.

Nenonen laittaa itsensä hauskesti alttiiksi niinkin, että kirjan takakannessa lukee: KEHUU ISSIÄÄN! HUONO KIRJA! ÄLÄ OSTA! Luin jo yhen kommentin, missä oli näin: ”Lista omista saavutuksista. Ei paljon kerronnallista arvoa.” Niinku mitä?

Jos kirja on omaelämäkerrallinen, olisiko pitänyt sättiä itseään ja kertoa, kuinka huono ihminen on, kun mitään ei ole saanut aikaiseksi? No, minä tykkäsin ja en muuten ole ainoa. Tämmösiä elämäkertoja lukee ihan mielikseen, koska turha jaarittelu oli jätetty pois, kaikki oli kerrottu lyhyesti ja ytimekkäästi.

Joten, jos haluaa jotain helposti luettavaa, niin tämä! Kirjan fonttikin on sitä luokkaa, ettei ala silmiä kirvelemään ja rivien vaihdot sujuu luonnokkaasti.

Kini Laine

Paaviudesta ja katolisista instituutioista kepeään tyyliin

Simo Heininen: *Ihmistä suurempi : paaviuden historia*. Edita, 2004. 191 s. Logos-sarja.

Paavin valitsivat ensin kansan ja papisto yhdessä, mutta jo 1000-luvulla erityisessä konklaavissa kardinaalit $\frac{2}{3}$ enemmistöllä. Se on periaate, josta ei ole tingitty. Sen sijaan kardinaalien määrä on noussut alun parista kymmenestä nykyiseen (heinäkuu 2026) 241 kardinaaliin, joista äänioikeutettuja paavin vaalissa oli viimeksi mukana 133 alle 80-vuotiaasta kardinaalia.

Meillä ei ole oikein konkreettista tuntumaa siihen katoliseen perinteeseen ja perintöön, jossa paavi on erehtymätön ja ihmistä suurempi, ja hänet nostetaan yläpuolellemme auktoriteetiksi Pietarin perillisenä, paavina Jumalan ja tavallisen kansan välille.

Ongelmaksi tämän tekee se, että paaveilla on enemmän valtaa kuin kellään muulla maanpäällä. Paavi voi käyttää sitä niin hyvään kuin pahaankin, kuten paaviuden monituhatuotinen perintö osoittaa maailman suurinta organisaatiota hieman tarkemmin ja kriittisemmin tutkittaessa.

Suomessa on hyvin vähän katolisia. Professori **Simo Heininen** on kirjoittanut lyhyen oppaan *Ihmistä suurempi : paaviuden historia*, jossa hän tutustuttaa lukijansa hieman yllättäen paaviuteen sanomalehtimiesmäisellä tyyllillä kaskujen ja avulla, kertoen myös uutta tietoa paavinistuimen ongelmallisista suhteista omaan kirkkoonsa ja muihin yhteiskuntiin.

Heininen on kokenut tutkija, jolla on pitkä ansioista tutkimusten parissa. Ehkä siksi hän puolustaa valintaansa valitsemaansa tyyliin. Hänen mukaansa kirjan tarkoitus ei ole puolustaa eikä myöskään tuomita paaviutta, vaan kertoa lyhyesti paaviuden historia apostoli Pietarista nykypäivään.

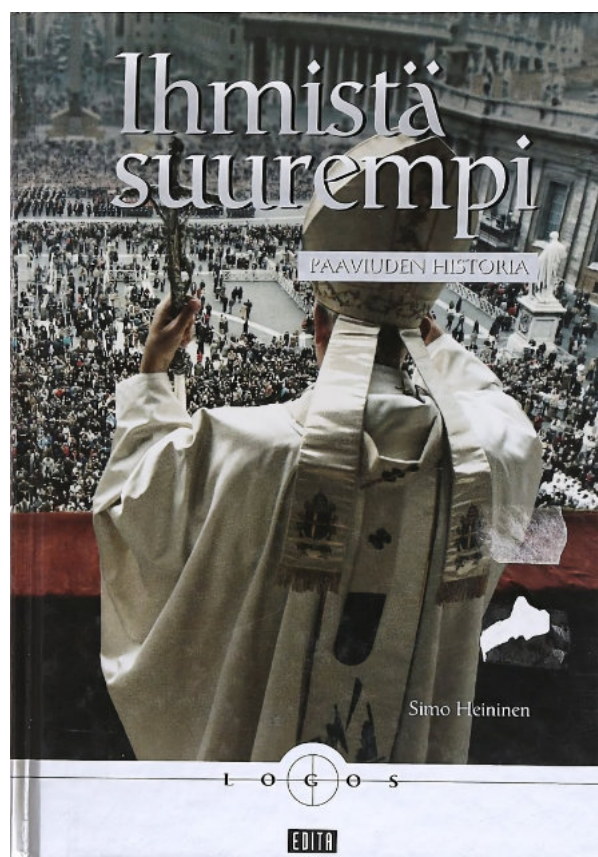
Valittu linja on oikea ja lukijan kannalta opettavaisen kiinnostava, luvaten paljon asiasta kiinnostuneille, vaikka ikävä totuus paaviuden lähes rikollisesta kuristusotteesta ja katolilaisten instituutioi-

den kyseenalaisista käytännöistä jätetään hieman piiloon.

Kirjasta paistaa läpi ”tietynlainen selväjärkisyys ja kirkkopoliittinen anarkismi”, eikä sitä ole tehty uskollisessa päätöksessä, siitä luterilainen protestiliike katolilaisuutta, nimenomaan paaviutta vastaan, on pitänyt ainakin argumenttittasolla tarkasti huolen ja selvän rajan dogmatiikkaan.

Kirja kannattaa lukaista, sillä se sisältää paljon tarpeellista tietoa paaviudesta koskien muun muassa paavin valinnan eri vaiheita, ja tietenkin paaveista, joista saa selkeän kuvan Heinisen hyvästä kirjasta. Suurin osa kirjan ”kevyistä tarinoista” on melko tuttua toki kirkkohistoriasta sekä muun muassa *Trivial Pursuitista* ja medioista.

Harald Olausen

Tuhlaajapojat uskonasioiden äärellä

Tuomas Enbuske ja Ville Kormilainen: *Tuhlaajapojat : keskusteluja uskosta, häpeästä ja anteeksiannosta.* Kirjapaja, 2026. 183 s.

Luin taannoin **Tuomas Marjamäen** kirjoittaman **elämäkerran Tuomas Enbuskesta** ja jupisin itseni, etten minä oikeastaan pidä suomalaisen nuoren fiksun ylimielisen miehen elämäkerrasta sitten ollenkaan, varsinkin kun sen kohdehenkilö tuntuu narsistisen kaikkitietävältä. Blaah, en jaksaa tällaista.

Nyt sitten kuitenkin tartuin ihan vapaaehtoisesti Enbusken ja **Ville Kormilaisen** keskustelujen pohjalta koottuun teokseen. Mistäs nyt tuuli puhalttaa? Etenkin kun Ville huomauttaa heti alussa, että me olemme ”*kaksi tuhlaajapoikaa palaamassa kotiin ja ehkä hiljalleen löytämässä itsensä*”. Sekin vielä, eikös Raamatun vertauksista juuri tarina tuhlaajapojasta ole ollut minulle perin vaikea ymmärtää oikeudenmukaisesti?

Tuomas Enbuske on Helsingissä asuva toimittaja, podcastin pitäjä ja kolumnisti. Ville Kormilainen on helsinkiläinen tietokirjailija, konsultti, stand up-koomikko ja pastori. Kirja muodostuu 15 luvusta,

joissa käsitellään näille henkilöille ominaisilla tyyleillä muun muassa syntiä, armoa, rikoksia, addiktioita ja kristinuskon eri suuntausten välisiä eroja sellaisina kuin ne Tuomakselle ja Villelle näyttäytyvät. He käyvät körttiseuroissa ja pitävät näkemästään ja kokemastaan jopa niin paljon, että Ville liittyy salaa Tuomaksen Herättäjä-yhdistykseen. Koska monet kristinuskoon kääntyneet ovat ryhtyneet ortodokseiksi, Ville tivaa Tuomakselta syytä tähän, ja Tuomas vastaa:

”Ortodoksit ei mun mielestä painota perisyntiä samalla tavalla, ja perisynti on nerokas käsite. Se on vapauttava.” Vai niin, sanoo tämä ortodoksi, onko se siis sitä, että tee mitä teet, Jeesus hoitaa loput? Tästä olisi mielenkiintoista keskustella Enbusken kanssa joku-
nen hetki, mutta kun hän ei nyt ole kysynyt, niin älkäämme vastatko.

Tuhlaajapojat oli nopsasti luettu, mutta jättihän se ajattelemisen aihetta pitkäksikin aikaa. Tuomaksen kokaiiniriippuvuus ja Villen peliaddiktio eivät taa-
tusti olleet mitään helppoja voitettavia eikä niitä mitenkään lallatellen ohitettu. Tuomaksen kohdalla olin hänen elämäkerrassaan havaitsevinani jopa jonkinlaista ilkeyttä ja ylimielisyyttä, mutta tämä uusi kirja antoi ihan toisenlaisen näkökulman:

Parhaan tulkinnan filosofia tarkoittaa, että yritän tulkita ihmisen sanat mahdollisimman myönteisesti, vaikka ne minua ensin ärsyttäisivätkin. Pääni sisällä on ikään kuin sen toisen ihmisen puolustusasianajaja. Tämä on loistava tekniikka, suosittelen kaikille.

Joten kyllä minä kaiken jälkeen suosittelen tätä kirjaa. Lienee kuitenkin pakko sanoa, että nämä tuhlaajapojat puhuvat vallan sujuvasti teologian kielellä, jolloin lukijallakin olisi mukava olla vähän perustietoja aiheesta – ja hakukone sitten peliin, jollei muuten aukea.

Tuija Nummi

Suomirockin legendan viimeiset sanat

Pauli Mustajärvi ja Tina Finn: *Pate Mustajärvi: Testamenttini*. Docendo, 2026. 308 s.

Kun sain tietää, että tällainen kirja on tekeillä, olin siitä heti kiinnostunut ja varasinkin sen ja jäin odottamaan sen valmistumista. Vaan kuinkas sitten kävikään!?

Kirjan piti olla **Pauli Mustajärven** testamentti siitä, mitä hän oli tehnyt ja kuinka voisi sitten heittää jäähyväiskeikat 70 vuoden virstanpylvään myötä, mutta Paulin lähtö tuli sitä ennen – kaikkea sitä ennen ja niin nopeasti, ettei sitä oikein vielääkään käsitä.

Pauli Mustajärvi teki tätä kirjaa yhdessä vaimonsa **Tiinan** kanssa, kunnes sen tekeminen hyytyi siihen, ettei ollut enää Paulia ja Tiinalla ei vain ollut voimia saattaa kirjaa päätökseen. Siinä vaiheessa **Pasi Kostiainen** saatiin hätiin ja niin on kirja meillä luettavana ja kuunneltavana.

Kirjassa on paljon Paulin juttuja, mutta myöskin monia haastatteluja Paulin lähipiirin ihmisiltä, jotka ovat päässeet kertomaan siitä, millaisena tunsivat Paulin. Ovat aivan mahtavia ja ihanan persoonallisia aikamatkoja milloin mihinkin, mutta ennen kaikkea sellaisia, joissa ilmenee, millainen oli Pauli Mustajärvi, joka oli ihan erilainen kuin Pate Mustajärvi.

En jaksanut odottaa painetun kirjan saapumista, vaan kuuntelin sen heti äänikirjana, kun se äänikirjapalveluun ilmestyi. Olin tavattoman ihastunut **Matti Mikkosen** (**Arvo Mikkosen** poika) ääneen ja siitä Tiinalle mainitsinkin, miten kuulosti minun korvissa aika lailla Paulille, mutta se oli sitten vaan se tamperelaisuus. Silti, aivan ihan kokemus se kuuntelukin.

Kirja on kuitenkin kirja ja siinä ovat ne lukuisat kuvat, joita muuten piisaa. Jokainen haastateltava oli saanut valita sen kuvan, missä on Paulin kanssa, joten sitenkin haastattelu ja sen sisältö tulevat jotenkin lähelle. Lisäksi on kuvaliite, jossa on kuvia Paulin elämän poluilta.

Monen monta kertaa olin kaikenlaisissa fiiliksissä tämän kirjan kanssa ja päällimmäisenä se herkkyys ja tunteisuus, sillä niin hienoja muistoja Paulin kanssa tässä kirjassa kerrotaan. Kaikki lööpit, joita tästä kirjasta oli esillä, voi laittaa roskeen, sillä tuntuu, että kukaan niiden tekijöistä ei ole kirjaa edes lukenut.

Tiinan oma osuus on sitäkin, että hän on sanoittanut alkusanat, kun hän kertoo, miten kirja oli saanut alkunsa. Lopusanat ovatkin sitten sellaiset, että jos joku pystyy ne herkistymättä lukemaan, niin on tehty kivistä.

Koko kirja on aivan mahtava, ihana lukukokemus kaikin puolin. Se kertoo ihmisestä, joka antoi niin paljon, oli niin

taitava kaikin puolin, mahdollittoman kiltti ja toiset huomioon ottava. Olkoonkin, että juuri hän oli se kaikkien tietämä Pate Mustajärvi, mutta tässä kirjassa hän on Pauli!

Minulla tämä kirja menee hyllyyni, josta voin sen aina ottaa uudelleen käsittelyyn!

Kini Laine

Retkeilyreittejä Repovedeltä

Mikko Lamminpää ja Tommi Sirviö: *Repoveden retkeilyopas : patikkapolkuja ja melontareittejä kansallispuistossa ja sen ympäristössä*. Calazo Förlag, 2020. Kartat: Aron Gooch. 216 s.

Pohjois-Kymenlaaksossa Valkealassa sijaitsee Pohjois-Kymenlaakson helmi Repovesi, joka on kuin ”prinsessa Ruususen uni”, ja terve vaihtoehto suurille turistikohteille, jotka ovat säätämässä turistikaveroja inhoamilleen sekä ekologiaa tuhoaville turistimassoille.

Repovesi on Itä-Suomen rauhallisuutta ja erämaaisemia rakastavan retkeilijän paratiisi. Repoveden kansallispuiston aktiviteetista ovat tehneet tämän mainion kirjan **Tommi Sirviö** ja **Mikko Lamminpää**. Muuten hyvä ja tarpeellinen kirja on pranttattu niin pienellä tekstillä, että se vaatii vanhemmille lukijoille urakasta selviytymiseksi suuren rennuslasia avuksi.

Pääosassa ovat onneksi kirjassa Repoveden upea luonto ja Metsähallituksen retkeilypalvelut. Kirjan kahlattuaan läpi ja paikan päällä käyneenä (erityisesti Vuohijärven seutu), ei voi kuin olla kirjan toimittajan, Tommi Sirviön, kanssa samaa mieltä. Suosikkipaikoiksi voi hyvin muodostua vanhojen metsien sirpaleet ja Valkjärven eteläpuoleinen lehmusmetsikkö sekä Kuurinlahti, jonka rauhallisessa poukamassa voi päästä Sirviön tapaan seuraamaan vesilintuja lähietäisyydeltä

Järvistä mieleenpainuvimmat ovat Katajajärvi, Valkjärvi ja Tervajärvi. Repoveden linnusto on Etelä-Suomen oloissa ainutlaatuinen. Jylhävään Olhavanlammen jyrkistä kallioista kaikuva kaakkureiden kailotus hämmentää monia. Vähät suot ovat pienialaisia. Rakkauteni salamyhkäisiin hämyisiin korpinoitelmiiin saa kuitenkin tyydytyksensä samoillessani kansallispuiston itäosissa. Kirnukankaan laavun vieressä oleva nebareunainen lampi on kauneimmillaan ruskan aikaan.

Oppaan tekemisessä on sama innostava runollinen ja vapaan mielen rytmi, eli rakkaus elämään ja ympäröivään maailmaan kaikkine avarine ja uusine mahdollisuuksineen, ja se näkyy kirjassa, ja on oiva

lähtökohta kirjoittaa elämäniloa ylös muiden koettavaksi ja katseltavaksi.

Poikien opas on hyvä katsaus siitä, mitä kaikkea Repoveden maisemiin eksynyt voi tehdä, kun vain avara taivas on kattona. Repovesi ja erämaajärvien kalliorannat ovat monen sielunmaisemaa:

Repovesi on rakentamattomien rantojen ja yhtenäisten metsäalueiden muodostama suojelualue, joka on säilynyt poikkeuksellisen erämaisena. Seutua luonnehtivat karut kalliomaisemat ja niiden väliin jäävät runsaat vesistöt.

Ja mikä parasta: Repovesi on myös täynnä kirkasvetisiä järviä ja tummia lampia sekä karuja männiköitä.

Harald Olausen

Perusteellinen teos mustan surman globaalista historiasta

Thomas Asbridge: *The Black Death : A Global History*. Allen Lane, 2026. 536 s.

Mustasta surmasta on kirjoitettu paljon mutta enimmäkseen eurooppalaisesta näkökulmasta. Globaali pandemia ulottui kuitenkin kauas Euroopan rajojen ulkopuolelle. Se tappoi maailmanlaajuisesti arviolta 100 miljoonaa ihmistä vuosien 1347–1353 välillä, eli noin puolet väestöstä niillä alueilla, joihin tauti iski. Kammottavaa mustassa surmassa oli kuitenkin se, että tauti ei hiipunut pois. Vuosikymmenien ja vuosisatojen mittaan se palasi uudestaan ja uudestaan, vaikkakaan ei yhtä tuhoisassa muodossa kuin ensimmäisessä aallossa.

Thomas Asbridgen *The Black Death : A Global History* tarkastelee mustaa surmaa poikkeuksellisen laajasta näkökulmasta. Erityisesti Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka nousevat kirjassa esille mikä onkin osuvaa, sillä tämä alue näyttää kärsineen ruttopanemiasta kaikkein pahiten. Kairossa ja Damaskoksessa mahdollisesti jopa 80 % väestöstä kuoli, mitä voi jo pitää hämmästyttävänä lukuna.

Kirjan näkökulma on poikkeuksellinen toisestakin syystä. Asbridge on pyrkinyt nostamaan esiin aikaisten kirjoituksia, joita onneksi löytyy jonkin verran, vaikkakin harmillisesti Saharan eteläpuolinen Afrikka ja Kiina jäivät tältä osin pimentoon. Perusteellisesti lähteistetty kirja ei siten katso tapahtumia vain ylätasolta, vaan se pyrkii ymmärtämään miten aikalaiset itse kokivat ja selittivät tapahtumia. Mieleen jää erityisesti ”renessanssin isän” ja ensimmäisen humanistin **Petrarcan** kuvaus, joka kannattaa lainata kokonaisuudessaan.

Kunpa en olisi koskaan syntynyt, tai ainakin olisin kuollut ennen näitä aikoja... Milloin on koskaan kuultu tai nähty mitään tällaista; missä aikakirjoissa on koskaan kirjoitettu, että talot jäivät tyhjiilleen, kaupungit autioituivat, maaseutu jäi boitamatta, pellot täyttyivät ruumiista, ja pelottava ja äärimmäinen yksinäisyys valtasi koko maailman... Uskooko jälkipolvi näitä tapahtumia lainkaan, kun me, jotka koimme, tuskin voimme uskoa sitä itsekään?... Onnellisia ovat tulevaisuuden ihmiset, jotka eivät ole

kobdanneet näitä kurjuuksia ja luultavasti pitää todistustamme satuina.

Monille keskiajan ihmisille tuho oli niin valtaisa ja käsittämätön, että he kuvittelivat koko maailman loppuvan. Tämä ei tosin ollut ensimmäinen kerta kun rutto teki Euroopassa massiivista tuhoa. Kahdeksan vuosisataa aiemmin tapahtunut Justinianuksen rutto oli tehnyt erityisesti Bysantin valtakunnassa tuhojaan ja tappanut 25–50 miljoonaa ihmistä, mutta keskiajan ihmisille tämä tapahtuma vaikuttaa olleen tuntematon.

Ihmisten selitys taudille oli enimmäkseen jumalallinen kosto synneistä, mutta rutto ei vaikuta horjuttaneen ihmisten uskonnollisuutta sinänsä. Päin vastoin, ajatukset lopun ajoista saivat monet tarrautumaan uskoonsa vieläkin epätoivoisemmin, ja uskonnollisen fanatistisuuden nousu ei siinä mielessä tule yllätyksenä. Ruton levitessä alkoi levitä myös salaliittoteoriat, tarkalleen ottaen ajatus oman aikansa väestönvaihtoteoriasta. Ajateltiin, että juutalaiset ovat myrkyttäneet kaivot, koska he haluavat tappaa kaikki kristityt ja kansoittaa maailman juutalaisilla.

Hurmahenkeä ei häirinnyt se, että rutto tappoi juutalaisia siinä missä ketä tahansa, eikä varmasti sekään estellyt, että tällä saatiin velat kuitattua ja juutalaisten omaisuus omiin taskuihin. Juutalaisten perinteinen ammattihan oli näihin aikoihin rahan lainaus, eräänlainen varhainen pankkitoiminta. Lopputuloksena vuoteen 1351 mennessä yli 200 juutalaista yhteisöä oli tuhottu ja kymmeniä tuhansia juutalaisia tapettu. Tulevina vuosikymmeninä vainot johtivat selvinneiden juutalaisten pakoon Itä-Eurooppaan, erityisesti Puolaan ja Unkariin.

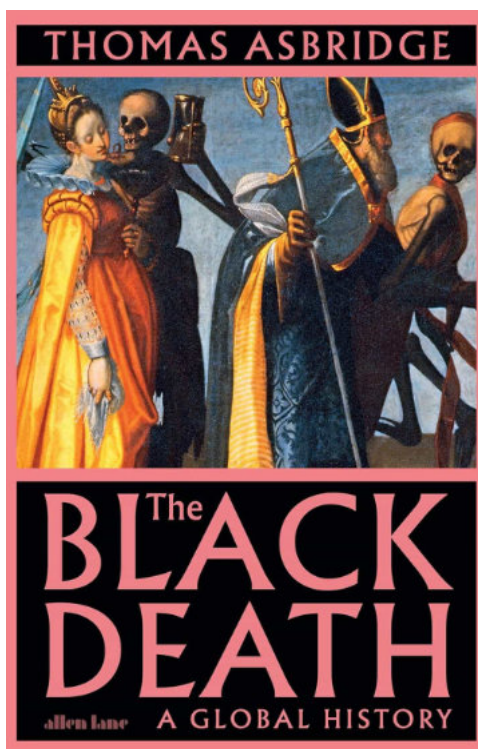
Asbridge paneutuu myös muihin tunnettuihin seurauksiin, kuten väestökadon aiheuttamaan työvoimapulaan. Maataloustyöntekijöiden ja käsityöläisten kysyntä kasvoi räjähdysmäisesti, mikä nosti työn arvoa ja palkkoja sekä murensi perinteistä feodaalijärjestelmää. Toinen keskeinen seuraus oli katolisen kirkon arvovallan mureneminen. Devotio

Moderna -liikkeen perustaja **Geert Grote** sekä varhaiset reformaattorit **John Wyclif** ja **Jan Hus** alkoivat arvostella kirkon maallistumista ja opillisia virheitä. He toimivat varhaisina pioneereina ja askeleina niillä portailla, jotka lopulta johtivat 1500-luvun protestanttiseen reformaatioon.

Kiinnostavaa ja uutta tietoa on kuitenkin muslimimaiden reagointi ruttoon. Täällä uskonnollisiin vähemmistöihin ei kohdistunut vainoja, mutta lopputulos oli muuten traaginen. Monien islamilaisien oppineiden tulkinnan mukaan rutto ei voinut olla tartuntatauti, sillä jos sairaus siirtyisi ihmisestä toiseen itsestään, se tarkoittaisi, että luonnolla on omaa riippumatonta voimaa ohi Jumalan. Tähän nojaten oli myös luonnollista ajatella, että ihmisen ei tulisi paeta, vaan pysytellä kotipaikkakunnallaan ja uskoa, ettei hänelle tapahdu mitään ilman Jumalan määräystä.

Tämä oikeaoppinen tulkinta oli niin järkähtämätön, että se ei taipunut edes tulevana vuosikymmeninä silloinkin, kun Euroopassa jo kokeiltiin karanteeneja ja muita keinoja rajoittaa ruton leviämistä. Muutamat hajaäänet, kuten korkeasti oppinut **Lisan al-Din ibn al-Khatib** eivät onnistuneet muuttamaan tätä narratiivia. Lopputuloksena oli valtava väestönkato, ja siitä kummunneet kerrannaisvaikutukset lopulta johtivat Egyptiä ja Syyriaa hallinneen mahtavan mamelukisulttaanikunnan romahtamiseen 1500-luvun alussa.

Asbridge käsittelee myös mustan surman tieteelliseen tutkimiseen liittyviä kysymyksiä. 1900-luvulla väiteltiin pitkään mikä lopulta aiheutti ruton, oliko taudinaiheuttaja tosiaan *Yersinia pestis*, vai sittenkin jokin muu. Myös mustan surman alkukoti on ollut kiistanalainen. Kumpaankin kysymykseen on viimein saatu vastaus tällä vuosituhannella. Geenitut-

kimus on vahvistanut taudinaiheuttajaksi *Yersinia pestis* -bakteerin, ja DNA-analyysit ovat paikantaneet pandemian alkuperän nykyisen Kirgisian alueelle, Tianšan-vuoristoon, jossa rutto puhkesi 1330-luvulla. Taudin lähtöpiste ei siten ollut aivan siellä missä aikalaiset kuvittelivat, eli Kiinassa.

Harmi kyllä, juuri Kiinan suhteen tiedoissamme on musta aukko. Lähteiden mukaan suuri epidemia iski Fujianin provinssiin 1344, ja vuodesta 1352 maa

kärsi useammasta epidemia-aallosta. Lähteet eivät kuitenkaan kuvaile taudinkuvaa tarkasti, saati anna kuolleisuudesta mitään numeroita, joten miten laajaa tuhoa musta surma maassa aiheutti, on arvailujen varassa. On kuitenkin houkuttelevaa pohtia, mikä merkitys samoihin aikoihin koetuilla epidemioilla oli Yuan-dynastian romahduksessa ja Ming-dynastian perustamisessa vuonna 1368.

Kirjassa korostuukin inhimillisen kärsimyksen rinnalla se, miten tuhosta versoo jotain uutta. Musta surma näyttäytyy Asbridgen kirjassa eräänlaisena historian kiihdyttimenä. Se ei välttämättä synnyttänyt kaikkia niitä kehityskulkuja, jotka sen jälkeen seurasivat, mutta väestön puolittuminen muutamassa vuodessa rikkoi olemassa olevia rakenteita niin rajusti, että jo käynnissä olleet muutokset saattoivat kiihtyä tai saada kokonaan uuden suunnan.

The Black Death: A Global History on perusteellinen ja vankkaan lähdeaineistoon pohjautuva kirja, mutta se ei missään vaiheessa unohda niitä ihmisiä jotka oikeasti joutuivat kokemaan nämä tapahtumat. Empaattinen teos on historiankirjoitusta parhaimmillaan, suosittelen!

Titta Lindström

Pitkä avioliitto päättyy kuolemaan

Siri Hustvedt: *Haamutarinoita*. Otava, 2026. Alkuteos: *Ghost Stories* (Hodder & Stoughton, 2026). Suom. Cristina Sandu. 345 s.

Kaikki me kuolemme, mutta vain harva ymmärtää, että elämä voi päättyä pian. Vaikka olin usein kuvitellut, millaista elämäni olisi ilman Paulia, aloin leikitellä ajatuksella useammin. Kuvittelin kuljeskelevani yksin talossamme. Kuvittelin suruni. Jos isäsi kuolee, minä menetän arkeni, sanoin tyttärellemme Sophielle.

Pidetty, suorastaan rakastettu, yhdysvaltalainen kirjailija **Paul Auster** kuoli keuhkosityöpään huhtikuussa 2024. *Haamutarinoita* on hänen puolisonsa, kirjailija **Siri Hustvedtin**, muistelmateos Austerin sairastamisesta, kuolemasta ja leskenä elämisestä. Pariskunta ehti olla yhdessä peräti 43 vuotta. Niinpä tämä kirja kertoo rakkaudesta, sellaisesta joka on Raamatun sanoin ”väkevä kuin kuolema”, kaikkea muuta kuin romanttisesta sanan negatiivisessa merkityksessä, mutta voimakkaasta – ehkä jopa kuoleman voittavasta.

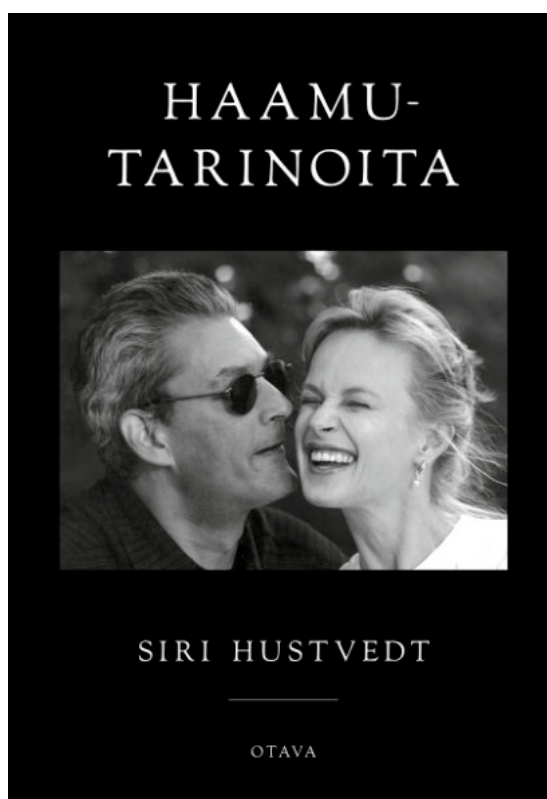
Haamutarinoita koostuu erilaisista katkelmista: enimmäkseen on kysymys Hustvedtin muistelmista sekä perheen ystäville suunnatuista kirjeistä, joissa Siri raportoi miehensä sairauden ja hoitojen tilaa. Lisäksi mukana on kirjeitä, joita Auster kirjoitti pienelle tyttärenpojalleen **Milesille**. Miksi sitten juuri *Haamutarinoita*? ”Paul sanoi haluavansa muuttua haamuksi”, Hustvedt kertoo. ”Hän haluaa palata ja nähdä miten pärjään, mitä kirjoitan.” Rakkaus halusi uhmata kuolemanakin rajoja, ja niinpä Hustvedt aisti useita kertoja, miten Auster kuolemansa jälkeen vieraili hänen luonaan. Arvelen, etteivät tällaiset aistimukset ole suuren surun kohdattua ollenkaan tavattomia, mutta Hustvedt osaa kirjoittaa niistä tyylikkäästi ja voimalla. Lopputulos ei ole ollenkaan imelä tai ylitunteellinen.

Yhteiset 43 vuotta eivät olleet siis kiiltokuvamaisia. ”Me kyllä ärsyimme, hermostutimme ja suututimme toisiamme mutta emme koskaan pitkästyttäneet”, Hustvedt toteaa. Kaikenlaisia kriisejäkin mahtui yhteiseloon, ja ainakin ulkopuolisen silmin pahin tapahtui vuonna 2021. Paul kutsui ”kauheiksi asioiksi” ta-

pahtumaketjua, joka liittyi hänen aiemmasta liitostaan syntyneeseen poikaansa **Danieliin**. Daniel oli omanlaisensa ongelmanuori, jonka elämä päättyi surullisesti: hänen pieni tyttärensä **Ruby** kuoli heroiiniin ja fentanyyliin; Daniel vangittiin, mutta päästettiin vapaaksi takuita vastaan, ja hän otti heroiinin ja fentanyylin yliannostuksen lähes saman tien. Sen sijaan Austerin ja Hustvedtin yhteisen tyttären **Sophien** elämä vaikutti kukoistavan.

Olen aina pitänyt sekä Siri Hustvedtin että Paul Austerin kirjoista, eikä *Haamutarinoita* tehnyt poikkeusta. Kummankin kirjailijan ominaislaatu tulee kirjassa hienosti esille, etenkin epäsuorasti myös Paulin, jonka ääntä teksteissä kuullaan ymmärrettävästi vähemmän. Syövän toteamisen, hoitojen ja Austerin kuoleman kulku on vääjäämätöntä ja käsinkosketeltavan surullista, mutta jollain tapaa puhdistavaa. Liekö tässä kyseessä se antiikin draamoihin liitetty katharsiksen käsite? Puhdistuminen surun, tuskan ja tragedian kautta?

Tuija Nummi

Lontoo oligarkkien ja hämärämiesten temmellyskenttänä

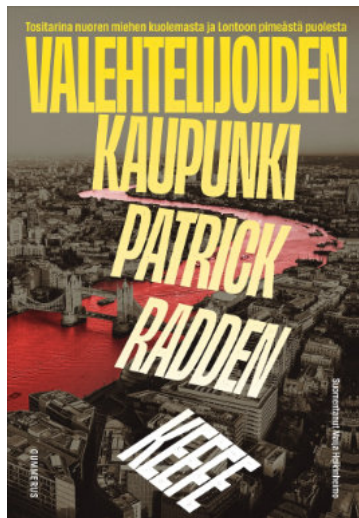
Patrick Radden Keefe: *Valehtelijoiden kaupunki : tositarina nuoren miehen kuolemasta ja Lontoon pimeästä puolesta*. Gummerus, 2026. Alkuteos: *London Falling* (Pan Macmillan, 2026). Suom. Maija Heikinheimo. 432 s.

Lontoo, marraskuussa 2019. Eräänä aamuyönä MI6:n päämajan turvakameraan tallentuu merkillisiä asioita. Vastapäätä, Thamesin rannalla sijaitsee yksi Lontoon kalleimmista osoitteista. Viidennen kerroksen parvekkeelle tulee nuori mies, joka kurkistaa ensin parvekkeen vasemman reunan yli, sitten oikean. Kurkistettuaan vielä keskeltä alas mies hyppää.

Patrick Radden Keefen uusin teos pureutuu 19-vuotiaana kuolleen **Zac Brettlerin** elämään, lähipiiriin, sukuun, verkostoihin, bisneksiin. Mitä kaikkea paljastuu, kun vähän pintaa raaputtaa! Zac on varakkaan perheen poika; isä on pankkiiri, äiti ei käy töissä. Varallisuutta on, mutta sillä ei pröystäillä. Jo vähän yli 10-vuotiaana Zac ilmaisee kiinnostuksensa kaikkeen, mikä kiiltää. Hän kertoo koulutoverilleen, miten voi hankkia uuden Mercedesen. Hänellä on luja tahto ja hän haluaa mennä aina vaan kalliimpiin ja hienompiin yksityiskouluihin. Koulumenestys ei kuitenkaan ole se, mitä hän tavoittelee. Vanhemmilleen hän kertoo teini-ikäisenä, että heidän pitäisi hankkia isompi asunto ja hienompi auto. Vanhemmat eivät ole Zacille tarpeeksi rikkaita ja menestyviä, mutta Zac ei tarvitse heidän apuaan, hän on mestariverkostoituja.

Vajaa vuosi ennen kuolemaansa Zac tutustuu ugandalaista sukujuurta olevaan Akbariin, nelikymppiin liikemieheen. Heistä tulee pian erottamattomat. Toinen liikemies, Akbaria vanhempi Verinder, muodostuu pian myös läheiseksi. Vanhemmilleen Zac kertoo bisneksistään – autoja Romaniasta, kivi-oshanke siellä, kiinteistöhanke täällä. Hän esittelee pankkitiliään, jossa on 850 000 puntaa. Onko tämä kaikki totta, toiveunta, suuri huijaus vai mitä?

Patrick Radden Keefen tuotannosta on suomennettu esimerkiksi loistava opioidikriisiin ja Purdue Pharma -lääkeyhtiöön keskittyvä *Kivun valtakunta*.

Keefe on *New Yorker* -lehden toimittaja, joka tuntuu paneutuvan aiheisiinsä valtavalla sitkeydellä ja perusteellisuudella. Tarinan hän osaa kertoa romaanikirjailijan tapaan taidokkaasti. *Valehtelijoiden kaupunki* ei kuitenkaan tarjoa lukijalle helppoja vastauksia. Keefe on saanut käyttöönsä suuren määrän eri henkilöiden sähköposteja, tekstiviestejä ja muistiinpanoja. Lisäksi hän on haastatellut useita ihmisiä. Totuus ja syy- ja seuraussuhteet kaikesta tapahtuneesta ovat kuitenkin kuin saippua, liukasta ja helposti käsistä lipeävää.

Zac Brettlerin kuoleman jälkeen käy ilmi, että hän on kertonut liikemiestuttavilleen olevansa upporikkaan venäläisen oligarkin poika, jonka äiti on kuollut. Kun Keefe ryhtyy penkomaan tapausta, hyvin pian käy ilmi, että Akbarin tai Verinderin toimet eivät juurikaan kestä päivänvaloa. Kirjaan astuu iso liuta hämäräperäisiä tyyppejä. Taustalla on Lontoo, jossa valtaisa määrä oikeita oligarkkeja ja heidän investointejaan on otettu iloisesti vastaan. Liike-elämän verkostot ovat monimutkaisia ja harmaata aluetta on paljon. Venäjän nykyä vastustaviin ja Britanniaan paenneisiin venäläisiin kohdistuu uhkaa, jota poliisi ei tunnu ottavan vakavasti.

Zac Brettlerin kuolemakaan ei kiinnosta poliisia. Nuoren miehen hyppääminen jokeen on helppo kuitata itsemurhana. Lukijalle tulee vaikutelma, että resurssit säästetään oikeasti isoihin tapauksiin. Talousrikollisten epämääräiset touhutkaan eivät juuri hetkauta, ovathan ne sitä paitsi työläitä tutkittavia. Loppujen lopuksi kirjan mielenkiintoisinta antia on Zacin persoona ja se, mitä hän tavoitteli. Miksi hän jo lapsena janoi valtaa ja rikkauksia? Onko normaalia leikkiä oligarkin poikaa? Mitä se kertoo meidän ajastamme?

Leena Horsma-aho

Norjaan vietyjen sotlasten unohdettu kohtalo

Ossi Päärnilä: *Vaarassa mennen ja tullen : talvisodan sotalapset Norjassa*. Atena, 2024. 211 s.

Jo kirjan otsikko *Vaarassa mennen ja tullen : talvisodan sotalapset Norjassa* kertoo omaa karmaisevaa kieltään siitä, mitä sotilapsille kävi Norjassa. Matka sinne oli vaikea ja pelottava, samoin kotiinpaluu, joka yltyi jopa joskus dramaattiseksi seikkailuksi lapsien ja vanhempien paetessa hiki hatussa henkensä uhalla pitkiä matkoja tuntemattomassa ja vaarallisessa sotaympäristössä verenhimoisia natseja. Moni onnistui ja pelastui, mutta oli myös niitä, jotka eivät.

Siksi on hyvä, että tällainen kirja on tehty. Näin sodan varjoon jääneet Norjan sotalapset saavat kunniansa takaisin. He saavat nimet ja tarinat ja voivat levätä rauhassa. Jälkimaailma muistaa heidät, kun näkee **Ossi Päärnilän** hienon kirjan, joka on kunnianosoitus näille kadotetuille pienille sieluille.

Moni suomalainen ei tiedä, että kun talvisota syttyi, Suomesta lähetettiin satoja lapsia turvaan Norjaan. He nauttivat vieraan maan rauhasta ja sijoitusperheiden ystävällisyydestä, kunnes Saksan hyökkäys Norjaan keväällä 1940 muutti kaiken ja pelastusoperaatioista tuli usein hengenvaarallisia.

Vaarassa mennen ja tullen on riipaiseva tietokirja talvisodan lapsipakolaisista, jotka joutuivat Norjassa keskelle sotaa. Kirja kertoo, miten taisteluiden keskelle joutuneita lapsia jäi sekasorrossa heitteille, ja miten heitä ryhdyttiin hakemaan takaisin. Oli ihme, että lapset selviytyivät. Kirja on myös hyvä muistutus niille, jotka ovat unohtaneet, että kriisin keskellä hädässä olevia on aina autettava.

Norjan panosta Suomen auttamiseksi ei ole syytä väheksyä, vaikka se norjalaisista riippumattomista syistä jäikin lyhytaikaiseksi ja Ruotsin laajaa apua vähäisemmäksi; Norja otti ensimmäisenä maana vastaan suomalaisia sotapakolaisia. Norjalaislehtien pääsivut olivat täynnä Suomen sotauutisia. Lukijoi-

den kirjeissä mietittiin, mitä voitaisiin Suomen hyväksi tehdä.

Lastensiirtoihin sisältyi monia suurelta yleisöltä piilossa pidettyjä pelkoja, kuten vaarallisten tarttuvien tautien leviäminen. Myös merikuljetuksissa oli suuri riski joutua miinoihin tai Neuvostoliiton sukellusveneiden upottamaksi, eivätkä rautatietkään olleet turvallisia. Mitä oikein tapahtui ja miksi lastensiirroista Norjaan on niin vähän puhuttu? Siitä kirja kertoo salapoliisimaisen jännittävästi.

Päärnilä huomasi Etelä-Norjan sotlasten jääneen huomioitta. Häntä alkoi vaivata myös se, ettei sotilapsikirjallisuudessa mainittu Petsamon käsivarresta lähteneitä lapsipakolaisia, vaikka he nostavat Norjassa talvisodan aikana olleiden suomalaislasten lukumäärän nelinumeroiseksi. Suomalaislapset olivat sotapakolai-

sia, vaikka sodanaikainen propaganda antoikin eri kuvan heistä.

Päärnilä ei ole pyrkinytkään etsimään haastateltavia Norjassa olleista sotilapsista, sillä nuorimmatkin olisivat tänään jo yhdeksänkymppisiä. Päärnilän mukaan Petsamon lapsia perheineen lähti rajan yli Norjaan kiireellä, eikä suunnitteluun ollut aikaa, Etelä-Suomen lapset lähetettiin Norjaan melko suunnitellusti ja ilman kiirettä. Paluumatkalla osat sitten vaihtuivat.

Kirja on poikkeuksellisen kiinnostava kirja aiemmin vaietetusta ja kipeästä aiheesta. Viranomaisilla ja poliitikoilla oli hyvää tahtoa, mutta katastrofihan tästä tuli huolimatta operaatiossa mukana olleiden kovasta työstä ja yrityksestä pelastaa suomalaislapset. Päärnilä on tehnyt hienoa ja vaativaa työtä asian parissa eikä ongelmilta ole välttytty. Kirja on kuin tutkivaa journalismia.

Harald Olausen

Saksan sukellusvenesota Neuvostoliittoa vastaan

Lawrence Paterson: *Terästä ja jäätä : Saksan sukellusvenesota Jäämerelle ja Mustallamerellä 1941–1945*. Koala, 2017. Alkuteos: *Steel and Ice: The U-Boat Battle in the Arctic and Black Sea 1941–45* (The History Press, 2017). Suom. Lauri Mäkelä. 262 s.

Lawrence Patersonin kirja *Terästä ja jäätä : Saksan sukellusvenesota Jäämerelle ja Mustallamerellä 1941–1945* kolahti minuun aikoinaan niin, että luin sen yhdeltä istumalta. Hieno kirja kertoo Saksan armottomasta sukellusvenesodasta Neuvostoliittoa kohtaan kaunistelemattomasti.

Kirjassa kuvataan, miten Saksa ja sen merivoimat eivät antaneet helpolla periksi vielä silloinkaan, kun koko sodan lopullinen tappio alkoi hämöttää sen silmissä. Sukellusveneet taistelivat katkeraan loppuun saakka palvellen maataan kovien paineiden ja jatkuvien menetysten ristipaineissa.

Aikaisemmin Paterson on kirjoittanut yhtä kiinnostavan kirjan *Väiteltä Otto : Sukellusveneessä Otto Kretschmer*. **Otto Kretschmer** (1912–1998) oli Saksan sukellusvenelaivaston tonnistokuningas. Hän upotti syyskuun 1939 ja maaliskuun 1941 välisenä aikana peräti 47 laivaa, yhteensä 274 333 tonnia.

Terästä ja jäätä todistaa yhden maailmalla levinneen väitteen [Vienanmeren–Itämeren kanavasta](#) vääräk-

si. Väitteen mukaan Stalinin kanavaksi kutsuttu Vienanmeren kanava olisi ollut valmistuessaan täysin hyödytön vailla mitään funktiota, joka lähes hylättiin heti sen valmistumisen jälkeen.

Paterson on toista mieltä kirjassaan. Hänen mielestään vuonna 1933 perustettu punalippuinen Pohjoisen laivasto sai huomattavaa etua Vienanmeren–Itämeren kanavasta. Tämä sisämaan reitti kulki yli 220 kilometrin matkan Leningradista Belomorskiin Vienanmeren Sorokanlahdelle Nevajoen, Laatokan, Äänisen ja pakkotyöläisten rakentamien pitkien kanavien kautta (227 kilometrin matkalla oli kaivettua kanavaa 48 kilometriä).

Sotakirjat ovat usein mainettaan parempia eikä niissä varsinaisesti elämöidä itse sodalla vaan yritetään piirtää mahdollisimman laajaa kuvaa tapahtumien taustoista ja mihin kaikki johti. Parhaat sotakirjat, kuten *Terästä ja jäätä*, ovat lajissaan myös aina jollain tavoin tutkivaa journalismia ja niiden eteen taustoja selvitettyä ja aiheen näkökulmaa valittaessa on nähty paljon vaivaa.

Kun sota oli hävitty, monen saksalaissukellusveneen miehistä upottivat mieluummin oman veneensä kuin olisivat jättäneet sen sotasaaliiksi liittoutuneille.

Saksa hävisi sodan, mutta muiston Venäjää vastaan käydystä sukellusvenesodasta voi vieläkin aistia Saksan Laboessa, missä viimeisin Saksan merivoimien olemassa ollut tyyppi VIIC sukellusvene U-995 seisoo museokäytössä Kielin laivastotukikohdan tuntumassa.

Se on lähellä Mölternortin sukellusvenemuistomerkkiä, jonka messinkilaattoihin on tallennettu kaikkien saksalaisten toisessa maailmansodassa hukkuneiden merimiesten nimet.

Harald Olausen

Elämäkerta Helvi Hämäläisen salatuista arkistoista

Minna Maijala: *Helvi Hämäläinen, kauneudenrakastaja*. Otava, 2026. 494 s.

Helvi Hämäläinen (1907–1998) on mielenkiintoinen kirjailija sekä elämänvaiheiltaan että laajalta tuotannoltaan. Tuon laajan kirjallisen tuotannon ohella Hämäläinen kirjoitti runsain määrin lähetettyjä ja lähettämättömiä kirjeitä sekä päiväkirjaa, josta suuri osa onkin jo julkaistu, mutta osan kirjailija itse halusi sulkea 25 vuodeksi. Tietokirjailija, kirjallisuudenhistorioitsija ja terapeutti **Minna Maijala**, joka on aiemmin kirjoittanut muun muassa **Minna Canthista** (*Herkkä, hellä, hehkuva* : *Minna Canth*) ja **Katri Valasta** (*Katri Vala : Kulkuri & näkijä*), tarttui Hämäläisen tuotannon tarjoamaan valtavaan urakkaan ja kokosi siitä tämän laajan elämäkerran.

Meille Hämäläisen lukijoille kirjailijan elämän alkuvaiheet ovatkin etupäässä tuttuja. Hän kasvoi köy-

hässä työläisympäristössä Haminassa Iida ja Aaro Hämäläisen kolmantena tyttärenä. Äiti ei juurikaan toivottanut tervetulleeksi pikku-Helviä, ja niin tämä eli paitsi aineellisessa myös emotionaalisessa köyhyydessä. Mutta Minna Maijala osaa luonnostella taitavasti sen, miten pienestä laiminlyödyistä tytöstä kasvoi kiihkeä kauneudenrakastaja, oli kysymys sitten esineistä tai teksteistä.

Helvin ollessa yksitoistavuotias perhe muutti Helsinkiin. Hän sairasti sekä tulirokon että espanjantaudin, ja kun perheen isä oli vähän ennen kuollut sydänkohtaukseen, kohtasi Hämäläisiä todellinen, raastava köyhyys. Hänet otettiin kuitenkin vapaaoppilaaksi **Lucina Hagmanin** perustamaan Helsingin Uuteen yhteiskouluun; Hämäläinen onertonut koskettavasti, miten köyhyys ja ihmisarkuus repivät pienen kauneutta rakastavan tytön mieltä. Lukioaikana paineet kävivät liian suuriksi ja Hämäläinen erosi koulusta.

Vuonna 1931 aikuisen Hämäläisen elämään astui uusi henkilö, **Niilo Haapman**, jolla oli tosin jo morsian ja nelikuukautinen tytär. Hänen osuutensa kirjailijan elämässä oli sikäli keskeinen, että hänestä tuli Hämäläisen pojan **Leo Juhanin** eli Jussin isä. Pian Hämäläinen kohtasi kuitenkin sen, jota voisi kutsua hänen elämänsä mieheksi, jollei tuo sanonta olisi niin kulunut. Mutta ehkä sittenkin? Hämäläisen ja **Olavi Paavolaisen** suhde kesti vuosia, se oli Paavolaisen osalta tempoilua ja repimistä ja Hämäläisen kannalta uskollista ja kaiken kestävää.

Se, joka etsii tästä Maijalan kirjoittamasta elämäkerrasta jotain uusia raflavia paljastuksia Hämäläisen ja Paavolaisen suhteesta, joutuu enimmäkseen pettymään. Ehkäpä se, mitä Hämäläinen halusi näiden 25 vuoden ajan peittämän, ovat ainakin osaksi pariskunnan innostuneet ajatukset **Hitleristä** ja Kolmannesta valtakunnasta. He lukivat yhdessä *Taisteluni*-kirjoja ja intoilivat jatkosodan aikana siitä, miten Suomi nyt kulkee yhdessä sivistyksen kanssa.

Tätä ainakin minun on hyvin, hyvin vaikea sulattaa, sitä on vaikea liittää siihen enemmän tai vähemmän idealistiseen kuvaan, joka minulla on ollut Helvi Hämäläisestä. Mutta ”*älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi*”; ehkä en vain ymmärrä kaikkia Hämäläisen henkilö- ja kirjailijakuvan piirteitä. Loppujen lopuksi saatan kuitenkin pitää kovasti hänen tuotannostaan ilman että hyväksyisin täysin hänen persoonaansa.

Oliko Hämäläinen tilanteeseen itsensä sopivaksi muovaava opportunisti? Tämä tulee väkisinkin mieleen Maijalan tekstistä, sillä hän antaa itsestään myös sodan jälkeen, suhteen Paavolaiseen jo päätyttyä, kuvan enemmänkin vasemmistolaisittain hyväksyttävänä, eikä saksalaisuudesta puhuta enää mitään. ”*Täydellinen aatteellinen suunnanmuutos paineen alla on psykologisesti ymmärrettävä mutta samalla häpeää tuottava*”, Maijala kirjoittaa. Entä sitten 1980-luvun Hämäläinen, jonka kynästä syntyi si-

nänsä hieno Finlandia-palkinnon arvoinen isänmaallisia kaikuja soiva *Sukupolveni unta*? Tätä kokonaisuutta on vaikea ymmärtää.

Yhtä kaikki, Maijalan teos tarjoaa väkevän ja monipolvisen kuvan sekä Hämäläisestä että hänen myötään 1900-luvun kulttuurielämästä. Voiko kaikkea siinä ymmärtää, voiko kaikkea hyväksyä? Tarvitseeko kaikesta edes olla samaa mieltä? Minun mielestäni ei. On vaikea olla eri mieltä kirjan epilogin loppusanojen kanssa:

Kauneus on ollut minulle suurin arvo – vasta vanhana olen tajunnut, että inhimillisuus on sitä suurempi, että maailma tarvitsee inhimillisyyttä vielä enemmän kuin kauneutta.

Tuija Nummi

Sananvapaus! Rajoja ja rohkeutta lasten- ja nuortenkirjoissa

Kenen ääni kuuluu lasten- ja nuortenkirjallisuudessa ja kenen tarinoita kerrotaan? Mitkä tekijät rajoittavat sananvapautta lastenkirjoissa, kuka toimii portinvartijana ja mistä kirjoissa ei saa puhua?

Lastenkirjainstituutti järjestää syksyllä 2026 lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja sananvapautta käsittelevän seminaarin ja seminaarin aiheita pohjustavan työpajan. Seminaari pidetään 25.9. klo 10–16.30.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset Lastenkirjainstituutin nettisivuilta.

Amerikkalaisen ikonin tarina

Nicole Corse: *Mikki Hiiren historia*. Tammi, 2019. Alkuteos: *Mickey Mouse museum : The Story of an Icon* (Studio Press, 2018). Suom. Jukka Heiskanen. 80 s.

Elämme populaarikulttuurin yhden suurimman vaikuttajan, **Disneyn**, jälkeistä massaviihteen aikaa, jolloin alkaa ilmestyä historiakirjoja siitä, mistä kaikki oikein alkoi. Yksi sellainen on **Nicole Cor-sen** kirjoittama *Mikki Hiiren historia*, joka kertoo lyhyesti, mistä kaikki oikein alkoi eli Mikki Hiirestä.

Kirja on tarkoitettu silmänruuaksi, mikä sopii kirjan agendaan hypettää Mikkiä yleisölle. Mikki on ollut 90 vuoden ajan pieni seikkailija, joka inspiroi jokaisen sisäistä lasta kokemaan maailman ympärillään ilon kautta: *”Ikonina, joka on koskettanut lukuisien sukupolvien sydäntä. Mikki on 90 vuoden ajan ollut optimismin, onnellisuuden ja taianomaisuuden symboli.”*

Näin oli varmasti vielä 1900-luvulla, mutta ei ehkä enää. Kirkkain tuli oli jo hiipunut. Kirjasta on mo-
neen, vaativaankin makuun. Se on hauskaa seuraa ja viihdykettä, mutta myös historiateos maailman yhdestä tunnetuimmasta piirroshahmosta. Lisäksi sitä lukiessa saa lyhyen katsauksen elokuvan alkuaikoihin ja niiden tekemisten reunaehtoihin. Eihän siitä ollut tuolloin kauaa, kun elokuva oli syntynyt, ja ääni vasta *Jazzlaulajassa* (1927).

Ensimmäisellä sivulla ovat selkokielellä kirjoitetut tekstit kaikkien ymmärtää yskä helposti. Aukeaman toisella sivulla tekstiä tukevat kuvat, mainokset. Mikki on toki kirjana tribuuttinsa ansainnut. **John Updiken** sanoin hän on 1900-luvun pysyvin ja kokonaisvaltaisin amerikkalaisen populaarikulttuurin luomus. Mutta ei enää 2000-luvulla. Aika ajoi ohitse: mutta miksi? Siitä olisi ollut kiva kuulla.

Sitä kirjassa ei kuitenkaan pohdita lainkaan, vaikka Mikin aseman horjuminen on ollut uhka myös itse koko Disney-brändille ja teollisuudelle. Tätä ilmiötä, Disney-yhtiön roolia, ja asiaa laajemminkin, olisi pitänyt avata kipeidenkin kysymysten muodossa lukijoille. Se olisi ollut tällaisen jättikirjan yksi tehtävä. Kirja ei ole eurooppalaiseen tyyliin puolueettoman ulkopuolisen kriittisellä silmällä kirjoittama

historiankirja, vaan amerikkalaiseen tapaan Disney-yhtiön toimittama mainoskirja.

Ensimmäisessä luvussa kerrotaan, miten kaikki sai alkunsa ja esitellään Mikki Hiiren aikajana sekä Walt Disney. Toisessa luvussa kerrotaan Osku Kanista, joka oli animaatiomaailman oma, **Charles Chaplinin** kehittämän kulkuriahmon vastine, Mortimerin kautta Mikki Hiireen, ja matkasta tähdeksi eri vaiheiden kautta. Kirjan kolmas luku kertoo Mikin ystävistä.

Neljäs luku on silkkaa markkinahenkistä luetteloa Mikki Hiiri -tuotteiden maailmanvalloituksesta ja lajissaan sekä kirjan tylsin että lukijan kannalta melko turha. Viides luku käsittelee Mikkiä animaatioissa. Kuudes luku Disneylandia, Hollywoodia, Mikkiä sekä maailmantähtenä että toisessa maailmansodassa.

Seitsemännessä luvussa kerrotaan Walt Disneyn kuolemasta ja Mikistä pop-tähtenä. Viimeinen luku käsittelee Mikkiä nykyajassa ja luodaan katsaus tulevaisuuteen.

Mikki Hiiren historia on kiinnostava katsaus yhteen populaarikulttuurimme tärkeimmän hahmon kulttuurihistoriaan, joka on yhteistä meille kaikille länsimaisen kulttuurin parissa varttuneille televisi-
oajan lapsille. Kirjaa kannattaa vaikka selaila.

Valitettavasti kirjasta välittyvä kuva Mikistä on si-
loteltu ja sovinnainen sekä liian yksipuolinen. Toi-
saalta se on hyvinkin amerikkalainen isänmaallisuudessaan. Mikki sodassa on kirjan vastenmielisin luku samoin, kuin itse hahmokin aseteollisuuden myyntimiehenä ja propagandasotilaana. Se myös paljastaa Disneyn oikeistolaiset sympatiat Mikin taustalla.

Kirja onkin enemmän kirjoitettu vahvistamaan Mikki Hiiren asemaa, ja paikkaa tähtikartastossa, kuin pohtimaan turhaan syntyä syviä, onhan Mikki

Hiiri ollut aikoinaan lähtölaukaus ja lippulaiva koko valtavalle Disney-imperiumille, kuten kirjan viimeisestä luvusta Vilkaisu tulevaisuuteen voimme lukea:

Mikki on aina mukautunut suopeasti tekniikan edistysaskeliin, olipa kyseessä synkronoitu ääni 1920-luvun lopulla, värifilmi 1930-luvun puolivälissä tai televisio 1950-luvulla. Kun tekniikka kehittyy, niin kehittyy Mikkikin, pysyen kuitenkin uskollisena ominaislaadulleen.

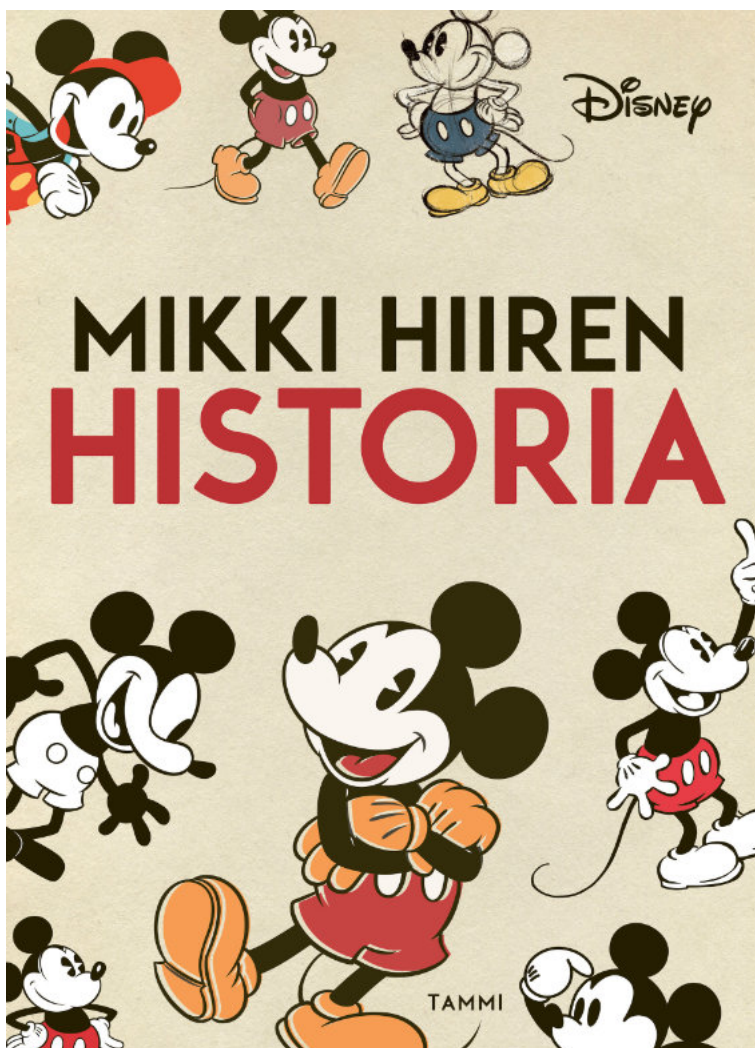
Kirjaan pitää suhtautua tietyllä varauksella, ja poimia muistiin vain sellaiset kohdat, jotka eivät tunnu mainokselta. Kirja on ajoittain jopa hieman tylsä markkinahenkisen linjansa takia. Silti se on lukukokemus, kertooohan se Disneyn sarjakuvien kehityshistorian Osku Kanista (Oswald the Lucky Rabbit) Felix-kissan kautta sellaiseksi Mikiksi kuin Mikki on.

Kriittistä silmää häiritsee se, että jotain oleellista kirjasta tuntuu puuttuvan. Suomeksi sanottuna Mikki Hiiri vaikutti suurkapitalismin kätyriltä ja lakkorikkurilta sekä poliisien vasikalta siitä huolimatta, että Disney itse sanoi yrittäneensä loihtia hahmoon jotain Chaplinin kaihosta. Ei tainnut onnistua!

Mikki on hyvis ja pikkukaveri, joka yrittää aina tehdä parhaansa ja olla esimerkillinen. Disneyllä meni hyvin animaatioelokuvien kilpailussa; ikoniset ja uraa uurtaneet *Lumikki ja seitsemän kääpiötä* (1937) ja *Fantasia* (1940), joita ei voi koskaan kehua ja kiittää liikaa. *Fantasia* nosti Mikki Hiiren uuteen nousuun.

Ne olivat oman aikansa megahittejä koko yhtiölle kulkea omaa tietä, unohtamatta taiteen voimaa ja merkitystä kaiken halvan markkinahumun sekä mainosloisteen keskellä. Nämä kaksi huipputeosta kestävät vielä tänäänkin katsomisen, ja ovat oiva esimerkki Disneyn voimasta ja tasosta. Mikki vaikutti kokonaiseen nousevaan viihdeteollisuudenhaaraan.

Minni Hiirikin muuttui koko ajan. 1930-luvulla Minnillä oli pieni pillerihattu, jossa törörötti kukka. Minnin silmät olivat kuin kaksi mustaa oliivia, joissa oli silmäluomet ja -ripset. Mikki jahtasi poliisi-

mestari Sisun kanssa traagista ja syrjäytynyttä karhukoplaa (jossain taskupokkareissa oli mukana myös pelottava Mustakaapu, jonka henkilöllisyys ei koskaan oikeasti selvinnyt).

Mikki Hiiri edusti miehistä ja vakavasti otettavaa maailmaa, jonka raskaus, virallisuus ja asiallisuus oli rivien välistä aistittavissa. Vaikka Disney ja hänen luomansa nykyviihdeimperiumi ei tunnusta ongelmia, kirjasta oikein pursuaa se ikävä tapa, miten alun perin amerikkalaiseen pula-aikaan, 1920-luvun loppuun ja 1930-lukuun, sijoittuvat sarjakuvat-hahmot kamppailivat onnesta epätervein asein.

Mikki Hiiren jouluaatto -animaatiosta (1983) näki taas ikävän kiusallisen sovinnaisuuden, mikä oli suuri harmi, pohjautuihan kertomus **Charles Dickensin** herkulliseen *Saiturin jouluun* ja oli kuin tehty ironiselle toteutukselle. *Mikki Hiiren jouluaatto* oli muuten ensimmäinen sarjakuvahahmon comebackin tehnyt animaatioelokuva noihin aikoihin. Pisteet siitä!

Moni asia jää askarruttamaan: mikä oli Disneyn vaalima Mikin ominaislaatu, ja mikä Mikin suhde muihin yhtiön supertähtiin? Se olisi kaivannut hie-
man lisää selvitystä, onhan Mikki ollut aina kovaa
ydintä Disneyllä, ja edustanut amerikkalaisen unel-
man maskuliinista sekä markkinahenkistä isän-
maallisuutta.

Disney Animation Research Libraryn (ARL) tutki-
musjohtaja **Fox Carney** esipuheen lattea ja dolla-
rinkuviainen sisältö on kirjoitettu kuin hengetön
mainosteksti toistamaan menestyksen kaavaa, ja
luomaan uskoa pörssikurssien takaa pilkistävälle
Mikille:

*90 vuoden kuluttuakin Mikki Hiiri on yhtä suo-
sittu ja merkityksellinen kuin se on aina ollut, ja
sen tuttu hahmo tunnustetaan kaikkialla maail-
massa. Huikeasta suosiostaan huolimatta se on
säilyttänyt vaatimattomuutensa, mikä tekee siitä
niin rakastettavan.*

Carney sokeroi Mikkinsä virkansa puolesta leipä-
pappina, kun hän väittää Mikin olleen ”*jokamies, jo-
hon katsoja pystyi samaistumaan*”. Minä en. Minua
Mikki pelotti ja hänen liika nopeatempoinen
maailmansa hirvitti: ”*Mikki Hiiren kautta he saattoi-
vat nähdä itsensä valkokankaalla selviytymässä elämä-
tään, miten parhaiten taisivat. Yleisö näki siinä optimis-
tisen beijastuman omista arvoistaan.*”

Carney väittää, että vaikka Mikin ulkonäkö ja tyyli
on vuosien saatossa muuttunut, on Mikin yksinker-
taisuus ja aitous pysynyt samana. Väite ei pidä paik-
kansa. Mikin alkuaikojen hulluus ja sekopäisyys nii-
nä aikoina, kun Mikillä oli päällään vain nyrkkeily-
housut, katosivat, kun Mikki muuttui osaksi
amerikkalaisen unelman järjestelmää poliisi ja ros-
vot -leikeissä.

Kirjan on yksi selitysmalli Mikki Hiirestä ja sen an-
sio on siinä, miten se näyttää Mikin kehittymisen
Ub Iwerksin yksinkertaisesta ”kumiletkumaises-
ta” animaatiotyylistä, **Freddie Mooren** piirtämäk-
si pyöreämmäksi ja raskasaskeleisemmaksi Mikik-
si. Carneyn mielestä se oli ”söpömpi hahmo”.

Walt Disney edustaa yhtiönä pahimmillaan maail-
manlaajuisista kulttuurikapitalismia, joka toimii suu-

ren yhtiön etuoikeudella viihdemaailmassa, ei ky-
seenalaisten ja rohkaisten vähemmistöjä tai altavas-
taajia, vaan vahvistaen stereotypioita ja luoden niitä
enemminkin rahan kiilto silmissä lisää kuin vähen-
tään niitä.

Disneyn valkoisille kristityille luodut ydinhetero-
perheet ovat karmivin esimerkki. Nyt kun sateen-
kaarisadut on hyväksytty osaksi valtakulttuuria,
Disneyn elokuvaan on ilmestynyt kiintiöhomoja,
näitä kauniita prinssinnäköisiä hurmaajia, joilla on
hyvin vähän tekemistä arjen kanssa. Ne luovat vää-
rää kuvaa siitä, mitä on olla ”se tavallinen naa-
purinhomopoika”.

Vuonna 1955 avattiin ensimmäinen Disneyland, ja
Mikki sai Yhdysvaltojen kaupallisissa televisioissa
oman *Mickey Mouse Club* -ohjelmansa. Se, mitä kirja
ei tyhjentävästi kerro, on Mikin vähentynyt vaiku-
tusvalta sarjakuva- ja animaatiomaailmassa, tai mik-
si Mikki kuivui kokonaan sekä ideana että toteu-
tuksena 1980-luvulla, eikä saanut piirroksissaan
enää draiviaan päälle.

Mikistä tuli tyhjä, kuin tekohampailla sössöttävä
Liberace vailla sisältöä. Mikin loppuun kaluami-
sesta ja alennustilasta kauhuesimerkki on maailman
itselleen mieleiseksi monistaneen pop-taiteilija
Andy Warholin hävytön Mikki Hiiri -taulu vuo-
delta 1982 – se kun ei ole yhtään mitään muuta kuin
siloteltu kopio kopiosta, jollaiseksi Mikki Hiirikin
lopulta monistui.

Harald Olausen

Koiranelämää Katajanokalla ja Teiskossa

Jari ja Kati Tervo: *Ukko ja onnen aika*. Otava, 2026. 255 s.

Koska olen parantumaton koiraihminen, **Jari** ja **Kati Tervon** kirjat borderterrieristään Ukosta ovat olleet mieluisaa luettavaa; Jari Tervon ”varsinaiset” romaanit ovat aina jääneet minulle vähän vieraiksi, kun taas Kati Tervon kirjoista olen pitänyt kovastikin. Mutta näissä lämpimän humoristisissa Ukko-kirjoissa heidän kirjailijanlaatunsa ovat mukavalla tavalla läsnä, etenkin kun kirjan luvut ovat vuorotellen kummankin käsialaa.

Ihan ensi sivuilta alkaen käy melkein liikuttavalla tavalla ilmi, miten tärkeä tuo pieni Ukko on isäntäväelleen, ilmankos heitä kutsutaankin kirjan takakannessa henkilökunnaksi! Kumpikin tekee omia töitään, Jari kirjoittaa ilmeisen ahkerasti ja nähtävästi myös Kati jonkun verran, vaikka viimeksi mainitulle tuntuukin langenneen suuri osa kotitöistä,

mutta mikäs minä olen tyytyväisen pariskunnan työnjakoa moittimaan. Sen sijaan koiranhoidossa ja ulkoiluttamisessa ollaan perin tasa-arvoisia, ja etenkin Jari suhtautuu äärimmäisen huolekkaasti Ukon vointiin, ja hyvä niin. Talvinen Katajanokka ei ole koiranomistajalle mikään ihanneseutu, sillä jalkakäytävät ovat joko vaarallisen liukkaita tai täynnä koiran herkkiin polkuanturoihin tunkeutuvaa hiekoitussepeleä. Huomattavasti mukavampaa on kesämökillä Tampereen Teiskossa, jonne perhe muuttaa keväällä kuin entisajan herrasväet huvilalleen ikään. Varsinkin Katin teksteissä Teiskosta on viehättäviä luontohavaintoja, hän tuntee paljon lintuja ja viljelee kasviksia kotitarpeiksi vaihtelevalla menestyksellä.

Koska aina silloin tällöin lehtien yleisönosastot ja muut mielipiteenilmaisupaikat vaahtoavat siitä, onko lemmikkieläimeen viittaava oikea pronomini hän vai se, voisi tämän ottaa nytkin esille. On näet alusta asti selvää, että Tervot inhimillistävät lemmikkiään ihan häpeilemättä, ja Ukko on ”hän” ilman mitään mutinoita; kirjailijapariskunta ovat äiti ja isä, ja heidän poikansa Kalle ihmisveli. Voisin kuvitella, että tämä saattaa ärsyttää tiukkamielisimpiä lukijoita kovastikin, mutta mahtavatko he sitten tarttua muutenkaan tällaiseen kirjaan, onkin jo kokonaan toinen kysymys. Luulen vain, että suurin osa lemmikkien omistajista syylistyy tähän inhimillistämiseen. Kirja sai minut myös miettimään, että mahtaako etenkään Jari Tervo olla koko ajan ihan naama peruslukemilla tekstiä luodessaan? Saattaisiko mukana olla jopa vähän itseironiaa?

Mutta niin tai näin, koiranystävälle tämä on aivan ehdotonta luettavaa.

Tuija Nummi

KGB:n ja sen perillisten likaiset keinot

Matt Hollingsworth: *Vakoojien valtakunta : miten KGB ja sen perilliset tunkeutuivat länsimaiden ytimeen*. Atena, 2024. Alkuteos: *Agents of influence* (Oneworld Publications, 2024). Suom. Mari Janatuinen. 339 s.

KGB:lla tuntuu olevan tappavat sormensa koko maailman kaulan ympärillä. **Mark Hollingsworthin** kirja *Vakoojien valtakunta : miten KGB ja sen perilliset tunkeutuivat länsimaiden ytimeen* alkaa, kun maaliskuun 17. päivä 1999 Venäjän televisiokeskuksen RTV:n tuimailmainen uutistenlukija ilmoittaa dramaattisesti: ”Kolmen kimppa – ei sovi alaikäisille katsojille”.

Rakeisella mustavalkovideolla keski-ikäinen mies ilakoi sängyllä kahden alastoman tummaverikön kanssa ylellisesti sisustetussa asunnossa Moskovan Poljanka-kadulla. Hän näyttäisi olevan **Juri Skuratov**, Venäjän vaikutusvaltainen syyttäjä. Skuratovin ongelma oli se, että hän tutki **Jeltsinin** tyttä-

ren ja kahden Jeltsinin varapääministerin tekemiä vakavia rikoksia. Hän ei voinut voittaa.

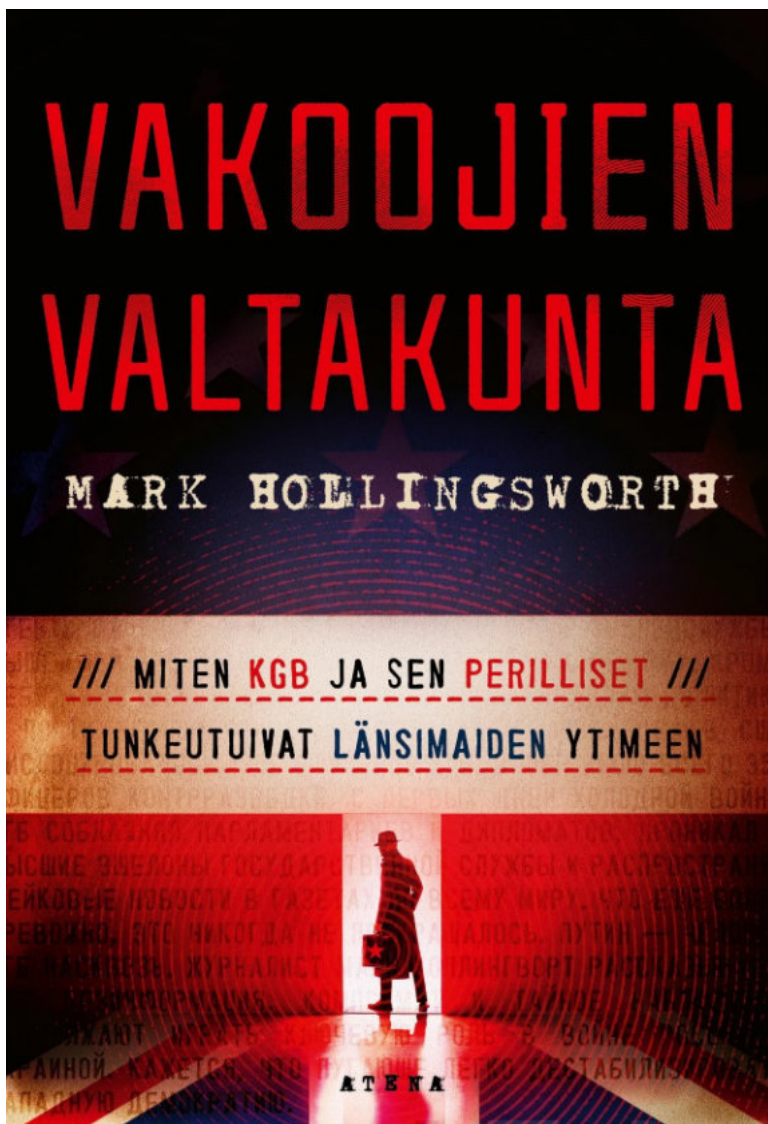
Skuratovista piti päästä nopeasti eroon ennen kuin Kreml joutuisi huonoon valoon. Niinpä televisio näytti videon vielä kaksi kertaa, ja yritti saada syyttäjän perumaan syytökset ja eroamaan virastaan. Lopulta tunnettu ”mediamestaja”, tekopyhä **Sergei Dorenko** julisti, että syyttäjän käytöksen takia venäläisten vanhempien olisi vaikeampaa kasvattaa lapsensa isänmaallisesti.

Kun Skuratov ei suostunut eroamaan eikä hylkäämään syytettä Jeltsinin lähipiiriä vastaan, 7.4.1999 sama salaperäinen FSB-upseeri piti dramaattisen ja epätavallisen suorana lähetetyn lehdistötilaisuuden. ”Videonauha on alustavassa tutkimuksessa osoittautunut aidoksi, vakooja sanoi vakavalla äänellä ilmeikään värähtämättä. Skuratovilta näytännyt on tosiaan Skuratov.”

Hänen olisi erottava tehtävästään ja asia oli upseerin mukaan tutkittava perusteellisemmin. Lehdistötilaisuudessa esiintynyt FSB-upseeri oli **Vladimir Putin**, joka ilmoitti, että Skuratov oli oman syyttäjänvirastonsa tutkimuksen kohteena. Seuraavana päivänä presidentti allekirjoitti määräyksen, jolla syyttäjä pidätettiin virantoimituksesta. Skuratovin kohtalo oli sinetöity.

Tänään tiedämme Jeltsinin olleen KGB:n sätkynukke siihen asti, kun KGB päätti Putinin johdolla ottaa suoraan myös poliittisen vallan käsiinsä. Tätä hyvin ohjattua peliä ja Skuratovista tekaistua seksivideota hyödyntämällä Putin nousi valtaan. Kun Putin eteni Kremliin, hän osoitti kiitollisuutta myöntämällä syytesuojan koko Jeltsinin perheelle, mikä oli naurettavan läpinäkyvää.

Mark Hollingsworthin mukaan ilman tätä ”hunajaansaa” ja videota Putinista ei ehkä koskaan olisi tullut Venäjän presidenttiä: ”Skuratovin maine tabrettiin klassisella FSB-taktiikalla, joka oli peruja jo sen edeltä-

jältä, KGB:ltä. Video oli kuvattu jo lähes vuotta ennen kuin se näytettiin valtakunnansyyttäjälle, kuukausia ennen kuin hän oli käynnistänyt korruptiotutkinnan.” Näppärää.

Videota oli pidetty varalla, jotta sillä voitaisiin sopivan hetken tullen kiristää. Skuratovin juttu ei ollut yksittäistapaus vaan Venäjän tärkeä ase, jota se on länttäkin vastaan viimeisen sadan vuoden aikana tarvittaessa käyttänyt:

Sen voi ilmaista venäjäksi yhdellä sanalla zapt-sikat, joka tarkoittaa tahraamista ja maineen likaamista, mikä on ollut oleellinen osa Venäjän etujen ja ulkopoliittikan ajamista aina vuonna 2023 alkaneeseen Ukrainan sotaan.

Vakoojien valtakunta kuvaa tätä epäinhimillistä ja väkivaltaista maailmaa sen sisältä. Näin maailmaa hallitaan pelolla, seksillä ja väkivallalla. Epäinhimillisyys on muistutus siitä, ettei KGB:n seuraaja ole muuttunut. Kirja kertoo kylmän sodan monimutkaisista ja uskomattomista vakoilutarinoista – vähän liikaakin, roisi ote vaikuttaa väkivallalla ja seksillä mässäilyltä.

Mutta sanoma on selvä: Miten selviytyä umpikujassa, kun opasteita ei juuri ole? Ketkä meistä ovat todellisia pettureita ja ketkä sankareita? Entä miten me selviydymme maailmassa, kun vaihtoedot ovat vähissä eikä kehenkään voi luottaa? Mikä muu kuin kuolema on meidän kaikkien maksaman petturuuden hinta? *Vakoojien valtakunta* kuvaa pelon ja vainoharhaisuuden maailmaa.

Harald Olausen

BORIS BABANOV / RIA NOVOSTI (CC BY-SA 3.0)

Juri Skuratov huhtikuussa 1997.

Nykyaikaisen informaationsodankäynnin monet muodot

Pasi Eronen Watt ja Juha-Antero Puistola: *Valheiden sota : Miten suurvallat muokkaavat todellisuutta*. Into, 2026. 286 s.

Nykymaailmassa informaation luonne on muuttunut. Algoritmit räätälöivät jokaiselle oman persoonoidun tietovirran, jonka äärellä ei voi tietää, miten oma sisältö on valikoitunut; mitä siitä on jätetty pois ja mitä muut ihmiset näkevät omassa virrassaan. Tässä huomiotalouden logiikassa virrasta ei nouse esiin se, mikä on totta tai yhteiskunnallisesti merkityksellistä, vaan se minkä oletetaan kiinnostavan ja herättävän tunteellisia reaktioita. Informaatiovaikuttamiselle nykyteknologia antaakin aivan uudenlaisia mahdollisuuksia, ja Venäjä, Kiina ja Yhdysvallat ovat kukin omalla tahollaan tarttuneet tilaisuuteen.

Turvallisuuspolitiikan asiantuntijat **Pasi Eronen Watt** ja **Juha-Antero Puistola** käyvät kirjassaan läpi nykyajan informaationsodankäynnin tilaa, toimijoita ja tulevaisuudennäkymiä. Teoksen rakenne etenee globaalista tasosta kohti paikallista. Ensin perataan tapaustutkimusten kautta Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltain vaikuttamisstrategioita, siirrytään tarkastelemaan tulevaisuuden teknologisia välineitä sekä vaikuttamisen psykologiaa, kunnes päästään pienen Suomen asemaan. Lopussa vielä pohditaan, miltä tulevaisuuden yhteiskunnallinen kehitys näyttää näiden tietojen valossa.

Mitä informaationsodankäynti oikeastaan tarkoittaa? Hyvä esimerkki siitä on Venäjän operaatio Doppelgänger, joka paljastui 2023, ja jonka päätaavoite oli heikentää länsimaiden tukea Ukrainalle Venäjän hyökkäyssodassa. Operaatiossa ei suinkaan ollut kyse yhden valeuutisen levittämisestä, vaan kokonaisesta informaatioekosysteemistä. Ensin luotiin uskottavan näköiset, mutta väärennetyt uutisverkkosivustot, jonka jälkeen bottiverkostot levittivät kohdennetusti näiden sivustojen sisältöä eri yleisöille. Sosiaalisessa mediassa leviävien uutisten tarkoituksena oli vahvistaa epäluottamusta poliittisiin instituutioihin. Sisällön vaikutusta vielä seurattiin reaaliaikaisesti, jonka perusteella viestejä muokattiin tehokkaammaksi.

Väärän informaation levittäminen on tehokasta, koska trollit, botit ja valehenkilöiden tilit vahvistavat viestiä ja toistavat narratiivia useasta eri suunnasta. Tämä luo ihmisille illuusion, että lähetetty viesti on mukamas laajasti hyväksytty – ja jos informaatiovaikutus on tehokasta, sellaiseksi se myös muuttuu. Kun ihmiset alkavat itse toistaa ja vahvistaa näitä levitettyjä narratiiveja, ollaan vaikuttamisessa jo pitkällä.

Tähän liittyy vielä erikoinen psykologinen ilmiö, jota kutsutaan *illusorisen totuuden vaikutukseksi*: mitä useammin ihminen näkee saman väitteen – vaikka tietäisi sen valheelliseksi – sitä tutummaksi ja siten uskottavammaksi väite alkaa tuntua aivoille. Pelkkä toistuva altistuminen madaltaa siis kynnystä pitää väitettä totena, vaikka henkilö tietäisi rationaalisesti sen olevan roskaa.

Kirjassa annetaankin yksi painava käytännön neuvo: älä koskaan jaa kyseenalaista sisältöä edes vitsinä, sillä some-algoritmeille jako on jako, ja se vain nostaa sisällön näkyvyyttä muille ihmisille.

Yksinkertaisesta propagandasta ollaan siis siirrytty paljon hienovaraisempiin ja tuhoisampiin keinoihin, ja nämä keinovalikoimat näkyvät erityisesti Venäjän toiminnassa. Tavoitteena ei ole enää mielipiteiden muuttaminen tai väärän tiedon levittäminen, vaan *kognitiivinen ylivoimaisuus*, eli kyky vaikuttaa siihen, miten ihmiset havaitsevat todellisuutta, jäsentävät kokemuksiaan ja tekevät päätöksiä ilman, että he itse tunnistavat ulkoista ohjausta.

Tähän liittyy käsite *strateginen hämäys*, jossa tarkoitus ei ole vakuuttaa kohdeyleisöä jostain yksittäisestä totuudesta, vaan tehdä koko totuuden käsitteestä hämärä. Kuten kirjoittajat toteavat: ”*Kun mikään ei tunnu varmalta, vastustajan kyky tehdä järkeviä päätöksiä heikkenee. Yleinen epävarmuus, ristiriitaiset viestit ja jatkuva tulkinnanvaraisuus lamaannuttavat poliittista ja yhteiskunnallista reagointia tehokkaammin kuin yksittäinen valhe.*”

PASI ERONEN WATT // JUHA-ANTERO PUISTOLA

VALHEIDEN

MITEN SUURVALLAT
MUOKKAAVAT TODELLISUUTTA

SOTA

into

Sosiaalisessa mediassa vaikuttaminen on helppoa, koska sen toimintalogiikka perustuu siihen, että käyttäjälle luodaan tunneympäristö, joka ruokkii käyttäjän olemassa olevaa maailmankuvaa ja aktivoi vahvoja tunnereaktioita. Sekä somejätit että informaatioodankäynnin lietsojat ovat huomanneet, että tunteisiin kannattaa vedota, sillä ne ohjaavat käyttäytymistä tehokkaammin kuin mikään rationaalinen argumentointi. Digitaalinen alusta luo täydellisen narratiivisen ympäristön, jossa maailma näyttää juuri sellaisena kuin käyttäjän on helpointa hyväksyä.

Terveen informaatioympäristön vaaliminen nousee siten kirjassa avainasemaan. Kirjoittajat nostavat erityisesti esille usein unohdetun, mutta tärkeän rakenteellisen ongelman, nimittäin paikallisen journalismin romahtamisen. Kun paikallinen media näivettyy, yhteiskunnalliset puheenaiheet kapenevat, keskustelu kärjistyy helpommin ja julkista tilaa on helpompi hallita ulkoapäin.

Tilannetta vaikeuttaa entisestään Euroopan teknologinen riippuvuus. Kaikki keskeiset sosiaalisen median alustat ovat yhdysvaltalaisia, jolloin niiden algoritmit suosivat amerikkalaista sisältöä, logiikkaa ja puhetapaa. Tämä näkyi esimerkiksi korona-aikana, kun amerikkalaiset salaliittoteoriat levisivät vauhdilla Eurooppaan. Kirjoittajat korostavatkin omaäänisen journalismin, tutkimuksen ja kulttuurin vaalimista, jotta tuontiraamit eivät pääse liikaa määrittelemään kansallista keskusteluumme.

Venäjän rooli tuntuu korostuvan kirjassa erityisesti, sillä se on eturintamassa kokeilemassa erilaisia vaikuttamiskeinoja. Toisaalta näkyvyys ei kerro kaikkea, sillä kolmen valtion motiivit toiminnalleen ovat täysin erilaiset. Venäjän aggressiivinen lähestymistapa haluaa tuhota vastustajansa yhtenäisyyden, siinä missä Kiina haluaa sementoida oman järjestelmänsä ylivoimaisuuden ja kansallisen suverenitee-

tin. Tämä onnistuu näyttäytymällä kaoottisessa maailmassa vakaana vaihtoehtona, joten Kiina nauttii enemmän pitkäjänteiseen ja monipuoliseen vaikuttamiseen.

Yhdysvallat puolestaan on tällä hetkellä villi kortti. Vanhan ja luotetun liittolaisen arvaamaton käytös ja sen teknologiamiljardöörien halu pakottaa liittolaiset omiin ehtoihinsa uhkaa jättää Euroopan teknologiseen loukkuun ilman omia digitaalisia työkaluja tai omaa julkisen keskustelun alustaa.

Suomen kaltaiselle korkean luottamuksen yhteiskunnalle nykyinen tilanne on joka tapauksessa vaarallinen, sillä korkea luottamus rakentuu jaettuun todellisuuteen ja kokemukseen siitä, että olemme samassa veneessä.

Kirjasta kieltämättä rakentuu varsin dystooppinen näkymä nyky-yhteiskuntaan, jossa vaikuttajina on manipulatiivinen huomiotalous itsessään ja suurvaltaintressit, joilla on halua ja kykyä hyödyntää sitä. Miten pahaksi ongelma pääsee tästä vielä kehittymään? Mieleen jäi kummittlemaan erityisesti datamyrkytys eli propagandasäätöjärjestelmällinen ujuttaminen tekoälyjärjestelmien lähdeaineistoihin. Ottaen huomioon miten luottavaisesti ihmiset suhteutuvat jo nyt kielimallien sanomisiin, luvassa voi olla pahaa jälkeä.

Valheiden sota : Miten suurvallat muokkaavat todellisuutta valottaa onnistuneesti, ja ennen kaikkea selkeästi, teknologian, psykologian ja turvallisuuspolitiikan yhtymäkohtia. Oletin aluksi kirjan kiinnostavimman sisällön liittyvän suurvaltojen strategiaan pelilikkeisiin, mutta pidemmän korren vei kuitenkin laajempi näkökulma yhteiskunnalliseen kehitykseen, jossa koko totuuden käsitteestä uhkaa tulla uhanalainen.

Titta Lindström

Filosofinen matkaopas Roomaan

Scott Samuelson: *Rooma : hyvän elämän kaupunki*. Niin & näin, 2024. Alkuteos: *Rome as a guide to the good life* (The University of Chicago Press, 2023). Suom. Tapani Kilpeläinen. 284 s.

Kun lukee **Scott Samuelsonin** kirjaa *Rooma : hyvän elämän kaupunki*, ei voi olla yhtymättä **Plutarkhoksen** ihmettelyyn elämästä ja sen nautinnoista: ”Eikö hyvä ihminen pidä jokaista päivää festivaalina?”. Vastaus on tietenkin kyllä, jos on käynyt Roomassa ja lumoutuu yhä uudelleen ja uudelleen tuon ainoan ikuisen kaupungin maagisesta hengestä.

Olen itse vain heittäytynyt Rooman sisälle kävelemällä päämäärättömästi iltaisin ja öisin Rooman rauhallisilla sivukujilla, ja nähnyt kirjoittajan tavoin, miten kaupunki muuttuu joka katseella; terrakottarakennukset näyttävät sulavan silmissä, ja kuin lämpöiseltä lihalta, ja siinä sivussa vilahtavat ihmisten alastomat sielut aavistuksenomaisissa sekunninsadasosissa.

Roomassa ei kannata kiirehtiä tai täyttää kalenturia. Roomassa pitää eksyä ja unelmoida, löytää kaupungin sielu **lordi Byronin** sanoin: ”Rooma maani! Sielun kaupunki! Sydämen orpojen pitää kääntyä puoleesi.”

Rooma : hyvän elämän kaupunki on paitsi filosofinen matka roomalaiseen sieluun myös matka ikuisuudessa meitä vaivaaviin kysymyksiin siitä, mitä hyvä elämä on ollut länsimaisen kulttuurin alusta lähtien maailmansieluna **Carlo Levinin** sanoin: ”Yksittäisistä peileistä Rooma löytää uudelleen sielun kaikki muodot ja puolet.”

Samuelsonin kirja on lukuelämys. Se avaa ihmettelevän sielun sielussa ajatuksella, että emme ole vain matkalaukkuja raahaavia turistizombieita.

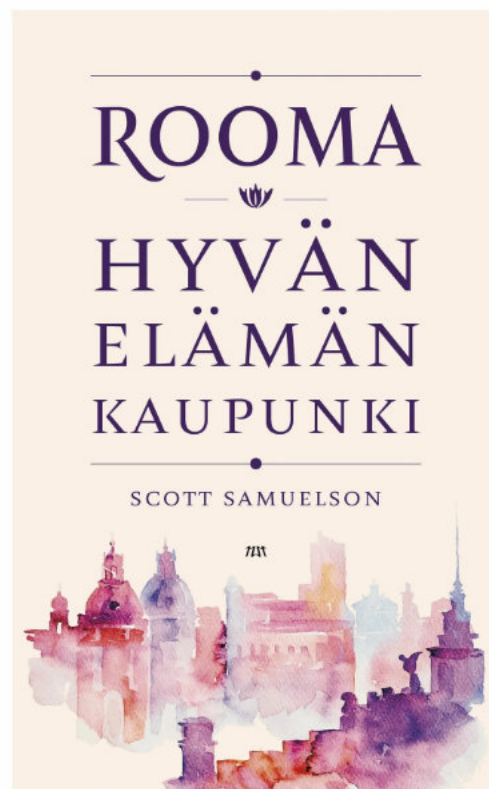
Abneuden ja häiriöiden, pastan ja sirkuksen kerrosten alla on nälkä elää parempaa elämää, sitä, jota muinaisen Rooman filosofit sanoivat vita beataksi – siunatuksi elämäksi, hyväksi elämäksi. Joskus menemme Roomaan etsimään omaa ihmisyyttämme. Emme tahdo vaihtaa vain maisemaa. Tahdomme vaihtaa sielua. Osa tätä syvää halua

nähdä Rooma, edeltäjänään pinnallisuus kuten kaikella syvällisellä, on epämääräinen assosiaatio la dolce vitaan: mukavaan elämään täynnä hyviä viinejä ja niin edelleen...

Elokuvaohjaaja **Fellini** kutsui Roomaa maailman upeimmaksi elokuvalavasteeksi. Roomassa on myös paljon inhoamisen aiheita eikä sen romanti-soiminen tai romanttisuudella rahastaminen ole muuta kuin **James Joycen** sanoin rahasta oman mummonsa esittelyä turisteille.

Rooma on myös vallan sekä väkivallan kaupunki. **Ciceron** ansiosta se on myös kreikkalaisen sivistyksen ja opetuksen kaupunki. sanoi, että jos halusi ymmärtää yksittäistä sielua, auttaa, että Sielu on kirjoitettu isolla, ja juuri sitä kirjoittajan mukaan Rooma on: touhukas teksti kaikista luonteemme puolista – Rooma on se paikka, jossa ihmisyytemme on kirjoitettu auki.

Harald Olausen

Mustitietoa vaivaishoidosta sadan vuoden takaa

Jukka Eenilä (toim.): *Ruotiukkoja ja huutolaisia : Muistelmia entisajan vaivaishoidosta*. Tammi, 1971. 148 s.

Köyhät ovat olleet aina keskuudessamme, mutta miten heihin on suhtauduttu on vaihdellut ajasta toiseen. **Jukka Eenilän** toimittama *Ruotiukkoja ja huutolaisia : Muistelmia entisajan vaivaishoidosta* on pysäyttävä kirja siitä minkälainen oli orvon, köyhän ja vaivaisen asema Suomessa vuosisadan vaihteen aikoihin. Kirja sai alkunsa, kun Sosiaalihuollon Keskusliitto ry (nykyinen SOSTE) ja Turun Yliopiston Kansantieteellinen laitos järjestivät vuonna 1965 muistitiedon keruukilpailun, jotta virallista arkistoinen voitaisiin täydentää henkilökohtaisilla muistelmilla. Keruun pääpainona oli ymmärtää sosiaalihuollon käytäntöjä ja sen muutoksia sekä miten ihmiset suhtautuivat näihin. Haluttiin myös selvittää, miten sosiaalilainsäädäntö ja käytäntö todellisuudessa kohtasivat.

Kerätty muistitieto sijoittuu ajallisesti pääasiallisesti vuosien 1879–1922 välille, mikä onkin sopivaa, sillä Suomen sosiaalihuolto koki suuria muutoksia näinä vuosina. Vuoden 1879 vaivaishoitoasetus antoi kunnille mahdollisuuden rakentaa varsinaisia vaivaistaloja. Sitä ennen ruotujärjestelmä oli ollut yleinen tapa järjestää köyhäinhoito. Vuoden 1922 köyhäinhoitolaki puolestaan oli oikeasti askel kohti nykyaikaisempaa sosiaaliturvaa, joka yhtenäisti hajanaisen järjestelmän ja laajensi kapea-alaisen avun yleisemmäksi yhteiskunnan auttamisvelvollisuudeksi.

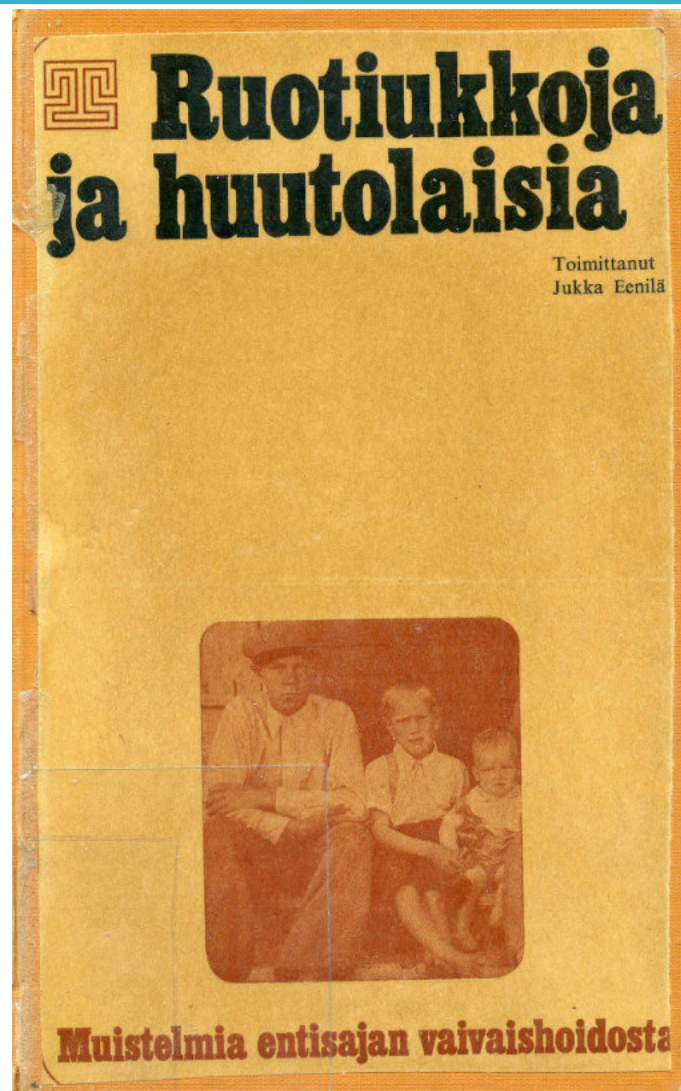
Kirjan muistiaineisto aloittaa ruotujärjestelmästä, ja se on monessa mielessä myös kirjan kiinnostavin antia. Ruotujärjestelmä perustui virallisesti vuonna 1817 annettuun kerjäläissääntöön, jonka mukaan seurakuntien tuli järjestää köyhäinhuoltonsa niin, ettei kerjäämistä tarvittaisi. Käytännössä pitäjän talot jaettiin ruotuihin eli 2–6 talon ryhmiin, joilla oli yhteinen velvollisuus elättää tietty määrä köyhiä, vanhuksia tai muita työkyvyttömiä, joko antamalla heille elintarvikkeita omassa mökisään tai kierrättämällä heitä talosta taloon.

Kuten arvata saattaa, mikään suosittu järjestely ei ollut kyseessä. Harva halusi vaivaisia omiin nurk-

kiinsa pyörimään, ja ruotuvaivaisten kohtelu saattoi olla tylyä, joskus jopa täysin epäinhimillistä. Useammassakin muistelussa nostetaan esiin myös ruotuvaivaisten seksuaalinen hyväksikäyttö. Eräs kirjoittaja Lempäälästä mainitsee, miten tyttölapsen koskematta jättämistä ei kukaan ajatellutkaan silloin. Toinen muistelija Lopilta kirjoittaa ”*Kyllä bymy hytyi, ja harva oli se paikka, missä heitä pidettiin talonväen yhteydessä, ja silloinkin lapset kiusasivat näitä kohtalon murjomia ihmisiä. Yleensä oli vallalla käsitys, että ruotuvaivaiset olivat joitakin huonoja ihmisiä, joilla ei ollut mitään ihmisoikeuksia, koska heidät oli myyty huutokaupalla kuin elukat.*”

Kirjoittaja viittaa elätteelleantohuutokauppoihin, jotka alkoivat yleistyä 1840-luvulta alkaen, ja oli huipussaan 1880-luvulla. Kunta tai seurakunta järjesti huutokaupan, jossa vanhukset, sairaat, vammaiset, orvot tai muuten omillaan toimeentulematomat henkilöt ”huudettiin”, eli kunnan asukkaat tarjosivat hintaa siitä, kuinka halvalla he suostuisivat pitämään kyseisen henkilön luonaan hoidossa tietyn ajan. Alin tarjous voitti eli se, joka lupasi hoitaa henkilön pienimmällä korvauksella. Järjestelmää kritisoiitiin voimakkaasti jo aikanaan, kuten tunnetusti **Juhani Aho** novellissaan *Orjamarkkinat*.

Kirjassa piirtyy kuva yhteiskunnasta, jossa ihmisiä ei haluttu jättää oman onnensa nojaan, mutta jonka keinot ratkaista ongelma jätti paljon toivomisen varaa. Vaivaishoitoon päätyneillä oli olemattoman vähän keinoja vaikuttaa omaan tilanteeseen, mutta eräs yllättävä keino tulee aineistossa vastaan, nimittäin yleinen uskomus pahaan silmään. ”*Kansan keskuudessa oli uskomus, että tarpeen alla olevaa oli autettava. Näkymätön silmä näki ja korva kuuli ja tämä kosti viemällä maallisen onnen. Joukossa oli joku sellainenkin kerjäläinen, jota vihattiin, mutta pelon vuoksi ei uskallettu olla antamatta, Hän nimittäin loihdi elukat pihalle tai sai muuten pahaan aikaan.*–”, muistelija Rantsilasta tietää kertoa.

Vaivaistalojen rakentaminen oli olosuhteisiin nähden askel eteenpäin, mutta niihin suhtauduttiin pitkään epäilevästi. Kuntalaiset pitivät niitä liian kalliina, ja vaivaiset suhtautuivat ajatukseen laitoksesta suorastaan kauhulla. Liminkalainen muistelijä kirjoittaa: ”— *Muistan lapsuuden ajoiltani, kuinka vaivaiset kauhulla puhuivat vaivaistaloon menosta ja siellä olost. Monet oli vietävä sinne väkisin, ja karkaamiset vaivaistalosta olivat yleisiä. Suopeasti eivät vaivaistaloon suhtautuneet tavallisetkaan kansalaiset. Lapsiakin peloteltiin vaivaistaloon viemisellä. Kerrottiin, kuinka orjallista vaivaistalossa oli, kuinka kova kuri siellä oli ja kuinka siellä kuolee ikävään.*”

Hurjimman kertomuksen antaa kirjoittaja Maaningalta, joka tietää kertoa, että pitäjän kunnalliskodin johtaja myrkytti vuosina 1919–1920 useamman vanhuksen ikiuneen, kunnes jäi teoistaan kiinni ja päättyi useammaksi vuodeksi linnaan. Onko kertomus oikeasti totta, vai pikemminkin oman aikansa urbaani legenda, joka todisti mielikuvan vaivaistalois-

ta köyhän turmiona? Onneksi esiin tulee onnellisinkin loppuja, jossa pelko lopulta osoittautuikin aivan turhaksi, ja uusi asukki oli asumisoloihinsa tyytyväinen.

Ei todellakaan tarvitse olla lähdeaineistoja koluava historiijoitsija, jotta *Ruotiukkoja ja huutolaisia* olisi kiinnostavaa luettavaa. Köyhän kansan arkinen elämä on enimmäkseen synkkää, joskin koskettavaa luettavaa – ja onhan se masentavaa, miten aineellinen puute on tällaisissa tarinoissa melkein se pienempi paha. Karmea on, kun sosiaalisen arvoase-
man luhistumisen myötä tuntuu häviävän koko ihmisarvo, ja puutteenalaisuus muuttuu oikeastaan moraaliseksi epäonnistumiseksi. Vaikka sosiaalihuolto on muuten nykyään ihan eri maailmasta, niin tästä ajattelutavasta voi kyllä löytää kaikuja nykypäivänäkin. Tutustumisenarvoinen kirja kaikille arjen historiasta kiinnostuneille.

Titta Lindström

Miten Kypros jaettiin kahtia

Toni Alaranta: *Kreikka, Turkki ja jaettu Kypros : Itäisen Välimeren jännitteinen historia*. Gaudeamus, 2024. 293 s. Vertaisarvioitu.

Kun Kreikan junta aloitti 1974 Kyproksen sotilasvallankaappauksen, tunnelma Välimeren itäisellä alueella kiristyi entisestään. Oli selvää, ettei Turkki jäisi seuraamaan perivihollisensa toimenpiteitä. Sotilasvallankaappausta johti Kyproksen kansallisen kaartin mannerkreikkalaisista yksiköistä muodostuva ryhmä. Kenraalit nimittivät Kyprokselle uuden hallituksen johtajanaan **Nikos Sampson**.

Turkki vastasi muun maailman pidätellessä henkeään viiden päivän päästä valtaamalla saaren turkkilaisen pohjoisosan. Kyproksen kriisi oli kuitenkin sen verran etäinen, ettei siitä alkuinnostuksen jälkeen enää Suomessa juurikaan medioissa laajemmin mainittu tai taustoja selvitetty. Kriisi vaipui un-

holaan ja sitä pahensi väärät tulkinnat sekä siitä syntyneet myytit.

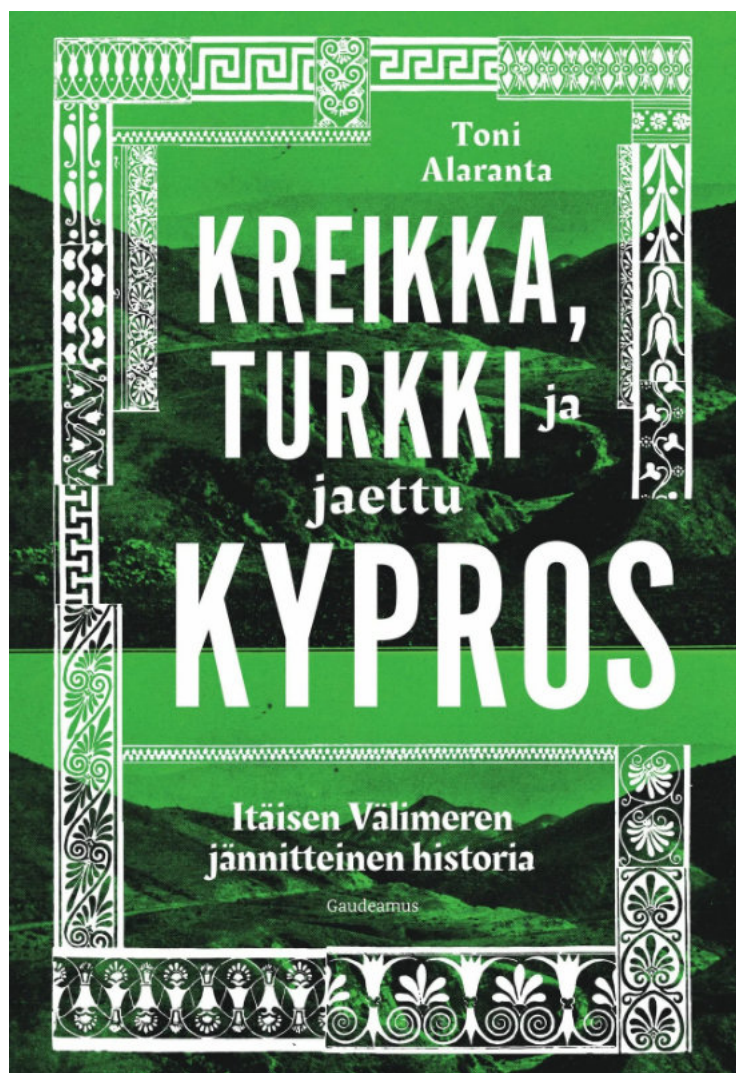
Kyproksen tilannetta korosti Chilen sotilaiden paljon huomiota edellisenä vuonna suorittama raaka ja verinen vallankaappaus sekä presidentin murha. Elettiin eräänlaista demokratian kannalta odottelevaa murrosaikaa. Vanhoja diktaattoreita oli vielä juuri ja juuri pystyssä, ja sotilasvallankaappauksien uhka leijui ilmassa. Kyproksen miehitys laajeni ja jäi pysyväksi.

Ulkopoliittisen instituutin Euroopan unionin ja strategisen kilpailun -tutkimusohjelmassa Turkin historiaan ja ulkopolitiikkaan, Kyproksen konfliktiin sekä Lähi-idän kansainvälisiin suhteisiin erikoistuneen vanhemman tutkijan, **Toni Alarannan** kirja *Kreikka, Turkki ja jaettu Kypros : Itäisen Välimeren jännitteinen historia* kuvaa perusteellisesti tätä kriisiä.

Nyt kahden maan kriisi on jähmettynyt paikoi- leen. Siitä huolimatta, että maa oli kriisissä ja ja- kaantunut, kreikkalainen puoli hyväksyttiin EU- jäseneksi. Kirja on syntynyt tarpeesta saada yleisku- va Kyproksen konfliktista sekä laajemmin Turkin ja Kreikan valtioiden muotoutumisprosessissa osana kehittyvää kansallisvaltioiden maailmaa.

Juuri näiden mekanismien kuvaus on kirjan keskei- nen päämäärä. Kirja on laaja perusteos Kyproksen kriisistä. Kyproksen kriisin juurisyynä vaikuttaa 1800-luvulla muodostuneen kreikkalaisen kansalli- suusajattelun perusoppi kaikkien helleenien va- pauttamisesta turkkilaisten vallasta ja kreikkalais- ten alueiden liittymisestä osaksi emämaata. Kun katsoo pitkää kuvaa 250 vuoden ajalta, huomaa turkkilaisen strategian ytimessä olevan tasapainoi- lun idän ja lännen välissä.

Harald Olausen

1990-luvun lama ja vasemmistolainen taloudenhoito

Esko Seppänen: *Punapäätäoman romahdus*. WSOY, 1995. 246 s.

Velaksi eläminen, valtava byrokratiakoneisto ja valtion vahva rooli ovat edelleenkin, valitettavasti, suomalainen malli. Samalla totuutta yritetään häivyttää kauniilla ylisanoilla niin oikeiston kuin vasemmistonkin suunnalta niin ettei tavallinen ihminen, joka ei seuraa politiikkaa tarkasti, voi olla varma mikä on totta, ja mikä vaalien alla äänestäjien houkuttelemiseksi suunnattua luikuria.

Taloustoimittaja ja entinen SKDL:n kansanedustaja sekä vasemmistoliiton meppi, **Esko Seppänen** kuvaa *Punapäätäoman romahdus* -kirjassaan valheellista vasemmistolaista taloudenhoitoa, kun valtavan EKA-konsernin olemassaolotaistelua käytiin huijaamalla pelkän kirjanpidon avulla. EKA:n liikevaihto oli parhaimmillaan yli 15 miljardia Suomen markkaa, ja konsernin yli 700 toimipaikassa työkenteli yli 13 000 ihmistä.

Kun demarivetoisen EKA:n tappiot alkoivat kasautua EKA:an, demarit puristivat niiden kätkemiseksi kuiviin hyvin tuottaneet ja oman alansa suuriin kuuluneet vakuutusyhtiö Kansan sekä rakennusyhtiö Hakan. EKA onnistui Seppäsen mukaan lisäksi – korkeiden demaripoliitikkojen suostumuksella – pelaamalla laittomasti tilinpäätöspelejä näiden yhtiöiden valtavilla omaisuuksilla ja kasvavilla sekä taseilla. Kyseessä oli selvästikin rikollinen toiminta.

Lintulabti Oy:n (joka oli EKA:n omistama, mutta taseen ulkopuolelle siirretty yhtiö) taseessa oli kiinteistöjä, joille oli kaavoitettu yhteensä 28 400 neliötä asuntorakennusoikeutta ja 11 000 neliötä hotellirakennusoikeutta. Kun Haka (EKA:n oma rakennusfirma) möi mainitut neliömetrit Lintulabdelle, niistä kirjattiin myyjän tulokseen 155 miljoonaa markkaa, mutta rahaa ei liikuteltu. Lintulabti jäi EKA:lle velkaa 250 miljoonaa markkaa,

vaikka sen omaisuuden tosiasiallinen arvo ei ollut kuin alle 100 miljoonaa markkaa.

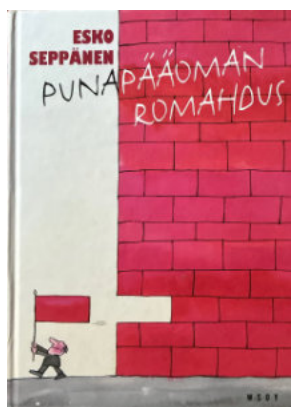
Kun EKA ei enää saanut pankeilta lainaa, se alkoi Seppäsen mukaan haalia sitä markkinoilta tarjoamalla tallettajille suuren koron osuuskassastaan. 1993 yhdeksän kuukauden ajan se onnistui tässä tehtävässä erinomaisesti, haalien tallettajilta konkurssikypsälle yhtiölle yli 480 miljoonaa markkaa, aikomatta koskaan palauttaa rahoja asiakkailleen.

EKA:n talletukset kasvoivat samaan aikaan 80 % kun ne vähenivät pankeissa 18 %. EKA:n talletukset maksoi lopulta **Esko Ahon** porvarihallitus pankkitakausvaroista, ihan kuten **Juha Sipilän** hallitus maksoi demarihallitusten takavuosien velkavoittoista elvyttämistä ja tasekikkailua siistiäkseen. *Punapäätäoman romahdus* on jännittävä, kuin **John Grishamin** oikeussalidraamoja lukisi.

Seppänen oli ennen politiikkaan astumistaan hyvä taloustoimittaja. Oli sääli että hänet menetettiin jesuiittamaisen moraalin kyllästyneelle poliittiselle pelille, ensin eduskuntaan ja sitten EU-parlamenttiin. Mutta ongelmiakin on asiantuntemuksesta, rohkeudesta ja nasevasta kielestä huolimatta. Hän oli näkyvä poliitikko, joten ihan kaikkea hänen kirjoittamansa ei pidä uskoa. Kannattaa muistaa, että Seppänen halusi näkyä ja shokeerata, jotta olisi valokeilassa päässyt eteenpäin.

Kirja on silti alansa huippua, vaikka Seppäsellä oli EKA:sta kirjottaessaan vakava jääviysongelma – hänhän oli itse mukana niissä EKA:n johtoportaan sfääreissä, joissa asioista päätettiin. Varmasti hän tietää enemmän kuin kirjoittaa, ja se hieman häiritsee kirjassa lisäkysymyksellä. Mikä oli hänen roolinsa ja olisiko EKA voitu pelastaa Seppäsen resepteillä? En usko, että olisi voitu.

Harald Olausen

Ovia lukemisen ja kirjoittamisen maailmoihin

Olof Lagercrantz: *Lukemisen ja kirjoittamisen taidosta*. WSOY, 1986. Alkuteos: *Om konsten att läsa och skriva* (Wahlström & Widstrand, 1985). Suom. Timo Hämäläinen. 91 s.

Olof Lagercrantz kirjoitti monta kirjaa, joista kiinnostavin on *Lukemisen ja kirjoittamisen taidosta*. Hän tunnusti kirjassaan, että maailmaan, johon hän kuului, hänellä ei ollut itsellään juuri mitään toivoa (kuten ei muillakaan; se on maailman henki ilman juhlavia vakuutteluja muiden hyvistä aikeista ja ideologioiden sekä uskontojen ihmevaikutuksesta).

Lagercrantzin lähtökohta kirjassaan on hieman samanlainen kuin mitä *Pimeyden sydämen* **Joseph Conradin**, väittäessään kirjailijan kirjoittavan kirjasta vain puolet, kun toisesta puolesta pitävät lukija (mielikuvituksellaan) huolen (joo, ihan kuin kirjasta kirjoitettaisiin tätä varten).

Lukemisen ja kirjoittamisen taidosta on kirja kirjailijoille, jotka haluavat välillä lepuuttaa itseään maailman kirjallisissa pohdinnoissa: se on kuin pieni herkullinen välipala eikä petä vaativaakaan lukijaa, sillä sen vanhan maailman hienotunteisen viileän tyylin toteava olemus on samanlaista kuin monella kirjailijallakin.

Kirja sopii moneen eri tarpeeseen, ja toimii niin yksin kuin yhdessä. Jo ensimmäisestä luvusta Lagercrantz takertuu kysymykseen ”mitä tapahtuu, kun luemme.”

Kirjoissa kohtaamamme ihmiset muistuttavat eläviä. He puhuvat kuin me, hengittävät kuin me, itkevät ja nauravat kuin me. Mutta jos ojennamme kätemme syleilläksemme heitä, haromme tyhjää ilmaa.

Lagercrantz kirjoittaa elävänsä vailla epätoivoa, koska ihmisen kuten ihmiskunnankin tulee elää hänen mielestään tuhon partaalla. Matka kuolemaan on yhtä pitkä, millä kohtaa elämäänsä sattuuukaan olemaan, hän hieman synkistellen järkeilee – niin on myös hänestä ihmiskunnan laita.

En tiedä vastausta. Mutta pelkään päivää, jolloin minussa sanat alkavat kuibtua. Niitten uskomat-

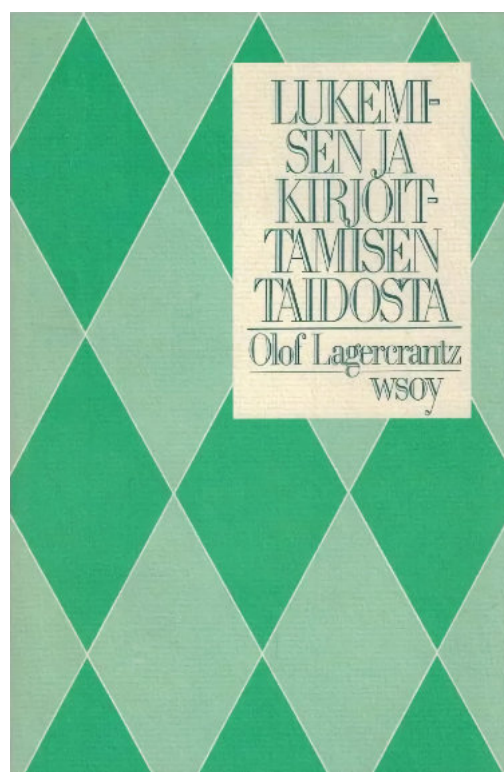
toman monimutkainen luonne, niitten pitkä, pitkä historia tulevat, prosessin jatkuessa, esiintymään minulle loistokkaampina.

Lagercrantzin mukaan on olemassa myös kaksi kirjailijaa, jotka unohtavat lukijan roolin rakentaa mielikuvituksessaan kirjan toisen puolen, kun eivät saa siihen mahdollisuutta kirjailijoilta. Lagercrantzin mielestä **Marcel Proust** ja **James Joyce** ”kulluttavat itse kaiken hapen”. Hänestä on olemassa myös tiettyjä kirjoja, joiden tehtävänä on olla läpipääsemättömiä.

Ne kiihottavat kuin suuret kaupungit, joissa olemme kulkeneet vain parin korttelin verran, tai korkeat vuoret, joita emme pysty nousemaan. Katselemme ylös rinteitä ja innostumme.

Lagercrantz on älyllinen pessimisti, joka tekee lopuksi tärkeän huomion: on vaikea pitää itseään silmällä silloin kun lukee, sillä jos kirja kiehtoo, se imee kaiken huomion. Mitä hän tarkoittaa?

Harald Olausen

Kiehtova kuva ortodoksien hengellisestä johtajasta

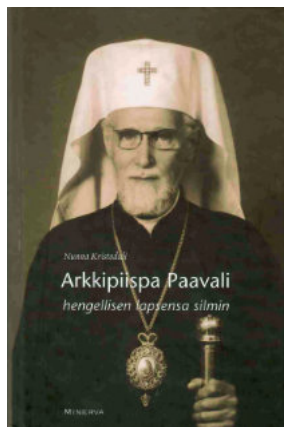
Nunna Kristoduli: *Arkkipiispa Paavali hengellisen lapsensa silmin*. Minerva, 2008. 240 s.

Luterilaiset eivät juurikaan tiedä ortodokseista mitään. Millaisia he ovat ja heidän uskonsa, saa selville nunna **Kristodulin** kirjasta *Arkkipiispa Paavali hengellisen lapsensa silmin*. Kirja on oman alansa harvinaisuus. Kirja on myös häpeilemättömästi ja kriittikittömästi ihaileva arkkipiispaa kohtaan, mutta se ei haittaa, koska se on myös oivallista ortodoksihistoriaa, vaikka hän ei kyseenalaista oman uskonsa tabuja. Suosittelen kaikille.

Uskonnollinen aihe saattaa tuntua aluksi hieman vieraalta, mutta Kristodulin kirja ei olekaan harrasta kristillistä kirjallisuutta, vaan jotain muuta: se on toki ikonien tapaan ihannoitu kuva viimeiseksi suureksi hengenmieheksi ortodoksikirjossa tituleeratusta arkkipiispa **Paavalista**, mutta sillä on myös kirjallisia arvoja, ja se on osuva dokumentti sakastin takaisista kirkollisista kähminnöistä ja kieroista mustakaapuisista munkeista sekä pappeista.

Kirja on myös juoruilevasta luonteestaan huolimatta faktoihin keskittyvä paljastuskirja ja kristillinen rakkaudentunnustus edesmenneelle arkkipiispa Paavalille, jonka lempeänsävyinen ja hauras olemus saivat hänet näyttämään melkein sädekehää päänsä yläpuolella kannattelevalta pyhimykseltä. Kirja on myös harvinainen taustateos riitaisten ortodoksien suljetuista piireistä.

Arkkipiispa Paavali hengellisen lapsensa silmin kuvaa sitä vihan, kateuden ja kiukuttelun ilmapiiriä, joka vallitsee syvällä suomalaisortodoksien keskuudessa. Kirjaa lukiessa pitää kysyä itseltään, oliko kaikki sittenkään totta? On kyllä ilmeisesti, vaikka se vaikuttaa uskomattomalta. Nykyiset ortodoksiriidat ovat peräisin tuolta ajalta. Paavalin seuraajaehdokas, Valamon lääkärin koulutuksen saanut pappismunkki **Sergei** eli **Veli-Pekka Leimu**, kuoli auto-onnettomuudessa syystalvella 1979, kun hänen autonsa syöksyi läpi järvenjään. Se auttoi ”jotain eteenpäin urallaan”.

Kristodulin kirja on kuin brittidekkari; kukaan ei tiedä tarkalleen miksi ja miten kaikki tapahtui. Paljon Sergein kuolemasta on vieläkin sumun peitossa; oliko se murha? Vai pettivätkö auton jarrut, tai ajoiko hän tahallaan itsensä kuoliaaksi, jonkin skandaalin paljastumisen pelossa (oliko häntä uhkailtu?). Arkkipiispan suru oli suuri, sillä hän menetti myös apulaispiispaehdokkaan. Toinen suuri suru oli, kun eräs nunna katosi metsään eikä hänen maallista ruumistaan ole vielä löytetty. Oliko, kuten huhutaan, Lintulan nunnaluostarissa koston ilmapiiri ja koko nunnaluostari jakaantunut homopapinsa johdolla kahteen erimieliseen kuppikuntaan? Entä mikä oli nunna Kristodulin rooli tässä ja mihin ryhmään itse

Kristoduli kuului?

Kolmas suuri menestys ortodoksikirkkoa kohtasi vuonna 1984, kun Sergein jälkeen uudeksi ortodoksien arkkipiispaehdokkaaksi ja Paavalin seuraajaksi toivottu piispa **Aleksei** kuoli yllättäen vain 42-vuotiaana. Oliko hänet myrkytetty? Paavalilla oli ”kuulemma” heikko sydän. Paavali kuoli 1988 yli 80-vuotiaana. Kenelle kuolema oli eduksi? Joudutettiinko sitä hieman? Entä kuka on nunna Kristoduli? Kukaan ei tunnu tuntevan häntä, eikä hänestä löydy juurikaan tietoja. Kirjasta huomaamme hänen olevan terävä ajatuksiltaan ja kieleltään karkäs. Mutta millainen hän oli ihmisenä tai nunnana? Siitä emme tiedä mitään. Tai miksi hän päätti ryhtyä nunnaksi? Juoruja toki liikkuu hänen ympärillään, eivätkä ne anna hänestä kovinkaan mairittelevaa kuvaa.

Arkkipiispa Paavali hengellisen lapsensa silmin on siis kokoaan ja aiheitaan tärkeämpi, ja isompi opus, jota ei voi jättää kesken, sillä sen tyyli on vetävää ja asiasisältö painavaa. Mikään muu ortodoksikirja ei ole lähelläkään yhtä osuva johdatus luostarielämän salaisuuksiin sekä mustakaapuisten munkkien salaperäisten keljojen sisälle.

Harald Olausen

Maailman tunnetuimman performanssitaiteilijan elämä

Marina Abramović ja James Kaplan: *Seinien läpi: Muistelmat*. Last Tuesday Books, 2026. Alkuteos: *Walk Through Walls* (Crown Archetype, 2016). Suom. Lauri Lattu. 383 s.

Aika usein taiteen parissa päädytään kysymykseen voiko taiteen erottaa taiteilijasta? Yksi tulkinta on, että tekijän tarkoitusperät ja elämä ovat teoksen tulkinnan kannalta lähes merkityksettömiä, ja teos elää lukijan ja tekstin välisessä suhteessa, ei tekijän päänsisällä. Toinen tulkinta on, että teos on kommunikaatiota, ja viestin ymmärtäminen vaatii jonkinlaista käsitystä lähettäjästä. Mutta entäpä sitten performanssitaide, jossa itse taiteilija on osa teosta? Kun **Marina Abramović** viiltää itseään tai istuu MoMA:ssa kolmen kuukauden ajan katsomassa vieraita ihmisiä silmiin, ei ole olemassa mitään teosta, joka olisi olemassa erillään hänen ruumiistaan, historiastaan ja läsnäolostaan sillä hetkellä. Missä taiteilija loppuu ja teos alkaa?

Aloitan arvostelun taiteenfilosofisella päähkinällä, johon minulla ei ole vastausta, koska en voinut olla miettimättä tätä kysymystä lukiessani Abramovićin

muistelmia. Hänen taiteensa on niin äärimmäistä, niin intiimiä, että ei voi olla miettimättä, minkälainen ihminen edes tekee jotain tällaista? Tietysti muistelmat antavat paljonkin päähkäiltävää.

Jo Abramovićin jugoslavalainen perhehistoria on todella kiinnostava. Hänen vanhempansa olivat kummatkin sotasankareita, jotka vieläpä onnistuivat toisen maailmansodan aikaan pelastamaan toistensa henget. Upeannäköisen parivaljakon romanssi oli kuin tähtiin kirjoitettu, mutta kaikki menikin pieleen. Rakkaudeton avioliitto synnytti ilottoman perhe-elämän, jossa kukaan ei nauttinut. Kurja lähtökohta olisi voinut ehkä nitistää Abramovićin, mutta yhdessä ankara äiti tuki tytärtään ja se oli taiteessa.

14-vuotiaana Abramović sai öljyvärit ja taideopetusta isän vanhalta partisaanitoverilta **Filo Filipovićilta**. Mies ei kuitenkaan opettanut perinteistä värioppia, vaan muutta mutkitta valeli kankaalle värin sekaan bensiiniä ja tuikkasi koko teoksen tuleen. Tässä oli iso ajatus joka alkoi itää: teoksen olemassaolo ei vaadi pysyvyyttä, vaan itse prosessia voi pitää teoksena. Pian Abramovićille syntyi toinenkin ajatus. Miksi edes rajoittaa itseään kaksiulotteiseen ilmaisuun, kun taidetta voi tehdä mistä vain: tulesta, vedestä jopa ihmisruumiista. Taiteilijana oleminen tarkoittaa ennen kaikkea vapautta, ja tässä ajatuksessa oli jotain huimaavaa tytölle, jonka henkilökohtaisessa elämässä ei ollut vapautta lainkaan.

Eräs käänteentekevä seikka loksautti palaset vielä lopullisesti kohdalleen. Opiskelijoiden Belgradissa pitämä näyttely sai yllättävän käänteen, kun Abramovićin opiskelijaystävä **Era** sai idean kääriä Abramović pakkausteippiin. Kummallinen ajatus naisesta osana taideteosta joko lumosi katsojat tai inhotti heitä, mutta kylmäksi se ei jättänyt ketään. Tähän liittyy vielä yksi seikka, jota Abramović jää pohtimaan. Miksi joku nousee taiteen huipulle ja joku toinen yhtä lahjakas ei? Era oli lahjakas ja hänellä

oli kiinnostavia ajatuksia, kuin slaavilainen **Marcel Duchamp**, Abramović kuvailee – mutta hän ei koskaan lyönyt läpi. Lahjakkuus ja hyvä taide eivät vielä takaa menestystä, vaan taiteilija jää helposti galleriajärjestelmän armoille. Kyky ja halu tuoda taidettaan esille oikeaan aikaan ja oikeaan paikkaan on ratkaisevaa.

Muistelmissa tulee hyvin esille juuri tämä taito. Taloudellisesti Abramovićilla oli pitkään vaikeaa, tekeehän hän sentään aineetonta taidetta. Mutta hän ei epäröinyt tuoda itseään esille, ehdottaa yhteistyötä eri tahojen kanssa ja heittää verkkojaan mahdollisimman laajalle. Kuten hän myöhemmin kirjoittaa, hän ei olisi pystynyt tekemään taidettaan vain yhden valtion sisällä, siihen taidemarkkinat ovat liian pienet.

Paljon muutakin kiinnostavaa muistelmiin liittyy. Erityisesti taiteilijasuhde **Ulayn** kanssa nousee esiin. He tekivät performansseja yhdessä 12 vuoden ajan, mutta vaikka he olivat parivaljakkona periaatteessa tasavertaisia, Abramović alkoi nousta kuuluisuuteen ja Ulay ei. Johtuiko suhteen kariutuminen lopulta tästä vai jostain muusta syystä, mutta joka tapauksessa suhteen päätös oli ikoninen. Heidän viimeinen performanssinsa oli kävellä Kiinan muurin vastakkaisista päistä ja kohdata keskellä, missä he alkuperäisen suunnitelman mukaan menisivät naimisiin. Todellisuudessa kuukausien vaelluksen jälkeen he kohtasivat puolivälissä vain erotakseen lopullisesti – ja pian kävi ilmi, että Ulay oli matkan aikana saanut oppaansa raskaaksi ja menikin naimisiin tämän kanssa.

Abramovićin yksityinen elämä tuo hänen taiteeseensa kosolti kiinnostavia sävyjä, varsinkin hänen mystiikkaan taipuvainen persoonansa. Muistelmissa elämää ja taidetta ei ohjaa rationalismi, vaan jonkinlainen hieman epämääräinen usko kohtaloon, energioihin, mystisiin sattumiin ja henkisiin siirtymäriitteihin. Tämä luo muistelman paikoitellen

hieman hämmentävänkin pohjavireen, mutta toisaalta ehkä se selittää paljon.

Abramovićin suorittamat performanssit ovat usein valtavia koettelemuksia, joissa haetaan erityisesti henkisen kestävyysrajoja. Niillä on ilmeisiä yhtäläisyyksiä erilaisten henkisten kilvoittelujen kanssa, joita harjoitetaan monissa uskonnoissa. Tässä yhteydessä pitää mainita hänen ja Ulayn matka Australian alkuperäiskansojen pariin, joiden seurassa he elivät kuukausia. Kyse oli hyvin henkilökohtaisesta retriitistä, jonka hengelliset ulottuvuudet vaikuttivat suuresti heidän seuraavaan *Gold Found by the Artists* -teokseen, joissa pari istui hiljaa ja liikkumatta katsoen toisiaan kuudentoista päivän ajan.

Seinien läpi : Muistelmat on taatusti kiinnostava kirja. En oikein tiennyt mitä odottaa, sillä vaikka Abramović onkin aikamme kuuluisimpia taiteilijoita, hän oli minulle vain päällisin puolin tuttu. Kirjan dramaattiset vaiheet vetivät kuitenkin nopeasti mukaansa, mutta toki päällimmäisenä jää kuitenkin mieleen itse taide ja sen loputon monitulkintaisuus. Kirjan jälkeen en edelleenkään tiedä, missä Abramovićin kohdalla taiteilija loppuu ja teos alkaa, mutta ehkä juuri siksi hänen muistelmansa on niin kiinnostava. Tästä kirjasta jäi paljon käteen, ja **Aino Nieminen** ansaitsee kiitokset, että on lähtenyt perustamaan oman kustantamon vain tämän kirjan julkaisua varten. Harvemmin näkee tällaista päättäväisyyttä, joten lopputulosta ei voi muuta kuin suositella.

Titta Lindström

Menestyneen ja vähän tunnetun lastenkirjailijan elämäkerta

Barbara Stoney: *Enid Blyton: elämäkerta*. Ajatus Kirjat, 2008. Alkuteos: *Enid Blyton* (Tempus, 2006). Suom. Heikki Salojärvi. 286 s.

Kuka oikein oli Viisikon kirjoittaja **Enid Blyton**? Yllättävää kyllä juuri kukaan ei tiedä tai tunne asiaa, vaikka olisikin lapsena lukenut hänen kirjojaan. Enid Blyton kirjoitti yli 700 kirjaa ja 2 000 novellia sekä useita runoja ja lehtiartikkeleita. Blytonin kirjoja on myyty yli 600 miljoonaa kappaletta, ja käännetty yli 90 kielelle.

Joskus aikoinaan mietin kuka mahtaa olla suosittu Viisikko-sarjan kirjoittajaksi ilmoitettu Blyton ja millaisin ajatuksin. 1970-luvulla ei ollut nettiä ja tieto oli kortilla. Ihan kaikkea tietoa ei ollut tarjolla. Lapsuudessani Blytonin Viisikot olivat lähes jokaisen lapsen lukulistalla ja kirjoista puhuttiin. Ne olivat jopa niin suosittuja, että kirjoja joutui joskus jättämään kirjastoissa.

Muistan vieläkin Viisikon seikkailut ja retket nummille perienglantilaisiin maisemiin sekä tietenkin sen kuuluisan ja aina täynnä erikoisuuksia pursuneen eväskorin, mikä täytettiin huolella ennen seikkailuja ihmeellisillä englantilaisherkuilla, joita olivat muun muassa paahtoleipä, marmeladi ja kanan-koivet. Luulin Enid Blytonin olleen joku tavallinen mies, josta oli tullut kirjailija.

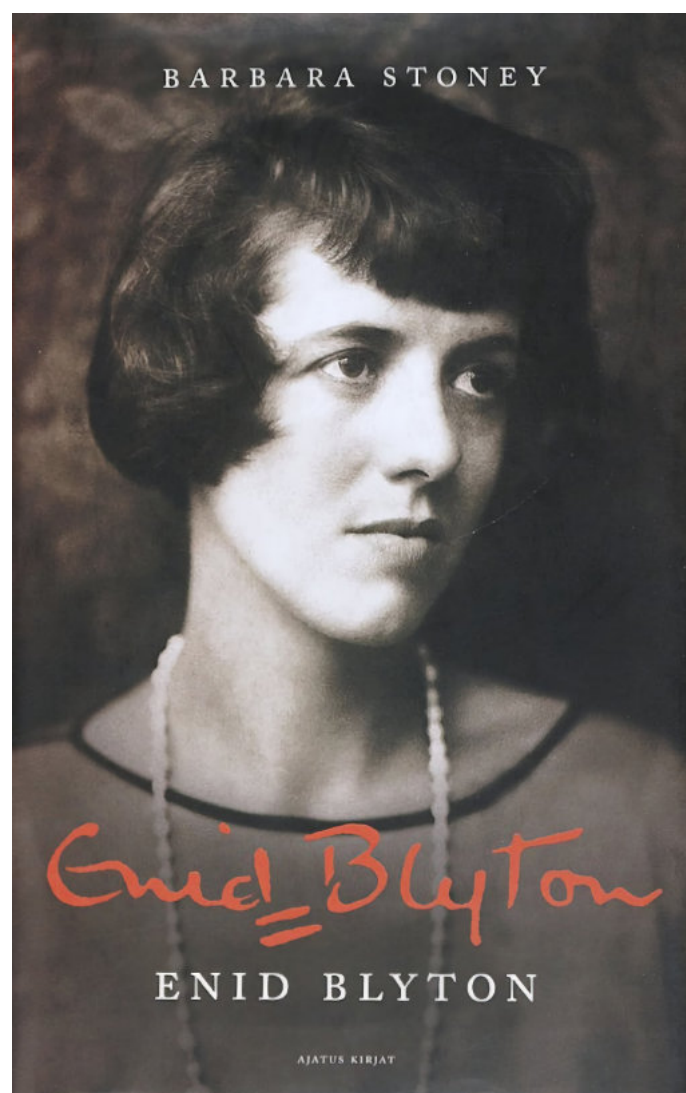
Varmasti moni muukin, sillä Enid on jotenkin maskuliininen sana makusteltuna suussa ja nimen suosion tausta eli **Tennysonin** runoelma *Idylls of the King* ja sen esikuva *Mabinogi* ovat Suomessa vieraita. Enid oli kuitenkin nainen, josta **Barbara Stoney** on kirjoittanut ensimmäisen virallisen elämäkerran. Ihme, ettei asiasta puhuttu lapsuudessani lastenkirjapiireissä. Kumma kyllä, Enid Blyton on pysynyt arvoituksellisena näihin päiviin saakka.

Näin on jopa omille perheenjäsenilleen. Mutta kuka ja mikä oli todella Enid Blyton? Se selviää kyllä hyvin kirjasta. Hieman yllättäen kirja ei ole mikään suuri lukuelämys, tai sitten tyyli ei ole vetävä ja kiinnostava. Ehkä aika, jolloin Blyton eli ja vaikutti, oli niin ahtaan puritaaninen, että se vaikutti myös Blytoniin, joka pakeni lasten- ja nuorten seikkailui-

hin lähes koko elämäkseen. Teos on alkujaan vuodelta 1974, mutta suomennos perustuu vuonna 2006 julkaistuun uudistettuun laitokseen.

Blytonin tuotteliaisuus ihmetyttää, mutta pitää muistaa, etteivät hänen kirjansa mitään suurta taidetta ole, lähinnä kuin selkokieლისä tarinoita lapsille. Blyton alkoi saada myös elämänsä lopulla kritiikkiä kirjojensa köyhästä kielestä sekä rasismista. Blyton oli selkeästi oman aikansa tuote. Monet kirjastot poistivat sittemmin Blytonin kirjat hyllyistään. Silti kirjoissa on jännitystä ja viehätystä, eikä niiden merkitystä sovi vähätellä.

Harald Olausen

Asiantunteva ja lämmin kuvaus elokuvan mestarista

Peter von Bagh: *Chaplin*. Toim. Sampsa Laurinen. Like, 2013. 495 s.

Edesmenneen suomalaisen elokuvagurun, **Peter von Baghin** (1943–2014) kirjaa voi syystäkin pitää parhaimpana suomeksi tehdyistä **Charles Chaplinia** (1889–1977) käsittelevistä kirjoista. Von Baghin asiantuntemus ja lämmin tapa kuvata sekä arvostaa Chaplinin urauurtavaa työtä on kaunista luettavaa, kuten von Baghin muutkin lukuisat elokuvakirjat. Suosittelen lämpimästi kaikille.

Kirjan tekee koskettavaksi sen intiimi ja keskusteleva tapa nähdä tässä pienessä suuressa miehessä moraalista ryhtiä ja inhimillistä suuruutta samalla kun se valottaa tarkasti myös Chaplinia yhtenä maailman lahjakkaimmista elokuvantekijöistä elokuvan alkukaudelta mykkäfilmeistä lähtien. Yllättävää kyllä, Chaplinista ei ole vielä kaikki sanottu.

Kirjassa esitellään ennen julkaisematonta materiaalia.

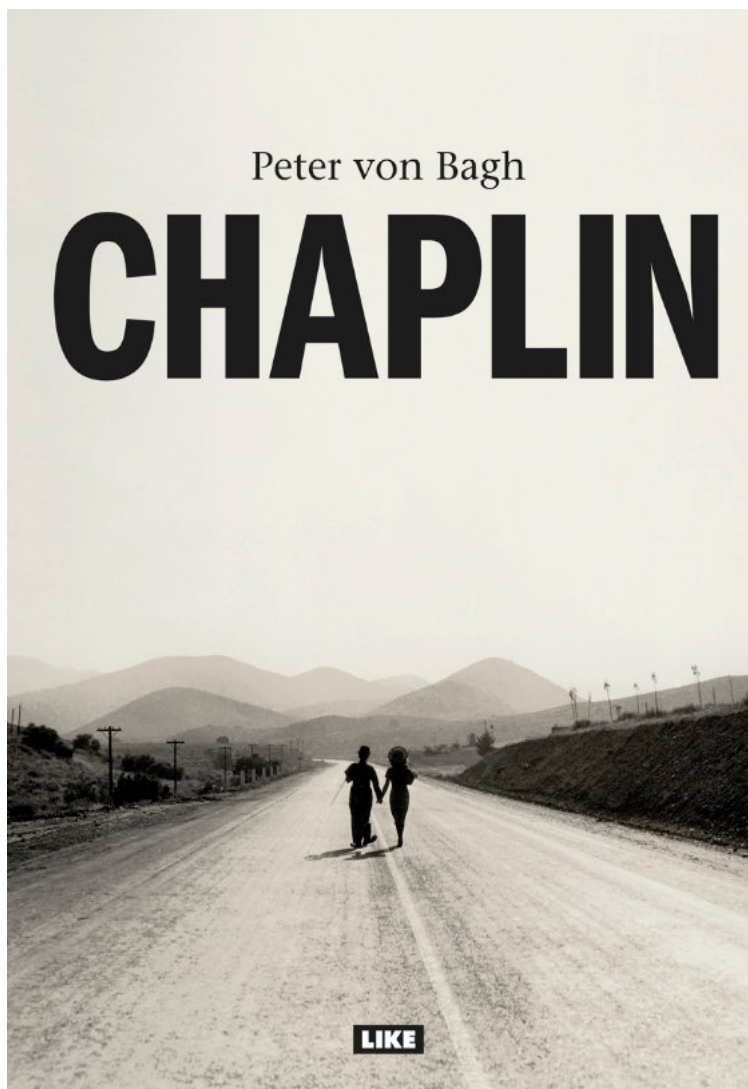
Chaplin auttoi ihmisiä ja oli köyhille lähtökohdilleen uskollinen. Rikastuneen Chaplinin sosiaalisesta omastatunnosta kerrotaan tarinaa, että hän maksoi heikossa asemassa oleville mykän ajan elokuvien näyttelijöille ”palkkaa tyhjästä” koko elämänsä ajan heidän kuolemiinsa saakka. Chaplin myös asetti naurunalaiseksi umpimielisyyden, vastustaen sitä edustaneita konservatiivisia arvoja.

Chaplinin pojasta (1921) Parrasvaloihin (1952) piirtyy kokonaiskuva ihmisen ikäkausista. Varhaisista lyhytelokuvista viimeisiin teoksiin Chaplinin kantavana teemana kulkee sivullisuuden kokemus. Historialliset polttopisteet tähdentyvät pääteosten sarjassa: Kultakuume (1925) ja Kaupungin valot (1931) olivat nousukkuuden ja pula-ajan diagnosoija, Nykyaika (1936) näytti tekniikan vyöryn pienen ihmisen yli, Diktaattori (1940) oli suora reaktio fasismiin ja antisemitismiin, Ritari Sini-parta (1946) pelkisti ironisessa henkilökuvassa massamurhien aikakauden, Kuningas New Yorkissa (1957) asettui mccarthyismin robkeaksi peilikuvaksi. Menneen vuosisadan ohjaajista Chaplin on yhä kaikkein ajankohtaisimpia.

Chaplinin elokuvissa esitellään naurusuin kaunis, elämää ja ihmistä rakastava horjumattomuus. Chaplinille ihminen oli kaiken mitta. Chaplinin elokuvahumanismi lumoo yhä kuin suurenmoiset freskot, jotka ovat maalattu ihmiselämän arvoituk-sien loppumattomilla väreillä – lohtu ja toivo.

Chaplin pilkkasi elokuvissaan vanhoillista ja väkivaltaista Amerikkaa, ja joutui maksamaan tästä kovan hinnan nöyryytettynä FBI:n ajohdinnan jälkeen. Se ei haitannut menoa, vaan Chaplin jatkoi elämänsä loppuun paljastuksiaan amerikkalaisen unelman ontoudesta ja tekopyhydestä.

Harald Olausen

Hindulaisuuden ydinteksti suomeksi selitettynä

Janne Kontala: *Bhagavad-gita: Johdatus joogan salaisuuteen*. Basam Books, 2024. 380 s.

Bhagavad Gītā ("Herran laulu") kuuluu hindulaisuuden pyhiin kirjoituksiin ja on yksi maailman merkittävimmistä henkisistä teksteistä. Se on osa valtaavan kokoista intialaista uskonnollis-filosofista eeposta *Mahābhārataa*, jolla on mittaa yli 100 000 parisäettä. Se on siis osa suurempaa tarinaa, mutta sen verran käänteentekevä ja kiteytetty, että sitä on luettu paljon sellaisenaan. Se yhdistää intialaisen uskonnollisen ajattelun eri lankoja, mikä tekee siitä keskeisen tekstin sekä *vedanta*- että *vaishnava*-perinteissä.

Gita on suomennettu moneen otteeseen. Tämä suomennos on uskontotieteen tohtori **Janne Kontalan** käsialaa. Kontala on opiskellut joogaa 30 vuotta ja tutkinut aihetta perusteellisesti. Suomennoksen lisäksi kirjassa on Kontalan perusteelli-

set selitykset, jotka seuraavat erityisesti *vaishnava*-koulukunnan kommentaarien perinnettä.

Gitassa ollaan suuren taistelun keskellä. *Mahābhārata*ssa on mutkikas juonikuvio vallankaappauksesta ja sisällissodasta; kyse on taistelusta oikean ja väärän välillä. *Gitassa* Arjuna ja Krishna käyvät keskustelua juuri ennen taistelun alkamista. Arjuna on yksi armeijansa tärkeimmistä johtajista ja haluaisi vetäytyä taistelusta. Mutkikkaan asetelman vuoksi vastapuolellakin on Arjunan sukulaisia.

Näen huonoja enteitä, oi Keshava. En näe sukulaisten tappamisesta koituvan mitään hyvää. En kaipaa voittoa, Krishna, en kuningaskuntaa enkä onnea. Mitä virkaa on kuningaskunnalla, Govinda, mitä iloa nautinnosta tai elämästäkään?

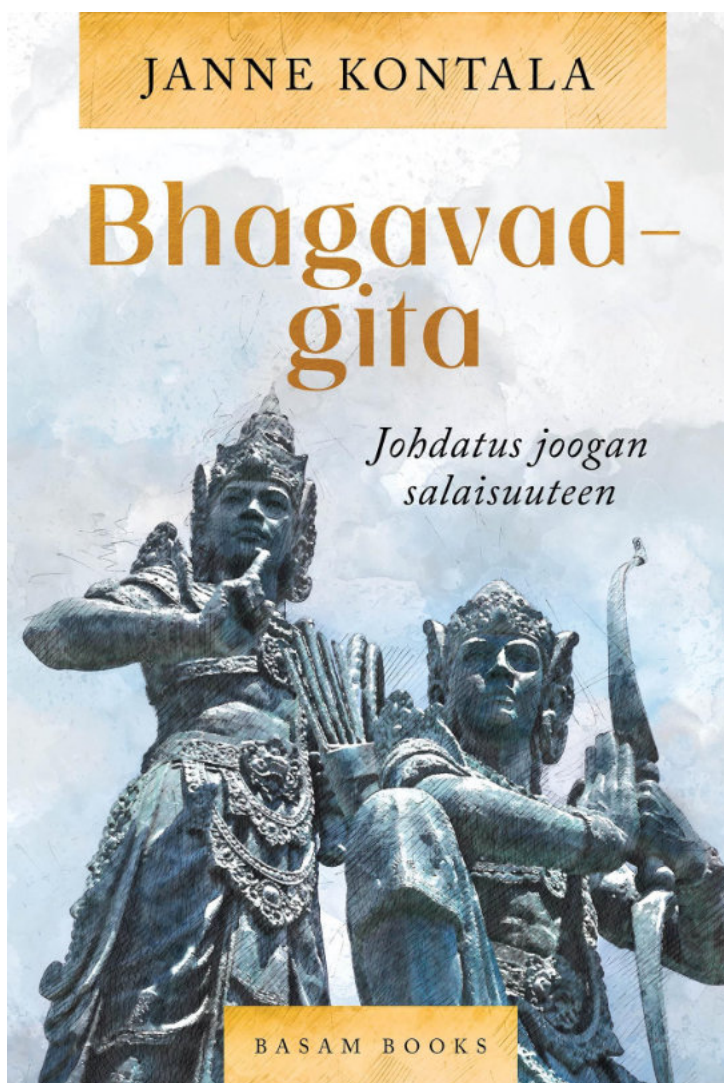
Arjunalla on siis vakava eksistentiaalinen kriisi juuri ennen taistelua. Mitä tekee hänen vaununkuljettajansa Krishna, joka on Vishnu-jumalan avatar? Kehottaa tietysti Arjunaa käymään taisteluun.

Älä ole pelkuri, Partha, se ei sovi sinulle. Karista itsestäsi tuo sydämen heikkous ja nouse, oi vihollisten piinaaja.

Ei kovin rauhanomaista, mutta tässä ollaankin saman tien *Gitan* ytimessä. Arjunan tulee toteuttaa omaa *dharma*ansa ja soturin *dharma* on taistella silloin kun on taistelun aika ja taistelussa panoksena oikeudenmukaisuus ja perustuslaillisuus. Sota johtaa turmelukseen, kyllä, mutta turmelus on jo aiemmin päässyt valloilleen ja on Arjunan asia vetää tälle vääryydelle raja ja sanoa: nyt riittää.

Sen jälkeen Arjuna ja Krishna antautuvat pitkälliseen keskusteluun ja luennointiin joogasta. Taistelukenttä lieenee tauolla, sillä välin kun Krishna kertoo Arjunalle, miten joogan filosofia toimii.

Joogan klassikkoteksti *Joogasūtra* kuvaa askeettista ja maailmasta vetäytyvää joogaa, joka soveltuu kovin heikosti nykyaikaiselle, maailmassa elävälle ihmiselle. *Bhagavad-gitan* jooga sen sijaan on täysin

yhdistettävissä osaksi arkista elämää. Se ei tarkoita fyysistä harjoitusta, vaan henkistä harjoitusta, joka johtaa aistien ja mielen hallintaan. Krishna esittelee *Gitassa* neljä erilaista joogan muotoa, jotka sopivat erilaisissa elämäntilanteissa oleville.

Karmajooga eli toiminnan jooga on harjoitus, jossa korostetaan toiminnan pyyteettömyyttä. *“Tee siksi omat tehtäväsi havittelematta itsellesi mitään, sillä se, joka toimii vailla itsekkyyttä, saavuttaa Korkeimman.”* Jos toimii epäitsekkäästi oman osansa mukaisesti, tekee hyvää työtä. Onnellisuus tulee silloin sisältä, ei ulkoisista palkinnoista. *Jñānajooga* on tiedon jooga, sillä tiedon avulla karmajoogasta tulee vapautukseen johtavaa toimintaa. *“Sydämesi epäilykset johduvat tietämättömyydestä. Leikkaa ne siksi tiedon miekalla. Turvaudu joogaan ja nouse, Bharata!”*

Dhyanajooga on meditatiivista joogaa, joka muistuttaa sitä, mitä *Joogasūtrassa* kuvattiin. Vaikka tässä on kyse maailmasta vetäytymisestä, mutta Kontalan mukaan luopuminen *”tarkoittaa nimenomaan luopumista toiveesta nauttia teon lopputuloksesta, ja näin ymmärrettynä se soveltuu sekä luopumisen elämänvaiheeseen, niihin harjoituksiin joita tässä elämänvaiheessa on tarkoitus tehdä, että aktiiviseen elämään yhteiskunnassa”*.

Neljäntenä polkuna on *bhaktijooga*, omistautumisen jooga, jossa joogi heittäytyy Korkeimman henkilökohtaiseen johdatukseen. Kontalan mukaan tämä on *Gitan* syvintä ydintä: loputon rakastava omistautuminen Krishnalle. Käytännössä tämä voi näyttää vaikkapa Krishna-liikkeeltä eli ISKCONilta: tämä liike toteuttaa bhaktijoogaa ja opiskelee *Bhagavad-gitaa*.

Bhagavad-gita ei ole helppoa ja kevyttä luettavaa, mutta harva maailmankirjallisuuden klassikko ja pyhä teksti on. Toisaalta *Gita* on erinomainen tapa lähteä tutustumaan eteläaasialaiseen perinteeseen; se on varmasti koko *Mahābhārataa* kevyempi luku-kokemus. Vaikka ei *bhaktaksi* ryhtyisikään, *Gitan* filosofiassa on omaksumisen arvoisia asioita.

WIKIMEDIA COMMONS

Sankhya-filosofian ajatuksen kolmesta laadusta olen ainakin omaksunut: asiat voi jakaa *sattvaan*, *rajasiin* ja *tamasiin*. *Sattva* on tiedon valaisemaa kirkkautta, *rajas* toimintaan ajavaa kiihkeyttä ja *tamas* asiat summentavaa sameutta. Vaikka nämäkin laadut on lopulta ylitettävä, keskittyminen kirkkauteen on hyvä lähtökohta. Luvun 16 jyrkkä luento itsekeskeisyydestä on viiltävä kuvaus siitä typeryydestä, jolla tätä maailmaa nykyäänkin johdetaan:

Itsekeskeiset ihmiset eivät tiedä, mitä tulisi tehdä, mitä jättää tekemättä. Heistä ei löydy puhtautta, oikeanlaista käytöstä eikä totuudenmukaisuutta. He väittävät, että maailma on vailla totuutta, perustaa ja Jumalaa. Se saa alkunsa ilman syiden vaikutusta, pelkästä himosta. Tähän katsomukseen nojaten nuo itsensä hukanneet ja heikkojärkiset ilmaantuvat tekemään hirveitä tekoja, jotka tuhoavat maailman.

Maailman viisausperinteisiin tutustuminen on kiinnostavaa puuhaa ja sillä matkalla *Bhagavad-gita* on tärkeä etappi. Kontalan käännös ja kommentaari tarjoaa hyvän tavan lähestyä tätä keskeistä teosta.

Mikko Saari

Vapaavuori muistelee poliittista uraansa

Jan Vapaavuori: *Puoliholtiton Suomi*. Otava, 2016. 256 s.

Poliittisessa keskustelussa kesän 2026 kuumaksi aiheeksi nousseesta entisestä kokoomuksen huippupoliitikko **Jan Vapaavuoresta** saa toisenlaisen kuvan kuin julkisuudessa lukemalla hänen kirjoittamansa kirjan *Puoliholtiton Suomi*. Kirja kannattaa lukea, jos haluaa tietää millainen Vapaavuori on omin sanoin kuvattuna ja mitkä ovat hänen aikeensa politiikassa.

Se paljastuu jo nimestä. Tämä presidentti **Sauli Niinistön** ministeriaikojen avustaja viittaa tietenkin ex-päättömittäjä **Risto Uimosen** kirjaan *Puolivallaton presidentti* (WSOY, 2012). Uimosen kirja on ikään kuin analyttisempi jatkokertomus Niinistön omille kirjoille, jotka ovat myös lukemisen arvoisia, sillä Niinistöstä paljastui aikoinaan maltin ja tolkun mies sivistyspressana.

Vapaavuori on toista maata, vaikka kuuluu samaan eliittiin ja on hyvä ystävä monen nykyisen johtajan kanssa. *Puoliholtiton Suomi* antaa Vapaavuoresta harkitsevan ja Suomen etua ajavan kuvan kauaskatseisesta poliitikosta, jolla on vielä paljon annettavaa maalleen. Kenellekään ei jäänyt epäselväksi mitä varten kirja oli kirjoitettu: tietenkin presidenttihaaveita.

Vapaavuori oli kirjan kirjoittamisen hetkellä kovassa nousussa politiikan pörssissä. Kirjan sävy on ylhäältä alaspäin asioita ja ihmisiä katsova. Kirja pohdiskelee, millaista aika on politiikassa ollut Vapaavuoren silmin. Hän muistelee poliittisen erityisavustajan rooliaan ja jättää ministerivuodet vähemmälle. Vapaavuorella on syynsä: avustajana hän oli paraatipaikalla.

Mielenkiintoinen kohta on lipsahdus lisämäärärahoista hallitusohjelmaan. Juuri tässä on kirjan paras osa. Se raottaa poliittisen päätöksenteon kuvaa kullisseista. Vapaavuori väittää, etteivät hänen avustajakautensa hallitukset olleet parempia kuin ministerikautensa hallitukset. Se on varmasti tottakin, sillä Suomen edelleen jatkuvat talousongelmat alkoivat juuri tuolloin.

Vapaavuori on joutunut nyt vastamäkeen, ja hänen toimiaan tutkitaan tarkalla kammalla monessa eri instanssissa. Kahden kirjan jälkeen voi sanoa, että odotukset ovat suuret kolmannen kirjan kirjoittamiseksi. Vapaavuorella on lukijoita. Hänellä on myös paljon ystäviä, tukijoita ja yhteistyökumppaneita, ja olihan hän usein vaaleissakin varsinainen ääniharava sekä kansansuosikki.

Vapaavuoren kirjaa on hauska lukea näinkin monen vuoden jälkeen sekä sen jatko-osaa *Ensimmäinen pormestari* (Otava, 2022), jonka sävy on ymmärrettävästi ennemmin puolustelevalle samaan aikaan, kun Vapaavuoren yhteiskunnallinen ura oli jo ottanut pohjakosketusta, ja hänen toimiaan alettiin tutkia ja epäillä Vapaavuoren tarkoituksiperiä kunniatto-miksi suhmuroinneiksi.

Harald Olausen

Näkökulma vuoden 2016 Yle-kriisiin

Jussi Eronen, Jarno Liski ja Salla Vuorikoski: *Ylegate*. Barrikadi, 2017. 208 s.

Yle on viime vuosina noussut keskusteluaiheeksi monelta taholta. On vaadittu enemmän asiaohjelmia ja vähemmän kansaa viihdyttäviä, syytetty politiikoinnista ja supistettu toimituksen budjettia. Silti suomalaiset luottavat Yleen lähes sataprosenttisesti, ainakin uutisten tasapuolisuudesta puhuttaessa.

Mutta mistä tässä vuosikymmeniä jatkuneessa taistelussa on kysymys ja mitkä ovat juurisyynä, se selviää **Jussi Eronen**, **Jarno Liskin** ja **Salla Vuorikosken** kirjoittamasta *Ylegate*-kirjasta. Kirja herättää pohtimaan mihin tarvittiin tuolloin tuhannen työntekijän valtiollista uutis- ja ajankohtaistoimistusta, ja oliko Yle päässyt paisumaan vaarallisesti liikaa?

Kirjan pääsankari on toimittaja Jussi Eronen uhrautuva antisankari, toimittaja Jussi Eronen, joka kirjoittaa työpaikkakiusaamisesta ja työnteon vaikeutamisesta. Kirjaa lukiessa huomaa, että Ylessä oli tuolloin paljon opittavaa puolin ja toisin molemminpuolisesta kunnioituksesta. Panokset olivat kovia.

Kirjan parasta antia ovat sisäpiiriläisten paljastukset Ylestä tuhlaavana ja byrokraattisena valtakouksena, joka kaipasi sekä kipeästi keppiä, porkkanaa että pitkää paastoa piristykseen. Näin on nyt 100-vuotisjuhlien alla käynytkin, eikä Ylen ohjelmien taso ole juuri siitä kärsinyt. Jotkut ovat toista mieltä.

Rahaa Ylessä oli tuhlattavaksi asti kirjan mukaan: *”Kun budjetti meinasi alittua, Riikka Venäläinen järjesti kolme päivää ennen joulua pikkujoulujuhlat yli sadan hengen Yhteiskunta-toimitusryhmälle. Joulun alla hän myös kehotti esimiehiä varaamaan nopeasti tulevalle vuodelle konferenssimatkoja maailmalta, jotta rahaa saataisiin kulumaan.”*

Ylessä oli kirjan mukaan myös *”erityisen paljon turhia esimiehiä”*. Kirjassa esimerkiksi kerrotaan, että kun uutis- ja ajankohtaistoiminnan päälliköt ja esimiehet kokoontuvat suunnittelemaan yhteistä journa-

listista linjaa, väen kuljettamiseen tarvittiin kaksi täyttä linja-autoa. Esimerkki on osuva ja ilkeä.

Yksi kirjan luku, Harakka hämmentää soppaa, osoittaa miten entinen Ylen pitkäaikainen toimittaja ja tuleva liikenneministeri, nykyinen demarikansanedustaja, **Timo Harakka**, epäili Ylen toimituksen riippumattomuutta. Harakan syytökset olivat vakavia. Myöhemmin liikenneministerinä hänen vastuullaan oli Yle. Olisi kiva tietää kostiko hän ja miten kohteli Ylen johtajia. Yle ei ole hallituksen vaan eduskunnan alainen.

Kirjaa kannattaa lukea ”erään taudin” sisäpiiriläiskuvauksena. Vaikka kirjan julkaisusta on jo vierähtänyt tovi, se ei ole menettänyt ajankohtaisuuttaan, ja eräällä tavalla myös oraakkelimaisuuttaan. Se on hyvin ja vetävästi kuvattu jännittävä hegemonia-taistelu siitä, kenellä on tosiasiallisesti valta määrittellä mikä uutinen on tärkeä ja mikä ei. Siksi kirja on vielä tärkeä tänäänkin.

Harald Olausen

Voisiko kansalaispalkattu kansalaistyö purkaa hoivapommin?

Tanja Kuronen: *Hoivapommin purkajat*. Gaudeamus, 2015. 219 s.

Alussa oli baju. Nimesin sen ensin dramaattisesti kuoleman hajuksi, mutta tajusin vähitellen, että baju ei tullut kuolemasta, ei edes lähestyväästä.

Näin aloittaa dramaattisesti omiin kokemuksiinsa perustuvan väitöskirjansa **Tanja Kuronen**, joka kysyy: voisiko kansalaispalkattu kansalaistyö purkaa hoivapommin, jonka sytytyslanka palaa jo, ja vastaa monen auktoriteetin suilla, että voi kun yritetään. Kirja on järkyttävää luettavaa.

Kurosen kirja oli aikoinaan tarpeellinen herättäjä maassa, jossa mätänee joka vuosi maailmalla kovassa kurssissa olevia luonnonmarjoja sadoilla miljardeilla metsiin. Ei ole siksi suuri ihme, ettei kukaan ole vielä kukaan vakavasti kiinnostunut tulevan aikakauden ylivoimaisesti tärkeimmästä tosiasiasta, eli käyttämättä jäävästä ihmistyöstä apuna inhimillisyyden uhkien edessä.

Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta perustui 2000-luvun alkuun pitkälti tehokkaaseen elämän eriyttämiseen ikäraamien sisälle. Koko elämämme oli ruotsalaismallin mukaan suunniteltu tarkasti kuljettavaksi vauvasta vaariin – syntymästä kuolemaan – erilaisten laitosten sisällä, mistä korkeana hintana maksoimme epäinhimillisellä yksinäisyydellä. Nyt tätäkin laitostumista puretaan vauhdilla.

Työelämän tutkija **Antti Kasvio** ehdotti vuonna 1994 loppua jo silloin huonoksi havaitulle järjestelmälle, yrittäen herättää päättäjiä pohtimaan aktiivista yhteiskuntaa vaihtoehdoksi liian kalliille ja byrokraattiselle hyvinvointiyhteiskunnalle. Silloin ei kukaan kuunnellut, eikä vielä kukaan.

Vasta nyt yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin muutaman vuoden sisällä laman jälkipuristuksessa, suomalaiset ovat heränneet Kasvion ehdotusten ympärillä tajuamaan hiljalleen, että sen lisäksi, ettei meillä ole varaa pitää yllä nykyisenkaltaista järjestelmää, se on myös sekä tehoton että turruttaa meidät epätodelliseen laiskaan turvallisuudentunteeseen.

Tanja Kurosen kirjan kummallisuuksiin kuuluu jokinlainen posthippiajattelu kuuluisan Rooman klubin 1960-lukulaisessa jälkijättöisessä pelotteluhengessä, kun hän viimeisillä sivuillaan lopulta paljastaa, millaisen mallin hän synnyttäisi paikkaamaan hoivatyön ongelmia.

Se on huonoksi koettu niin sanottu kolmannen sektorin malli yhdistettynä utopistiseen kansalaispalkkaan, jossa vapaaehtois pohjalla toimivat työntekijät Kuronen valjastaisi ”vastustamaan talouskasvua teke-mällä matalapalkkaista työtä yhteisönsä hyväksi”. Näin ei ole käynyt, vaan yksityistäminen on ollut päivän sana ja uutiset yksityisten hoitokotien laiminlyönteistä ratkaisseet jopa vaaleja.

Harald Olausen

Isalmelaisen lämpöpuuyrittäjän elämäntarina

Olavi Kärkkäinen: *Elämän tikapuut*. Maahenki, 2015. 287 s.

Elämässä tarvitaan vahvaa tahtoa ja kykyä taistella tuulimyllyjä vastaan ja se tärkein, minkä Väiskin lihastikin ohella muistamme K-kaupasta: yrittämisestä syntyy osaaminen. Yrittämisessä opiksi käy **Arto Paasilinnan** *Onnellinen mies* -romaanista se, että asioihin pitää panna hieman vauhtia, jotta jokin tapahtuisi.

Näin on myös tehnyt elämässään **Kiuruveden Juuret -palkinnon** pokannut isalmelaisyrittäjä **Olavi Kärkkäinen**, jonka muistelmateos *Elämän tikapuut* on paitsi hienosti ja vetävästi kirjoitettu myös uskomaton jännitysseikkailu uhkarohkeasta seikkailusta yritysmaailman ja markkinoiden myrskyisillä vesillä yhteiskunnassa, joka ei ole hänestä riittävän yrittäjäystävällinen.

Kirja alkaa muistelulla siitä, miten Olavi Kärkkäisen yhdessä veljensä **Auliksen** kanssa menestyksen luotsanneen puufirman juuret ovat kaukana 60-luvun pientilalla Kiuruvedellä, jossa poikien isä

korvensi nuotiossa aidanseipäiden maahan iskettäviä osia lahon torjumiseksi. Menestystarina alkaa siitä, kun veljesten mieli palaa takaisin näihin lapsuusmuistoihin, ja he etsivät uutta käyttöä ostamalleen tyhjälle teollisuuskiinteistölle Soinlahden entisessä tiilitehtaassa.

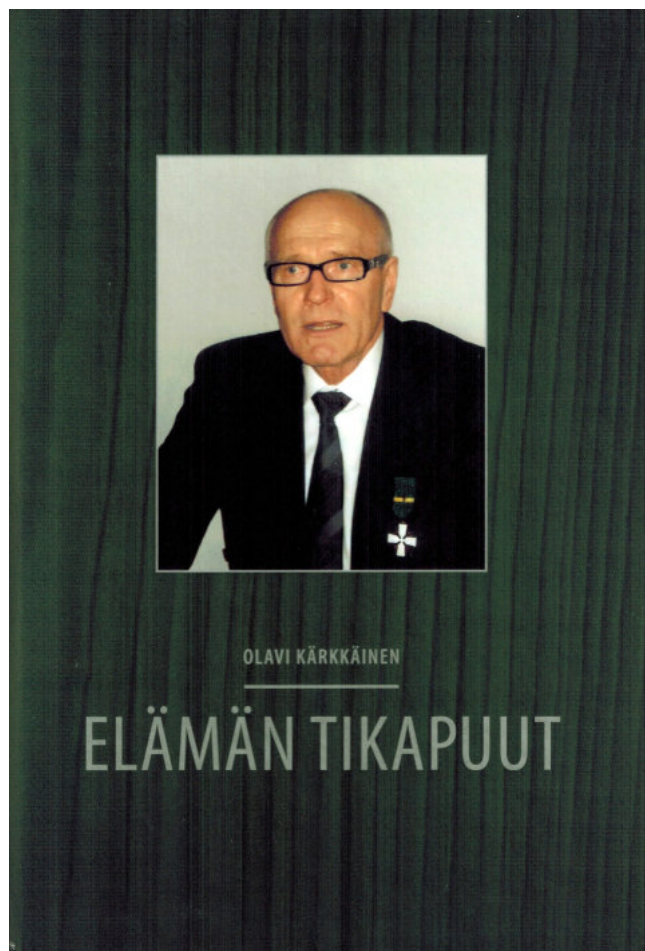
Ihmesakkia nämä kiuruvetiset Kärkkäiset, jotka polveutuvat 1540-luvulla sinne veneellä Rantasalmelta taivaltaneesta **Pekka Pekanpoika Kärkkäisestä**. Kirjan kertomusten mukaan he osoittautuivat poikkeuksellisen vastuuntuntoisiksi ja uutetiksi työntekijöiksi, kuten veljeksetkin.

Kärkkäisen kieli on raikasta ja kynänjälki pisteliään terävää. Hän kertoo monen vaiheikkaan kokemuksen jälkeen, miten heidän bisneksiään sekoittamaan pyrki monia sellaisia henkilöitä, *”jotka eivät ymmärtäneet liike-elämästä juuri enempää kuin sika pyhäpäivästä”*. Poliitikanteosta Kärkkäinen sai kerrakseen. Sen käyttö taloudellisessa päätöksenteossa tulisi kieltää kokonaan.

Uusille yrittäjille hän antaa kirjassaan hyviä neuvoja: *”Ole luonnollinen oma itsesi, usko asiaasi, ole innostunut, sinnikäs ja peräänantamaton. Noudata tiukan talouden linjaa sekä suuntaa voimavarasi oikeisiin kohteisiin.”* Liikaa tietokoneita, älypuhelimia ja tabletteja näprääville hän muistuttaa, että tärkeät kaupat ja hankkeet viedään päätökseen ainoastaan henkilökohtaisilla yhteyksillä, vaikuttamisella ja itse hankittu luottamuksella.

Työllisyyden hoitoon Kärkkäinen kaipasi aktiivisempaa otetta kunnilta ja työntekijäjärjestöiltä yhdessä työvoimahallinnon kanssa. Sapiskaa saavat myös seutukunnan markkinoijat, jotka eivät ole Kärkkäisen mielestä huomioineet yritysten merkitystä riittävästi. Kärkkäisen kirja on opettavaista luettavaa kaikille niille, joilla on harhaluuloja yrittämisen onnesta ja jotka haluavat ylläpitää vanhoja rakenteita, jotka torpedoivat terveiden ja työvoimavaltaisten yritysten syntymisen.

Harald Olausen

Yhdysvaltojen ensimmäisen mustan presidentin muistelmat

Barack Obama: *Luvattu maa*. Otava, 2020. Alkuteos: *A Promised Land* (Crown, 2020). Suom. Ilkka Rekiaro, Kyösti Karvonen ja Seppo Raudaskoski. 879 s.

Kaikkihan me tiedämme, että politiikka on kannattava bisnes Yhdysvalloissa, ja niin ovat myös entisten presidenttien miljoonapainoksina maailmalle leviävät muistelmat. Presidentti **Barack Obama** *Luvattu maa* on opettavaista luettavaa, kunhan muistaa vanhan totuuden: kaikkea ei kannata uskoa mitä poliitikot puhuvat, erityisesti itsestään.

Ennen kaikkea toivoin osaavani kertoa virkakaudestani rebellisesti; en pelkääntään kirjoittamalla historiallisen selonteon sen keskeisimmistä tapahtumista ja tärkeimmistä tapaamistani henkilöistä. Halusin lukijoiden saavan tuntuman siihen, millaista on olla Yhdysvaltojen presidentti.

Yhdysvaltojen ensimmäinen musta presidentti on mukava mies ja hyvä puhuja. Joka ikinen muisto, sana siellä, toinen täällä ja ihmiskuvaukset, perheonnesta nyt puhumattakaan, on kirjattu muistiin kaunokirjallisen kauniina välähdyksenä, ihan kuin kaikella sillä – pahallakin – mitä hän on kohdannut elämässään, on ollut määrätty tärkeä tehtävä hänen elämässään.

Kun Chicagossa vallitsi jyrkempi rotuerottelu kuin missään toisessa suurkaupungissa, pieni joukko Obaman ihailemia mustia aktivisteja päätti rekisteröidä ennätysmäärän uusia äänestäjiä ja värvätä mukaan erään pyylevän kongressiedustajan, jolla oli huimat lahjat tehdä vaikka mitä.

Kukaan ei uskonut kampanjan mahdollisuuksiin, ja ehdokas itsekin oli epäileväinen. Sitten tapahtui jotakin. Ihmiset, jotka eivät olleet ennen ajatelleet politiikkaa, eivätkä olleet aiemmin edes äänestäneet, tempautuivat mukaan hankkeeseen; ikäihmiset ja koululaiset alkoivat pitää kampanjan sinisiä rintamerkkejä. Mustien asukkaiden mitta oli tullut täyteen valkoisten sorrosta.

Kirjan painavinta luettavaa ja se syy, miksi Obaman muistelmat kannattaa lukea on se, kun Obama seurasi tämän draaman etenemistä ja mietti, mitkä olivat opetukset.

Tuntui, että mikä tahansa oli mahdollista. Maailma oli uudeksi luotavissa. Käännyin sille kannalle, että pyrkisin vielä jonakin päivänä poliittisiin luottamustehtäviin. Sillä eikö ollutkin niin, että se voima, joka oli kadonnut kansalaisoikeusliikkeestä, oli siirtynyt puoluepolitiikkaan?

Obama tiesi jo, että politiikassa oli sudenkuoppansa, kuten kompromissit, jatkuva rahoituksen kerjääminen, ihanteiden unohtuminen ja lakkaamaton voiton tavoittelu. Mutta ehkä politiikkaa saattoi tehdä toisellakin tapaa, hän tuumaili. *"Ehkä se innostus ja määrätietoisuus, jota Washingtonin kampanja oli lietsonut mustien keskuudessa, oli mahdollista ulottaa koko väestöön."*

Luvattu maa on selkeästi kirjoitettu ja kiinnostava kurkistus maailmaan, josta emme muuten tietäisi juuri mitään. Kirjaan on saatu ympättyä samaa uljasta rohkeutta, rentoa notkeutta ja syvää inhimillisyyttä kuin itse Obamassakin on, ja mikä siivitti hänet kaikkein korkeimmalle aina presidentiksi asti vaikeuksien kautta voittoon -taktiikalla.

Kirja on erityisen tärkeä, sanoisinko jopa opas, kaikille vähemmistöihin kuuluville, mutta myös varoitus siitä, että samalla menettää jotain itsestään jos myy elämänsä niille vastakohdille, joita on aikaisemmin vastustanut sekä koneistolle, joka musertaa kaiken alleen ikiliikkujana, jota ei voi vastustaa ja muuttaa, ja minkä voima talloo kaiken hyvän alleen muista piittaamatta siitä, huolimatta että olisi presidentti.

Harald Olausen

Nuoren naisen elämä kunniakäsityksen kurimuksessa

Elaf Ali: *Sanoitko minulle rakkaus?* Into, 2026. Alkuteos: *Vem har sagt något om kärlek?* (Rabén & Sjögren, 2021). Suom. Jaana Nikula. 255 s. s.

Elaf Alin äiti pakeni lapsineen Saddam Husseinin hallitsemasta Irakista 1990-luvun alkupuolella, Elafin ollessa silloin 4-vuotias. Matkassa oli monta vaihetta ja perheen lääkäri-isä pääsi Ruotsiin vasta vajaa vuoden päästä. Kirja ei ole kuitenkaan pakomatkan kuvaus. *Sanoitko minulle rakkaus?* on riipaiseva kuvaus työstä, joka elää ja kasvaa Ruotsissa ja käy tavallista ruotsalaista koulua. Siitä, millainen hänen oma vankilansa on, hän ei kerro kenellekään.

Elaf Ali kertoo kirjassa elämästään noin 10-vuotiaasta aina kolmekymppiseksi asti. Erityisen suuren painon saa aika ruotsalaisessa yläkoulussa ja lukiossa, jolloin Elaf yritti parhaansa mukaan elää kaksoiselämää – kavereiden edessä kuin kuka tahansa kantaruotsalainen, kotona kiltti muslimityttö, joka noudattaa kunniakäsityksiä varsinkin ehdottoman jyrkän isän toiveiden mukaisesti. Käytännössä Elaf Ali joutui vuosien ajan kieltäytymään lukuisista koulun tilaisuuksista ja retkistä, samoin kuin kavereiden kyläilykutsuista. Myös koulun uintitunnit olivat kiellettyjä; samoin ylipäätään kaikki tilaisuudet, joissa olisi ollut tilaisuus joutua tekemisiin poikien tai miesten kanssa.

Tämä kaikki oli varsinkin isälle kauhistus. Mielenkiintoista on, että Elaf Ali ei kerro edes parhaalle ystävälleen eikä opettajille siitä, millaisen kurimuksen ja kontrollin alaisena hän elää. Vuodesta toiseen hän keksii erilaisia verukkeita poissaoloilleen. Ihmettelen, eikö omaa oloa olisi helpottanut, jos olisi voinut kertoa tilanteestaan edes jollekulle? Ehkä selitys löytyy osin siitä, että Elaf Ali asui suhteellisen pienellä paikkakunnalla, jossa vertaistukea ei ollut juuri saatavilla.

Melkoisen hyytävä on kohta, jossa Elaf käy salaa tapaamassa TET-harjoittelun aikaista työkaveriaan, poikaa, johon hän on ihastunut. Nuoret seiso-

vat videovuokraamossa ja juttelevat, kun alkaa kuulua hirmuista karjuntaa. Elafin isä ryntää ryntää metelöiden paikalle ja kiskoo Elafin hiuksista riuhtoen ulos. Ajallisesti samoihin aikoihin sijoittuu myös Ruotsissa runsaasti mediahuomiota saanut

tapaus, kunniamurha, jossa isä tappaa tyttärensä. Elaf kerää kaiken rohkeutensa ja kysyy isältään, olisiko tämä valmis tappamaan hänet. Isä vastaa täysin epäröimättä myöntävästi.

Elaf Ali on kirjoittanut kirjansa opastukseksi kaikille tytöille ja naisille, jotka elävät kunniakäsityksen kurimuksessa – ainoa tavoite on pysyä siveellisenä, mennä naimisiin ja sitten saattaa maailmaan erityisesti poikalapsia. Hän toteaa kirjassaan useasti, että olisi itse kaivannut tällaista kirjaa, tu-

kea ja rohkaisua. Hän kokee olleensa täysin yksin ongelmiensa kanssa vuosikausia. Myöskään Tukholmaan muutto ja itsellinen asuminen aikuisena ei tuo kattavaa helpotusta elämään; kunniakäsitykset ja omien vanhempien painostus tuntuvat varjona elämässä vielä pitkään. Kirjailijan äidin tehtävä ja tavoite on saattaa tytär naimisiin ja pitää huolta siitä, että Irakissa asuvat sukulaiset eivät huolestu perheen ja suvun maineesta. Äiti ei juurikaan muuta kantojaan niiden parinkymmenen vuoden aikana, jotka kirja kattaa. Mutta entä isä? Elaf Alin isä tekee täyskäännöksen, mikä on tietysti valtava asia tyttärelle.

Omien kokemustensa lomassa Elaf Ali käy läpi myös faktatietoja ja tilastoja aiheeseen liittyen. Hän myös haastattelee kirjaa varten sekä äitiään että isäänsä, haastattelupätkät tuovat laajempaa näkökulmaa vanhempien kantoihin. Mielenkiintoinen on myös kuvaus siitä, kuinka Elaf Ali kolmekymppisenä lähtee ensimmäistä kertaa käymään Irakissa ja tapaa sukulaisiaan.

Leena Horsma-aho

Paljon tietoa pölyttäjäistä ja niiden merkityksestä

Mia Rönkä ja Janne Toriseva: *Pölyttäjien kirjo*. Lasten Keskus, 2026. 80 s.

Mitä pölyttäminen on? Pölytyksessä kasvien siite-pölyä kulkeutuu kukan heteistä emiin, mikä saa kasvit tuottamaan siemeniä eli lisääntymään. Osa kasveista pystyy itsepölytykseen eli lisääntymään itsekseen, mutta nekin toki hyötyvät ristipölytyksestä. Osa, kun monille allergikoille tutut heinäkasvit, koivut, lepät ja pähkinät, ovat tuulipölytteisiä. Moni puu ja ruohokasvi on kuitenkin eläinpölytteinen, eli tarvitsee eläimiä avukseen kuljettamaan siitepölyä kasvista toiseen.

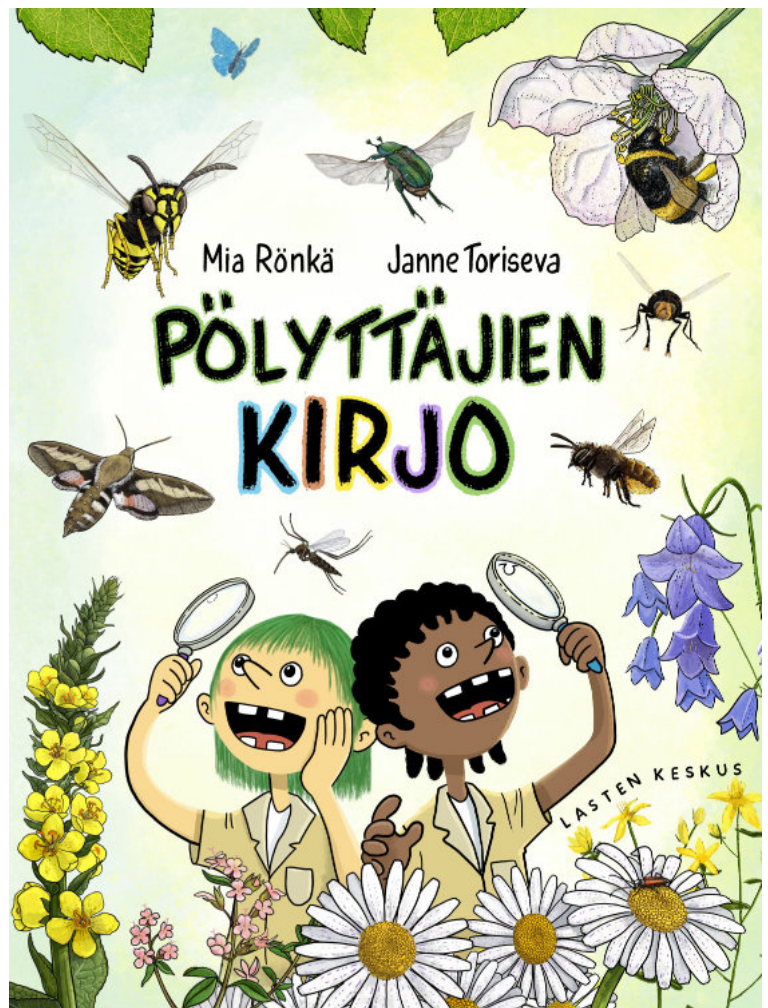
Mehiläiset ovat pölyttäjäistä tunnetuimpia, mutta eivät suinkaan ainoita. Kukkia pölyttävät myös muut hyönteiset, kuten hyttyset ja ampiaiset, mutta erityisesti tropiikissa pölytystyötä tekevät myös linnut ja nisäkkäät, etenkin lepakot. Jopa nilviäiset saattavat toimia pölyttäjinä!

Pölyttäjien kirjo esittelee kaikkea tätä monipuolisesti. Kirja kertoo pölyttäjien monipuolisista kyvyistä ja elintavoista, niiden tärkeydestä luonnolle ja ihmiselle ja myös siitä, mikä kaikki pölyttäjiä uhkaa. Lopuksi kirjasta löytyy lapsille sopivia ideoita siitä, miten pölyttäjiä voi tutkia ja miten omasta pihasta saa tehtyä pölyttäjille ystävällisemmän paikan.

Kirjan on kirjoittanut **Mia Rönkä**, joka on ympäristöekologian dosentti Turun yliopiston biodiversiteettitieteiden laitokselta. Asiantuntemusta siis löytyy. Lisäksi Rönkä on myös runoilija, mikä sekin näkyy tämän tietokirjan sivuilla epätavallisella, mutta hienolla tavalla: jokainen kirjan osioista alkaa runolla. Kuvittaja **Janne Toriseva** on taidekasvatuksen linjalta valmistunut taiteen maisteri.

Pölyttäjien kirjo on erinomainen lasten tietokirja. Siinä on runsaasti tietoa, josta on iloa myös aikuisille, jotka eivät ole aiheeseen syvemmin perehtyneet. Kustantajan ikäsuositus on 8–12 ja alakouluikäisille kirja parhaiten sopiikin: pienemmille vanhemman kanssa luettuna, isommille itse luettuna.

Mikko Saari

*katso tarkasti verkkosilmiin
mitä näet mitä heijastuu
että tietäminen merkitsi
ymmärtämistä tuntemista*

Käärmejunan matka maanalaisissa tunneleissa jatkuu

Silja Sillanpää ja Pasi Pitkänen: *Tulikäärme*. WSOY, 2026. 188 s. Ouroboros 3.

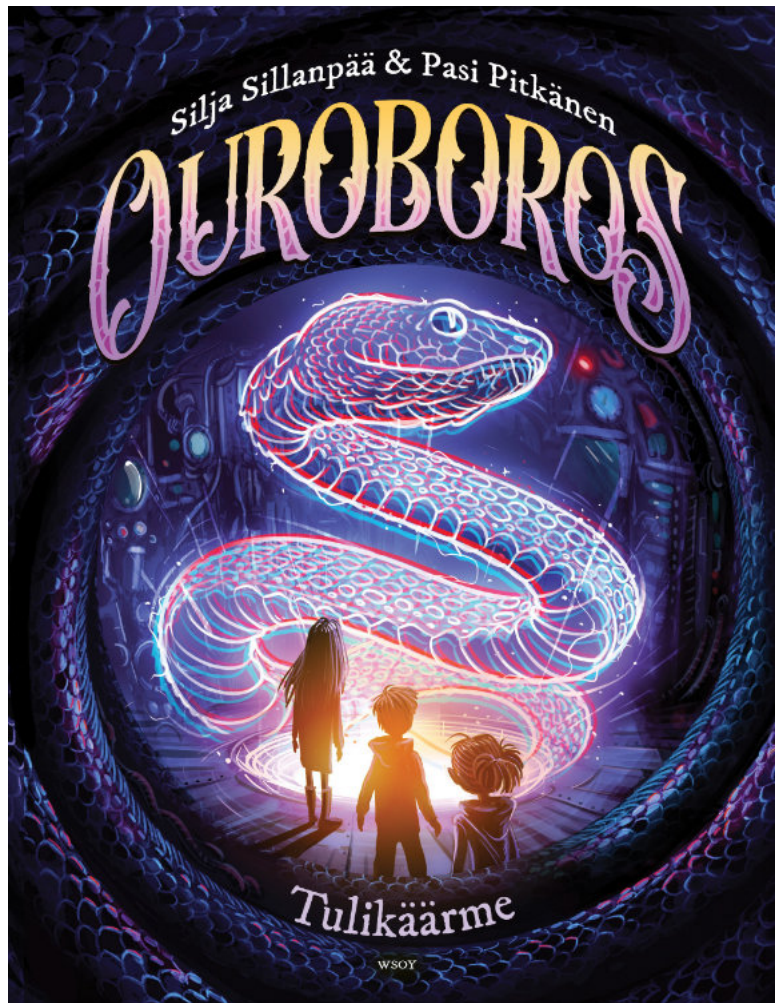
Maanalaisesta käärmejunasta kertova *Ouroboros-sarja* on edennyt kolmanteen osaansa. Käärmejunasta on tullut kunnon ouroboros: juna on syönyt oman häntänsä. Voisiko junaa vihdoinkin ohjata, ettei se vain sinkoile ympäriinsä pimeissä maanalaisissa tunneleissa?

Sarjan aiempia kirjoja on luonnehtinut kova vauhti, vääjäämätön eteneminen ja tyhjäkäynnin välttäminen. Sama meno jatkuu *Tulikäärmeessäkin*. Seikkailu on kiivasta säntäilyä paikasta toiseen. Kirjassa tehdään edestakainen matka junan läpi, mutta **Silja Sillanpää** oikoo surutta: *”Matka hyppijöiden vauhasta veturiin oli luonnollisesti yhtä pitkä kuin matka veturista hyppijöiden vaunuun. Paluu vei kuitenkin vähemmän aikaa, enkä aio käyttää siitä kertomiseen kovin montaa sanaa.”*

Vauhdikas meno vetää kyllä puoleensa ja **Pasi Pitkäsen** värikäs kuvitus tekee tästäkin kirjasta yhtä näyttävän ilmestyksen kuin sarjan aikaisemmatkin osat ovat olleet. Junan hallintaa havittelevat katastrofaatit ovat yhä sopivasti pelottavia vihollisia ja yrittävät nyt aivopestä lapsia valtaansa. Pääseekö katastrofaattien johtaja Boa päättämään junan suunnan, vai onko hänen aikansa loppumassa?

Olin jostain jäänyt käsitykseen, että *Ouroboros-sarja* olisi trilogia. Kun katson tarkemmin, niin ei ole sanottu missään. Nähtäväksi siis jää, saako tarina vielä jatkoa. Kirjan loppu vie monia asioita päätökseensä, mutta jättää toisia asioita auki. Kyllä tästä vielä jatkoa irtoaisi. Sitä odotellessa!

Mikko Saari

Silloin valopatsas takanamme särähti. Se alkoi muuttaa muotoaan. Korkea suihku suli mataliksi liekeiksi ja leimahteli lattianrajassa, kunnes alkoi uudelleen kasvaa. Valopatsas kohosi kohti kattoa ja otti valtavan käärmeen muodon. Hologrammi huojui pystypäin kuin lumoojan huilun hypnotisoima kobra. En voinut irrottaa katsettani sen sinisenä leimuavista silmistä. Käärme vääntyili ässäksi ja kääntyili kahdeksikoksi. Se sibisi ja muuttui uudelleen liekeiksi ja liekeistä vielä palloksi, joka pokshti kuin saippuakupla.

Huikea pelastusretki päättää fantasiatrilogian

Malin Klingenberg: *Aallokon lapset*. S&S, 2026. Alkuteos: *Vågornas barn* (Schildts & Söderströms, 2026). Kuv. Eeva Nikunen. Suom. Outi Menna. 334 s. Gibatin tarinoita 3.

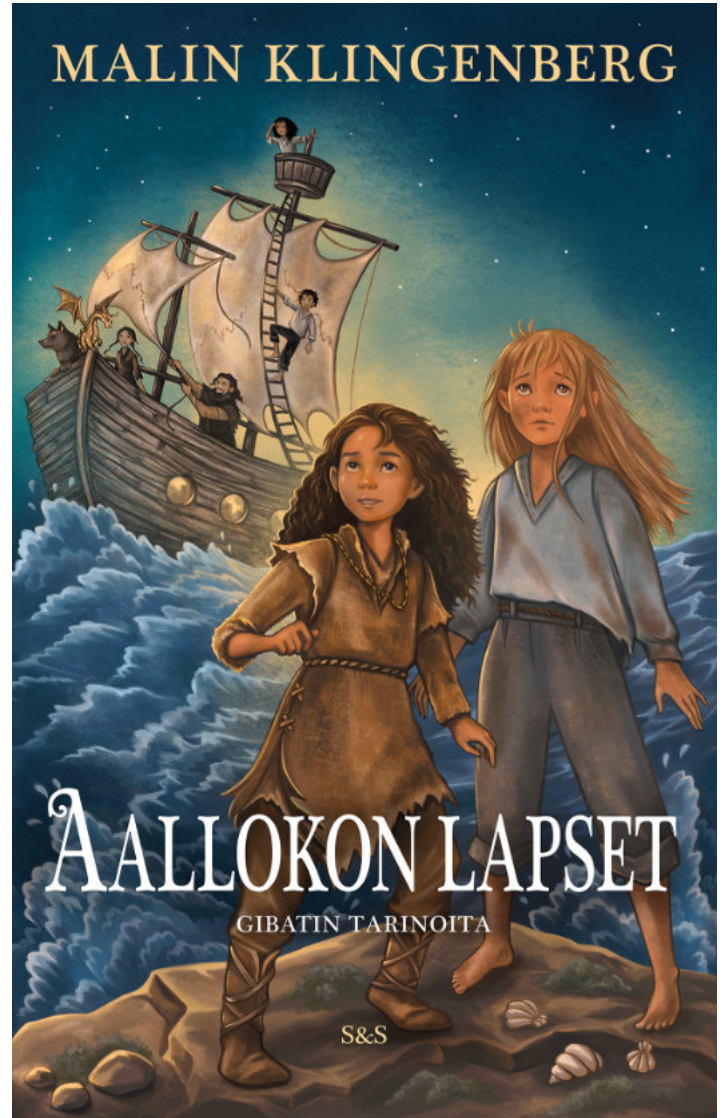
Malin Klingenbergin *Gibatin tarinoita* -fantasiatrilogia tulee *Aallokon lapsien* myötä päätökseen. Kahdessa ensimmäisessä osassa käyntiin saateut tapahtumat huipentuvat hurjaan pelastusretkeen merten halki ja eeppiseen lopputaisteluun pahaa Matriarkkaa vastaan.

Trilogian päähenkilöihin kuulunut Disa on luullut olevansa mitätön katulapsi ja pikkuvaras Loistoniemestä. Nyt hän saa kuulla, että ei olekaan vanhempinaan pitämien Noran ja Bickin lapsi. Disa ei ensin usko Kerjäläis-Matin kertomusta alkuperästään, mutta lopulta hän saa todisteet, joita vastaan ei voi väittää.

Kirjan juonta ei ole tarpeen käsitellä sen syvällisemmin. Koko trilogian lukeneille se on varmasti tyydyttävä lopetus tarinalle. Tärkeää on ystävyiden ja perhesiteiden merkitys: kenenkään yliluonnollisista voimista ei ole yksin ratkaisemaan vaikeuksia, vaan tarvitaan yhteistyötä ja ystävyyttä. Perhe voi olla kamala ja joskus ystävät ovat tärkeämpiä ja rakkaampia kuin perheenjäsenet, mutta perhesiteetkin ovat merkittäviä, kirjasarja sanoo.

Outi Mennan suomentama fantasiaseikkailu on alusta loppuun jännittävä kertomus, joka saa sivut kääntymään kuin itsestään. Tarina vetää hyvin puoleensa ja trilogia on hyvin rakennettu. Seikkailunjanosille fantasiakirjallisuuden ystäville Gibatin tarinoita on hieno, ajaton ja klassinen seikkailukertomus.

Mikko Saari

Enni oli sanonut minulle, että menneitä oli turha murehtia. Hän oli kehottanut minua katsomaan eteenpäin ja unohtamaan sen, mitä oli tapahtunut aiemmin. Mutta miten voisin? Ikävin pikkuveljeäni niin, että rintaani pakotti.

Kymmeniä eritasoisia tapoja joutua pulaan

Noritake Suzuki: *Suuri kiipelikirja*. Imo, 2026. Alkuteos: 大ピンチずかん (Shogakukan, 2023). Suom. Heikki Valkama. 48 s.

Japanilaiseen kirjallisuuteen erikoistuneen uuden Imo-kustantamon kahdesta ensimmäisestä kirjasta toinen oli **Fumiko Hayashin** *Kiertolainen*, moderni klassikko 1930-luvulta. Toinen on sitten tämä hilpeä lasten kuvakirja, jossa kuvataan erilaisia kiipeleitä, joihin elämässään voi joutua. Näillä kahdella kirjalla ei ole kovin paljon yhteistä, kotimaata lu-kuunottamatta.

Suuressa kiipelikirjassa esitellään erilaisia ongelmia, joille on annettu tavallisuusluokitus ja pistearvo. Kirjan kannessa kuvattu ongelma, maidon läikkyminen yli lasin reunan, on saanut neljä tähteä tavallisuudesta ja 29 pisteen kiipelitason. Kepeämmästä päästä löytyy purkan nieleminen (taso 1, paitsi jos purkassa oli paljon makua jäljellä, jolloin taso 2), jään tarttuminen kieleen (taso 3) ja teipin pään katoaminen (taso 6). Hurjemmista kiipeleistä löytyy vaikkapa liikkuvassa autossa oleva iso hämähäkki (taso 68), kakkaan astuminen (taso 90) ja polkupyörien dominokaato (taso 97).

Suuri osa ongelmista on täysin yleismaailmallisia, osasta välittyy jotain japanilaista, jos ei muuten niin

Suuri kiipelikirja

Imo

kuvituksen yksityiskohdista. **Noritake Suzukin** tarkkarajainen piirrosjälki on selkeää, yksityiskoh- taista ja vitsikästä. Kirjan pääosassa häärivä lapsi- hahmo on ilmeikäs ja todella taitavasti ja eloisasti kuvitettu.

Suuri kiipelikirja on kaunista katseltavaa ja aiheel- taan ja toteutukseltaan mukavan omintakeinen ja joukosta erottuva. Toivotaan siis, että Imo julkaisee jatkossa lisää japanilaisia kuvakirjoja.

Mikko Saari

Hädässä ystävä tunnetaan

J. S. Meresmaa ja Pamela Samel: *Syysystävyys*. Etana Editions, 2026. 33 s.

Syysystävyyden alkuperä on Lastenkirjainstituutin kansainvälisyshankkeessa. [Lastenkirjasilta](#) yhdisteli pirkanmaalaisia ja virolaisia kirjoittajia ja kuvittajia työpareiksi. Yksi julkaistuista teoksista oli tamperelaisen **J. S. Meresmaan** kirjoittama ja virolaisen **Pamela Samelin** kuvittama *Kevätystävyys* (Etana Editions 2024). Nyt ystävyys jatkuu syksyllä.

Kirja kertoo pienestä rastaanpoikasesta. Hop-Hop on jäänyt yksin:

*Kävi Hop-Hopille erhe:
muuttomatkalle lähti muu perhe.
Yksin jäi metsään itkemään.*

Vai onko Hop-Hop sittenkään yksin? Pieni käpytikka Tok-Tok löytyy ystäväksi ja tarjoamaan suojaa syysmyrskyltä. Kun myrsky aamulla helpottaa, ystävykset lähtevät yhdessä etsimään Hop-Hopin perhettä.

Ystävyysmerkkisestä kertova tarina on sympaattinen, samoin muistutus siitä, että ystävyys kestää myös etäisyyttä ja toisen poissaoloa – jos toinen lähteekin talveksi, hän tulee kyllä keväällä takaisin. Kepeästi riimitelty teksti on helposti luettavaa.

Samelin kuvitus on värikästä. Hop-Hop ja Tok-Tok ovat ilmeikkäitä ja taitavasti tehtyjä. Syksyn värit välittyvät sivuilta, niin myrskyisen tummat kuin kuulaan syyspäivän kirkas valokin. *Syysystävyys* on viehättävä kuvakirja ja on mukavaa, että Lastenkirjasilta-hanke on kantanut hedelmää vielä hankkeen päättymisen jälkeenkin.

Mikko Saari

Kuoliaaksi naurattavia kertomuksia

Jari Mäkipää: *Yötärinöitä eli naurattavan karmivia kertomuksia*. Orava-kirjat, 2026. Kuvitus: Teemu Juhani. 142 s.

Tämä kirja lupaa naurattavan karmivia kertomuksia, eli ollaan vahvasti kauhun ja huumorin leikkauksipisteessä. *Yötärinöitä* kallistuu kuitenkin enemmän naurattavan kuin karmivan puolelle: Nukkumatin sukulainen Kukkumatti ennemmin naurattaa kuoliaaksi kuin pelottelee hengiltä.

Kokoelmassa on 15 hurjaa kertomusta, joissa kohdataan monenlaisia kauhuelementtejä. On vierailua vampyyrien luona, zombieiden kokkauskilpailu, pelottava lastenvahti, eläviä nukkeja, aaveita jahtaava somettaja ja vaikka mitä.

Heti ensimmäisessä jutussa päästään pelottavammalle puolelle, kun työkaveri tuo koiransa hoitoon ja koira osoittautuu aivan hirviömäiseksi perheen lasta kohtaan – ja aikuisten silmien edessä on tietysti itse ihanuus. Samaa sarjaa on Painajaisveli-tarina, jossa nettikaupasta ostettu pikkuveli Teemu (tietysti Teemu) onkin painajaismainen tapaus.

Muun muassa Etsiväkerho Hurrikaanista ja [Masi Tulppa -kirjoista](#) tuttu **Jari Mäkipää** on tehnyt aivan kelpo paketin hauskoja kauhutarinoita. Kirjassa on hieman mustavalkoista kuvitusta, se on **Teemu Juhani**n käsialaa. Juhani onkin jo [Painajaispuodeissa](#) osoittanut lahjansa kaikenmaailman kummajaisten ja ällötysten piirtäjänä.

Kauhuaiheilla maustetuista huumorijutuista tykkääville koululaisille *Yötärinöitä* tarjoaa naurunaihetta. Kauhusta ja pelottavista jutuista kiinnostuneille se ei ole ihan yhtä nappiosuma, mutta eiköhän näillä jutuilla pienempiä koululaisia vähän pelottelekin.

Mikko Saari

*Palaset yhdistyvät Peten aivoissa:
valkea ibo, pääkallot, kummat
ruokapuheet. Hänestähän on tulossa
naapurin vampyyriperheen yöpala!*

Rakastetun lastenkirjasarjan kokoomanide

Sanna Pelliccioni: *Onnin kotona*. Etana Editions, 2026. 65 s. Onni-poika.

Sanna Pelliccioni *Onni-poika*-sarjaa on ilmestynyt sen verran pitkään, että kaikkia kirjoja ei ole enää saatavilla. Niinpä on tilausta kokoomateoksille, jotka paketoivat varhaisempia kirjoja samoihin kansiin. Tähän tuplakirjaan on yhdistetty *Onni-poika ja parvekeviidakko* (2019) ja *Onni-poika keittiössä* (2021). Kirjoilla on yhteensopivat aiheet, molemmissa ollaan kotipuuhiin parissa, joten ne sopivat hyvin yhteen.

Parvekeviidakossa Onnin äiti on talven uuvuttama ja odottaa kevättä. Onni ja veli Olavi hoivaavat äitiä hieronnalla ja isä tekee kevättä jouduttavaa viher-smoothieta. Perhe innostuu puutarhatöistä: siemeniä kylvetään ja pian ikkunalaudat ovat täynnä kohisten kasvavia taimia ja parvekkeelle nousee oikea viidakko.

Keittiössä pojat tekevät isälle synttäreitä erikoisvoileipiä. Isän keuhut saavat pojat innostumaan kokkailusta. Poikien italialaistustainen isä opettaa suvussa kulkeneen pizzareseptin salat ja Olavista tulee oikea suklaaleipuri.

Molemmista tarinoista välittyy lämmin perhe-elämä ja yhdessä touhuamisen ilo. Kirja innostaa lukijoitaan varmasti puutarhatouhuihin ja ruoanlaittoon. Ainakin kynnys on kuvattu matalaksi ja kirjasta saa hyviä ideoita ja ohjeita. Tarinat muodostavat hyvän parin ja on mukavaa, että loppuunmyydyt kirjat saavat uuden elämän tällaisena yhdistelmänä, kahden kirjan pari on oikein mainio kokonaisuus kun on tällaisista aika pienistä kirjoista kyse.

Mikko Saari

Muistoja purkeissa

Deborah Marcero: *Purkissa*. Kumma, 2021. Alkuteos: *In a Jar* (G.P. Putnam's Sons, 2020). Suom. Mari Nurminen. 35 s.

Ulkomaista kuvakirjataidetta tulee seurattua vähemmän, mutta silloin tällöin uutuuksiluetteloista silmiin osuu kiinnostavia uusia tekijöitä, joihin voi sitten perehtyä tarkemmin. Yhdysvaltalainen **Deborah Marcero** on tällainen tapaus. Odotan syksyllä 2026 ilmestyvää *Hokkus pokkus pakoon* -kirjaa, mutta sitä odotellessa voi perehtyä Marceron aiempiin suomennoksiin.

Purkissa aloittaa kolmiosaisen kuvakirjasarjan (muut osat ovat *Purkista* ja *Toiveiden purkki*). Kirja kertoo Leevi-jäniksestä, joka harrastaa asioiden keräilemistä purkkeihin. Kun purkkia sitten katselee myöhemmin, muistaa kaikki näkemänsä ja tekemänsä ihanat asiat. Leevin purkeista löytyy paitsi tavanomaisia asioita, kuten niittyleinikkejä, sulkia ja sydämenmuotoisia kiviä, myös kirsikanpunaista valoa, sateenkaaria, valtameren ääntä ja lumisadetta enteilevää tuulta.

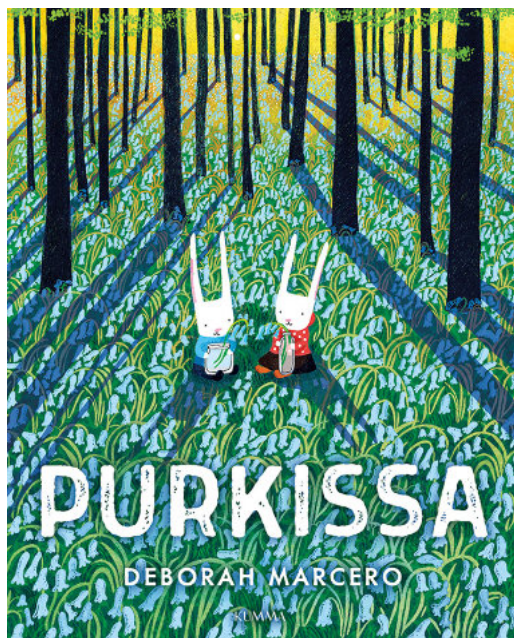
Eräänä iltana rannalla on pieni tyttö nimeltä Elvi. Leevistä ja Elvistä tulee ystävät ja he keräävät asioita purkkeihin yhdessä. Eräänä päivänä Elvin on kuitenkin muutettava toiseen kaupunkiin. Hyvästien jättäminen saa Leevin tuntemaan olonsa tyhjäksi. Mikä auttaisi? Leevi keksii lähettää tähdenlentoja

purkissa Elville ja niin alkaa kokemusten ja löytöjen lähettely postissa purkkeihin pakattuna. Yhteys kaukaiseen ystävään säilyy. Saapa Leevi vielä uuden ystävän keräilemään asioita kanssaan.

Purkissa on kauniisti kuvitettu kuvakirja, jonka kerronnassa on myös sarjakuvamaisia piirteitä; välillä kuvat ovat kokonaisia sivuja tai aukeamia, välillä kerronta etenee sanattomina sarjakuvaruutuina. Tekstiä on melko niukasti. Pääpaino on kuvilla. Marcero yhdistelee erilaisia tekniikoita sujuvasti. Hänen suosikkejaan ovat muste sekä kynällä että siveltimellä, lyijykynä, vesivärit, guassiat, pastellit, värikynät, hiili ja digitaalinen piirtäminen – käytössä on siis laaja kuvitustekniikoiden kirjo. Siitä huolimatta *Purkissa* on kaunis, harmoninen kokonaisuus, jonka ulkoasu henkii rauhaa ja tasapainoa.

Marceron kuvakirjat ovat kelpo lisä suomennettujen kuvakirjojen tarjontaan.

Mikko Saari

Tunteet purkkiin ja purkki kaapin perukoille

Deborah Marcero: *Purkista*. Kumma, 2022. Alkuteos: *Out of a Jar* (G.P. Putnam's Sons, 2022). Suom. Mari Nurminen. 33 s.

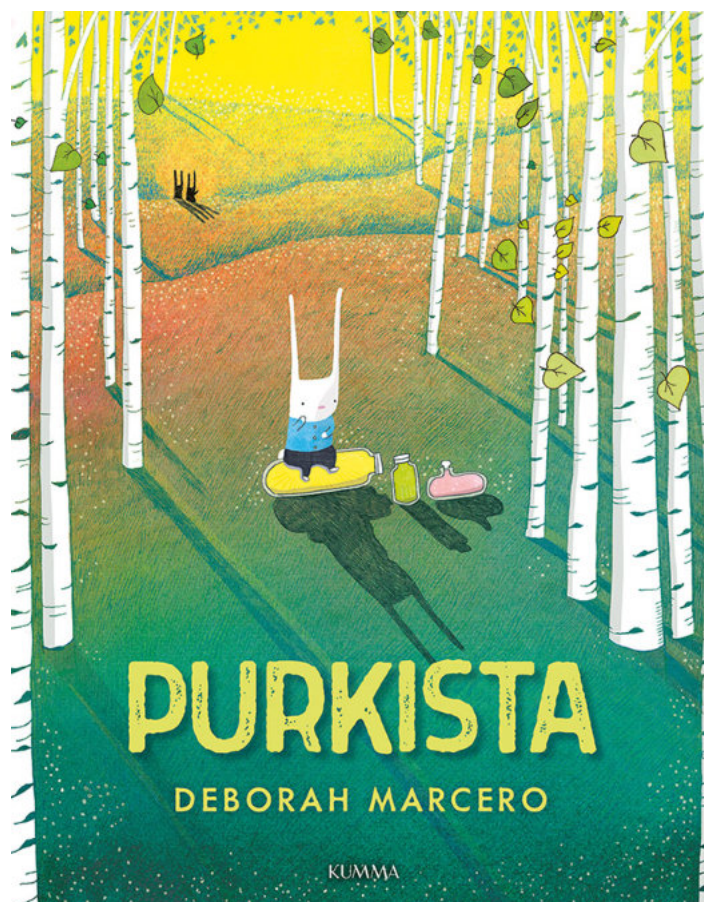
Purkkeihin asioita keräävä Leevi-pupu tuli tutuksi jo **Deborah Marceron** aiemmassa *Purkissa*-kirjassa. Nyt Leevillä on uudet kuviot, mutta lasipurkkeja niihinkin liittyy. Leevi pitää pelottavista jutuista, mutta ei tykkää oikeasti pelätä. Pelko tulee kuitenkin aina takaisin, vaikka Leevi työntäisi sitä minne. Lopulta Leevi keksii sulkea pelon purkkiin, lukita purkin komeroon ja homma selvä, ei enää pelkoa!

Sitten kun paras ystävä löytää uuden ystävän, Leevi tulee surulliseksi. ”Älä ole niin apea”, Leeville sanotaan, ja niin Leevi sulloo surunkin purkkiin. Musiikintunnilla Leevi innostuu tanssimaan, vaikka ei olisi saanut, joten innostuskin joutaa purkkiin. Viha menee samaa tietä, samoin yksinäisyys, ilo, pettymys ja lopulta kaikki tunteet. Leeville jää vain onto olo.

Kun vielä uusi tunne – noloisuus – purskahtaa esiin ja on matkalla kaappiin, käy niin hullusti, että kaikki purkit kaapissa menevät rikki ja tunteet pääsevät valloilleen. Ja niinpä niin: elämä tunteiden kanssa on sittenkin parempaa kuin tunteeton harmaus. Leevi oppii tuntemaan tunteensa ja jakamaan ne jonkun kanssa.

Purkista on siis suosittua tunnekasvatusta. Tarina on aika yksinkertainen ja alleviivaava, mutta ei kuitenkaan liian saarnaava. Kysymyksiä herättää ainakin se, miksi Leevi haluaa sulkea myös ilon purkkiin. Siihen ei anneta suoraan vastausta; se on asia, jota voi lukiessa pohtia. Kaunis kuvitus tekee tästä kuvakirjasta ilon silmille. Kuvien annetaan myös loistaa ja kertoa tarinaa, tekstiä ei ole paljonkaan. Näin taidokkaasti kuvitetussa kuvakirjassa se on tismalleen oikea ratkaisu.

Mikko Saari

Lapset pörriäisten palveluksessa

Reetta Niemelä, Sanna Pelliccioni ja Mia Rönkä: *Nähdään majalla, pörriäisagentit*. Sammakko, 2016. 40 s. Nähdään majalla 1.

Nähdään majalla on kirjasarja, jonka kirjoissa yhdistyy kuvakirja, tietokirja ja työpajaopas. Samoista kansista löytyy kuvitettu tarina majalla touhuavista lapsista, aiheita valottavat tietosivut ja tekemiseen ideoita antavat ohjeet.

Tässä sarjan aloittavassa kirjassa majan agentit ryhtyvät pörriäisten asialle. Mehiläiset kiinnostavat lapsia ja mehiläispesiä hoitavat Pitkäsän papat auttavat lapsia perehtymään mehiläisten ja muiden pölyttäjien maailmaan. Papat myös antavat lapsille erilaisia tehtäviä, joilla he voivat suojella pulassa olevia pörriäisiä.

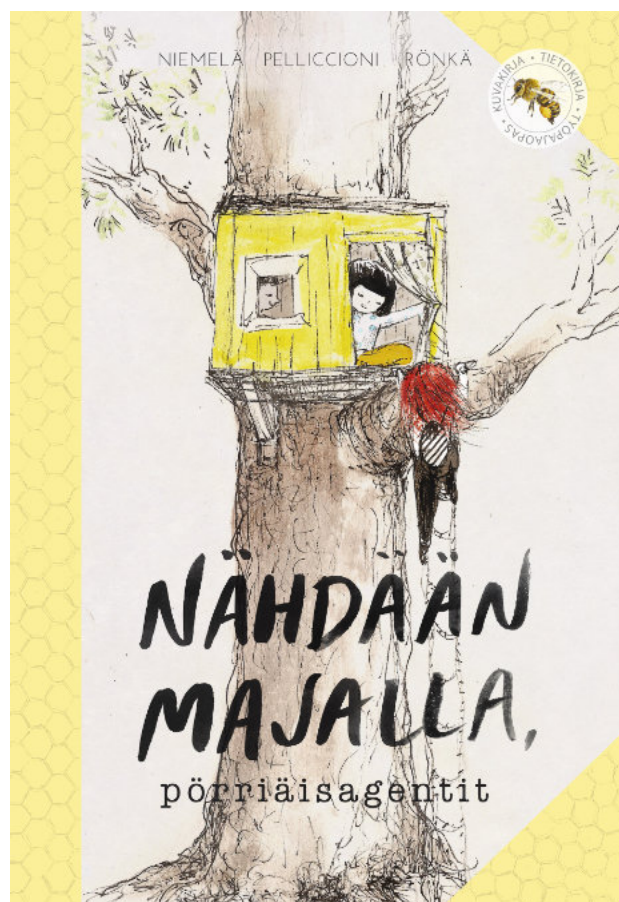
Kirjan tekijöinä on päteviä asiantuntijoita. **Reetta Niemelä** on taitava kirjailija, **Sanna Pelliccioni** erinomainen kuvittaja ja **Mia Rönkä** paitsi runoilija ja kirjailija myös ympäristöekologian dosentti. Tällaiselta tekijäkolmikolta syntyykin pätevä kirja,

jossa on hyvä tarina, sopivasti kiinnostavaa ja hyödyllistä tietoa ja kaunis kuvitus.

Pelliccioni on kuvittajana monipuolinen, tähän kirjaan on valikoitunut tyyliksi selkeä ja yksinkertainen väritetty tussipiirrosjälki. Tietosivuille hyödynnetään myös valokuvia, jotka sopivat kirjaan mainiosti. Sarja on myöhemmin laajentunut kahdella kirjalla, joista toinen käsittelee lintuja ja toinen kasveja.

Lasten ympäristökasvatus on tärkeä aihe ja hyvät tietokirjat ovat oiva keino edistää asiaa. Tämä kirja antaa paljon ideoita käytännön toimiin pörriäisten hyväksi ja on nautittava ihan vain tarinanakin.

Mikko Saari

Luuranko lähtee eläkkeelle

Triinu Laan: *Luuranko-Juhanin loppuelämä*. WSOY, 2026. Alkuteos: *Luukere Juhani juhtumised* (Päike ja Pilv, 2020). Kuv. Marja-Liisa Plats. Suom. Heli Laaksonen. 58 s.

Luuranko-Juhanin loppuelämä herättää huomiota jo kantensa huomioväriyksellä: kirjan kansi hehkuu korostustussin neonpinkkinä. Kuvituksena on luuranko, jonka päällä ryömiä kotiloita. Mitä kummaa? Juhani on jäänyt eläkkeelle koulusta, jossa hän toimi anatomian opetusluurankona. Juhaniin suurin haave oli päästä eläkkeellä olevaksi luurangoksi. Yksi opettajista sääli Juhania ja soitti papalle, joka hurautti autollaan hakemaan luurangon luokseen. Nyt luuranko asuu papan ja mamman kesäkeittiössä keskellä metsää.

Luuranko pääsee mukaan kaikenlaisiin seikkailuihin ja jopa matkalle suureen kaupunkiin. Pelastaa Juhani kylän rosvoiltakin. *“Myymäläautos kuulin juttu, et tääl päi liikku rosvoi. Pakettiauton kans. Päiväl he kiärtävä kattomas, mitä misäki o, ja yäl tuleva varkaissi”*, puhkuu mamma yhtenä päivänä. Ja niinpä niin: kaksi karvaista miestä tulee pyörimään pihalle. *“Meil käy vierai hyvi harvo. Kerran tuli yks. Hänt ei ol tähän päivä mennes löyretty”*, sanoo pappa rosvoille ja vinkkaa merkitsevästi Juhania kohden. Se niistä rosvoista!

Kirjan suomentanut **Heli Laaksonen** antaa hyvin taitamansa lounaismurteen kuulua mamman ja papan repliikeissä. Muuten kirja on selkeää yleiskiel-

tä. Ratkaisu on toimiva, maalaisvanhuksilla saa olla-kin omintakeinen puheenparsa, kirja on paljon uskottavampi niin.

Triinu Laanin kirja kertoo vanhenemisesta, siitä miten jokaiselle – vaikka sitten luurangolle – kuuluu villi ja vapaa vanhuus. Luuranko on tietysti kuoleman symboli ja kuolemaa ja yksin jäämistäkin kirja käsittelee. Tarinassa on herkkyyttä ja hienovaraisuutta. Sen vastapainona on sitten **Marja-Liisa Platsin** kuvitus, jossa harmaisiin lyijykynäpiirroksiin on lisätty kannen neonpinkkiä tehosteväriä. Toisinaan pinkkiä on pikkuripaus jossain, jollain sivuilla se on taustavärinä. Lopputulos on ilahduttava. Kuvitus sopii hyvin tarinan ilkeäkurisuuteen.

Kovin paljon en ole virolaista lastenkirjallisuutta lukeut, mutta tähän asti kaikissa lukemissani teoksissa on ollut jotain iloisesti vinksahantutta. Kannattanee siis pitää jatkossakin silmät tarkkana virolaisen lastenkirjallisuuden suhteen. *Luuranko-Juhanin loppuelämä* kuuluu WSOY:n [Palkittua lastenkirjallisuutta maailmalta](#) -sarjaan, jossa on ilmestynyt muitakin mielenkiintoisia teoksia.

Mikko Saari

Triinu Laan

Luuranko-Juhanin loppuelämä

Suomentanut Heli Laaksonen

Kuvittanut
Marja-Liisa Plats

Löydätkö kaikki Hämähäkkimiehet?

Adam Doyle, Marcos Keller, Junis Laureano ja Nate Rae: *Missä hämis? : Etsintä jatkuu*. Tammi, 2026.
Alkuteos: *Where's Spidey 2? : Search the Spider-Verse* (Studio Press, 2023). Suom. Antti Hulkkonen. 40 s.

Etsintä jatkuu on toinen Hämähäkkimies-teemainen etsi ja löydä -kirja. Vaikka teokset ovat teorias-
sa sarjaa, ei niillä ole varsinaisesti mitään jatkumoa. Itse asiassa, kirjassa on vaihtunut kaikki tekijät suomalaista kääntäjää lukuunottamatta.

Piilokuvakirjoissa etsitään useimmiten joukkoa hahmoja suurista väkijoukoista. Aihepiirinsä mukaisesti *Missä Hämis?* -sarjassa etsittävänä on eri Hämähäkkimiehiä, Hämähäkkinaisia ja Hämähäkipossu.

Kummallinen superroisto on avannut portaaletta eri ulottuvuuksien välille. Näistä ovat putkahdelleet esiin eri universumien Hämähäkkimiehet, joiden tehtävänä on selvittää, mikä tapahtumaketjun takana onkaan.

Kirjassa on neljätoista etsintätehtävää, joista jokainen kattaa yhden aukeaman. Nämä käsittelevät New Yorkin eri osia ja Hämähäkkimiehen maailmasta tuttuja paikkoja.

Marvel-hahmot ovat hyviä löydettäviä, koska värikäät ja omaperäiset hahmot eivät sotkeennu toisiinsa. Erityisen kivaa on, että löydettävissä hahmoissa on paljon sekä miehiä että naisia, jolloin kirja tuntuu myös tytöille helpommin lähestyttävältä.

Kuvitus on varsin rikasta ja sivuille on ahdettu kiitettävästi toimintaa. Vierailevina tähtinä nähdään esimerkiksi Ryhmä-X:n ja Avengersin hahmoja. Vaikeustasoltaan kuvien vaikeustaso ei ole kovin-
kaan vaikea, ja sopii siten hyvin nuorillekin Hämähäkkimies-faneille.

Lisätekemistä lukijalle tarjoavat kirjan lopusta löytyvät tehtävät, jotka ovat hieman vaikeampia. Tämä parantaa kirjan jälleenlukuarvoa mukavasti.

Juha Salmi

Huoleton Nuuskamuikkunen

Tove Jansson, Päivi Kaataja ja Riikka Turkulainen: *Nuuskamuikkunen on huoleton*. WSOY, 2026. 15 s. Pikku Muumi 10.

Nuuskamuikkunen on huoleton kuuluu **Pikku Muumi-kirjasarjaan**, jossa tutkitaan tunteita muumihahmojen kautta. Sen kuvitus on peräisin **Tove Janssonin** alkuperäisteoksista ja sen tekstit ovat **Päivi Kaatajan** ja **Riikka Turkulaisen** käsialaa. Sarjassa on ilmestynyt yhdeksän muutakin osaa.

Sarjassa esitellään aina hahmo yhden tunteen kautta. Nuuskamuikkusen kohdalla kyseessä on huolettomuus. Kun Nuuskamuikkunen lähtee matkaan, taakse jää tuttu Muumilaakso. Yksin hän on huoleton, eikä häntä pelota, vaikka metsä on pimeä. Mutta kun polku päättyy, miettii Nuuskamuikkunenkin paikkaansa. Vaikka hän tuntee hetken huolta, hän jatkaa matkaa taas aamulla onnellisena.

Riittäminen toimii hyvin. Nuuskamuikkunen on samaan aikaan sekä syvälinen että sympaattinen hahmo. Vaikka kolmivuotiaalle suunnattu riittämis- ja

ja ei kenties ole kaikkein paras formaatti tuomaan hahmon luonnetta esiin, hän esiintyy silti persoonallisen uskollisena.

Moni lukija voi myös arvostaa sitä, että huolettomuus on hieman erikoisempi aihe, sillä tunnesatukirjoissa käsitellään usein kiukkua tai surua. Syvälinen tunteiden pohtiminen voi olla avuksi lapsen tunne-elämän kehitykselle.

Sarjan kirjat ovat kivoja ja kevyitä lukukokemuksia. Niitä voi suositella kaikenlaisille lapsille luettavaksi. Ne ovat hyvä lisätyökalu tunnetaitojen opetteluun.

Juha Salmi

Turhantarkka Vilijonkka

Tove Jansson, Päivi Kaataja ja Riikka Turkulainen: *Vilijonkka on tarkka*. WSOY, 2026. 15 s. Pikku Muumi II.

Vilijonkka on tarkka jatkaa *Pikku Muumi -kirjasarjaa*, jossa esitellään tunteita muumihahmojen kautta. Kirjojen kuvitus on peräisin **Tove Janssonin** Muumi-kirjoista. **Päivi Kaataja** ja **Riikka Turkulainen** ovat kirjoittaneet kuviin uuden tarinan. Sarjassa on ilmestynyt yhdeksän muutakin osaa.

Vilijonkka arvostaa järjestystä. Kaiken pitää olla suorassa ja siististi järjestettynä. Jos ei ole, hän huutaa. Kun tähän yhdistyy vielä se, että hän löytää helposti asioista vikaa, Vilijonkka vaikuttaa aika kuormittuneelta henkilöltä. Kun hän kohtaa siivotesaan hämähäkin, hän säikähtää kovin. Hetken hän on peloissaan, mutta palaa sitten pitämään yllä järjestystä.

Kun sarjan kirjat esittelevät luonteenpiirteitä ja tunteita, olisi ollut parempi, jos tarina olisi ratkenut hahmon esittämän ominaisuuden kautta. Kun aluksi esitetään Vilijonkan tarkkuutta, hän olisi kenties voinut kohdata tilanteen, jossa ei tarvitse olla niin tarkka.

Esimerkiksi siivous olisi voinut odottaa leikin loppuun. Tällöin tarinan kulku olisi tuntunut yhtenäiseltä. Nyt Vilijonkka vain säikähtää hämähäkkiä ja on hetken epätarkka. Tarinaa lieenee rajoittanut se, että Vilijonkasta ei ole ylettömän paljon Tove Janssonin piirtämiä kuvia.

Vilijonkka on hieman hankala hahmo esittää positiivisesti. Vaikka järjestys ja siisteys ovat hyviä asioita, niiden pakonomainen kontrollointi ei ole. Kirja jättää aikuiselle lukijalle vastuun selittää tämä puoli.

Vilijonkka on tarkka -lastenkirja nostaa esiin harvemmin esiin nostettavan persoonallisuustyyppin. Se on hyvä lisätyökalu tunnetaitojen opetteluun ja varsin kevyt lukukokemus.

Juha Salmi

Epärunoa kaduilla kulkijoille

Teemu Hirvilammi: *Niille, jotka dallaa sateessa*. WSOY, 1981. 74 s.

Vuosi 1981 oli hyvä runovuosi Suomessa. Silloin kaiken akateemisen jäljittelyn ja älyllistä notkeutta teeskentelevään runouteen ilmestyi katu-uskottava, rouhea ja maan hiljainen, selvästikin viallista epärunoa edustava **Teemu Hirvilammen** runokirja *Niille, jotka dallaa sateessa*.

Onneksi se oli vielä sitä aikaa, kun suuretkin kustantamot julkaisivat runoutta ja uskalsivat antaa äänen niille, jotka todellakin dallasivat sateessa Stoc-kan näyteikkunoiden ohi koskaan kohtaamatta kadun paremman puolen hyvinvoivia kulkijoita, kun ei ollut haluja tai edes niin ehkä tarkoitukseen.

Teemu Hirvilammesta tuli ensimmäisen runokokon-elmansa siivittämänä itse se, joka dallasi sateessa. Runot eivät mitenkään olleet kummoisia tai vakuuttavia, eivätkä sanat lähteneet oikein lentoon. Tarinoidenkin kanssa oli vähän niin ja näin, eikä hän päässyt läheskään suurten runoilijoiden, kuten **Pentti Saarikosken** ja **Arto Mellerin**, imuun mitä itse menestykseen tuli.

Silti runokirjassa oli sitä jotain, mikä tuntuu puuttuvan kilttien kymppin viittaajatyttöjen ja yliopis-
tossa estetiikkaa sekä kirjallisuutta opiskelevien punaviiniklubin baskeripäiltä.

Mutta se mikä tekee hänet erityisen kiinnostavaksi muihin tuon ajan suomalaisrunoilijoihin, on se, että hän uskaltaa olla heikko, valmistautumaton, ja juuri siksi riittävän omaperäinen (ihan kuin myöhemmin taksia ajanut, Kansallisteatterissa esitetyn *Varastoromaanin* kirjoittanut **Arto Salminenkin**) löpistessään niitä näitä jonninjoutavia ajan kuluksi, kun ei osaa tai halua hienostella.

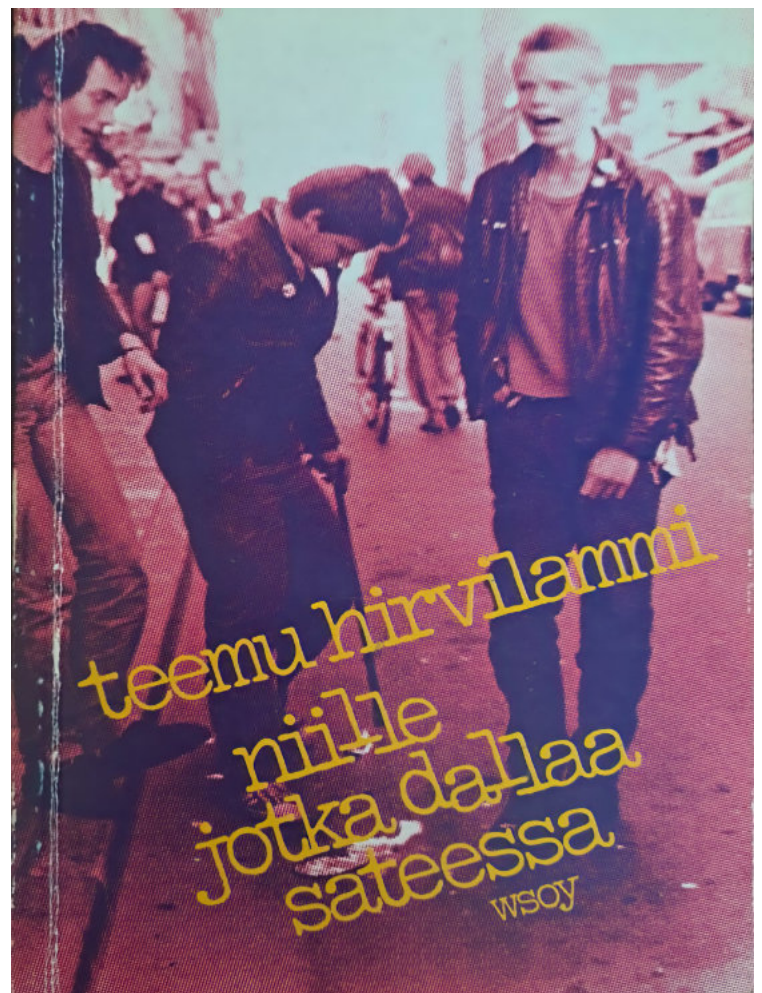
Hirvilammi pysyy lattiatasolla kadun tuoksujen ja stadin arskojen horisontissa, eikä edes yritä tähyillä tellusta vierain silmin ja oppineiden sanankäänteiden epäpyhässä allianssissa, koska tietää *Runousopin* kirjoittaneen **Aristoteleen** sanoneen, että vieraista ilmaisuista seuraa aina myös barbaarinen tyyli.

On siis käytettävä näitä jossain määrin. Osa sanoista estää silloin sen, että tyylistä ei tule tavanomaista ja arkipäiväistä, nimittäin vierasperäiset sanat, metafora, koristelu ja kaikki muut mainitut, mutta tavanomaiset sanat saavat aikaan selkeyden.

Hirvilammikin teeskentelee, antaa muodon viedä sisältöä kuin mätää kukkoa, manifestoi, sortuu helppoihin, ja kuikuilee koko ajan sivusilmällä suuriin sekä hieman pienempiinkin esikuviin, kuten romantisoidussa dekadenssityöläisrunossa Lappis:

*Sä et pääse ylös sängystä kantamaan sianruhoa
ellet ole saanut aamupaukkuja pilvessä työmatka
sujuu paremmin*

Harald Olausen

Selväsanaista puhetta ydinkokeista ja tutkijanetiikasta

Elli Leppä: *Pikivälke*. Nysalor, 2025. 154 s.

Mainion *Pilvipuu*-teoksen jälkeen tutkimusmatkani **Elli Lepän** runouteen jatkuu toistaiseksi tuoreimpaan teokseen, joka kantaa nimeä *Pikivälke*. Nykyään pikivälke tunnetaan paremmin nimellä uraniniitti. Se on mineraali, jonka kuvailemisen jättän Lepälle:

*mustaa kuin sametti tai ruskeanmustaa
vaaleanharmaata tai -ruskeaa
pikivälke, nyttemmin uraniniitti, sisältää
runsaasti uraanioksidia (UO₂)
triuraanioktoksidia (U₃O₈)
ja uraanin bajoamistuotteina
lyijyoksideja ja heliumia
toriumia ja harvinaisia maametalleja*

Olen pitänyt ensyklopedisista romaaneista, joissa yhdistellään faktatietoa ja proosakerrontaa; tämä lie-
nee sitten ensyklopedista runoutta. Lepällä on nimittäin paljon sanottavaa. Noin 150-sivuinen *Pikivälke* on laaja teos, joka kertoo uraanista, ydinkokeista, ydinaseista ja tutkijan etiikasta.

Teos aloittaa uraanin löytämisestä ja Manhattan-projektista, siitä miten kvanttifysiikan outous muutti mekanistisen fysiikan maailman ja vei tieteilijät sen valaistumisen äärelle, joka johti lopulta kirkkaimpaan valaistumiseen: ydinpommin räjäyttämiseen. Miksei myös muihin hulluuksiin:

*siltä varalta että pommia ei saataisikaan
rakennettua
oli muitakin suunnitelmia. Fermin ajatus oli
myrkyttää Saksan ruokavarannot
radioaktiivisella pölyllä*

Teoksen toinen osio ”Tahallaan” käsittelee tutkijan etiikkaa ja ottaa henkilökohtaisemman otteen. Lepällä on tohtorintutkinto neurofarmakologiasta ja sen saavuttaminen on vaatinut eläinkokeita. Runot

kuvaavat hiirillä tehtävää tutkimusta, paikoin hyvinkin yksityiskohtaisesti. Jos olet koskaan halunnut tietää, miten laboratoriohiireltä irrotetaan pää ja otetaan aivot pois tutkimista varten, tämän teoksen sivulta 69 löydät siitäkin selostuksen. Herkimpiä voi hirvittää.

Kolmas osio ”Vahingossa” kuvaa erilaisia vahinkoja, tahallisia tai tahattomia, joita säteilyn kanssa on sattunut. Säteily sairaus on yksi kammottavimpia tapoja kuolla; mieleen tulee oitis *Chernobyl*-tv-sarja ja *K-19: Widowmaker* -elokuvan sukellusveneen reaktorionnettomuus. Kolmikon täydentää ”Hyvää tarkoittaen”, joka esittelee erilaisia lääkkeitä, joissa säteilyä hyödynnetään. Lopuksi muistellaan vielä

radiumtyttöjä, erilaisia ydinkokeita seurauksineen ja paistatellaan Hiroshiman ydintuhon jälkihehkussa.

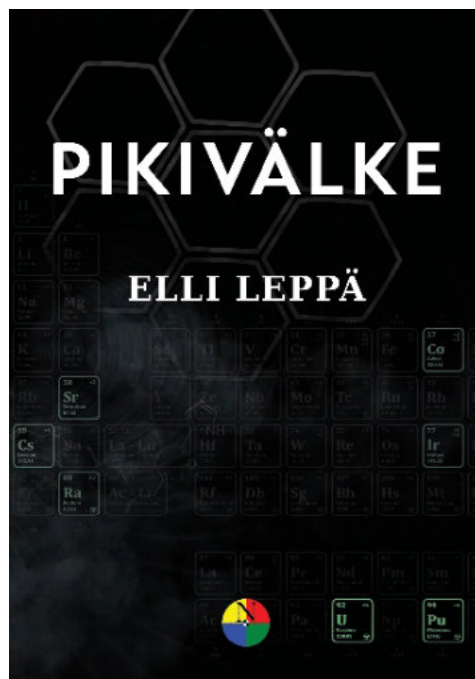
Kirjallisesti *Pikivälke* on suoraviivaista runoutta. Se ei konstaile tyylikeinoilla tai vaikeuta lukemista etäännyttävillä keinoilla. Lepällä on paljon asiaa, ja se kerrotaan suoraviivaisina, helppolukuisina säkeinä. Itse asia ei sitten ole aina niin helppoa. Teos antaa paljon ajattelemisen aihetta; yksi sen pohjimmaisista kysymyksistä on, missä määrin päämäärä ja tarkoitus pyhittää keinot. ”päämäärä

oli väitellä tohtoriksi, päämäärä oli / valmistaa ydinpomme, keinot olivat / asianmukaisia, se niistä voidaan sanoa”. Hieno teos!

*tämän ydinbunkkerin päälle minä
istutan pienen puistikon*

*joka toiseen puuhun kaiverran ”olen”
joka toiseen ”paboillani”*

Mikko Saari

Runoutta ylisukupolvisista traumaista

Riina Varjola: *Jos kukaan ei tulekaan*. Momentum Kirjat, 2026. 64 s.

Kohtasin runoilijan.

Riina Varjola, joka on postannut runoja someen nimellä [@rakkaudestarunoon](#) jo monta vuotta, kyselee somessa, haluaisiko joku kirjoja tai runoutta harrastava tai kirjavinkkaaja hänen runokokoelmansa kommentoitavakseen. Satuain huomaamaan julkaisun ja vastasin. Kun sitten vaihdoimme viestiä, ilmeni, ettei pakettia tarvitsisikaan postittaa, vaan satuimme sinä iltana olemaan samoissa maisemissa.

Jos kukaan ei tulekaan muistuttaa siitä, että runous jos mikä on tiivistämisen taidetta. Monet tekstit ovat varsin pakatun tuntuisia:

*Maailma on tullessa,
en huomaa
Haluan sinut, vain sinua
hiuksissa tubkaa.*

Kirjoittamisesta ei voi puhua ilman lukemista. Kirjoittamista ei voi olla ilman lukemista. Runoilija tietää sen ja uppoutuu klassikoihin. Se näkyy:

*Vielä äsken olimme tässä
sinä, minä ja kuu
Rinnakkain kävelemässä
viimein kun rakastuu
Nyt käyn katuja haikeana
läpi kaikuvaan tunneliin
Vielä äsken olit siinä
tai ehkä vain uneksin*

Olisipa hauskaa, jos runojen lopussa olisi pieni merkintä siitä, kenen innoittamana tekstit ovat syntyneet. Tuosta minulle tuli mieleen **Saima Harmaja**, vaan voihan se olla ihan joku muukin.

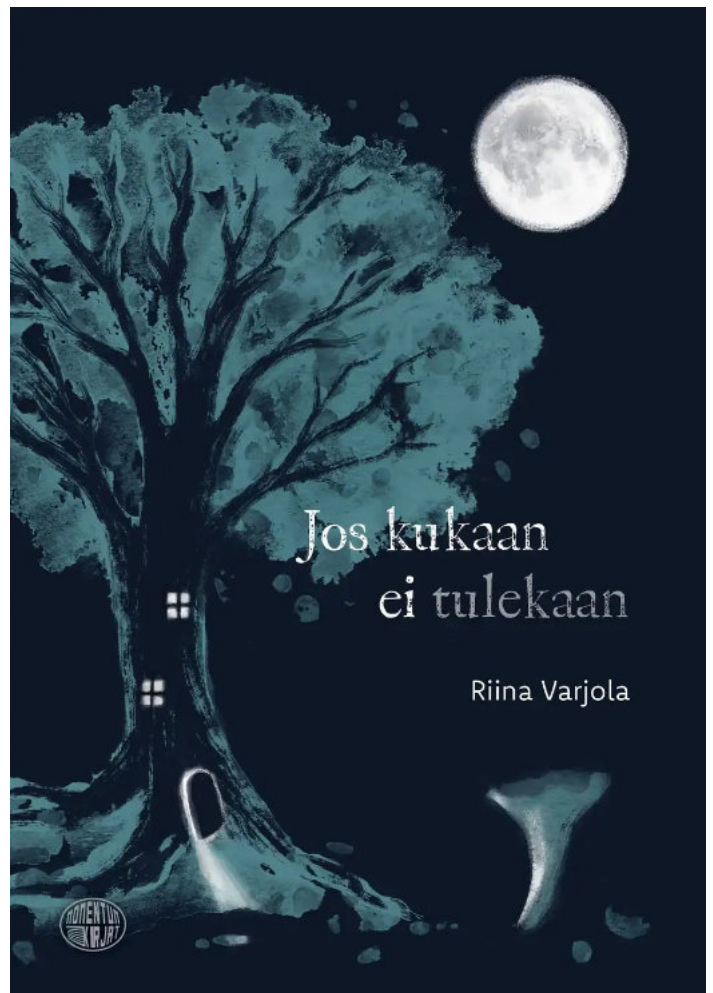
Joka tapauksessa kaikentyyppiset runot kokoelmassa heijastavat kirjailijan omaa ääntä, vaikka ensilukemalta ajattelin, että runoilijalle ominaisimpia ovat lyhyet, tiiviit vapaamittaiset runot.

Loppusanoissaan Varjola huomauttaa, että käsittelee ylisukupolvisia traumoja ja vaille jäämisen traumaa monessa kerroksessa ja minuuden kohdassa.

*Jonkun lapset
pyörivät ympyrää matolla
kuiskivat seinille
ja odottavat
että joku tulisi kotiin*

Kuten aina, vastuu ja tulkinta on lukijalla. Runoilija häivyttää itsensä taustalle.

Anna Korkiakangas

Japanilaisen animaatiotaiturin elämäkerta

Rintarô: *My Life in 24 Frames per Second*. Abrams & Chronicle Books, 2025. Alkuteos: *Ma vie en 24 images par seconde* (Kana (Dargaud-Lombard), 2024). Käänt. Montana Kane ja Shoko Takahashi. 254 s.

Rintarô (oikealta nimeltään **Shigeyuki Haya-shi**) on japanilaisen animaation kentällä melkoinen legenda. Hän aloitti uransa 17-vuotiaana Toei Animaatiolla ja työskenteli myöhemmin **Osamu Tezukan** Mushi Productionilla, missä hän oli mukana muun muassa *Astro Boy*n ja *Kimba the White Lion*in tuotannoissa. Vuonna 1972 hän oli perustamassa legendaarista Madhouse-studiota yhdessä **Masao Maruyaman**, **Osamu Dezakin** ja **Yoshiaki Kawajirin** kanssa.

Rintarôn elokuvista erityisesti *Galaxy Express 999* ja *Metropolis* ovat jääneet historiaan, ja ohjasipa hän vuosina 1978–79 myös alkuperäisen *Space Pirate Captain Harlock* -tv-sarjan. Lyhyesti, Rintarôn uraan kitetty paljon japanilaisen animaatioteollisuuden historiaa 50-luvulta alkaen.

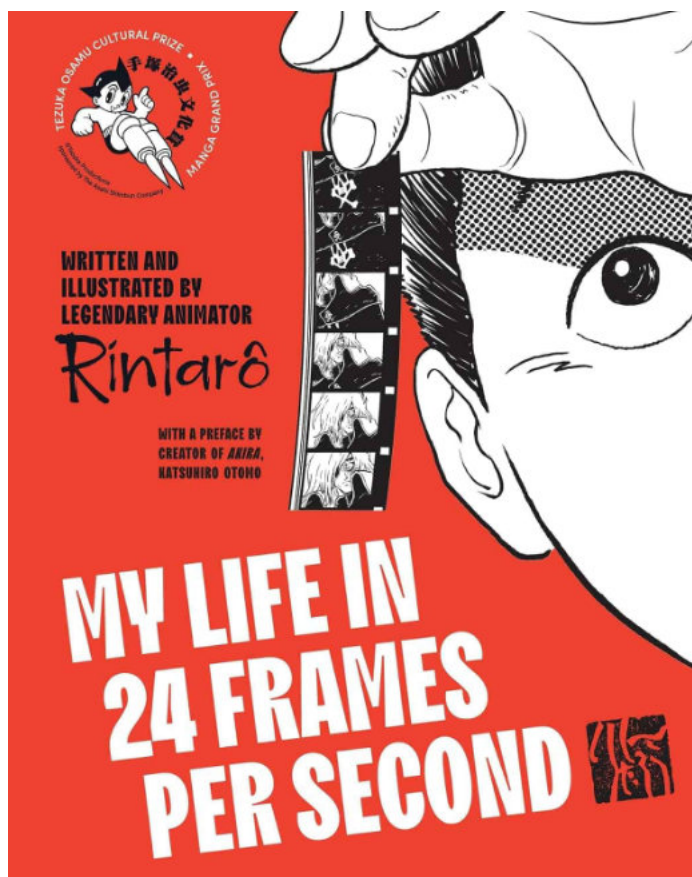
Erityistä kiinnostusta sarjakuvamuistelmassa herättää legendaarinen Osamu Tezuka ja hänen perustamansa animaatiostudio. Olihan Tezuka jo 1960-

luvun alussa Japanin ylivoimaisesti tunnetuin sarjakuvantekijä, niin kutsuttu ”mangan jumala”. Myös Mushi Productionin kunnianhimo oli kova. Tezuka halusi tuoda animaatiota televisioon halvalla ja nopealla tahdilla tuotettuna, mikä käytännössä tarkoitti, että hän joutui keksimään uudestaan koko tuotantologiikan. Perinteinen animaatio oli aivan liian työlästä ja kallista viikoittaiseen TV-formaattiin, joten Mushiissa kehitettiin uusia tekniikoita joista tuli sittemmin animen tavaramerkkejä: toistuvia liikesyklejä, kameralla elävöitettyjä still-kuvia sekä normaalia animaatiota pienempi frame rate eli harvennettu piirrosmäärä sekuntia kohden.

Tästä syntyi vuonna 1963 *Tetsuwan Atomu* (*Astro Boy*), Japanin ensimmäinen kotimainen viikoittainen TV-anime, joka oli valtava menestys sekä Japanissa että myöhemmin Yhdysvalloissa. Rintarôn kokemus oli kuitenkin ristiriitainen. Toisaalta valtava innostus, tässä oltiin luomassa jotain aivan uutta. Toisaalta kunnianhimoinen tuotantomalli, järejät deadlinet ja huono talousjohtaminen olivat näkyvissä alusta asti ja lopulta koituivatkin koko studioon kohtaloksi.

Suomalaisesta näkökulmasta tähän liittyy yksi oikein kiinnostava yksityiskohta. Rintarô sai vastuulleen itse Muumi-animaatiosarjan, sen jälkeen kun sen tuotanto siirtyi toiselta studiolta Mushi Productionille. Kyseessä ei toki ollut meille suomalaisille tuttu 90-luvun muumisarja, vaan varhaisempi iteraatio, jota esitettiin Fuji TV:llä vuosina 1969–1970. Sarja on tunnettu siitä, että se erosi huomattavasti **Tove Janssonin** näkemyksistä, ja jopa Osamu Tezukan pettynyt poika ilmoitti Rintarôlle, että sarja ei ole oikeita muumeja nähnytään. Vaikka sarja olikin taloudellinen menestys, Rintarô oli sen verran tyytymätön sarjan taiteellisiin kompromisseihin, että päätti lähteä Mushi Productionilta kokonaan.

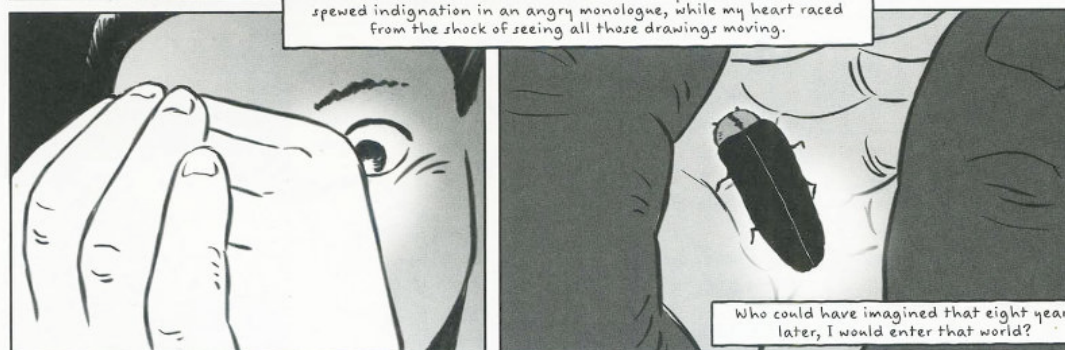
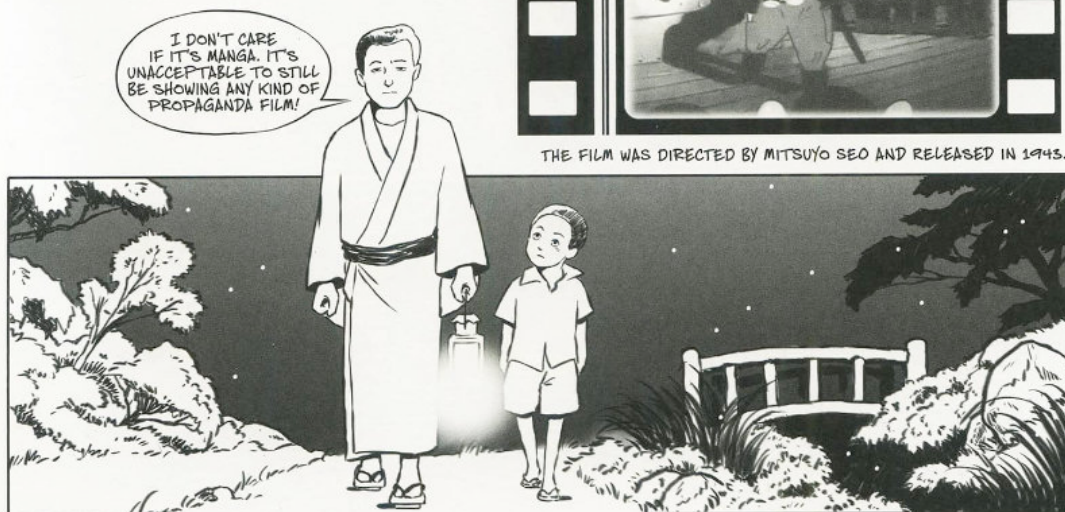
Sarjakuvassa siis riittää kiinnostavia yksityiskohtia animen ystäville, mutta muistelman punainen lanka

That "manga film" was called *Momotarō no Umiwashi*. It was commissioned by the Japanese Navy during World War II. It was an adaptation, set in a time of war, of a tale where the hero fights demons with the help of animals.

THE FILM WAS DIRECTED BY MITSUYO SEO AND RELEASED IN 1943.

49

on kuitenkin henkilökohtaisempi. Rintarô peri intohimonsa elokuviin isältään, jolla selkeästi oli omiakin haluja työskennellä elokuvateollisuudessa, vaikka niistä ei lopulta tullut mitään. Rintarôn suhde isäänsä oli kuitenkin jännitteinen johtuen isän avioliiton ulkopuolisesta suhteesta, joka sai Rintarôn äidin hylkäämään perheensä. Tapa, jolla Rintarô kertoo näistä tapahtumista on hieman erikoinen, koska jotain jää selvästi sanomatta. Hän kertoo avoimesti etääntymisestään isästään, mutta äidistään hän ei sano oikeastaan yhtään mitään. Epäselväksi jää jopa näkikö Rintarô äitiään enää kos-

kaan. Asiaa ei selvästi haluta kokonaan avata lukijoille, mutta isän ja pojan välinen suhde on sinänsä ihan koskettavasti käsitelty ja antaa tarvittavaa vastapainoa työelämän haasteille.

Itse sarjakuvan synnystä on vielä pakko sanoa sananen, sillä se on aika epätavallinen. Vaikka tekijä on japanilainen ja sarjakuva on piirretty japaniksi, Rintarô itse luokittelee teoksen ranskalaisen *bande dessinée* -perinteen edustajaksi eikä mangaksi. Syynä on teoksen syntyhistoria: se sai alkunsa ranskalaisen TeamTO-studion elämäkerta-animaatiohank-

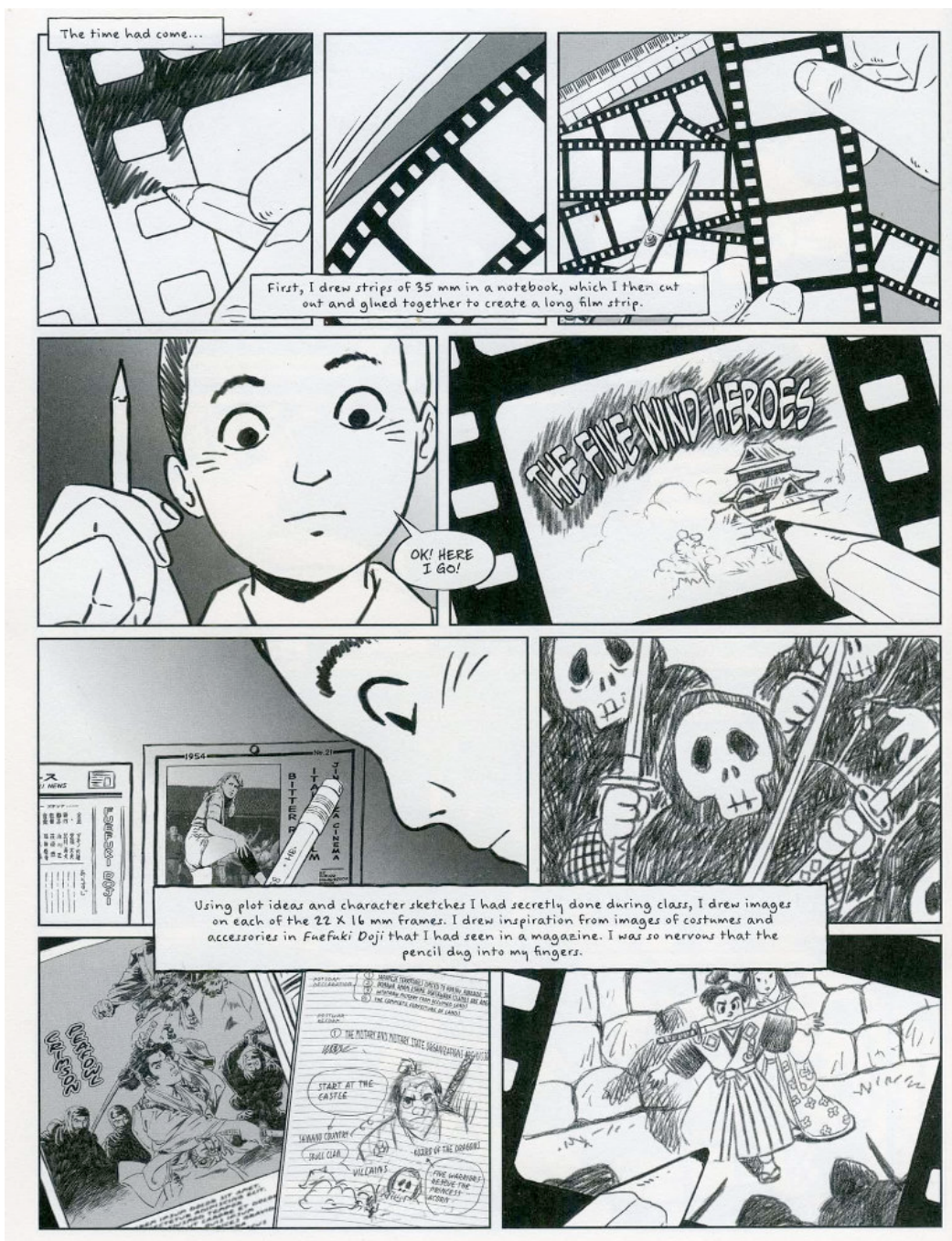
keena. Kun projekti kaatui rahoituksen puutteen, Rintarô päätti yhteistyökumppaninsa **Shoko Takahashin** kannustamana tehdä siitä sarjakuvan, ja nimenomaan ranskalaista kustantajaa ja yleisöä varten.

Tämä näkyy myös itse sarjakuvassa. Vaikka hahmot ovat selvästi mangavaikutteisia, ruutukerronta edustaa pikemminkin perinteistä ranskalaista sarjakuvaa, eli kerronta rakentuu säännöllisen vaakasuuntaisen ruudukon varaan, jossa toiminta pysyy enimmäkseen ruutujen sisällä. Sarjakuva on myös kooltaan reilusti mangaa suurempi.

Rintarôn piirustustyyli puolestaan on hallittu ja miellyttävää lukea, vaikkakin aavistuksen geneerinen. Lopputulos on yhtä kaikki vaikuttava, eihän Rintarô ole mikään sarjakuvien ammattilainen, vaikka hän lyhyen hetken nuoruudessaan kokeilikin myös sarjakuvien piirtämistä.

My Life in 24 Frames per Second on paitsi arvokas dokumentti japanilaisen animaation historiasta ja sen kultakaudesta myös koskettava henkilökohtainen kasvutarina. Sarjakuva on suositeltavaa luettavaa kaikille, joita kiinnostaa animaatioteollisuus ylipääntään.

Titta Lindström

Samastuttavaa strippisarjista somettamisesta

Juba: *Sika somettaa*. Otava, 2026. 63 s. Viivi ja Wagner 29.

Viivi ja Wagner on yksi pitkäikäisimmistä suomalaisista sarjakuvista. Sarjakuvan modernia versiota on ilmestynyt vuodesta 1998 ja *Sika somettaa* on sarjan 29. albumi.

Sarjakuva seuraa sian ja naisen välistä parisuhdetta. Wagner on huonokäyttöksinen vätys, jota Viivi sieittää tuntemattomasta syystä. Tällä kertaa Viivi huomaa somen kuluttavan aikaansa ja Wagneria pelottaa, mihin maailma on menossa, kun nykynuoret eivät juo.

Välillä stripit rikkovat rajoja. Wagner esimerkiksi saattaa katsoa tulevaisuuteen näytävästä ikkunasta ja kauhistua. Pieni ripaus absurdiutta piristää muuten hyvin tiukasti samankaltaisia strippejä.

Valtaosa stripeistä on varsin samastuttavia. Esimerkiksi ruutuajan ja some-elämän aiheuttamat tuskailut ovat varmasti monelle tuttuja aiheita. Wagner näkee hyvin paljon vaivaa kotitöiden välttelyyn, jopa niin, että välttely lieenee kuluttavampaa kuin itse tehtävien tekeminen.

Kuten kaikki sarjakuvastripit, Viivi ja Wagnerkin on parhaimmillaan pieninä annoksina, jolloin sarjakuva ei tunnu liian itseään toistavalta.

Sika somettaa on hyvin vakiintuneen sarjakuvantekijän teos. Sarjan lukija tietää, mitä odottaa albumilta, ja teos lunastaa nämä ennakko-odotukset hyvin.

Juba Salmi

Tositarina kirjasensuurista Chicagon kouluissa

Jarrett Dapier ja AJ Dungo: *Wake Now In The Fire : A story of censorship, action, love, and hope*. Random House USA, 2026. 464 s.

Yhdysvalloissa kirjasensuuri on viime vuosina kiihtynyt huolestuttavaa tahtia. [American Library Associationin \(ALA\) mukaan](#) vuonna 2025 kirjastoissa vaadittiin poistettavaksi jo 4 235 yksittäistä nimeä, mikä on toiseksi suurin koskaan dokumentoitu määrä. Yleisimmät syyt kirjojen poistohaluille ovat LGBTQIA+-hahmojen tai -teemojen sisällyttäminen, sekä rotua, rasismia, tasa-arvoa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta käsittelevät aiheet, mutta myös tietokirjojen kieltäminen on näyttänyt kiihtymisen merkkejä.

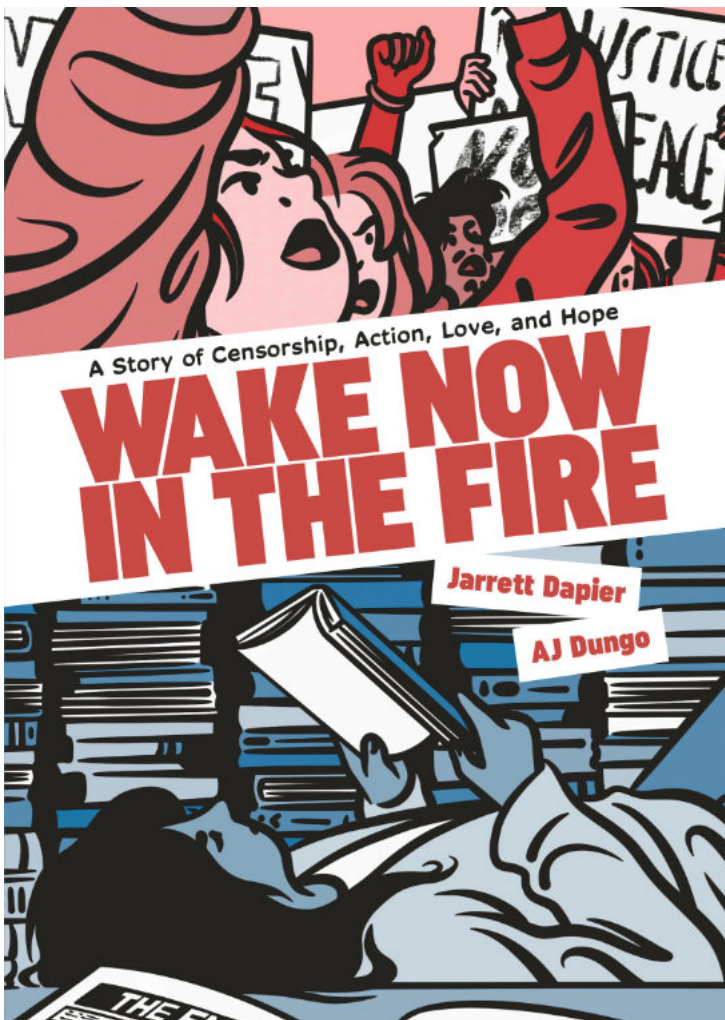
Esimakua nykytilanteelle antaa **Jarrett Dapierin** ja **AJ Dungon** sarjakuva *Wake Now in the Fire*. Kirja perustuu vuoden 2013 tositapahtumiin, joissa Chicagon julkisten koulujen hallinto yritti kieltää **Marjane Satrapin** *Persepolis*-sarjakuvan. Teoksen

tunteville tämä on lievästi sanottuna yllättävää. Miksi kukaan haluaisi kieltää muistelmasarjakuvan, joka kertoo nuoren tytön kasvutarinan Iranin islamilaisen vallankumouksen pyörteissä? Tässä jos missä puolustetaan niin sanottuja länsimaisia arvoja: yksilönvapautta, sananvapautta ja ihmisoikeuksia.

Tällaisia kysymyksiä alkoivat esittää myös Chicagon koulujen oppilaat, ja *Wake Now in the Fire* kertoo kuinka lukiolaiset nousivat kapinoimaan mieltävaltaista sensuuripäätöstä vastaan. Tarinassa seurataan useita oppilaita ja opettajia, joista muutamat nousevat erityisesti esiin, kuten vaikeista perheoloista tuleva Aoife Connor ja ystävänsä Kendall Dunne, jotka ovat keskeisessä roolissa protestien järjestämisessä. Skeittaaajapoika Weston Crawford suhtautuu protesteihin kummallisen välttelevästi, mutta syy sille selviää tarinan edetessä. Myös Intiasta kotoisin olevalla Aditilla on prioriteetit muissa asioissa, kunnes hän ymmärtää miten isosta asiasta kirjasensuurissa on lopulta kyse. Heidän lisäksi tarinassa seurataan muun muassa opiskelijatoimitajien Xochtilin ja Jacksonin näkökulmaa koulun lehdestä käsin.

Tarinan henkilöt pohjautuvat pääsääntöisesti todellisiin ihmisiin ja heidän kokemuksiinsa, mutta nimet on muutettu ja itse dialogi on keksitty. Sen lisäksi tarina ammentaa Dapierin henkilökohtaisista kokemuksista, sillä hänellä oli sittemmin roolinsa koko jupakan alullepanijan paljastamisessa.

Tarinan lähtökohta on siten ilman muuta todella kiinnostava, mutta tarinaan sisällepääsyssä kestää kyllä hetkisen. Hahmoja ei alussa varsinaisesti esitellä, joten eri oppilaat helposti sekoittuvat toisiinsa ja epäselväksi jää opiskelevatko he kaikki edes samassa koulussa. Haasteena on AJ Dungon sinänsä viehättävä mutta yksinkertainen piirustustyyli, joka saa hahmot näyttämään aika samanlaisilta, joten senkin puolesta he sekoittuvat alussa toisiinsa. Yksi ratkaisu olisi voinut olla väripaletin vaihtelu, eli

yksinkertaisesti käyttämällä eri kohtauksissa eri pohjaväriä.

Onneksi tarinan edetessä asiat kuitenkin selkenevät, ja mitä enemmän oppilaista saa tietää, sitä enemmän heistä välittää. Aditi on kiinnostava. Hän muutti perheineen Intiasta Yhdysvaltoihin hindukansallismielisen BJP-puolueen politiikan vuoksi. Tai kuten perheen isä asian näkee, vähemmistöjen tilanne on muuttumassa Intiassa niin tukalaksi, että luvassa on ennen pitkää kansanmurha. Nähtäväksi jää toteutuuko uhka, mutta maan etno-uskonnollinen nationalismi on nähtävästi saanut todella äärimmäisiä muotoja. Myös Weston Crawfordin taustalta löytyy todella rankkoja kokemuksia, jotka omalta osaltaan näyttävät miten viranomaisvalta pystyy hiljentämään pienen ihmisen äänen lopullisesti.

Eri näkökulmien kautta käsitellään sananvapauden merkitystä ja kysymystä keiden ääni yhteiskunnassa kuuluu ja keiden tarina on ylipäättään edes olemassa. Siitähän kirjojen kieltämisessä on lopulta kyse. Halusta luoda maailma, jossa ääneen pääsee vain hyväksytty narratiivi, ja jossa vähemmistöjen sekä toisinajattelijoiden kokemukset vaiennetaan. Tietysti sarjakuvassa antaudutaan pohtimaan myös Marjane Satrapin sarjakuvaa ja sen sanomaa, *Persepolista* pidetään syystäkin modernina klassikkona, jota voi suositella luettavaksi kenelle vain. Mistä päästäänkin siihen väistämättömään kysymykseen, miksi sarjakuva edes haluttiin poistaa opetus suunnitelmasta ja koulujen kirjastoista?

Vastaus on hieman yllättävä, mutta nähtävästi tällaisissa tapauksissa aika yleinen. Taustalla ei ollut mikään suuri ihmisryhmä, tässä tapauksessa vain yksi ihminen. Koulupiirin ylin johtaja närkästyti tietävästi muutamasta yksittäisestä sarjakuvaruudusta, mutta ei missään vaiheessa lukenut itse teosta. Ikävä kyllä, tällainen perehtymättömyys vaikuttaa olevan kirjasensuuria ajavien parissa varsin yleistä. Nykyään toiminta on organisoidumpaa ja

eri painostusryhmien toimintamalliksi on muodostunut laatia valmiita kieltolistoja kirjoista, joita paikalliset aktivistit voivat sitten vaatia poistettaviksi niitä itse lukematta.

Wake Now in the Fire herättää kyllä ajatuksia. Miten tilanne Yhdysvalloissa on päässyt näin pahaksi? Toisaalta sarjakuvan viesti on ennen kaikkea toiveikas, omalla aktiivisuudella saadaan asioita aikaan. Pisteinä i:n päälle Marjane Satrapi tapasi henkilökohtaisesti chicagolaisia oppilaita 2014, ja hänen ohjeensa pitää paikkansa tänään yhtä kuin silloinkin: ”Heitä ei ole lopulta paljon, meitä on enemmän.”

Titta Lindström

Tilaa Kirjavinkit

Kirjavinkkejä voi seurata ja tilata monella eri tavalla ja tahdilla. Voit valita sen, joka sinulle parhaiten sopii.

1) Kuukausittain

Tämä digilehti ilmestyy kerran kuussa ja kokoaa samoihin kansiin edellisen kuukauden kirja-arviot. Lehdet ilmestyvät aina kuukauden alkupäivinä, ja voit tilata lehden liittymällä postituslistalle, jossa uusista numeroista tiedotetaan heti niiden ilmestyttyä.

<https://www.kirjavinkit.fi/lehti/>

2) Viikottain

Kirjavinkkien viikottainen uutiskirje toimittaa sähköpostiisi joka maanantai klo 7 uutiskirjeen, jossa on listattu kaikki edellisen viikon kirja-arviot ja lisäksi linkkejä muilla netin kirjasivustoilla julkaistuihin juttuihin.

<https://www.kirjavinkit.fi/uutiskirje/>

3) Välittömästi

Voit käydä vilkuilemassa uusia vinkkejä Kirjavinkkien nettisivuilta. Juttuja julkaistaan päivittäin 1–3 julkaisujonon pituudesta riippuen ja ne ilmestyvät sivuille kello 7.05, 9.05 ja 11.05. Kirjavinkit löytyy myös Mastodonista, jossa saat nopeasti tiedon uusista jutuista laittamalla tilimme seurantaan.

@kirjavinkit@www.kirjavinkit.fi ja [Kirjavinkit.fi](https://www.kirjavinkit.fi)

